

YAŞLILIK POLİTİKALARI ARAŞTIRMASI

Demografik Dönüşüm ve İhtiyaçlar

TÜSİAD

YAŞLILIK POLİTİKALARI ARAŞTIRMASI

DEMOGRAFİK DÖNÜŞÜM VE İHTİYAÇLAR

Şenay AKYILDIZ | İpek ÜNLÜ
Serap TÜRK | Zeynep GİRGİN

Temmuz 2025

(Yayın No. TÜSİAD - T/2025-07/642)

Meşrutiyet Caddesi, No: 46 34420 Tepebaşı/İstanbul
Telefon: (0 212) 249 07 23 * Telefax: (0 212) 249 13 50
www.tusiad.org

@2025, TÜSİAD
TÜSİAD FSEK

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca, kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

ISBN 978-605-165-062-3

Yazarlar: Şenay AKYILDIZ, İpek ÜNLÜ, Serap TÜRK, Zeynep GİRGIN

Yayına Hazırlayanlar: Ceren AYDIN ERGÜN, Ezgi ÇELİK, Ezgi MURAT

Dizgi ve Sayfa Uygulama: PwC Türkiye

Kapak Tasarımı: PwC Türkiye

Önsöz

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve iş insanları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, insan hakları evrensel ilkelerinin, düşünce, inanç ve girişim özgürlüklerinin, laik hukuk devletinin, katılımcı demokrasi anlayışının, liberal ekonominin, rekabetçi piyasa ekonomisinin kurum ve kurallarının ve sürdürülebilir çevre dengesinin benimsendiği bir toplumsal düzenin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamayı amaçlar.

TÜSİAD, Atatürk'ün öngördüğü hedef ve ilkeler doğrultusunda, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyini yakalama ve aşma anlayışı içinde, kadın-erkek eşitliğini, siyaset, ekonomi ve eğitim açısından gözeten iş insanlarının toplumun öncü ve girişimci bir grubu olduğu inancıyla, yukarıda sunulan ana gayenin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla çalışmalar gerçekleştirir.

TÜSİAD, kamu yararına çalışan Türk iş dünyasının temsil örgütü olarak, girişimcilerin evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun faaliyet göstermesi yönünde çaba sarf eder; küreselleşme sürecinde Türk rekabet gücünün ve toplumsal refahın, istihdamın, verimliliğin, yenilikçilik kapasitesinin ve eğitimin kapsam ve kalitesinin sürekli artırılması yoluyla yükseltilmesini esas alır.

TÜSİAD, toplumsal barış ve uzlaşmanın sürdürüldüğü bir ortamda, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasında bölgesel ve sektörel potansiyelleri en iyi şekilde değerlendirerek ulusal ekonomik politikaların oluşturulmasına katkıda bulunur. Türkiye'nin küresel rekabet düzeyinde tanıtımına katkıda bulunur, Avrupa Birliği üyeliği sürecini desteklemek üzere uluslararası siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki, iletişim, temsil ve iş birliği ağlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapar. Uluslararası entegrasyonu ve etkileşimi, bölgesel ve yerel gelişmeyi hızlandırmak için araştırma yapar, görüş oluşturur, projeler geliştirir ve bu kapsamda etkinlikler düzenler.

TÜSİAD, Türk iş dünyası adına, bu çerçevede oluşan görüş ve önerilerini Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, hükümete, diğer devletlere, uluslararası kuruluşlara ve kamuoyuna doğrudan ya da dolaylı olarak basın ve diğer araçlar aracılığı ile ileterek, yukarıdaki amaçlar doğrultusunda düşünce ve hareket birliği oluşturmayı hedefler.

TÜSİAD Sosyal Kalkınma Yuvarlak Masası altında faaliyet gösteren Sağlık Çalışma Grubu faaliyetleri kapsamında PwC Türkiye tarafından hazırlanan "Yaşlılık Politikaları Araştırması: Demografik Dönüşüm ve İhtiyaçlar" raporu, dünya genelinde ve Türkiye'de hızla artan yaşlı nüfusun sağlık, bakım ve sosyal destek sistemleri üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Rapor, dünyada ve Türkiye'de yaşlılık görünümü, mevcut yaşlılık politikalarının genel durumu ve paydaş görüşmeleri ışığında kapsamlı analizler içermekte olup; küresel ve ulusal düzeyde iyi uygulama örnekleri, stratejik belge ve standartlardan da faydalanarak yaşlı nüfusun karşılaştığı temel sorunlar ve ihtiyaçlara yönelik etkin ve sürdürülebilir çözüm önerileri sunmaktadır. Sağlık ve bakım hizmetleri, sosyal katılım, ekonomik durum ve işgücüne katılım, yaşlı bakım hizmetlerinin finansmanı, dijital adaptasyon ve yaşlı bakım teknolojileri ile ileri yaş turizmi ana temaları ekseninde Türkiye'nin yaşlılık politikalarını güçlendirmek için yol gösterici bir çerçeve ortaya koymaktadır."

Rapor, araştırmanın da yürütücüleri olan PwC Türkiye, Kamu Sektörü Danışmanlığı Kıdemli Müdürü **Şenay Akyıldız**, Kıdemli Danışmanlar **İpek Ünlü** ve **Serap Türk** tarafından kaleme alınmıştır. Ayrıca, Danışman **Zeynep Girgin** araştırma yürütücülerine rapor yazımında destek vermiştir.

Rapor, TÜSİAD Genel Sekreter Yardımcısı **Ceren Aydın Ergün**, TÜSİAD Sosyal Politikalar Bölümü Direktörü **Ezgi Çelik** ve Sosyal Politikalar Bölümü Kıdemli Uzmanı **Dr. Ezgi Murat** tarafından yayına hazırlanmıştır.

Araştırma sürecinde verdikleri destek ve yönlendirmelerden dolayı TÜSİAD Sağlık Çalışma Grubu Başkanı **Emre Eczacıbaşı**'na; proje grubu liderleri Türkiye Sağlık Politikaları Enstitüsü (TÜSPE) Bilim Kurulu Üyesi **Hüseyin Çelik** ve İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Haluk Özsarı**'ya; katkıları için Eczacıbaşı Topluluğu Sürdürülebilirlik, Kamu ve Kurumsal Koordinatörü **Devrim Çubukçu**'ya, Eczacıbaşı Girişimcilik Projeleri Müdürü **Alp Eren Göktürke**, Volitan Danışmanlık şirketi kurucu ortağı ve CEO'su **Ufuk Eren**'e ve TÜSİAD Sağlık Çalışma Grubu üyelerine; TÜSİAD'ın araştırma sponsorları **Allianz Sigorta A.Ş.**'ye ve **Eczacıbaşı Holding A.Ş.**'ye teşekkürlerimizi sunarız.

Özgeçmişler

Şenay Akyıldız

Şenay, PwC Türkiye Kamu Danışmanlığı ekibinde Kıdemli Müdür olarak çalışmaktadır. Kamu ve özel sektör müşterilerine politika ve strateji önerileri sunan projelerde 15 yıllık mesleki deneyime sahiptir. Sosyal kalkınma (işgücü piyasaları, genç işsizliği, toplumsal cinsiyet eşitliği, zorunlu göç, mesleki eğitim, vb.) başta olmak üzere, özel sektörün gelişimi, sektörel analiz, endüstriyel rekabetçilik konularında derin bilgi birikimine sahip olup, bu konularda çok sayıda projeye liderlik etmiştir.

Nitel ve nicel analiz yetkinliğinin yanı sıra, geniş katılımlı çalıştayların moderasyonu ile uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları ve STK'lar ile çalışmak hususunda da oldukça tecrübelidir.

Serap Türk

Serap, Temmuz 2022'den bu yana PwC Kamu Danışmanlığı ekibinde Kıdemli Danışman olarak görev yapmaktadır. Ağırlıklı olarak yeşil dönüşüm ve sektör bazlı dekarbonizasyon stratejileri alanlarındaki projelerde çalışmış, şirketlerin ESG metriklerine göre değerlendirilmesinde görev almıştır. Bunların yanı sıra sosyal kalkınma ilişkili proje ve tekliflerde de yer almıştır.

Çok paydaşlı projelerde koordinasyonun sağlanması ve süreçlerin verimli yönetilmesi konularında aktif rol üstlenmiştir. Sürdürülebilirlik stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik çalışmalar yürütmekte, şirketlerin küresel ve ulusal düzenlemelere, raporlama standartlarına uyum süreçlerini desteklemektedir.

İpek Ünlü

İpek, Ağustos 2019'dan bu yana PwC Türkiye Kamu Danışmanlığı ekibinde Kıdemli Danışman olarak görev yapmaktadır. Piyasa trendlerine dayalı istatistiksel analizler gerçekleştirerek iyileştirme ve büyüme odaklı stratejiler geliştiren İpek, kamu ve özel sektöre yönelik etkin ve sürdürülebilir çözümler sunmaktadır.

Sektörel analiz, kurumsal kapasite geliştirme, büyüme stratejileri, süreç optimizasyonu, etki analizi ve fizibilite çalışmaları konularında uzmanlaşmıştır. Çeşitli sektörlerde gerçekleştirdiği stratejik planlama projeleriyle rekabet gücü kazandırmayı hedeflemekte, veri odaklı yaklaşımıyla karar alma süreçlerini desteklemektedir.

Zeynep Girgin

Zeynep, PwC Türkiye Kamu Danışmanlığı ekibinde Danışman olarak görev yapmaktadır. Sektör analizi, yatırım çerçeveleri ve politika araştırmaları gibi alanlarda destek sağlamaktadır.

Stratejik dönüşüm projelerinde paydaş görüşmeleri ve ihtiyaç analizi gibi süreçlere katılım göstermiştir. Türkiye ve yurt dışındaki yatırım çerçeveleri üzerine çalışarak, sosyo-ekonomik analiz ve veri değerlendirme süreçlerinde öğrenim görmekte ve katkı sunmaktadır.

İçindekiler

Terimler ve Kısaltmalar	07	4. Yaşlılık Politikalarının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	170
Yönetici Özeti	08	Kaynakça	207
1. Giriş ve Araştırma Metodolojisi	17		
2. Mevcut Durum Analizi	20		
2.1 Küresel Yaşlılık Görünümü	21		
2.2 Türkiye’de Yaşlı Nüfusun Genel Görünümü	41		
2.3 Türkiye’de Yaşlılık Politikalarının Genel Görünümü	89		
2.4 Paydaş Görüşmeleri	128		
3. İyi Uygulama Örnekleri	137		
3.1 Dünyada Yaşlılık ile İlgili Öne Çıkan Stratejik Belgeler ve Standartlar	139		
3.2 Seçili Ülkeler ve Yerel İyi Uygulama Örnekleri	150		

Terimler ve Kısaltmalar

%	Yüzde
AB	Avrupa Birliği
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BİT/İCT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BM	Birleşmiş Milletler
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ESYS	Evde Sağlık Yönetim Sistemi
Eurostat	Avrupa İstatistik Ofisi
GPS	Küresel Konumlandırma Sistemi
İBBS	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İŞKUR	İş ve İşçi Bulma Kurumu
LTC	Uzun Vadeli Bakım
LTCI	Uzun Vadeli Bakım Sigortası

OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SCO	Yaşlı Vatandaş Büroları
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SHM	Sağlıklı Hayat Merkezleri
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
SODES	Sosyal Destek Programı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SUT	Sağlık Uygulama Tebliği
SYAM	Sağlıklı Yaş Alma Merkezleri
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSEB	Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı
UNECE	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu
vb.	ve benzeri
YAŞAM	Sağlıklı Yaş Alma Merkezleri
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

Yönetici Özeti

Bu çalışmayı neden yaptık?

Yaşlanan Nüfusun Artışı

Doğurganlık oranlarındaki düşüş ve yaşam sürelerinin uzamasıyla, dünya genelinde ve Türkiye'de yaşlı nüfus hızla artmaktadır. Bu demografik değişimin sağlık sistemleri, bakım hizmetleri ve sosyal destek mekanizmaları üzerinde ciddi bir etkisi söz konusudur.

Yaşlı Bireylerin Çeşitlenen İhtiyaçları ve Sağlıklı Yaşlanma

Doğumdan itibaren yaşam beklentisinin artmasıyla birlikte yaşlanan nüfusun da artması, ihtiyaçları da beraberinde dönüştürmektedir. Yaşlı bireyler, sağlık hizmetlerine erişim, kronik rahatsızlıklar, uzun süreli bakım, finansal güvence ve sosyal katılım gibi alanlarda artan ve çeşitlenen ihtiyaçlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal yönlerden desteklenmesini içeren aktif ve sağlıklı yaşlanma kavramı ön plana çıkarken, hayata geçirilecek çalışmalar da çok yönlü ve bütüncül değerlendirmeleri gerektirmektedir.

Değişen Dünyaya Yaşlı Bireylerin Adaptasyonu

Teknolojik gelişmeler hayatı kolaylaştırır da yaşlı bireyler bu gelişmelere uyum sağlamakta zorlanmaktadır. Sosyal izolasyonu azaltmak ve yaşlı bireylerin teknolojiye erişimini artırmak, yaşlılık politikalarında kritik bir öncelik olmalıdır.

Proje ile neler yaptık?

Mevcut Durumun Değerlendirilmesi

Proje kapsamında geliştirilen politika önerilerine sağlam bir temel oluşturmak amacıyla mevcut veri setleri titizlikle analiz edilmiştir. Bu analizler, hem Türkiye'de hem de dünyada demografik değişimler ile yaşlı bireylerin karşılaştığı zorluklar ve öncelikli ihtiyaçların net bir şekilde ortaya konulmasını sağlamıştır.

Mevcut Politikaların ve Strateji Belgelerinin İncelenmesi

Türkiye'de yaşlılık konusunda öne çıkan politikalar; sağlık ve bakım hizmetleri, sosyal katılım, ekonomik durum, işgücüne katılım, yaşlı bakım hizmetlerinin finansmanı, dijital adaptasyon, yaşlı bakım teknolojileri ve yaşlı turizmi açısından gözden geçirilmiştir. Bu değerlendirmeler, yaşlılıkla ilgili geliştirilen önerilerin mevcut politikalar ışığında şekillendirilmesine olanak tanımıştır.

İyi Uygulama Örneklerinin Analizi

İyi uygulama örneklerinin analizi, farklı ülkelerdeki sosyal hizmet ve sağlık sistemlerinde uygulanan yenilikçi yaklaşımlar sayesinde, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artıracak etkili ve yenilikçi politikaların geliştirilmesine güçlü bir temel oluşturmuştur.

Paydaş Görüşmeleri ve Politika Önerileri Geliştirilmesi

Paydaş görüşmeleri, kamu ve ilgili kurumlar, akademisyenler, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ile yaşlı bireylerden oluşan geniş bir katılımı (16 farklı paydaş) gerçekleştirilmiş ve rapora derinlemesine içgörüler kazandırmıştır. Bu görüşmeler, ihtiyaçların net bir şekilde tespit edilmesi ve politika önerilerinin gerçekçi, uygulanabilir temellere dayanarak geliştirilmesi sürecinde kritik bir rol oynamıştır.

Dünya genelinde yaşlılık olgusu, öne çıkan trendler ve iyi uygulama örnekleri çerçevesinde ele alınmıştır

Yaşlanan Dünya Nüfusu

Dünya genelinde doğumdan itibaren ortalama yaşam süresi 2000'lerin başında 66 yıl iken, 2021 yılında 71 yıla yükselmiştir. 2020'de dünya nüfusunun %9,3'ünü oluşturan 65 yaş ve üzeri bireylerin oranının 2050'de %16'ya ulaşması öngörülmektedir. Hızla artan yaşlı nüfus, sağlık hizmetleri, sosyal yardımlar ve kamu maliyesi üzerinde giderek büyüyen bir baskı yaratmaktadır. Bu çerçevede, birçok ülke yaşlanma sürecinin beraberinde getirdiği zorluklarla başa çıkabilmek ve yaşlı bireylerin refahını artırmak amacıyla çeşitli politikalar geliştirmektedir.

Aktif Yaşlanma Kavramı

Yaşlanma süreci, fiziksel, sosyal, psikolojik ve finansal açıdan çeşitli zorluklara yol açmaktadır. Yaşlı bireylerin yaşam kalitesini yükseltmek ve topluma daha aktif katılımlarını sağlamak adına "aktif yaşlanma" kavramını giderek daha önemli hale getirmiştir. Bu yaklaşım, yaşlı bireylerin sağlık, güvenlik ve sosyal katılım olanaklarını artırarak bağımsızlıklarını korumalarını, yaşam boyu öğrenme fırsatlarına erişmelerini ve topluma katkıda bulunmalarını amaçlar.

Yaşlı Bireylerin Mutluluğu

Yaşlı bireylerin karşılaştığı en büyük zorluklardan biri sosyal dışlanma ve yaş ayrımcılığıdır. Dünya genelinde her iki yaşlıdan biri bu durumdan etkilenmektedir. Mutluluk düzeyleri ise sosyal destek, sağlık hizmetlerine erişim ve ekonomik güvence gibi faktörlere bağlı olarak şekillenmektedir.

Uluslararası Kuruluşlar ve Yaşlı Hakları

Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar, yaşlı haklarını geliştirmek ve yaşlı bireylerin refahını artırmak için politikalar geliştirmekte ve programlar yürütmektedir. Örneğin, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarında yaşlanan nüfus kesişimsel bir yaklaşımla ele alınarak, yoksulluk, sağlık, eğitim ve eşitsizliklerin azaltılması gibi hedefler altında yaşlı bireylerin refahının gözetilmesi de amaçlanmıştır. Bu tür uluslararası çabalar, yaşlı bireylerin daha aktif bir yaşam sürmeleri için tüm toplumlar açısından ortak bir anlayışa zemin oluşturmaktadır.

Yaşlı Dostu Şehirler

Dünya genelinde yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik önemli girişimlerden biri de yaşlı dostu şehirler yaklaşımıdır. Yaşlı dostu şehirler ile, ulaşım, konut, sosyal katılım ve sağlık hizmetleri gibi kritik alanlarda daha erişilebilir olması amaçlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Şehir ve Toplumlar Global Ağı'na Türkiye'de üye olan 6 yerel yönetim idaresi yaşlı bireylerin hayatlarını kolaylaştıracak çalışmalarda bulunmaktadır.

İyi Uygulama Örnekleri

Dünyada demografik dinamikler ve kültürel farklılıklar nedeniyle yaşlı bireylere yönelik farklı stratejiler izlenmektedir. Örneğin, Japonya, 65 yaş ve üzeri bireylerin nüfusun %30,1'ini oluşturduğu ve dünyada en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip ülkelerden biri olarak, yaşlı dostu şehirler ve bakım hizmetleri konusunda öncü adımlar atmıştır. Almanya'da ise yaşlı nüfusun oranı %22'nin üzerinde olup, uzun dönemli bakım sigortası gibi yaşlı bireylere yönelik sosyal güvenlik sistemleri önemli bir rol oynamaktadır. Bu ülkelerin yanı sıra, Hollanda, Danimarka ve Finlandiya gibi Avrupa ülkelerindeki bakıcı sistemleri, sosyal yardımlar, sağlık hizmetleri, uzun süreli bakım finansmanı ve sosyal konut projeleri gibi çeşitli iyi uygulama örnekleri, yaşlı bireyler konusunda atılacak adımlar için ilham kaynağı niteliğindedir.

Türkiye'deki yaşlı nüfusun mevcut durumu, 6 ana eksen kapsamında incelenmiştir

Sağlık ve Bakım Hizmetleri

Nüfusun yaşlanmasıyla birlikte sağlık ve bakım ihtiyaçları artmaktadır. TÜİK verilerine göre, Türkiye'de 65 yaş ve üzeri her 5 yaşlıdan yaklaşık 4'ü kronik hastalığa sahip olup, önemli bir bölümü günlük yaşamlarının ciddi şekilde etkilendiğini belirtmektedir. Öte yandan, sağlık hizmetlerine erişimin yanı sıra evde bakım desteğine ihtiyaç duyan yaşlı birey sayısı artmaktadır. 65 yaş ve üzeri bireylerin %27'si evde bakım desteğine ihtiyaç duymaktadır.¹

Sosyal Katılım

Türkiye'de 2018 yılında, 65 yaş ve üstü bireyler arasında mutlu olduğunu belirtenlerin oranı %61,2 iken bu oran 2023 yılında %56'ya gerilemiştir.² Yaşlı bireylerin genel iyilik halini ve mutluluk seviyelerini artırmada sosyal hayata katılım düzeyi kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, fiziksel aktivite ve sosyal etkileşimin sürekliliği büyük önem taşımaktadır. Ancak, yaşlı bireylerin düşme riski ve erişim zorlukları gibi sorunlarla karşılaşmaları, sosyal katılımlarını zorlaştırarak toplumla olan ilişkilerinin zayıflamasına yol açmaktadır.

Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım

65 yaş ve üzeri bireylerin 2024 Ekim ayında istihdam oranı %8,8 olup, erkeklerin işgücüne katılımı (%12,3) kadınlara göre (%6,9) daha yüksektir.³ Yaşlı bireylerin işgücünden çekilmesi, gelir düzeylerini düşürmekte ve yoksulluk oranını artırmaktadır. Gelirlerinin büyük kısmı emekli aylıklarından oluşan yaşlı bireyler, aktif gelir kaynaklarının azalması nedeniyle sosyal güvenlik sistemindeki iyileştirmelere daha fazla ihtiyaç duymaktadır.

1 TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması
2 TÜİK. (2018-2023). Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları
3. TÜİK. (2024). İstatistiklerle Yaşlılar
4. TÜİK. (2023). İstatistiklerle Yaşlılar

Türkiye'de Mevcut Durum

1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

2. Sosyal Katılım

3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım

5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri

4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı

6. Yaşlı Turizmi

Yaşlı Turizmi

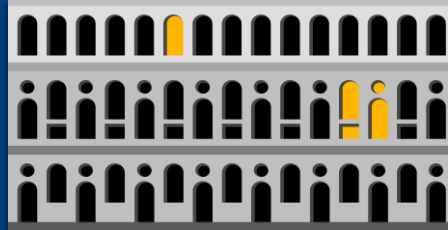
Türkiye'de yaşlı turizmi, yaşlı bireylerin sağlık ve rahatlatma ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan önemli bir sektördür. Bu alanda sunulan gezi turları, bakım hizmetleri ve klinik oteller gibi çeşitli olanaklar, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir. Türkiye, yaşlı turizmi açısından zengin fırsatlar sunmakta ve bu alanda gelişim göstermektedir.

Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri

Son yıllarda, yaşlı bireylerin internet kullanımı artış göstermektedir (65-74 yaş arası grubun internet kullanımı 2018'de %17 iken 2023'te %40,7 olmuştur) ve bu artışla birlikte dijital okuryazarlık oranları da gelişim göstermektedir.⁴ Dijitalleşen dünyada, yaşlı bakım teknolojilerinin ilerlemesi, yaşlı bireylerin sağlık ve kişiselleştirilmiş bakım hizmetlerine erişimini kolaylaştırmaktadır.

Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı

Yaşlı bireylerin ekonomik güvenceye kavuşturulması, sağlık ve sosyal katılım gibi birçok alanı etkileyen önemli bir parametredir. Bu bağlamda, emekli aylıkları, yaşlı bireylerin en önemli destek mekanizmalarından biridir. Yaşlı nüfusun sürekli artmasıyla birlikte, yaşlı bireylerin yaşam kalitelerini artırmak için finansal destek sistemlerinin güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Yaşlı hakları, anayasa ve yasal düzenlemelerle ele alınmakta, ulusal strateji belgeleri ve kalkınma planlarında yer almaktadır. Mevcut veriler dikkate alınarak, yaşlı bireylerin **refahını artırmak, ekonomik güvenliklerini sağlamak ve sosyal hayata katılımlarını desteklemek** amaçlanmaktadır.

Yaşlılık politikaları, artan yaşlı nüfusun sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri ve sosyal katılım gibi temel gereksinimlerine yanıt vermeyi amaçlamaktadır. Ancak, bu politikaların **sürdürülebilir olması için demografik değişimin göz önünde bulundurulması** önem taşımaktadır.

Türkiye'de Yaşlılıkla İlgili Strateji Belgeleri ve Politikalar*

* Proje kapsamında, Türkiye'deki yaşlılık strateji belgeleri ve politikaları güncel ve açık kaynaklardan erişilebilen dokümanlar üzerinden incelenmiştir.

Yaşlılık Politikalarının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler (1/2)

Genel

- 1 Türkiye'nin nüfus değişimi dikkate alınarak yaşlılık politikalarının düzenlenmesi
- 2 Yaşlı bireylere yönelik hizmetlerde bölgesel ve cinsiyete dayalı farklılıkların giderilmesi
- 3 Yerel yönetimlerin yaşlı bireylere sunduğu sağlık ve bakım hizmetlerindeki görev tanımlarının netleştirilmesi
- 4 Afet ve acil durumlar için yaşlı bireyler özelinde çalışmalar gerçekleştirilmesi
- 5 Yaşlılıkla ilgili kavramların, kurumların ve personelin bütüncül olarak yeniden yapılandırılması

Sağlık ve Bakım Hizmetleri

- 1 Sağlık ve bakım hizmetlerinin yaşlı bireylerin ihtiyacına uygun olarak geliştirilmesi
- 2 Koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi
- 3 Evde bakım hizmeti uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
- 4 Uzun süreli yaşlı bakım hizmeti sağlayıcı kurumlara yönelik düzenlemelerin yapılması
- 5 Yaşam boyu sağlığın korunması ve sağlıklı yaşlanma konusunda farkındalığın artırılması
- 6 Demans hastalığına karşı koruma ve mücadele stratejilerinin güçlendirilmesi
- 7 Akılcı ilaç kullanımı uygulamalarının yaygınlaştırılması
- 8 Kurumsal bakım kapasitesinin güçlendirilmesi

Sosyal Katılım

- 1 Yaşlı dostu konut ve çevre çalışmalarının gerçekleştirilmesi
- 2 Yaşlı bireylerin fiziksel aktivitelere katılımının desteklenmesi
- 3 Yerel yönetimlerin sosyal entegrasyonu ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik katkıların artması
- 4 Gündüz bakım merkezleri aracılığıyla fiziksel, zihinsel ve sosyal destek programlarının yaygınlaştırılması
- 5 Yaşlı bireylerin eğitime ve beceri kazanmasına yönelik faaliyetlerin artırılması
- 6 Yaşlı bireylerin ulaşım sistemlerine erişiminin güçlendirilmesi
- 7 Yaşlı istismarı ile ilgili farkındalık faaliyetlerinin ve uygulamalarının geliştirilmesi
- 8 Yaşlı bireylerin adalete erişiminin kolaylaştırılması
- 9 Nesiller arası etkileşimi artırmaya ve ayrımcılığı gidermeye yönelik çalışmalar yapılması

Yaşlılık Politikalarının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler (2/2)

Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım

- 1 Yaşlı bireylerin ekonomik refahının desteklenmesi
- 2 Yaşlı bireylerin işgücüne katılım potansiyelinin artırılması için eğitimler verilmesi
- 3 Yaşlı bireylerin çalışma hayatına katılımını desteklemek için çalışma ortamlarının uyumlu hale getirilmesi
- 4 Yaşlı bireylerin istihdamına yönelik işverenlerin desteklenmesi

Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı

- 1 Bakım sigortası modelinin geliştirilmesi
- 2 Sosyal yardım kapsamının genişletilmesi

Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri

- 1 Yaşlı bireylerin dijital becerilerinin geliştirilmesi
- 2 Yaşlı bireylerin sağlık durumunun dijital olarak izlenmesi ve tespit edilmesi
- 3 Yaşlı bireyler için tele-tıp, tele-bakım ve tele-rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi
- 4 Yaşlı bakım teknolojilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması

Yaşlı Turizmi

- 1 Yaşlı bireylerin turizm faaliyetlerine ve sosyal etkinliklere katılımının teşvik edilmesi
- 2 Sağlık turizmi kapsamında yaşlı bireyler için sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin düzenlenmesi
- 3 Yaşlı bireylere yönelik turizm faaliyetleri için yatırım ve finansal düzenlemeler yapılması
- 4 Sağlık bakım turizmi kurumlarının erişilebilirliğinin geliştirilmesi ve yabancı yaşlı nüfusun desteklenmesi için uluslararası anlaşmaların gözden geçirilmesi

Yaşlılık Politika Önerilerinde Öne Çıkan Paydaş Ekosistemi

Yaşlılık Politikaları Araştırması kapsamında, önerilen politikaların nihai amacı, **sağlıklı yaşlanmayı desteklemek** için sağlık hizmetlerini geliştirmek, yaşlı nüfusun **toplumsal hayata daha aktif katılımını** teşvik etmek, bireylerin **yaşlanma sürecine yönelik olumsuz algılarını ve endişelerini** gidermek ve bu doğrultuda yaşlanmaya yönelik **sürdürülebilir bir yaklaşım** oluşturmaktır.

Bu bağlamda, yaşlı bireylere yönelik önyargıların ortadan kaldırılması, izole olmadan toplumsal hayata katılımlarının desteklenmesi, toplumda daha **olumlu bir yaşlanma algısının** yerleşmesine katkı sağlamaktadır.

Yaşlı bireylerin işgücüne katılımının artırılması, üretken yaşlanma kavramını güçlendirerek bireysel ve toplumsal refahın artırılmasında etkilidir. Bunun yanında, aktif yaşlanma, kadınların üzerindeki bakım rollerinin hafifletilmesi ve iş gücüne katılımını da destekleyecektir.

Bu politikalar, yaşlı nüfusun hayat kalitesini yükseltirken toplumsal dinamiklere olan katkılarını da artırmayı hedeflemektedir.

Kamu ve İlgili Kurumları

- Sağlık Bakanlığı
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Sosyal Güvenlik Kurumu
- Yerel Yönetim (Belediyeler)
- İŞKUR
- Devlet Hastaneleri
- Yaşlı Bakımevleri, Huzurevleri ve Gündüzlü Bakım Merkezleri

Özel Sektör

- Özel Hastaneler
- Özel Sağlık Merkezleri
- Özel Evde Bakım Hizmeti Sağlayıcıları
- Özel Yaşlı Bakımevleri
- Özel Huzurevleri
- Sağlık Teknolojileri Firmaları
- İlaç Firmaları
- Finans ve Sigorta Şirketleri
- Dijital Çözüm Firmaları (Yazılım şirketleri, start-up'lar, KOBİ'ler, üreticiler, vb.)
- İletişim Hizmeti Sağlayıcıları

Sivil Toplum Kuruluşları

- Yaşlı Dernekleri
- Sosyal Hizmet STK'ları
- Yaşlı Bakım STK'ları
- Eğitim ve Sertifikasyon Kuruluşları
- Engelli ve Yaşlı Destek Dernekleri
- Gönüllü Destek Ağları
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim STK'ları
- Dijital Okuryazarlık Dernekleri

Akademik Kurumlar

- Üniversiteler
- Araştırma Enstitüleri
- Sağlık Yüksekokulları
- Eğitim Araştırma Merkezleri

Basın ve Yayın Organları

- Sosyal Medya ve Dijital Platformlar
- Televizyon Kanalları
- Çevrimiçi Haber Siteleri
- Gazeteler
- Dergiler
- Yayıncılar ve Bloglar

Yerel Çevre ve Aileler

- 65 yaş ve üzeri bireyler
- Yaşlı yakınları ve aile üyeleri
- Mahalle sakinleri ve komşular

1. Giriş ve Araştırma Metodolojisi

Giriş

TÜSİAD için PwC Türkiye tarafından hazırlanan bu araştırma kapsamında doğum oranlarındaki azalma ve yaşam süresindeki artış gibi faktörlerle hızla artan yaşlı nüfus ve değişen nüfus dinamikleri kapsamlı bir şekilde incelenmiş olup, elde edilen bulgular doğrultusunda yaşlı bireylere yönelik etkili, yenilikçi ve sürdürülebilir politika önerileri geliştirilmesi amaçlanmıştır.

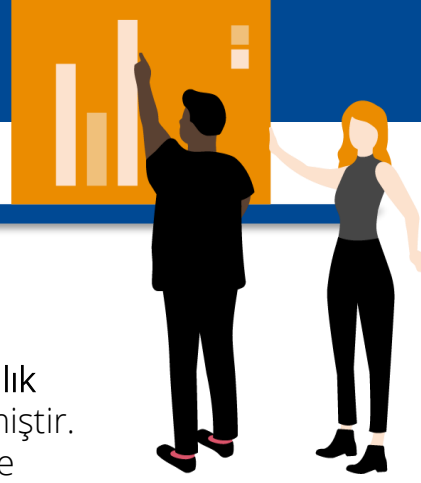
Küresel düzeyde iyi uygulama örnekleri ve ulusal düzeyde yaşlılık politikalarının mevcut durumu kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir. Yaşlı nüfusun karşılaştığı temel sorunlar ve ihtiyaçların üzerinde durularak çözüm önerileri üzerinde çalışılmıştır.

Yaşlılıkla ilgili sorunların ve darboğazların çözümüne yönelik kapsayıcı öneriler geliştirmek amacıyla, kamu ve ilgili kurumlarından, akademisyenlerden, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarından farklı alanlarda uzmanlaşmış katılımcıların yanı sıra yaşlı bireylerin yer aldığı görüşmeler gerçekleştirilerek çok disiplinli bir yaklaşım sağlanmıştır.

Türkiye'nin demografik yapısı ve yaşlı nüfusun ihtiyaçları doğrultusunda uygun politika önerilerinin geliştirilmesi amacıyla sağlık ve bakım hizmetleri, sosyal katılım, ekonomik durum ve işgücüne katılım, yaşlı bakım hizmetlerinin finansmanı, dijital adaptasyon ve yaşlı bakım teknolojileri ile yaşlı turizmi olarak 6 temel eksen araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

Araştırma Metodolojisi

50'den Fazla Yayının Değerlendirilmesi

50'den fazla yayının (makaleler, araştırmalar, akademik yayınlar, dernek raporları, yaşlılık alanında çalışan uluslararası kurumların raporları, vb.) kapsamlı bir şekilde incelenmesi ve karşılaştırmalı analizinin yapılması ile Türkiye'deki ve küreseldeki yaşlılıkla ilgili mevcut durumun derinlemesine anlaşılması ve yaşlılıkla ilgili gelişmelerin en iyi şekilde değerlendirilmesi mümkün olmuştur.

Seçili Kurum ve Kuruluşların Yaşlılık Verilerinin Analiz Edilmesi

Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler, Avrupa İstatistik Ofisi ve Dünya Bankası gibi uluslararası kaynakların yanı sıra, Türkiye İstatistik Kurumu, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu gibi kamu kurumlarının yayımladıkları veri setleri ve raporlardan da faydalanılmıştır.

Yaşlılık Odaklı Politika Belgelerinin Derinlemesine İncelenmesi

Ulusal politikalar, eylem planları ve strateji belgeleri 6 ana eksen etrafında incelenerek (sağlık ve bakım hizmetleri, sosyal katılım, ekonomik durum ve işgücüne katılım, yaşlı bakım hizmetlerinin finansmanı, dijital adaptasyon ve yaşlı bakım teknolojileri ile yaşlı turizmi) Türkiye'de yaşlılık politikalarına ve yaşlı nüfusa ilişkin mevcut durum ortaya konmuştur.

Farklı Paydaşlar ve Uzmanlar ile Derinlemesine Görüşmelerin Yapılması

Masa başı araştırma sonuçlarını nitel analizle zenginleştirmek ve uzman görüşlerinden yararlanmak amacıyla 16 farklı sektör paydaşı ve uzmanıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

2. Mevcut Durum Analizi

2.1.

Küresel Yaşlılık Görünümü

Mevcut durum analizi kapsamında, öncelikle küresel yaşlılık görünümü incelenmekte olup dünyada öne çıkan trendler belirlenerek, yaşlı nüfusun karşılaştığı zorluklar ve ihtiyaçlar ortaya konulmaktadır

Veri Analizi:

Nicel

Nitel

1. Dünyada Yaşlı Nüfusu ile İlgili Temel Parametreler

Dünyada Yaşlı Nüfus ile İlgili Öne Çıkan Veriler (Yaşlı nüfusun artışı, demografik değişim)

Küresel Demografik Dinamikler (Yaşlı nüfus oranları, projeksiyonları)

Yaşlı Nüfusun Demografik Değişimini Etkileyen Parametreler (Doğuştan itibaren yaşam beklentisi, doğurganlık oranları)

2. Dünyada Yaşlanma ile İlgili Öne Çıkan Kavramlar ve Trendler

Aktif Yaşlanma Süreci, Sağlıklı Yaşlanmayı Etkileyen Faktörler (Genetik miras, çevresel etmenler, vb.)

Küresel Yaşlı Dostu Şehir ve Topluluklar (Öne çıkan kavramlar, kriterler ve örnekler)

Yaşlı Bireylerin Mutluluk Seviyeleri ve Mutluluğu Etkileyen Değişkenler (Ekonomik durum (GSYH), sosyal destek vb.)

Yaş Ayrımcılığı (Sağlık, sosyal hayat ve ekonomi üzerindeki etkiler)

3. Yaşlı Nüfusun Temel İhtiyaçları ve Karşılaştıkları Zorluk Alanları

Yaşlı Nüfusun İhtiyaçları (Temel ihtiyaçlar, ihtiyaç piramidi)

Yaşlı Nüfusun İhtiyaçlarını Giderirken Karşılaştığı Zorluklar (Fiziksel, sosyal, dijital ve finansal zorluklar)

Yaşlılıkla İlgili Temel Kavramlar ve Verilerin Sınıflandırılması

Yaşlı Birey Tanımları

- ❑ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye'de **yaşlı bireyler 65 yaş ve üzeri** olarak tanımlanmaktadır.¹
- ❑ Bu tanım, dünya genelinde yaygın olarak kabul edilen bir ölçüttür ve OECD ile Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar da yaşlı bireyleri **65 yaş ve üzeri** olarak tanımlamaktadır.²

- ❑ Buna karşın, Birleşmiş Milletler'e göre yaşlılık **60 yaş ve üzeri** bireyleri kapsayan bir durumdur.³
- ❑ Aileler ve toplumlar ise yaşlılığı tanımlarken genellikle **ailevi statüler, fiziksel görünüm veya yaşla ilişkili sağlık durumları** gibi sosyo-kültürel referanslar da kullanabilmektedir.

Küreseldeki Mevcut Veriler ve Rapor Kapsamındaki Analiz Varsayımları

- ❑ Küresel yaşlı görünümü kapsamında, yaşlı bireylere ilişkin **en güncel verilerin yer aldığı araştırmalar ve veri tabanları** analizlere dahil edilmiştir.
- ❑ Dünyadaki yaşlılık durumunun mevcut analizini yapmak için aşağıda yer verilen **seçili kurum ve kuruluşların çeşitli araştırmaları, verileri ve raporları** dikkate alınmıştır.
 - ✓ Birleşmiş Milletler (BM)
 - ✓ Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
 - ✓ Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)
 - ✓ Diğer akademik makaleler

Dünyada Yaşlı Nüfus ile İlgili Temel Parametreler

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Dünya nüfusu giderek yaşlanıyor

Dünya genelinde yaşlı nüfus hızla artmakta olup, bu durum sağlık ve sosyal hizmetler üzerinde önemli bir baskı oluşturmaktadır. Bu demografik değişimin, ekonomik büyüme, üretkenlik ve kamu maliyesinin sürdürülebilirliği gibi alanlarda uzun vadeli etkileri söz konusudur. Mevcut durumda demografik değişim, sağlık ve sosyal hizmetler üzerinde önemli bir baskı oluşturmakta ve bu hizmetlerin sürdürülebilirliğini sağlamak için dünya çapında yeni politikaların geliştirilmesine neden olmaktadır.

→ Küresel demografik yapı hızlı bir dönüşüm geçirmektedir

Nüfusun yaşlanmasının temel nedenleri arasında yaşam süresinin uzaması ve doğurganlık oranlarının düşmesi yer almaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ortalama yaşam süresinin artması, çocuk ölümlerinin azalması, tıptaki ilerlemeler ve kamu sağlığındaki gelişmeler bu süreci hızlandırmaktadır. Türkiye'de de benzer bir eğilim görülmekte; 65 yaş ve üzeri nüfusun oranı giderek artmaktadır. 2000'lerin başında 66 yıl olan ortalama yaşam süresi, 2021 itibarıyla 71 yıla yükselmiştir.

Dünyada Yaşlılık Görünümü

Öne Çıkan Kavramlar

Politikalar ve Yapısal Reformlarda Yaşlılık Vurgusu

Demografik değişim, yaşlı nüfusun artan ihtiyaçlarına yönelik politikaların önemini ve ekonomik büyüme, makroekonomik bütünlük ve dirençli bir işgücü piyasasını teşvik eden yapısal reformların gerekliliğini vurgulamaktadır.

Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Önemi

Sosyal güvenlik sistemleri, yoksulluğun azaltılması ve herkes için yeterli sosyal güvenlik ile mali sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla yeniden yapılandırılmalıdır.

En yüksek yaşlı nüfus oranına sahip bölgeler:¹

- Avrupa
- Kuzey Amerika

Önümüzdeki otuz yıl içinde yaşlı nüfusunda en hızlı artışı yaşaması beklenen bölgeler:

- Kuzey Afrika
- Batı Asya
- Sahra Altı Afrika

Kadınlar yaşlı nüfusun çoğunluğunu oluşturmaktadır. 2024 yılında cinsiyete bağlı doğuşta beklenen ortalama yaşam süresi:²

Erkekler: 70,8

Kadınlar: 76,0

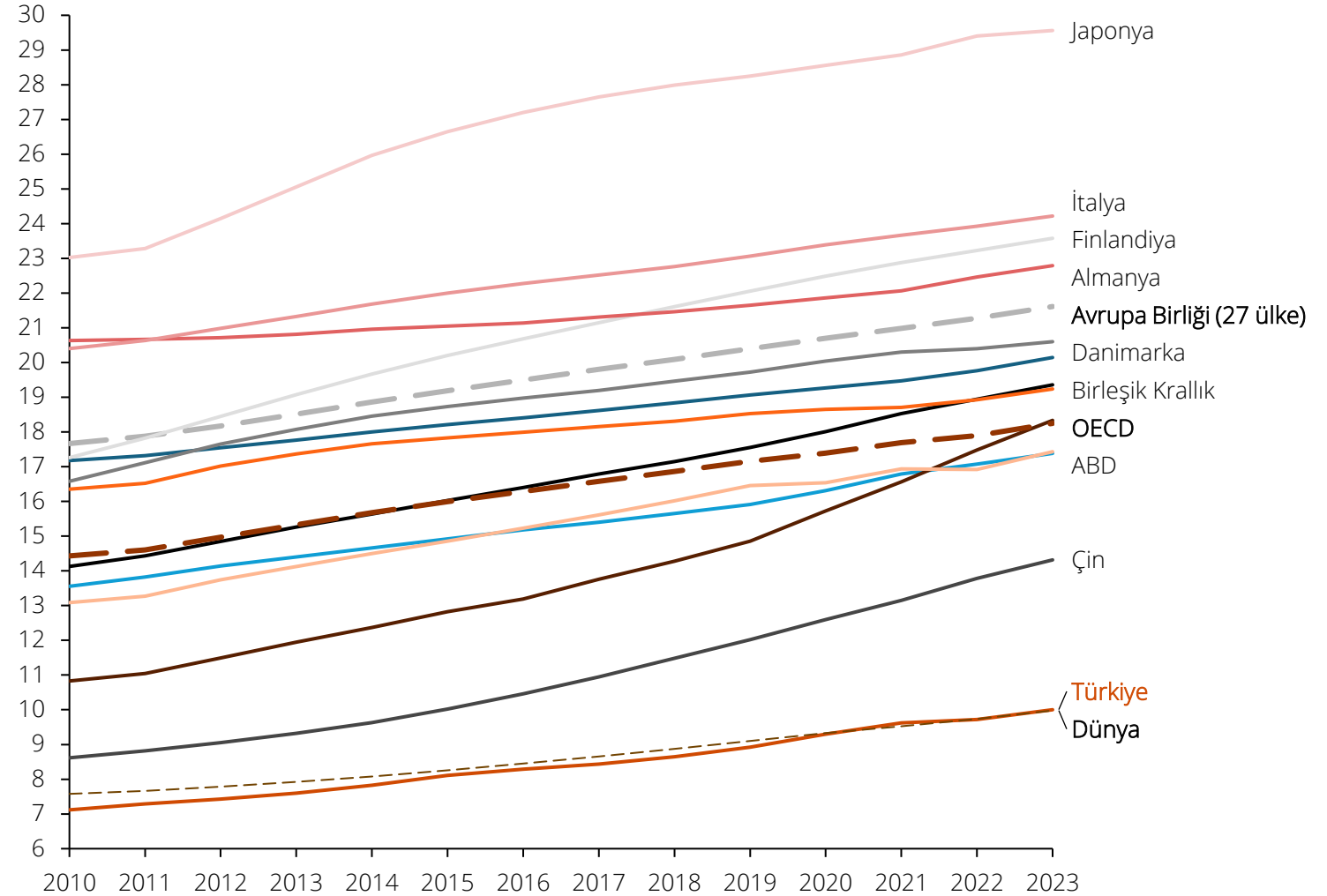
¹ UNDESA. (2023). Leaving No One Behind In An Ageing World, World Population Ageing

² Birleşmiş Milletler.(2023). World Population Prospects 2024.

Son yıllarda, dünya genelinde yaşlı nüfus giderek artmakta olup birçok ülkenin demografik yapısını önemli ölçüde etkilemektedir

- Dünya genelinde yaşlı nüfus hızla artmaktadır. 1965 yılında dünyada **65 yaş üzeri** 129 milyon insan varken 2100 yılına kadar **2.5 milyar** kişiye ulaşması beklenmektedir. ¹ 2023 yılı itibarıyla, **dünya nüfusunun yaklaşık %10'unu** 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturmaktadır.
- Son yıllardaki **yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranına** bakıldığında, **Avrupa Birliği** ortalaması %17,7'den **%21,6'ya**, **OECD** ortalaması ise %14,3'ten **%18,2'ye** yükselmiştir.
- Aynı dönemde, Türkiye'nin yaşlı nüfus oranı 2010'da %7,1 iken, 2023'te %10'a yükselmiştir. Türkiye, dünyadaki genel yaşlanma trendi ile benzer bir yaşlanma eğilimi içindedir. **OECD ülkeleri** arasında Türkiye'nin de dahil olduğu gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelere kıyasla daha genç bir nüfusa sahip olsa da (%9,3'e karşı %19,6), bu ülkeler de nüfus dönüşüm sürecinden önemli ölçüde etkilenmektedir.

Seçili ülkelerin 65 Yaş ve Üzeri Nüfuslarının Toplam Nüfusa Oranları²
2010 -2023, (%)

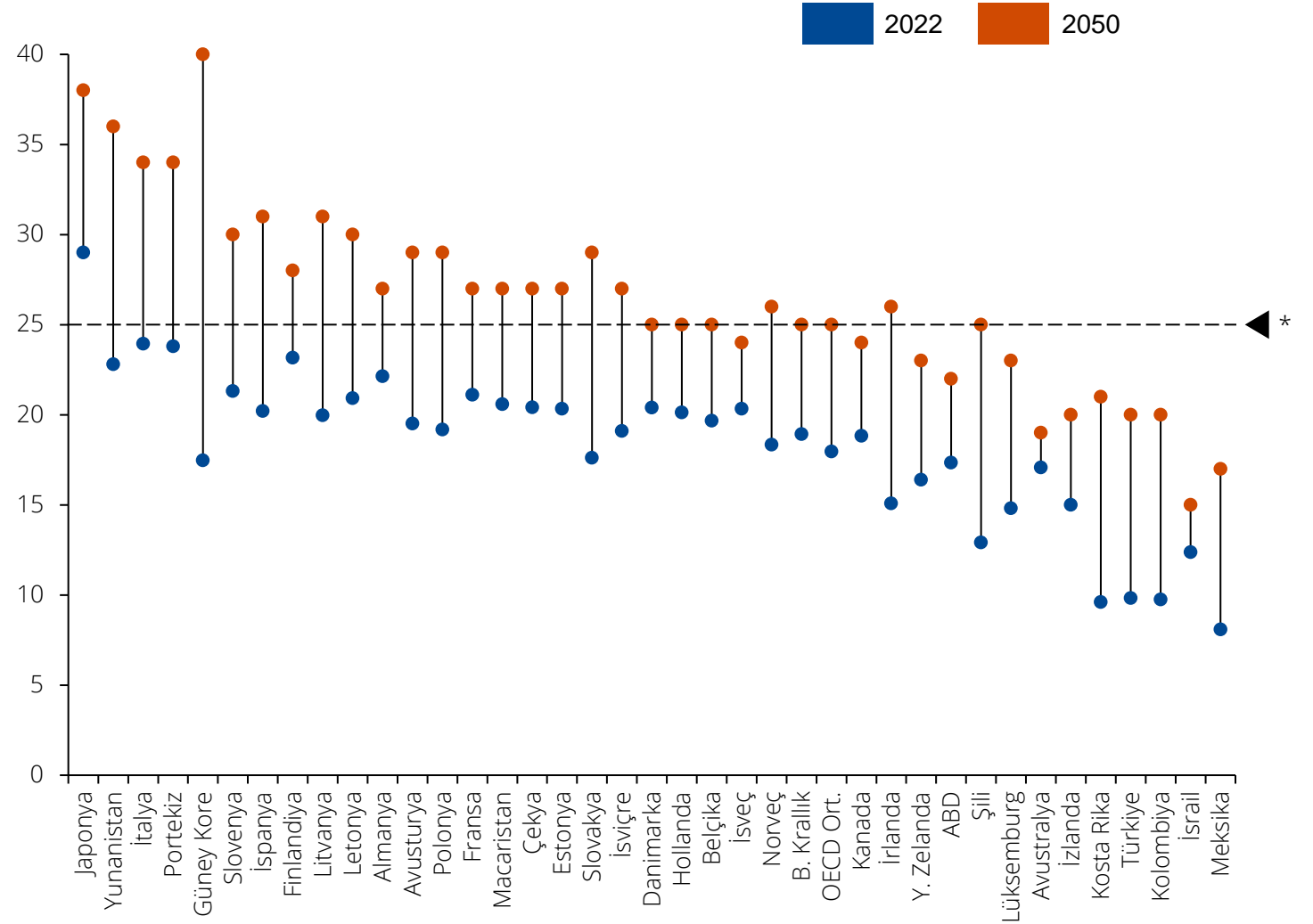
¹ Birleşmiş Milletler.(2023). World Population Prospects 2024.

² Dünya Bankası, United Nations Population Division. World Population Prospects: 2024 Revision.

Önümüzdeki yıllarda gelişmekte olan ekonomilerde demografik yapının hızlı bir dönüşüm geçireceği öngörülmektedir

- 2022 yılında **65 yaş ve üzeri** dünya nüfusunun oranı %9,3 iken **2050** yılında bu oranın **%16'ya çıkması** beklenmektedir.
- 2022 yılında ülkemizde %9,8 olarak ölçülen 65 yaş ve üzeri nüfusun payının, 2050 yılında yaklaşık **10 yüzde puan artışla** %20 seviyesine ulaşması öngörülmektedir.
- Yaşlanan nüfus projeksiyonları; **ekonomik büyüme, üretkenlik, kuşaklararası eşitsizlikler ve kamu maliyesinin sürdürülebilirliği** gibi alanlarda devletlerin uzun vadeli stratejiler geliştirmesine yol açmaktadır.

OECD Ülkelerinde Yaşlı Nüfus Oranı ve Projeksiyonlar¹
2022 – 2050, (%)

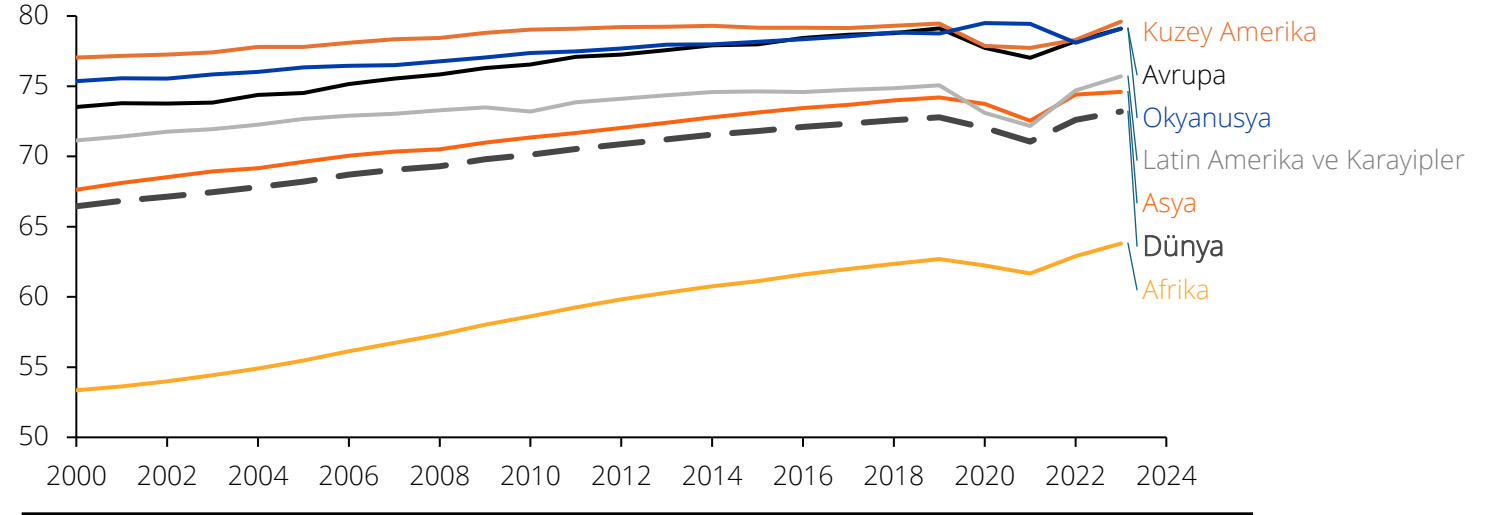
* OECD ülkelerinin yaşlı nüfus oranı ortalamasına ilişkin 2050 projeksiyonudur.

1 OECD. (2023). Population Projections, 2022-2050

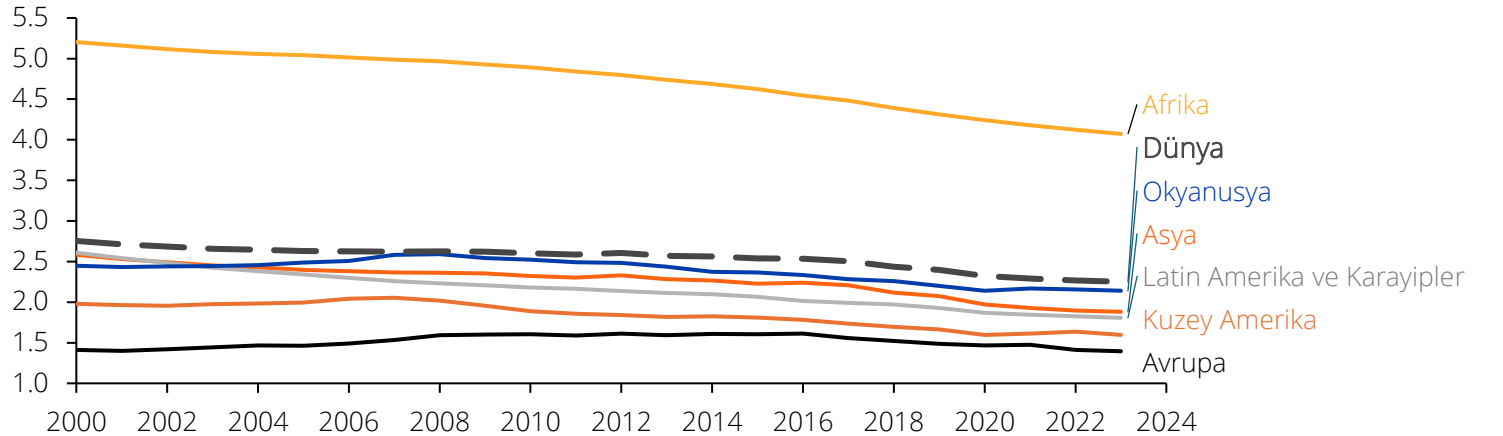
Küresel demografik değişimler incelendiğinde, doğurganlık oranları düşerken yaşam beklentisinin yükseldiği dikkat çekmektedir

- Nüfusun yaşlanmasına etki eden temel nedenler arasında doğuştan itibaren artan beklenen yaşam süresi ve düşen doğurganlık oranları olduğu gözlemlenmektedir.¹
- Yaşam beklentisi, hayatta kalma oranlarına bağlı olarak değişirken, çocuk ölümlerindeki azalma, tıp, kamu sağlığı ve yaşam standartlarındaki ilerlemeler yaşam süresinin artışında önemli rol oynamıştır.
- 2000'li yılların başında yeni doğan bir bebeğin ortalama yaşam süresi 66 yıl iken, 2023 yılına gelindiğinde bu süre 73,2 yıla yükselmiştir. Türkiye de dahil olmak üzere çoğu ülkede yaşam beklentisinin arttığı gözlemlenmektedir. Ancak, COVID-19 pandemisi nedeniyle yaşam süresinde yaşanan düşüş dikkat çekmektedir.
- Küresel doğurganlık oranı giderek azalmakta olup, insanlar daha az çocuk sahibi olmaya başlamıştır. Dünyada doğurganlık oranı, 2023 yılında kadın başına ortalama 2,5 çocuğun altına düşmüştür.

Dünyada Doğumdan İtibaren Yaşam Beklentisi Ortalamaları²
2000-2023, (yıl)

Dünyada Doğurganlık Oranları³
2000-2023, (Kadın Başına Doğum Sayısı)

1 Dünya Sağlık Örgütü (2015). World report on Ageing and Health.

2 Our World in Data (2022). Life Expectancy.

3 Birleşmiş Milletler. (2024). World Population Prospects.

Dünyada Yaşlanma ile İlgili Öne Çıkan Kavramlar ve Trendler

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Dünya genelinde sağlıklı yaşam beklentisi artmaktadır

Aktif yaşlanma, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak amacıyla **sağlık, katılım ve güvenlik olanaklarını iyileştirme** süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç, sağlıklı yaşam süresini uzatırken, **fiziksel ve zihinsel sağlığı** olumlu yönde etkilemekte ve aynı zamanda sağlık hizmetlerine yönelik kamu harcamalarını azaltmaktadır. Dünya genelinde 60 yaşından sonraki yaşam süresi artmış olup bu artış, yaşlı bireylerin daha sağlıklı yaşam tarzlarını benimseme beklentilerini yansıtmaktadır.

→ «Yaşlı Dostu Şehirler» ile yaşlı bireylerin genel yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmektedir

Şehirleri yaşlı bireyler için daha yaşanabilir hale getirmeyi amaçlayan "Küresel Yaşlı Dostu Şehirler" rehberi kapsamında, **fiziksel ve sosyal ortamların yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına** uygun şekilde düzenlenmesi teşvik edilmektedir. Rehber, **ulaşım, konut, sosyal katılım, toplumsal destek hizmetleri ve sağlık hizmetleri** gibi alanlarda şehirlerin nasıl daha yaşlı dostu hale gelebileceğine dair öneriler sunmaktadır. Bu girişim, şehirlerin yaşlanma sürecindeki bireyler için **daha kapsayıcı ve destekleyici** olmasını sağlamayı hedeflemektedir.

→ Yaşlı bireylerin mutluluğu, ekonomik durum, sağlık şartları, sosyal katılım gibi birçok değişkenden etkilenmektedir

Dünya Mutluluk Raporu 2024'e göre, **ekonomik güvenceye** sahip olan yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin ve dolayısıyla mutluluklarının pozitif etkilendiği gözlemlenmektedir. Öte yandan, yaşlı bireylerin karşılaştığı sosyal **yaş ayrımcılıklarının** ise genel mutluluk ve memnuniyet seviyesi üzerinde olumsuz etkileri söz konusudur.

Yaşlılık sürecinde fiziksel ve zihinsel olarak aktif kalmak, dünya genelinde öne çıkan trendlerden biridir

- Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, aktif yaşlanma yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak amacıyla **sağlık, katılım ve güvenlik** olanaklarını iyileştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç, **fiziksel ve zihinsel sağlığı olumlu** yönde etkileyerek **sağlıklı yaşam süresinin uzamasına** ve **sağlık hizmetlerine yönelik kamu harcamalarının azalmasına** katkıda bulunmaktadır.¹
- Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu ve Avrupa Komisyonu öncülüğünde geliştirilen **Aktif Yaşlanma Endeksi**, yaşlı bireylerin aktif ve sağlıklı yaşlanma potansiyellerini ölçmek için geliştirilen bir araçtır. Bu endeks, yaşlı bireylerin **istihdama ve sosyal faaliyetlere katılım düzeylerini, bağımsız yaşam sürme ve aktif yaşlanmaya yönelik kapasitelerini** değerlendirmektedir.
- Aktif Yaşlanma Endeksi puan sıralamasına göre **İsveç lider konumda** olsa da, **ülkeler kümelenilerek** her grubun benzer özellikleri ve davranışlarına göre **ortak yaklaşım ve politika müdahale alanları** tanımlanmıştır.

Aktif Yaşlanma Endeksine Ait Temel Ölçümlene Göstergeleri²

İstihdam

- İstihdam oranı (55-59, 60-64, 65-69, 70-74 yaşları için)

1

Sosyal Katılım

- Gönüllü aktiviteler
- Çocuklara ve torunlara bakım
- Hasta ve engelli bireylere bakım
- Siyasal katılım

2

Kapasite ve Olanak Sağlayan Çevre

- Doğuşta beklenen ve sağlıklı yaşam süresi
- Zihinsel iyilik hali
- Bilgi ve İletişim Teknolojileri kullanımı
- Sosyal bağlantılar
- Eğitim durumu

4

Bağımsız, Sağlıklı ve Güvenli Yaşam

- Fiziksel egzersiz
- Sağlık hizmetlerine erişim
- Bağımsız yaşam
- Finansal güvence
- Fiziksel güvenlik
- Hayat boyu öğrenme

3

Avrupa Birliği Üye Ülkelerinde Aktif Yaşlanma Endeksi (genel puan sıralamasına göre ilk 10 ülke)³ - 2018

Ülke	İstihdam	Sosyal Katılım	Bağımsız, Sağlıklı ve Güvenli Yaşam	Kapasite ve Olanak Sağlayan Çevre	Genel Skor
İsveç	45.4	26.0	79.2	71.2	47.2
Danimarka	40.6	21.7	78.4	66.5	43.0
Hollanda	36.3	26.6	77.3	64.7	42.7
Birleşik Krallık	39.3	20.7	75.3	63.9	41.3
Finlandiya	35.7	22.6	77.6	63.1	40.8
Almanya	39.4	15.9	74.9	63.6	39.6
İrlanda	35.4	18.8	75.0	63.2	39.1
Fransa	26.9	26.2	75.4	62.2	38.6
Estonya	44.5	14.3	66.5	53.2	37.9
Belçika	23.8	27.0	73.3	62.8	37.7
AB ortalaması	31.1	17.9	70.7	57.5	35.7

1 Dünya Sağlık Örgütü (2002). Active Ageing: A policy framework
2,3 Birleşmiş Milletler. (2018). Active Ageing Index. Ulaşılan en güncel veriye göre tablo oluşturulmuştur.

Sağlıklı yaşam beklentisi dünya genelinde artmakta olup bu süreyi daha sağlıklı ve aktif geçirmek için küresel çabalar yoğunlaşmaktadır

- Dünya Sağlık Örgütü **sağlıklı yaşlanma** kavramını; «ileri yaşlarda refahı sağlayacak fonksiyonel yeteneğin geliştirilmesi ve sürdürülmesi süreci» olarak tanımlamaktadır.¹
- Son yıllarda, dünya genelinde **sağlıklı yaşam beklentisinde** önemli bir artış gözlemlenmektedir. **Ortalama yaşam süresinin uzaması ve sağlık hizmetlerinin iyileşmesi** bu artışın temel sebepleri arasındadır. Ayrıca, sağlıklı yaşam beklentisi, yalnızca yaşam süresinin değil, aynı zamanda **yaşam kalitesinin de önem kazandığı bir ölçüt** olarak öne çıkmaktadır.
- Dünya Sağlık Örgütü'nün yayınladığı yaşlı bireyler için sağlıklı yaşam beklentisi konusunda ulaşılabir en güncel rapora göre **60 yaşında sağlıklı yaşam beklentisi** dünya genelinde **yaklaşık 16-18 yıl arasında** değişmektedir. Aynı rapora göre, 2000 yılından 2021 yılına gelindiğinde dünya genelinde çoğu ülkede 60 yaşından sonra **yaşam beklentisi artmıştır**. Bu artış, yaşlılığın yıldan yıla **daha da sağlıklı** bir biçimde gerçekleştiği şeklinde yorumlanmaktadır.

Yaşlı Bireylerde Sağlıklı Yaşlanmayı Etkileyen Faktörler¹

İşlevsel Beceri

Bireylerin değer verdiği şeyleri yapabilmesini sağlayan sağlıklı ilgili özellikleri kapsamaktadır.

İçsel Kapasite

Bir bireyin tüm fiziksel ve zihinsel kapasitelerinin birleşimi olarak ifade edilmektedir.

Çevresel Etkiler

Bireyin yaşamını oluşturan dışsal faktörleri (ev, topluluklar, geniş toplum, vb.) kapsamaktadır.

Genetik Miras

Sağlıklı yaşlanma, genetik mirasımızla doğumdan başlamakta olup çevresel etkiler ile şekillenmektedir.

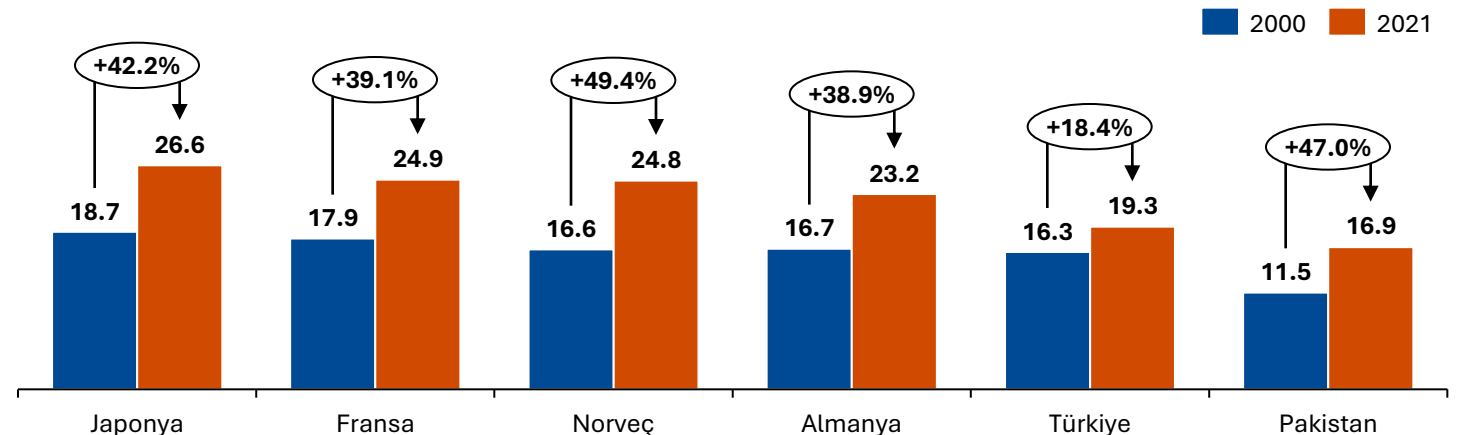
Kişisel Özellikler

Meslek, eğitim düzeyi gibi sosyal normları yansıtmaktadır.

Sağlık Geçmişi

Yaşam süresince çeşitli çevresel etkilere maruz kalmak, fizyolojik risk faktörleri ve hastalıklar açısından sağlık gelişimini etkilemektedir.

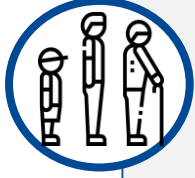
Dünyada 60 Yaşında Sağlıklı Yaşam Beklentisi (Farklı Bölgelerden Seçilmiş Ülke Örnekleri)² 2000-2021, (yıl)

¹ Dünya Sağlık Örgütü (2015). World report on Ageing and Health.

² Dünya Sağlık Örgütü (2020). Healthy life expectancy (HALE) at age 60 (years).

Bu küresel çabalar arasında, şehirlerin yaşlı bireyler için erişilebilir, kapsayıcı ve destekleyici hale getirilmesini hedefleyen «Küresel Yaşlı Dostu Şehir ve Topluluklar» rehberi öne çıkmaktadır

Nüfusun yaşlanması ve kentleşme, 21. yüzyılın en büyük sosyal dönüşümleri arasında görülmektedir. Şehirler ve topluluklar, insanların daha uzun ve sağlıklı yaşamasını sağlamanın yanı sıra daha adil ve sürdürülebilir toplulukları teşvik etmede de önemli role sahiptir.

«Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar için Ulusal Programlar» rehberinde geliştirilen Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Şehir ve Topluluklar Global Ağı, 2010 yılında kurulmuş olup dünya genelindeki il- ilçe belediyelerini, toplulukları ve kuruluşları yaşlı bireylerin rahatça yaşayabilecekleri ortak bir çerçevede toplamayı amaçlamaktadır.¹

Şehirler veya topluluklar, ilgili ağa katılmak için yaşlanma dostu bir statüye ulaşmış olmak zorunda değildir, **ancak bu hedefe doğru çalışmayı taahhüt etmektedir.** Ağ üyeliği, bir şehrin veya topluluğun yaşlı dostu bir hale gelme sürecine başladığını göstermektedir.

Avrupa

Almanya Fransa İsveç
İrlanda İspanya Finlandiya
İtalya Portekiz Andorra
Rusya Bosna H. Slovenya
İsviçre Moldova İzlanda
Türkiye Hollanda Rusya
Polonya Danimarka Galler
Litvanya Belçika
BK Norveç

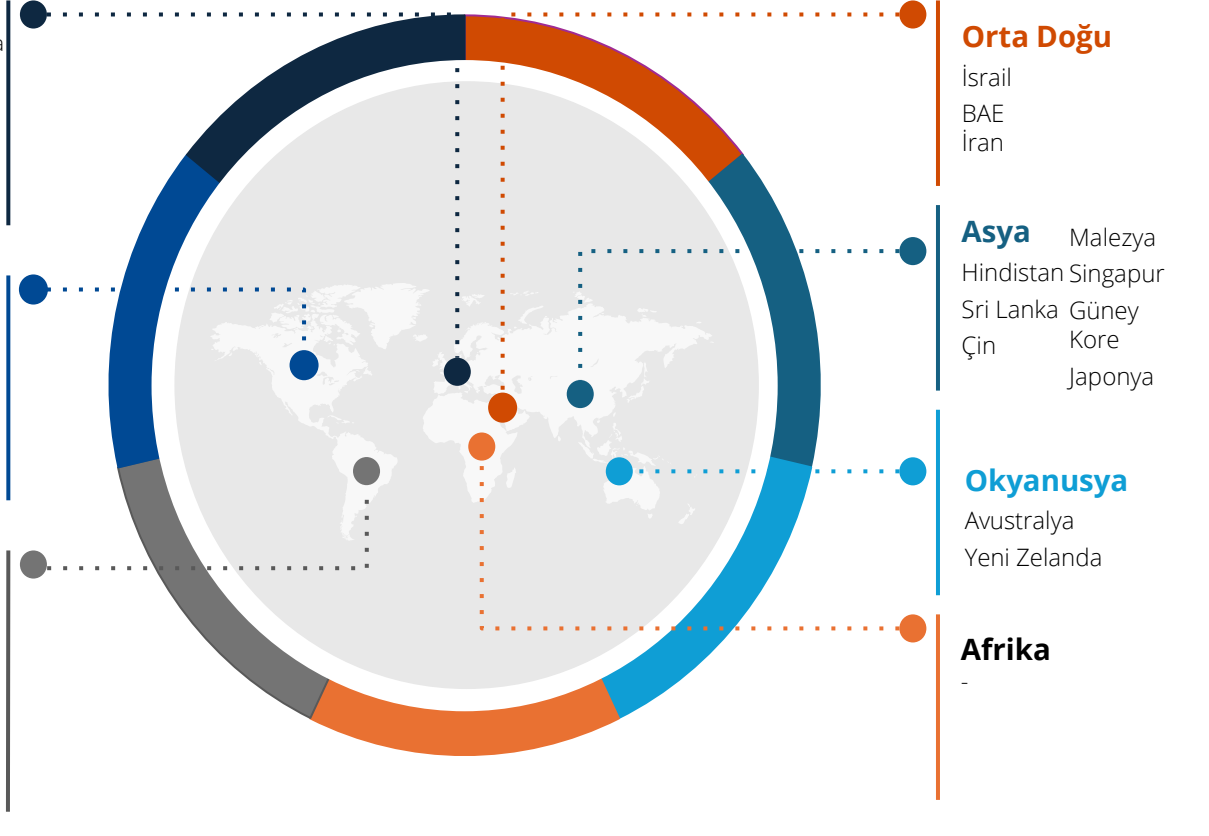
Kuzey Amerika

Kanada
ABD
Meksika
Küba
Kosta Rika
Porto Riko

Güney Amerika

Arjantin Kolombiya
Brezilya Paraguay
Bolivya Peru
Jamaika Şili
Uruguay

Dünya Sağlık Örgütü 'Yaşlı Dostu Şehir ve Topluluklar' Global Ağına (GNAFCC) üye kuruluşlara sahip olan ülkeler²

¹ Dünya Sağlık Örgütü. (2023). National programmes for age-friendly cities and communities: a guide.

² Dünya Sağlık Örgütü. (t.y.) Global Network for Age-friendly Cities and Communities.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından bir şehrin veya bir kuruluşun yaşlı dostu olma yolunda uyması gereken sekiz ana kriter belirlenmiştir

Açık Alanlar ve Yapılar

Yaşlı bireyler için yaşanabilir şehirler oluşturmak adına **temiz ve yeşil alanlar, iyi bakılmış kaldırımlar, güvenli yaya geçitleri ve dinlenme alanları** sağlanmalıdır. Yaşlı bireylerin **güvenlik endişelerinin azaltılması** önem taşımaktadır. Bu önlemler, yaşlı bireylerin şehirde daha rahat ve bağımsız yaşamalarını sağlamaktadır.

Ulaşım

Yaşlı bireyler için **ulaşılabilir, ekonomik ve güvenli** toplu taşıma imkanları sağlanarak yaşlıların şehir içi taşıma sistemlerine erişimleri iyileştirilmelidir. Yaşlı bireylere duyarlı, **yardımcı sürücüler** ve **istasyon personeli** mevcudiyeti gerekmektedir. Ayrıca, yaşlı bireylerin güvenli, yaşa uygun ve ekonomik taşıma hizmetleri hakkında **bilgiye erişimi** kolaylaştırılmalıdır.

Sosyal Katılım

Yaşlı bireylerin çeşitli ilgi alanlarına hitap edecek şekilde **erişilebilir ve uygun fiyatlı** etkinlikler düzenlenmelidir. **Uygun saatlerde ve kolay ulaşılabilir konumlarda** düzenlenmesi gereken etkinliklerin fiyatlarının da uygun olması önem taşımaktadır. Yaşlı bireylerin sosyal izolasyonunu engellemek ve kuşaklararası etkileşimi artırmak için bu tür faaliyetler teşvik edilmelidir.

Saygı ve Sosyal Kapsam

Yaşlı bireylere duyulan genel saygıya rağmen, yaşlanma ile ilgili olumsuz önyargılar hala mevcuttur. Bu algıları gidermek için **kuşaklararası etkileşimler** teşvik edilmeli ve yaşlanma konusunda erken yaşlardan itibaren **eğitim verilmelidir**. Yaşlı bireylerin **topluma katılımı** ve **kendilerini değerli hissetmeleri** için **yaşlı dostu girişimler** önem taşımaktadır.

Konutlaşma

Uygun fiyatlı, iyi tasarlanmış, güvenli başka bir deyişle **yaşlı dostu evler** yaşlı bireylerin rahat yaşamalarını sağlarken, **hareketi kısıtlayan unsurları içeren** konutlar yaşlı bireyler için engel teşkil edebilmektedir. Ayrıca, **yüksek konut maliyetleri**, yaşlı bireylerin uygun konutlara geçişlerini zorlaştırabilmektedir.

Sivil Katılım ve İstihdam

Yaşlı bireyler, **gönüllü çalışmalarda** aktif rol alarak topluma katılmakta ve **sosyal bağlarını güçlendirmektedir**. Yaşlı bireylerin çeşitli tercihlerine ve becerilerine uygun **gönüllülük ve istihdam fırsatları** sunulması ve bilinçlendirme çalışmaları ile yaşlı bireylerin bu fırsatlara erişimlerinin güçlendirilmesi önem arz etmektedir.

İletişim ve Bilgi

Yaşlı bireyler, **uygun maliyetli** bilgi sistemlerine erişim sağlamalıdır ve bu sistemler, görme veya işitme kaybı yaşayanlar için de **kolaylıkla ulaşılabilir** olmalıdır. Hükümetler ve kuruluşlar, yaşlı bireyleri ilgilendiren politika ve konuları, yaygın olarak kullanılan **iletişim kanalları** aracılığıyla etkili bir şekilde duyurmalıdır. Ayrıca, yaşlı bireylerin teknolojiye erişimi ve bu alanda **eğitim** olanakları desteklenerek teknoloji okuryazarlıkları artırılmalıdır.

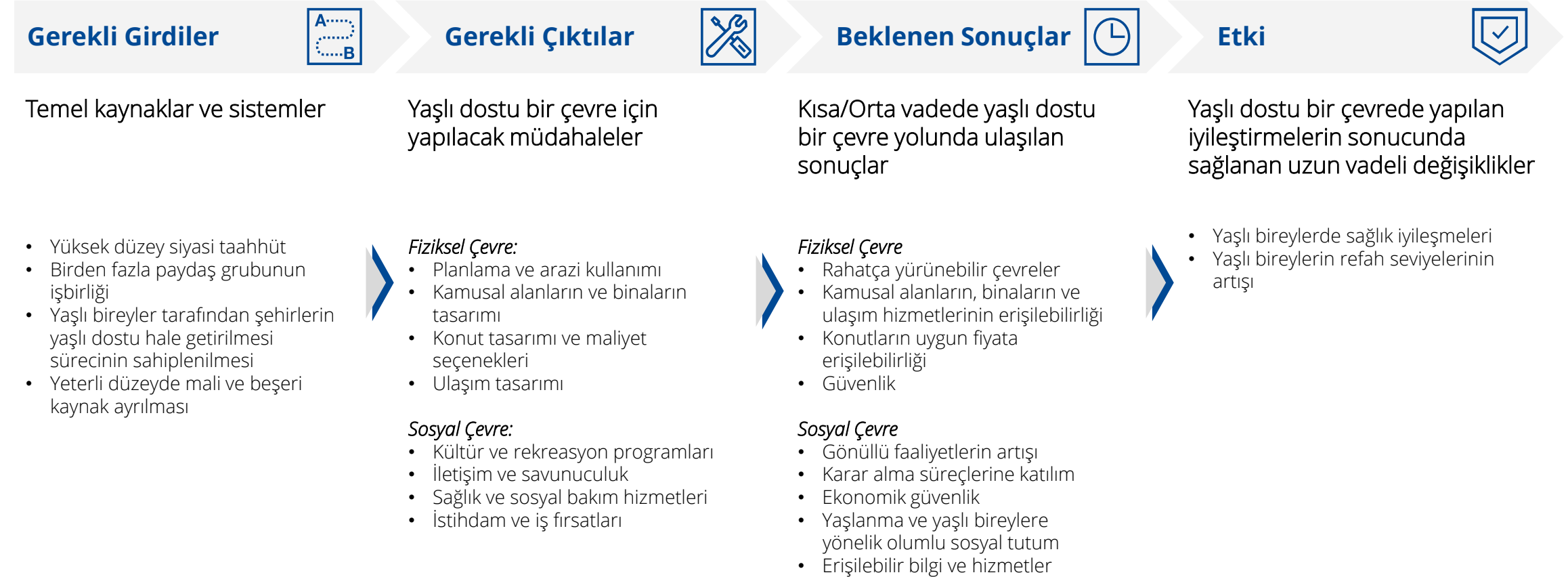
Toplumsal Destek ve Sağlık Hizmetleri

Koruyucu sağlık hizmetleri, geriatrik klinikler, hastaneler, gündüz merkezleri, bakım, rehabilitasyon ve evde sağlık hizmetleri gibi hizmetlere, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için kolay erişim sağlanmalı ve **uygun maliyetlerde** sunulmalıdır. Ayrıca, maliyetleri karşılamak için **destek mekanizmaları** olmalıdır. Yaşlı bireylere sağlık sistemi ve mevcut hizmetler hakkında bilgi verilerek **farkındalık** artırılmalıdır.

Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar için Ulusal Programlar rehberinde, yaşlı dostu kriterlerin ölçülmesi için bir çerçeve belirlenmiştir

Şehirlerin Yaşlı Dostu Olma Özelliğini Ölçmek için Genel Çerçeve¹

¹ Dünya Sağlık Örgütü. (2023). National programmes for age-friendly cities and communities: a guide.

Yaşlı bireylerin mutluluk düzeyi, sosyal destek, sağlık hizmetlerine erişim ve ekonomik güvence gibi çeşitli faktörlerin bir araya gelmesiyle belirlenmektedir

Dünyada 60 Yaş ve Üzeri için Ülke Bazlı Mutluluk Sıralaması¹

Mutluluk seviyeleri ülkelere göre farklılık göstermekte olup **Dünya Mutluluk Raporu**'na göre ülkeler arasındaki farklılıklar, altı değişken üzerinde odaklanmaktadır:

Sosyal destek alabilme durumu

Ekonomik durum - Kişi başı gelir

Sağlıklı yaşam süresi

Özgürlüklerin mevcudiyeti

Sosyal sorumluluk bilinci

Yolsuzluk olaylarının mevcudiyeti

Mutluluk Sıralaması
(60 Yaş ve Üzeri)

Ülkeler

Genel Mutluluk Sıralaması
(Tüm Yaşlar)

Mutluluk Sıralaması (60 Yaş ve Üzeri)	Ülkeler	Genel Mutluluk Sıralaması (Tüm Yaşlar)
1	Danimarka	2
2	Finlandiya	1
3	Norveç	7
4	İsveç	4
5	İzlanda	3
6	Yeni Zelanda	11
7	Hollanda	6
8	Kanada	15
9	Avustralya	10
10	ABD	23
92	Türkiye	98
143	Afganistan	143

¹ Helliwell, J. F., Layard, R., Sachs, J. D., De Neve, J.-E., Aknin, L. B., & Wang, S. (Eds.). (2024). World Happiness Report 2024.

Ülkenin ekonomik durumu, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini ve mutluluk düzeylerini yakından etkilemektedir. Güçlü bir ekonomi ile ülkeler, yaşlı bireylerine **daha iyi sağlık hizmetleri, güvenli bir emeklilik sistemi, kaliteli barınma olanakları ve geniş sosyal destek ağları sunma şansı** yakalayarak daha mutlu olmalarını sağlamaktadır.

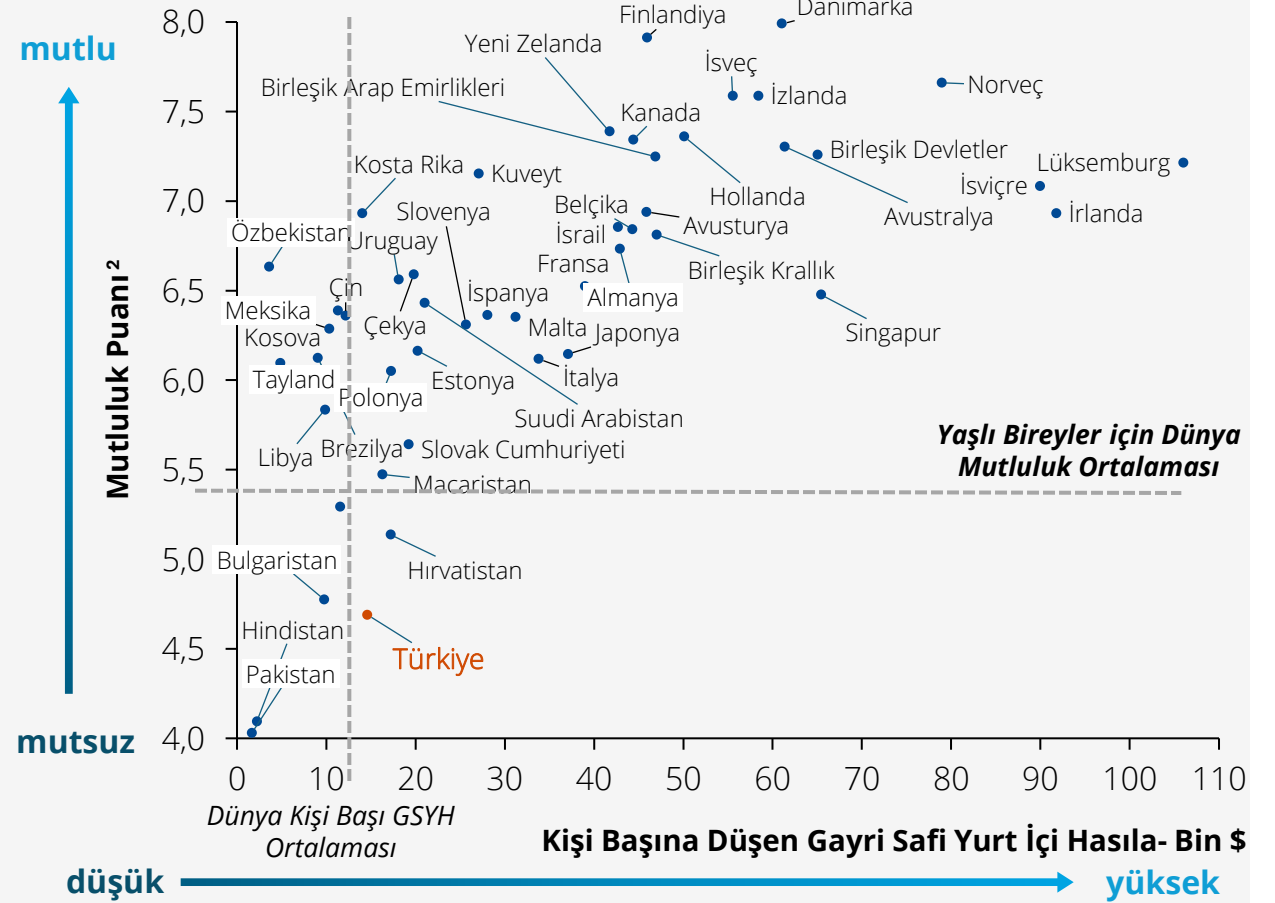

Kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) ile yaşlı bireylerin mutluluk seviyeleri arasında pozitif bir korelasyon görülmektedir. Başka bir deyişle, yaşlı bireylerin mutluluk sıralamasında üst sıralarda yer alan ülkelerin kişi başına düşen GSYH'si, diğer ülkelere kıyasla daha yüksek seviyededir.

2024 Dünya Mutluluk Raporu'na göre, 2023 yılında kişi başı GSYH dünya ortalamasında 11.567 dolar iken Türkiye 14.630 dolar ile bu değerlerin üzerindedir.² Öte yandan, yaşlı bireyler için mutluluk puanı dünya ortalamasında 5,29 olup Türkiye'nin puanı bu değerlerin altında yer almaktadır.³

Seçili Ülkelerdeki Yaşlı Bireylerin Mutluluk Puanı ve Ekonomik Durum ile İlişkisi, 2023^{1 2}

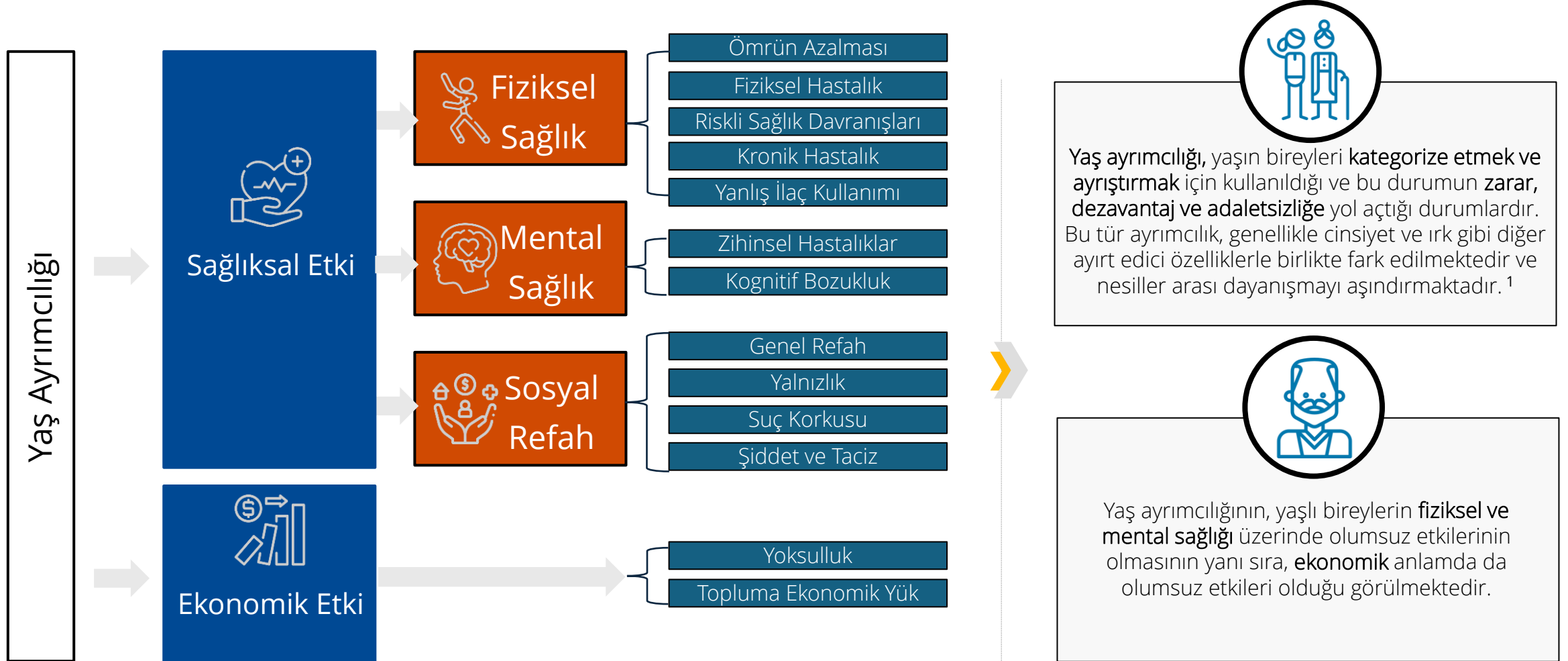

1 WHO, Global Network for Age-Friendly Cities and Communities Guide

2 Dünya Bankası. (2024). World Bank national accounts data. 2015 yılındaki fiyatlar baz alınarak sabitlenmiştir.

3 Helliwell, J. F., Layard, R., Sachs, J. D., De Neve, J.-E., Aknin, L. B., & Wang, S. (Eds.). (2024). World Happiness Report 2024.

Dünya Sağlık Örgütü'nün araştırmalarına göre, dünyadaki her iki yaşlıdan biri yaş ayrımcılığına maruz kalmakta, bu durumun yarattığı sonuçlar ise yaşlı bireyleri doğrudan etkilemektedir

Yaşlı Nüfusun Temel İhtiyaçları ve Karşılaştıkları Zorluk Alanları

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Yaş ilerledikçe fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar farklılaşmaktadır

Yaşın ilerlemesiyle birlikte fiziksel aktivitelerde yaşanan kısıtlamalar, sosyal katılımın azalması, kronik rahatsızlıkların ortaya çıkması gibi nedenler yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının çeşitlenmesine neden olmaktadır. Yaşlı bireylerin temel ihtiyaçları arasında, sağlıklı yaşlanma, fiziksel ve zihinsel olarak aktif kalmak için beslenme desteği sağlanması, sağlık hizmetlerine erişim gibi gereksinimler öne çıkmaktadır.

→ Yaşlı bireyler, aktif çalışma hayatlarının sona ermesiyle finansal yetersizlik, fiziksel aktivitelerin azalması, teknolojik gelişimlere adaptasyon güçlüğü ve sosyal hayattan izole olma gibi nedenlerle özel ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşamaktadır

İhtiyaçlar, yaşın ilerlemesiyle ortaya çıkan çeşitli durumlar, deneyimler ve çevresel etkiler sonucunda farklılık göstermektedir

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi* Yaklaşımıyla İhtiyaçların Yaşlı Bireyler Açısından Değerlendirilmesi ¹

* Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi, insanların temel fizyolojik ihtiyaçlardan başlayarak güvenlik, ait olma ve sevgi, saygı ve en sonunda kendini gerçekleştirme gibi aşamalı motivasyonel ihtiyaçlara yöneldiğini savunan bir teoridir.

¹ Thielke, S., Harniss, M., Thompson, H., Patel, S., Demiris, G., & Johnson, K. (2012). Maslow's hierarchy of human needs and the adoption of health-related technologies for older adults. Ageing international.

Yaşlı bireylerin karşılaştığı birçok zorluk nedeniyle, yaş ilerledikçe farklılaşan ihtiyaçlara yönelik çözümler geliştirmek de zorlaşmaktadır

A Fiziksel Zorluklar

- Yaşın ilerlemesiyle birlikte hareket kısıtlılığı, kronik hastalıklar gibi sorunlar **günlük aktiviteleri** yerine getirmeyi zorlaştırabilmektedir. **Sağlık imkanlarına kolay erişim**, rehabilitasyon çalışmalarına katılım, yaşlı bireylerin **bir başkasına bağımlılığını önlemek** ve **sağlıklı yaşlanmasını sağlamak** için önemlidir.

B Psikolojik ve Sosyal Zorluklar

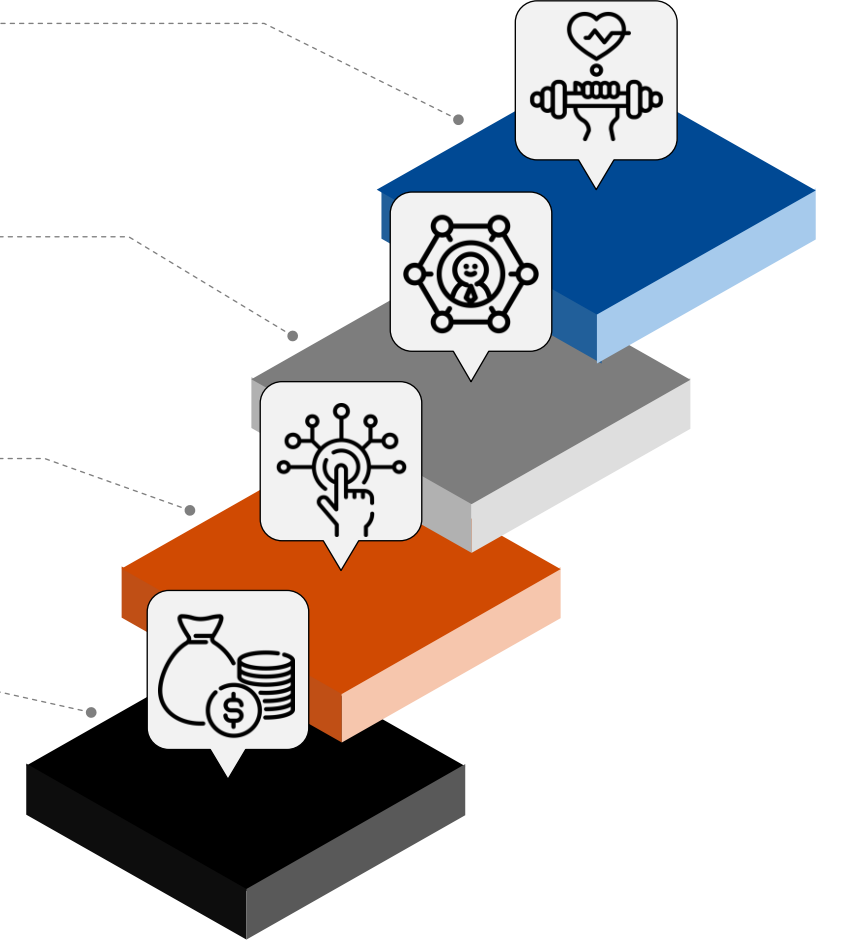
- İş hayatının sonlandırılması, kayıpların yaşanması, fiziksel aktivite yetersizliğine de bağlı olarak sosyal etkinliklerin azalması ve yalnızlık hissi yaşlı bireylerin **yaşam kalitesini düşürmekte**, **yaşlı bireylerin topluma katılımları** konusunda zorluklara neden olmaktadır.

C Dijitalleşmeye Uyum Sağlama Zorluğu

- Hızla gelişen teknoloji ve dijitalleşme süreci, hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelirken, yaşlı bireylerin **teknolojiye uyum sağlamasını** zorlaştırabilmektedir. Dijitalleşmeye uyum sağlayamamak, **sağlık yönetiminin gerçekleştirilmesi** (hastane randevu sistemi vb.) ve **sosyal bağlantıların sürdürülmesi** gibi konularda zorluklar yaratabilmektedir.

D Finansal Zorluklar

- Birçok ihtiyacın giderilememesinin de temelinde yatan etkenlerden biri **finansal yetersizliktir**. Aktif iş hayatından ayrılmayla birlikte azalan gelir, finansal yetersizliklere yol açarak artan sağlık ihtiyaçları, yaşam koşullarındaki değişimler ve bakım gereksinimleri gibi yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını kendisinin karşılamasını zorlaştırabilmektedir.

2.2.

Türkiye'de Yaşlılık Politikalarının Genel Görünümü

Türkiye'de yaşlılık görünümü, üç ana başlık altında incelenmiş olup bu başlıklar, yaşlı bireyleri etkileyen çeşitli eksenler üzerinden değerlendirilmiştir

1. Türkiye'deki Demografik Gelişim ve Yaşlı Nüfusu Etkileyen Trendler

Türkiye'nin yaşlı bireylere yönelik mevcut politikalarını geliştirmek için incelenen demografik trendler, yaşlı nüfusun gelecekteki **sağlık ve sosyal hizmet ihtiyaçlarını ve ekonomik durumlarını** nasıl etkileyebileceği konusunda önemli ipuçları sunmaktadır. Mevcut durum analizi kapsamında değerlendirilen **nicel veriler**, politikaların hangi alanlara odaklanması gerektiğini belirlemede kritik bir rol oynamıştır. Bu veriler, **mevcut zorlukların** tespit edilmesi ve **uzun vadeli stratejik planlamalar** için yol göstericidir.

2. Türkiye'deki Yaşlı Nüfusu Etkileyen Politikalar, Düzenlemeler ve Stratejik Hedefler

Türkiye'de yaşlı nüfusu etkileyen politikalar, düzenlemeler ve stratejik hedeflerin incelenmesi, mevcut durumun anlaşılmasının ötesine geçerek, **geleceğe yönelik stratejik yönelimlerin** belirlenmesine olanak tanımaktadır. Güncel ve açık kaynaklardan erişilebilen belgelerin analizleri, Türkiye'ye **özü önceliklerin ve risklerin, uygulamalara yönelik zorluk alanlarının ve potansiyel gelişim fırsatlarının** değerlendirilmesi amacıyla düzenlenmiş paydaş görüşmeleri için altlık oluşturmuştur.

3. Türkiye'deki Yaşlı Nüfus Politikalarını Değerlendirmek Üzere Paydaş Görüşmeleri

Türkiye'deki yaşlı nüfusa yönelik politikalar, paydaş görüşmeleri kapsamında **farklı perspektiflerle ve multidisipliner bir yaklaşım** çerçevesinde ele alınmıştır. Bu süreçte, paydaşların vurguladığı zorluklar da incelenerek yaşlılık politikalarının geliştirilmesinde dikkate alınması gereken stratejik unsurlar belirlenmiştir.

Türkiye'deki mevcut durum 6 ana eksende değerlendirilmiştir.

	1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri
	2. Sosyal Katılım
	3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım
	4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı
	5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri
	6. Yaşlı Turizmi

Öncelikle, Türkiye'deki demografik gelişim ve yaşlı nüfusu etkileyen trendler, mevcut veriler ışığında incelenmiştir

Veri Analizi:

Nicel

Nitel

1. Türkiye'deki Demografik Gelişim ve Yaşlı Nüfusu Etkileyen Trendler

Başlıklar

Analiz Kapsamı

6 Ana Eksen Bazlı İnceleme

Başlıklar	Analiz Kapsamı
 Türkiye'deki Yaşlı Nüfusa Dair Genel Demografik Trendler	<p>Türkiye'nin Demografik Yapısı (Yaşlı nüfus oranı, doğum ve ölüm hızı)</p> <p>Demografik Dönüşümde Etkili Faktörler (Doğuştan beklenen yaşam süresi, sağlıklı yaşam süresi)</p>
 Sağlık ve Bakım Hizmetleri	<p>Yaşlı Bireylerin Genel Sağlık Durumu (Kronik hastalıklar, günlük yaşam aktiviteleri, işlevsel zorluk alanları)</p> <p>Yaşlı Bireylere Yönelik Sağlık ve Bakım Hizmetleri (Evde bakım hizmeti ihtiyacı, sağlık hizmetlerinden memnuniyet, yaşam tercihleri, huzurevleri ve rehabilitasyon merkezleri)</p>
 Sosyal Katılım	<p>Yaşlı Bireyler için Sosyal Katılım Kavramı ve Etkileyen Faktörler (Bağımlılık oranı, sosyal dışlanma riski)</p> <p>Yaşlı Bireylerin Sosyal Katılımını Etkileyen Bireysel Aktiviteler (Günlük aktivitelerin yapılma oranı, günlük yaşam aktivitelerindeki bağımsızlık durumu)</p>
 Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım	<p>Yaşlı Bireylerin Sosyal Etkileşimleri (Genel mutluluk düzeyi ve etkileyen değerler, toplum ilişkilerinden memnuniyetleri)</p> <p>Yaşlı Bireylerin Genel Ekonomik Durumu (İşgücüne katılım, yoksulluk durumu)</p> <p>Yaşlı Bireylerin Bireysel Aktivitelerini Etkileyen Fiziksel Faktörler (Düşme riski olan yerler, ulaşım hizmetleri)</p>
 Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı	<p>Sosyal Sigorta Uygulamaları (Emekli aylıklarından yararlanan birey sayısı)</p> <p>Yaşlı Bireylerin Gelir Durumu ve Dağılımı (Gelir memnuniyeti, çalışma hayatında kalma süresi, yaşlılık yardımıyla yararlanma durumu, gelir türü ve dağılımı)</p>
 Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri	<p>Sosyal Hizmet Uygulamaları (Bakım hizmetleri sınıflandırması, hizmetlerin finansman kaynakları, ödenekler)</p> <p>Yaşlılık Yardımları (Yaşlılık yardımlarından yararlanan yaşlı bireyler, toplam yardım miktarı)</p>
 Yaşlı Turizmi	<p>Yaşlı Bireylerin Genel Dijital Adaptasyonunun Değerlendirilmesi (İnternet kullanımı, dijital beceriler, vb.)</p> <p>Yaşlı Bakımında Teknoloji Türleri (Akıllı evler, giyilebilir teknoloji vb.)</p>
	<p>Yaşlı Turizmine Genel Bakış (Yaşlı bireyler için turizm tanımları ve beklentiler)</p>

Yaşlılıkla İlgili Temel Kavramlar ve Verilerin Sınıflandırılması

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye'de **yaşlı bireyler 65 yaş ve üzeri** olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye'deki Mevcut Veriler ve Proje Kapsamındaki Analiz Varsayımları

- ❑ TÜİK'in sunduğu yaşlı bireylere yönelik güncel verilerin baz alındığı araştırmalar ve veri tabanları analizlere dahil edilmektedir:
 - ✓ Nüfus Sayımları ve Projeksiyonları
 - ✓ Yaşlı İstatistikleri
 - ✓ Yaşlı Profil Araştırması
 - ✓ Yaşam Memnuniyeti Araştırması
 - ✓ İşgücü ve Gelir Dağılımı İstatistikleri
- ❑ TÜİK'in verilerine ek olarak, Sosyal Güvenlik Kurumu'nun paylaştığı güncel ve kamuya açık Aylık ve Gelir Alan İstatistikleri de dikkate alınmıştır.
- ❑ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Engelli ve Yaşlı İstatistik Bültenleri mevcut durum analizi için kullanılmıştır.
- ❑ 65 yaş ve üzeri bireyler için yapılacak analizlerin yanı sıra politikaların uzun vadeli etkilerini değerlendirmek ve potansiyel yaşlı nüfus için trendlerin ve dinamiklerin daha iyi anlaşılması amacıyla 55 yaş ve üzeri bireyler de veri mevcudiyetine göre analizlere dahil edilmiştir.

Türkiye'deki Yaşlı Nüfusa Dair Genel Demografik Trendler

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Türkiye demografik dönüşüm sürecindedir

Dünyadaki genel trende paralel olarak, geçmişte yüksek doğurganlık oranlarına sahip olan Türkiye'nin genç nüfus yapısı değişmekte ve **yaşlı nüfusu hızla artmaktadır**. Yaşlı nüfus oranı, 2023 yılında %10 seviyesinin üzerinde olup nüfus projeksiyonlarına göre **2040 yılında %16,3'e** ulaşması beklenmektedir. Ayrıca, 55-64 yaş arası nüfus oranının azalacağı ve **ileri yaş nüfus oranının** (75+) ise yaşlı nüfus grubunda **artacağı** öngörülmektedir.

→ Doğurganlık hızı nüfusun yenilenme düzeyinin altında ilerlemektedir

Türkiye'de doğurganlık hızı, 2017 yılından bu yana **nüfusun yenilenme düzeyi** olan 2,1'in altında seyretmektedir. 2022 yılında toplam doğurganlık hızı 1,51 çocuga kadar gerilemiş olup bu durum **toplumun doğurganlık davranışlarının değiştiğine** işaret etmektedir.

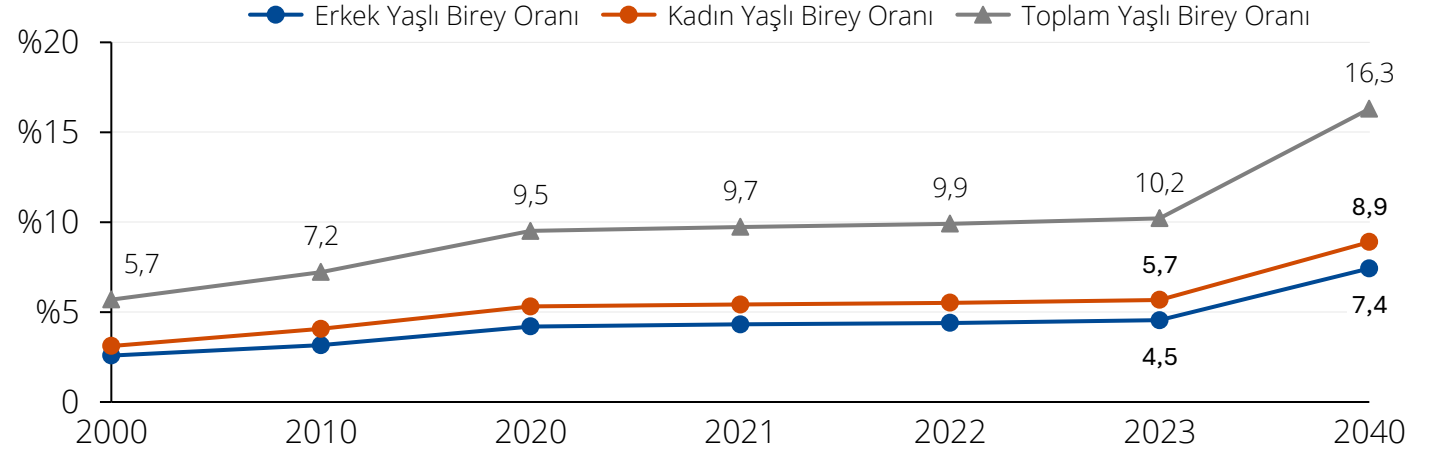
→ Beklenen yaşam süresi ve yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam süresi azalmaktadır

Türkiye'de son yıllarda pandeminin de etkisiyle, **beklenen yaşam süresinin** yanı sıra **yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam süresinde** de bir azalma gözlemlenmektedir. Bu azalma, yaşlı bireylerin yaşamlarının önemli bir kısmını kronik hastalıklar gibi sağlık sorunlarıyla geçirdiklerine işaret etmektedir.

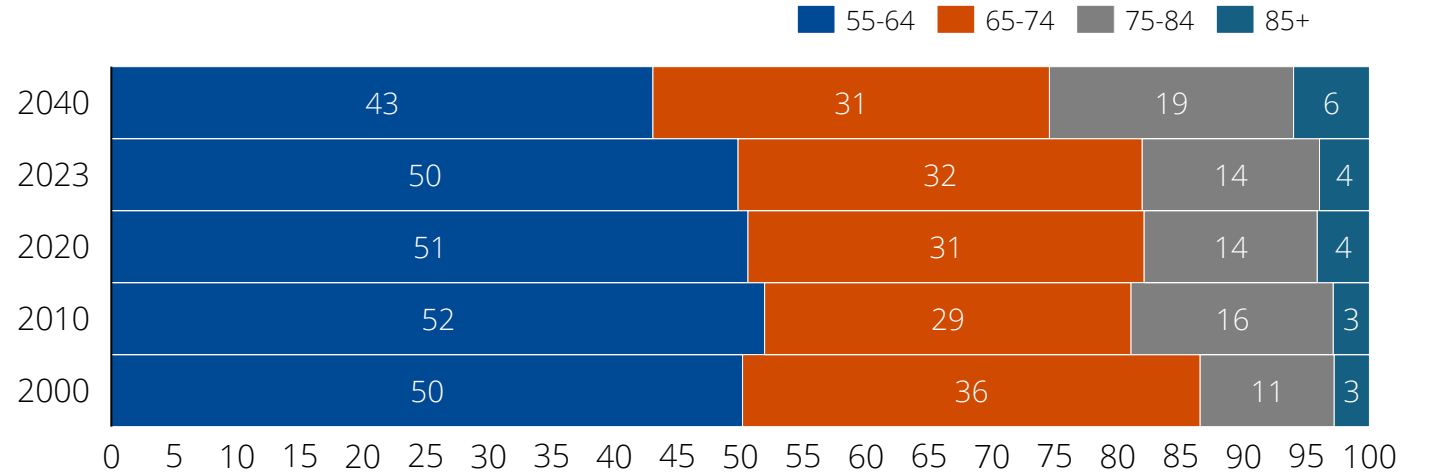
Türkiye'nin demografik yapısı değişirken, yaşlı nüfusun oranı giderek artmaktadır

- Türkiye, **doğurganlık ve ölüm hızındaki düşüş** trendi ile sağlık alanındaki gelişmeler sonucunda, '**demografik dönüşüm**' olarak adlandırılan küresel yaşlanma sürecini yaşamaktadır.
- Türkiye 2000'li yıllardan itibaren **demografik yapı değişimine** girmiş olup 2010'dan sonra bu sürecin ivmelendiği gözlemlenmektedir. Demografik projeksiyonlara göre, nüfustaki bu değişimin daha da belirgin hale gelmesi beklenmektedir.
- Türkiye, genç bir nüfus yapısına sahip olmasına rağmen, **yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %10 seviyelerine çıkmıştır.**
- Göç, ölüm ve doğum** verilerine dayanarak yapılan tahminlere göre, 2040 yılında **yaşlı nüfus oranının %16,3'e yükselmesi** öngörülmektedir. Aynı projeksiyonlar, **55-64 yaş arası nüfus oranının azalacağını, ileri yaş nüfus (75+) oranının ise yaşlı nüfus grubu içerisinde artacağını** öngörmektedir.

Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı^{1,2}
2000-2040, (%)

Yaş Gruplarına Göre Yaşlı Nüfus Oranı^{1,2}
2000-2040, (%)

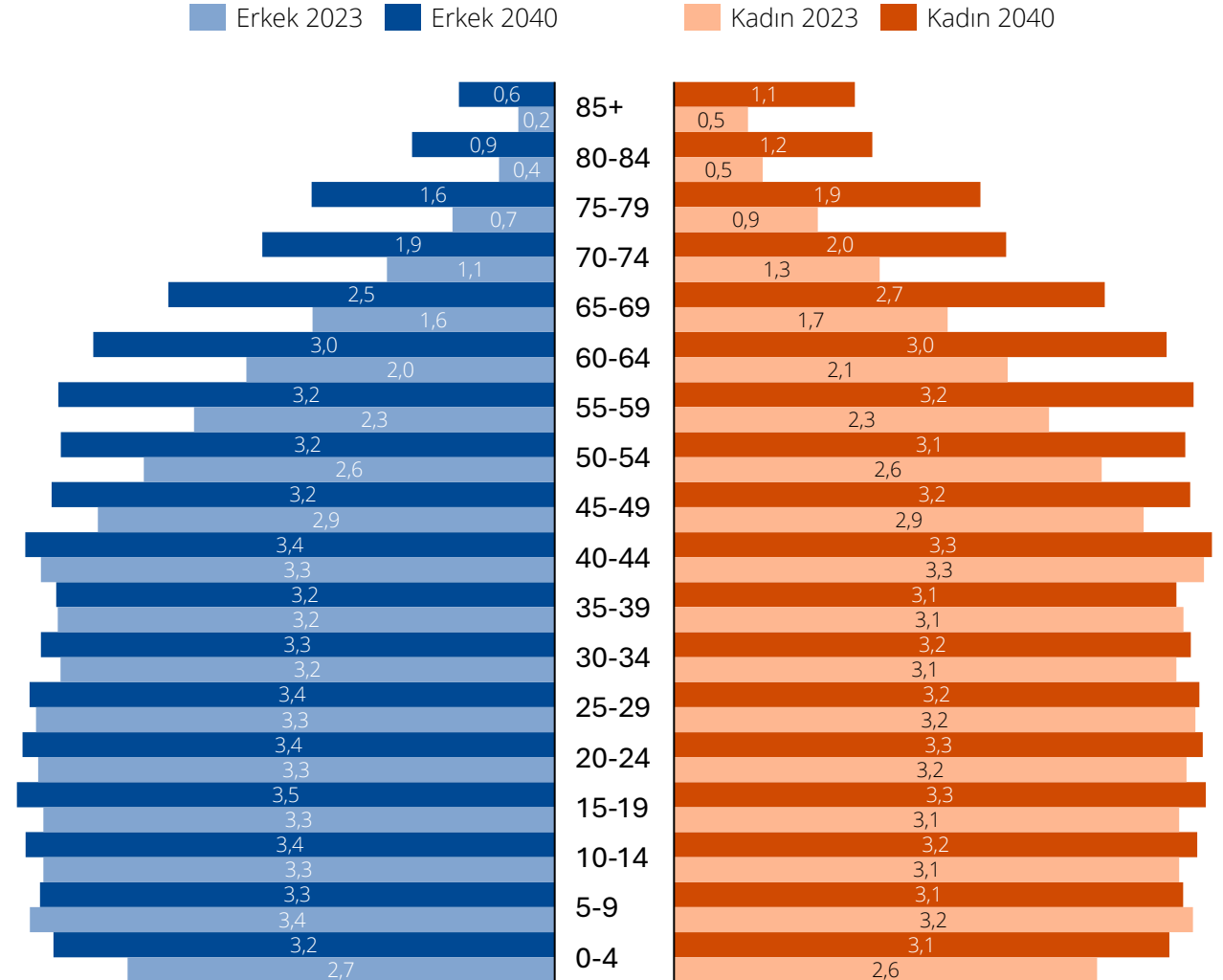
1 TÜİK. (2024). Genel Nüfus Sayımları 2000-2023

2 TÜİK. (2018). Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080

Türkiye'de 2040 yılında yaşlı kadın nüfusundaki önemli artış, yaşlı kadınlar için özel sağlık ve sosyal hizmetler gereksinimine dikkat çekmektedir

- 2018 yılında 7 milyon 186 bin 204 olan 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfus, son beş yılda %21,4 oranında artarak 2023 yılında 8 milyon 722 bin 806 kişiye ulaşmıştır. 2023 yılı itibarıyla yaşlı nüfusun %44,5'ini erkekler, %55,5'ini ise kadınlar oluşturmaktadır.
- Nüfus piramidine bakıldığında, Türkiye'nin 2040 yılında yaşlanmakta olan nüfustan yaşlanmış bir topluma dönüşmesi öngörülmektedir.
- Hem 2023 hem de 2040 verilerinde, kadınların yaşam süresinin erkeklerden daha uzun olduğu görülmektedir. Özellikle 75 yaş ve üzeri grupta, kadın nüfusu erkeklerden daha fazladır. Bu durum, yaşlı kadınlar için özel sağlık ve sosyal hizmetler gereksinimine dikkat çekmektedir.

Yaş Grubu ve Cinsiyet Kırılımında Toplam Nüfus^{1,2}
2023¹ (gerçekleşen), 2040² (tahmin), milyon

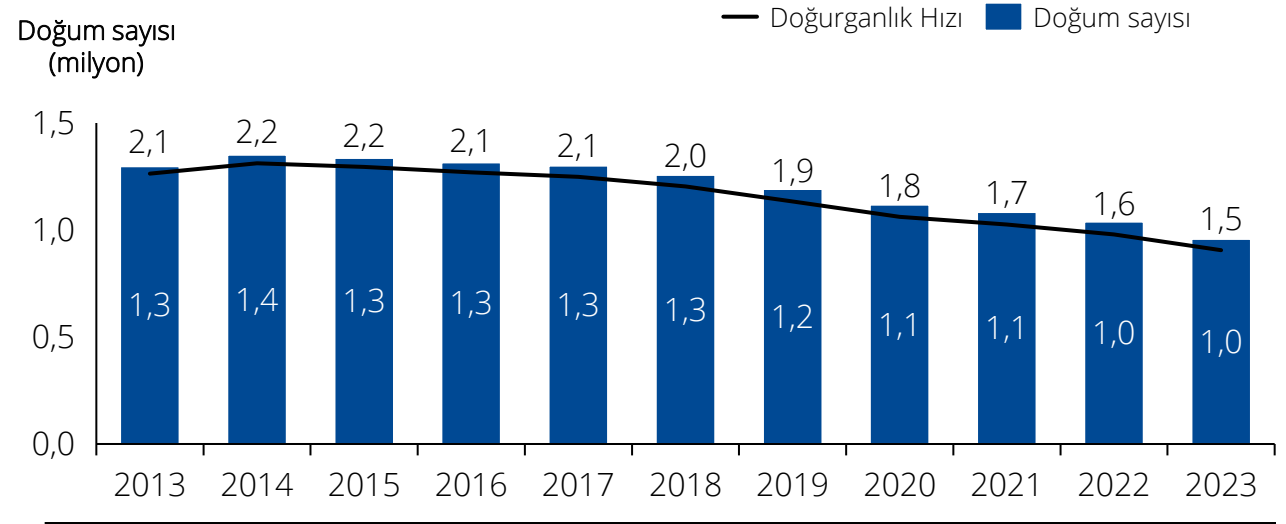
1 TÜİK. (2024). Genel Nüfus Sayımları 1935-2023

2 TÜİK. (2018). Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080

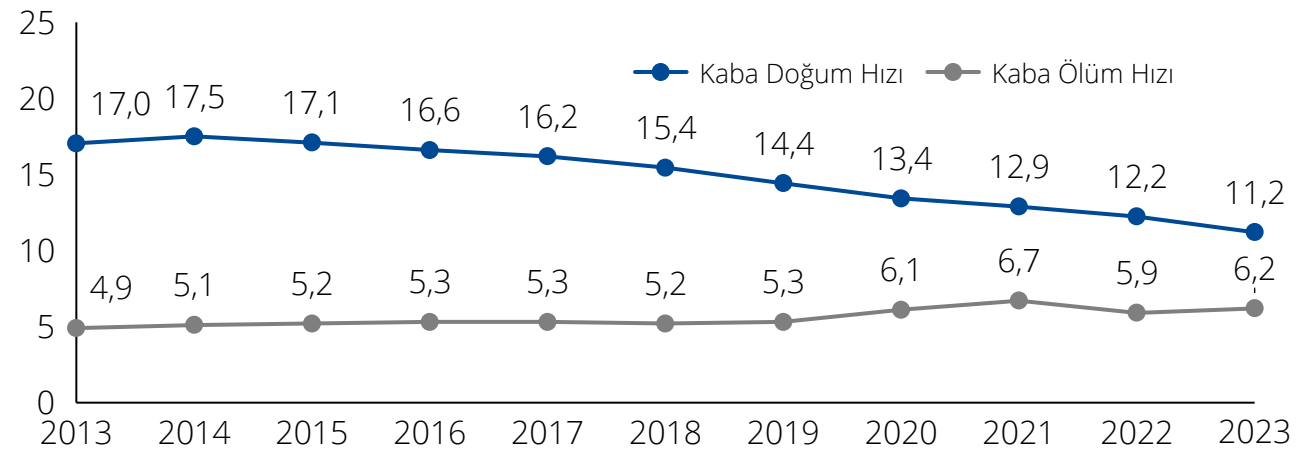
Toplumun doğurganlık davranışları değişmekte ve toplam doğum sayısı azalmaktadır

- Türkiye'de yıllık doğum sayısı 2023 yılında ilk kez 1 milyonun altına inmiş olup 2013 yılında 2,1 çocuk olan **doğurganlık hızı, son 10 yılda azalarak** 2023 yılında 1,5 çocuğa düşmüştür. Son yıllarda **doğurganlık hızı, nüfusun yenilenme düzeyi olan 2.1'in altında seyretmektedir.***
- Her bin kişi başına düşen canlı doğum sayısını ifade eden kaba doğum hızı, 2013 yılında binde 17,0 iken 2023 yılında binde 11,2 olmuştur. Öte yandan, bin kişi başına düşen ölüm sayısını ifade eden kaba ölüm hızı ise 2013 yılında binde 4,9 iken 2022 yılında binde 6,2 olmuştur. 2020 yılında yaşanan **COVID-19 pandemisinin, ölüm hızını önemli ölçüde etkilediği** gözlemlenmektedir.

Doğum Sayısı ve Toplam Doğurganlık Hızı¹
2013-2023

Kaba Doğum ve Ölüm Hızı^{1,2}
2013-2023

*Nüfusun yenilenme düzeyi için gereken doğurganlık hızı, nüfusun kendini sürdürebilmesi için gerekli olan doğurganlık oranıdır.

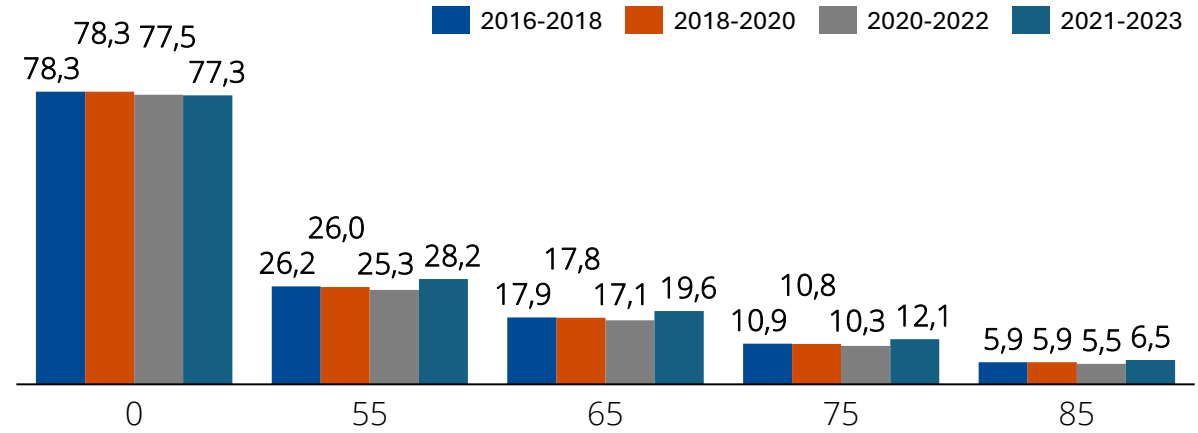
1 TÜİK. (2024). Doğum İstatistikleri, 2023

2 TÜİK. (2024). Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri, 2023

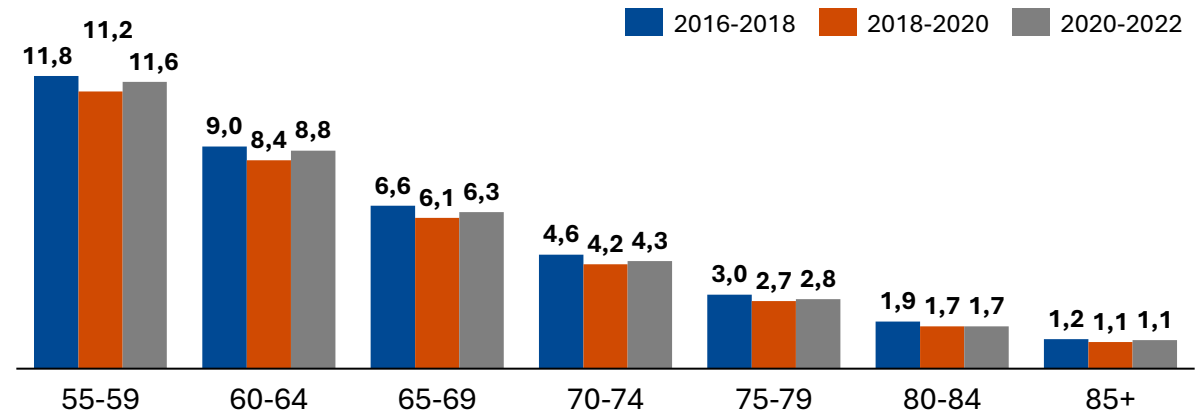
Son yıllarda, hem doğuştan beklenen yaşam süresi hem de yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam süresi azalmaktadır

- Türkiye'de doğuştan beklenen yaşam süresi 77,3 yıl olmuştur. 2020-2022 yılları arasında, Türkiye'de 65 yaşına ulaşan bir kişinin ortalama kalan yaşam süresi ise 17,1 iken, 2021-2023 yılları arasında 19,6 olmuştur.
- 65 yaşında bir kişinin sağlıklı yaşam süresi 2016-2018 yılları arasında 6,6 yıl iken, 2020-2022 yılları arasında 6,3 yıla düşmüştür. Bu bağlamda, yaşlı bireylerde sağlıklı yaşam süresi azalma eğilimi göstermektedir. Bu durum, kalan yaşam süresinin önemli bir kısmının hastalık ve engellilik ile geçebileceğine işaret etmektedir.
- Türkiye'de beklenen yaşam süresinin ve yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam süresinin azalması kronik hastalıkların önemli bir sorun olduğuna işaret etmektedir.

Türkiye'de Yaş Bazında Beklenen Yaşam Süresi²
2016-2023

Türkiye'de Sağlıklı Yaşam Süresi²
2016-2022

1 Sağlık Bakanlığı. (2017). Türkiye Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Zirvesi

2 TÜİK. (2016-2018, 2018-2020, 2020-2022, 2021-2023). Hayat Tabloları

Sağlık ve Bakım Hizmetleri

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Nüfusun yaşlanması sağlık ve bakım ihtiyaçlarını artırmaktadır

Türkiye'de 65 yaş ve üzeri her 5 yaşlıdan yaklaşık 4'ü kronik hastalığa sahiptir. %32'si bu hastalıkların günlük faaliyetlerini ciddi ölçüde kısıtladığını belirtmektedir. Kronik rahatsızlığı olan kişilerde işlevsel gerileme, daha düşük yaşam kalitesi, daha fazla sağlık hizmeti kullanımı ve daha yüksek ölüm riski bulunmaktadır. Toplumun giderek yaşlanması ve buna bağlı olarak sürekli bakım gerektiren kronik hastalıkların sıklığının artması başta **yaşlı bireyin bakım gereksinimi** olmak üzere birçok zorluğu beraberinde getirmektedir.

→ Son yıllarda sağlık hizmetlerinden memnuniyet azalmaktadır

Özellikle 2020'den 2023'e kadar, yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerinden memnuniyeti **belirgin bir düşüş** göstermektedir. Bu durum, sağlık hizmetlerinin yaşlı bireylerin **ihtiyaçlarına yeterince cevap veremediğini** ve yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine **erişimde zorluklar yaşadığını** ortaya koymaktadır. Bu veriler ışığında yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimde daha fazla desteğe ihtiyaç duyduğu ortaya çıkmaktadır.

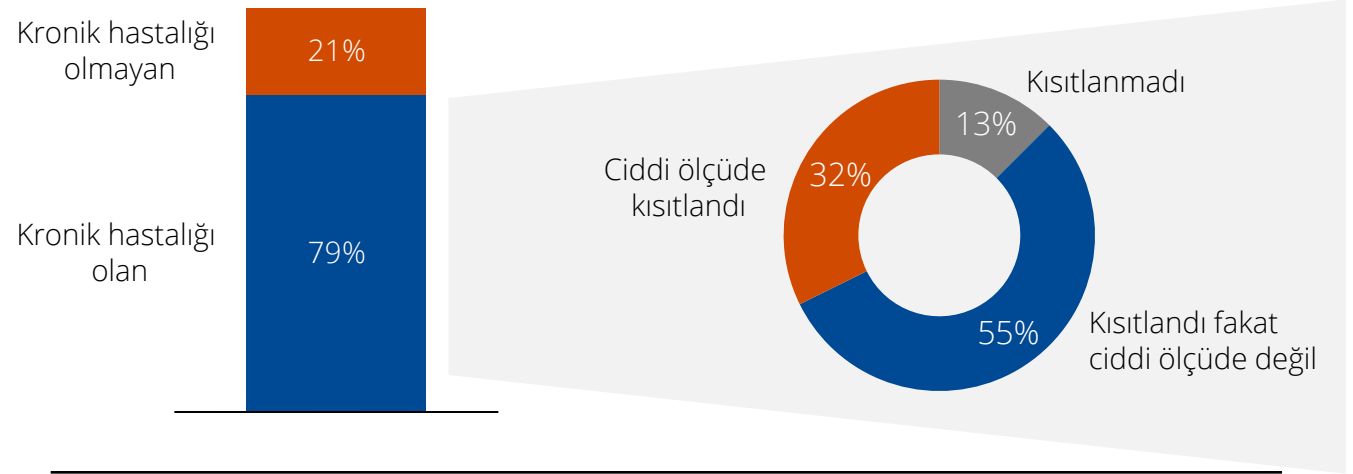
→ Yaşlı nüfusun önemli bir kısmı evde bakım desteğine ihtiyaç duymakta ancak yeterli desteği alamamaktadır

TÜİK verilerine göre, 65 yaş ve üzeri kişilerin **%16,4'ü evde bakım desteğine ihtiyaç duyarken**, sadece %2,5'i, son 12 ay içinde bu desteği almıştır. Ayrıca, 65 yaş ve üzeri kişilerin ortalama **%52'si ileri yaş dönemlerinde** evde bakım hizmetini tercih ettiğini belirtmektedir. Bu durum, evde bakım desteğine yönelik **erişilebilir ve kaliteli** hizmetlerin artması gerektiğine işaret etmektedir.

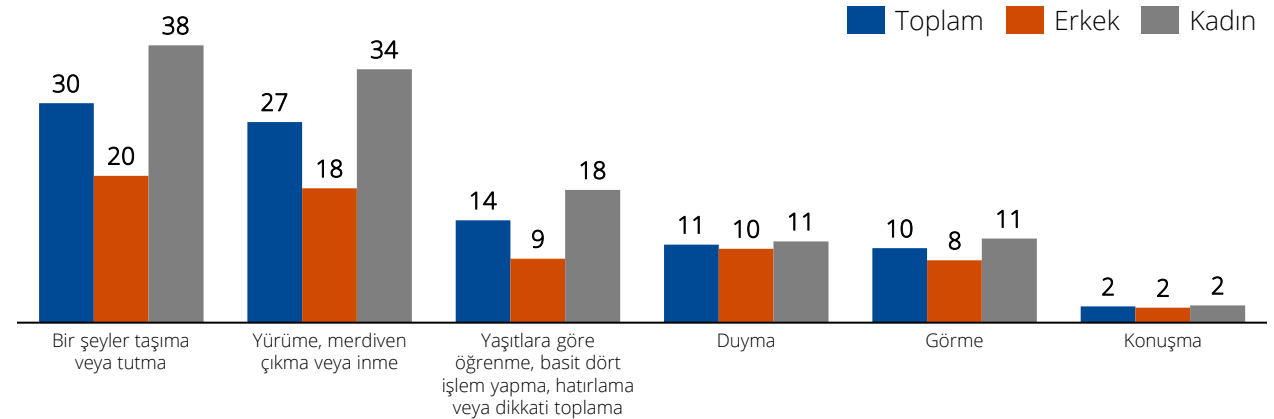
65 yaş ve üzeri yaklaşık her beş kişiden dördü kronik hastalığa sahip olup günlük yaşam aktiviteleri kısıtlanmaktadır

- TÜİK verilerine göre, 65 yaş ve üzerindeki kişilerin %79'u hipertansiyon, diyabet, kalp hastalığı, kanser, böbrek yetmezliği, inme, hepatit ve astım gibi kronik hastalıklara sahip olup, %32'si bu hastalıkların günlük faaliyetlerini ciddi ölçüde kısıtladığını belirtmektedir.
- Kadınlar, yaşlılık döneminde özellikle fiziksel aktiviteye dayalı alanlarda (taşıma/tutma/merdiven çıkma/inme) erkeklere göre daha fazla işlevsel zorluk çekmektedir.
- Türkiye'de yaşlı bireylerin kronik hastalıklarının artışı göz önüne alındığında, yaşlı bireylere yönelik yaklaşımların; kronik hastalıkların yönetimi ve sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi gibi çok yönlü stratejilerle şekillendirilmesi önem kazanmaktadır.²
- Ayrıca, Türkiye'de Alzheimer hastalığına bağlı ölüm oranları yıllar içinde artış göstermiştir. 2023 yılı verilerine göre, Alzheimer hastalığı, ölüm nedenleri arasında %2,2 oranında yer almakta olup, özellikle kadınlar arasında daha yüksek bir orana sahiptir.³

Türkiye'de Kronik Hastalığı Olan 65 Yaş ve Üzeri Kişilerin Günlük Yaşam Aktivitelerinin Kısıtlanma Düzeyi¹ 2023 (%)

İşlev Alanına Göre İşlevsel Zorluk Yaşayan Kişiler¹ 2023 (%)

1 TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması

2 Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi. (2020). Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetlerde Yeni Paradigma: Yaşlı Bireyleri Güçlendirme

3 Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. (2023)

Yaş ilerledikçe, sağlık hizmetleri arasında evde bakım desteğine duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır

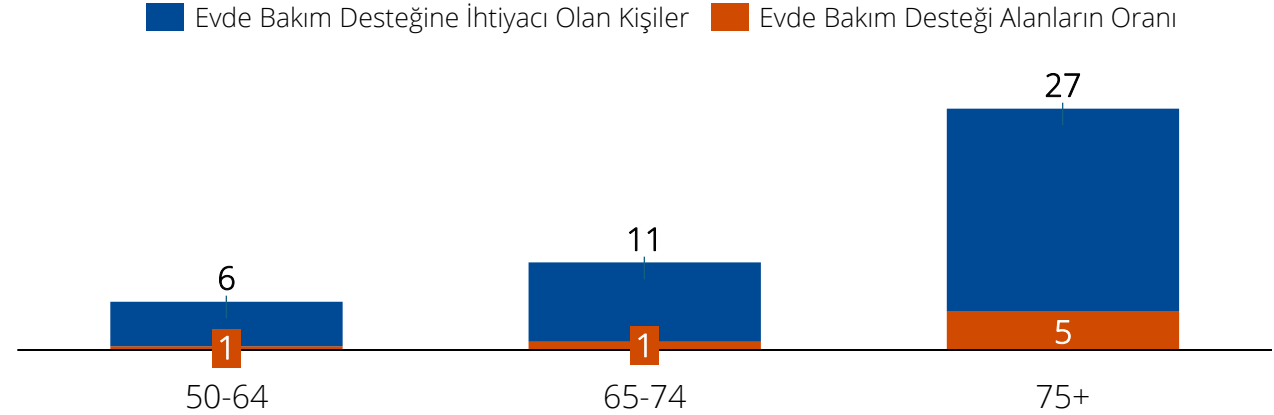
- TÜİK verilerine göre, 65-74 yaş grubundaki kişilerin %11'i, 75 ve üzeri yaştaki kişilerin %27'si evde bakım desteğine ihtiyaç duymaktadır. Özellikle 75 yaş ve üzeri kadınlarda bu ihtiyaç erkeklere göre daha yüksektir. Ancak, son 12 ay içinde 75 ve üzeri yaştaki kişilerin sadece %5'i evde bakım desteği alabilmiştir.
- Yaş ilerledikçe hastanede yataklı tedavi alma oranı da artarak 55-64 yaş grubunda %13'ten, 75 yaş ve üzeri grupta %22'ye çıkmaktadır. Bu durum, yaşla birlikte sağlık sorunlarının artması ve dolayısıyla hastane yatışlarına duyulan ihtiyacın yükselmesiyle ilişkilendirilmektedir.
- Yaşlı bireylerin artan sağlık hizmeti ihtiyaçları doğrultusunda, sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, evde bakım hizmetlerinin erişilebilirliğinin artırılması ve bakıcı destek programlarının oluşturulmasını sağlayacak yaklaşımların benimsenmesi giderek daha önemli hale gelmektedir.³

1 TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023

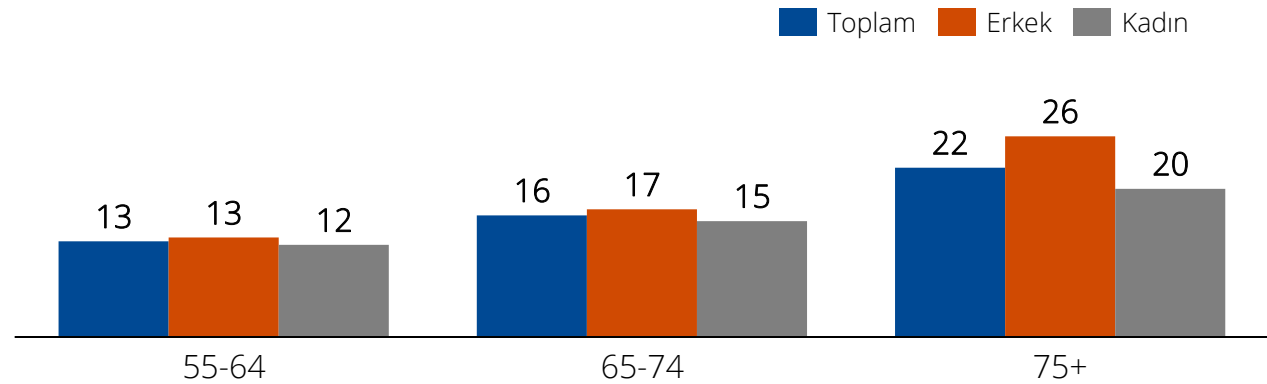
2 TÜİK. (2023). Türkiye Sağlık Araştırması, 2022

3 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2017). Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu

Evde Bakım Desteğine İhtiyacı Olan Kişilerin Oranı¹
2023 (%)

Son 12 Ay İçinde Hastanede En Az Bir Gece Yataklı Tedavi Hizmeti Alan Bireylerin Yaş Grubuna Göre Dağılımı²
2022 (%)

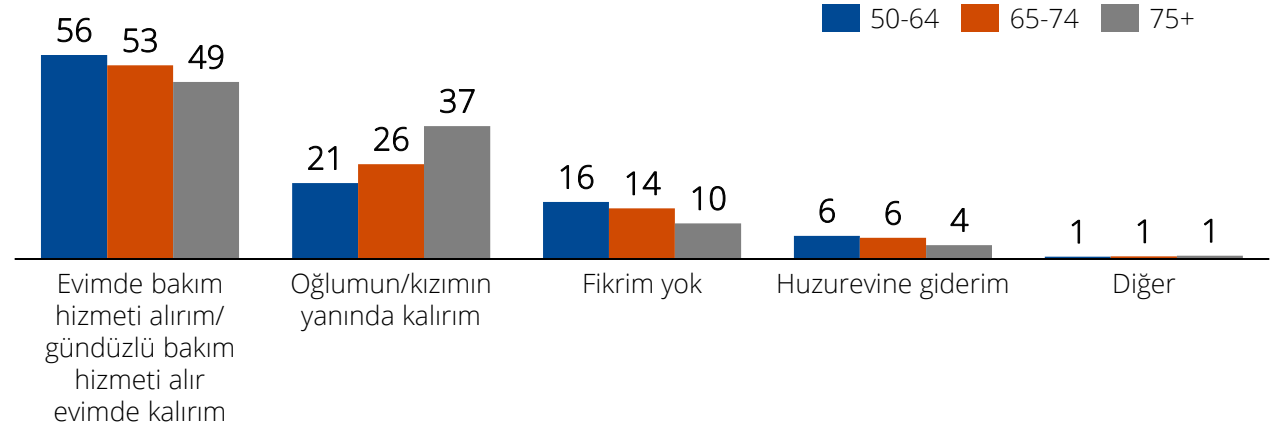

50 yaş ve üzeri kişilerin çoğu, ileri yaşta evde bakım ve gündüzlü bakım hizmeti almayı ya da aile üyelerinin bakımını üstlenmesini tercih etmektedir

- TÜİK verilerine göre, 50 yaş ve üzeri bireylerin çoğunluğu (ortalama %55), evde bakım hizmeti veya gündüzlü bakım hizmeti olarak kendi evinde kalmayı tercih etmektedir. Bu tercih, yaşlı bireylerin bağımsızlıklarını koruma ve tanıdık bir çevrede yaşama isteğini yansıtmaktadır.
- Yaş ilerledikçe, bireylerin çocuklarıyla birlikte yaşamayı daha fazla tercih ettiği gözlenmektedir. Özellikle 75+ bireylerin %37'si, çocuklarıyla yaşamayı seçmekte ve bu durum, aile desteğinin güvenlik hissi açısından önemini vurgulamaktadır. Türkiye'deki güçlü aile ilişkileri, yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarının büyük ölçüde aile bireyleri tarafından karşılanmasının tercih edilmesine yol açmaktadır.
- Öte yandan, yaşlı bireylerin yaklaşık %6'sı huzurevinde kalmayı tercih etmektedir. Bu tercihin arkasında, çocuklarına yük olmak istememeleri veya huzurevindeki olanakların daha iyi olduğunu düşünmeleri gibi nedenler bulunmaktadır.
- Bu eğilimler, yaşlı bireylerin bakım hizmetlerinin farklı ihtiyaçlara cevap verecek şekilde çeşitlendirilmesi ve özellikle evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılarak erişilebilirliğinin ve kalitesinin artırılmasının önemini vurgulamaktadır.

1 TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023

50 Yaş ve Üzeri Kişilerin İleri Yaş Dönemlerindeki Yaşam Tercihleri¹
2023 (%)

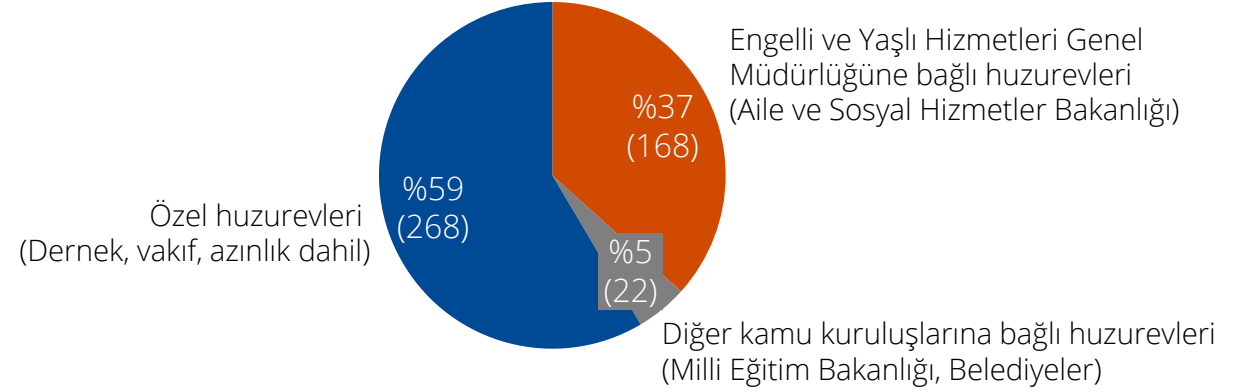
50 Yaş ve Üzeri Kişiler Arasında İleri Yaş Döneminde Huzurevinde Kalmayı Tercih Edenler ve Huzurevini Tercih Etme Nedenleri¹
2023 (%)

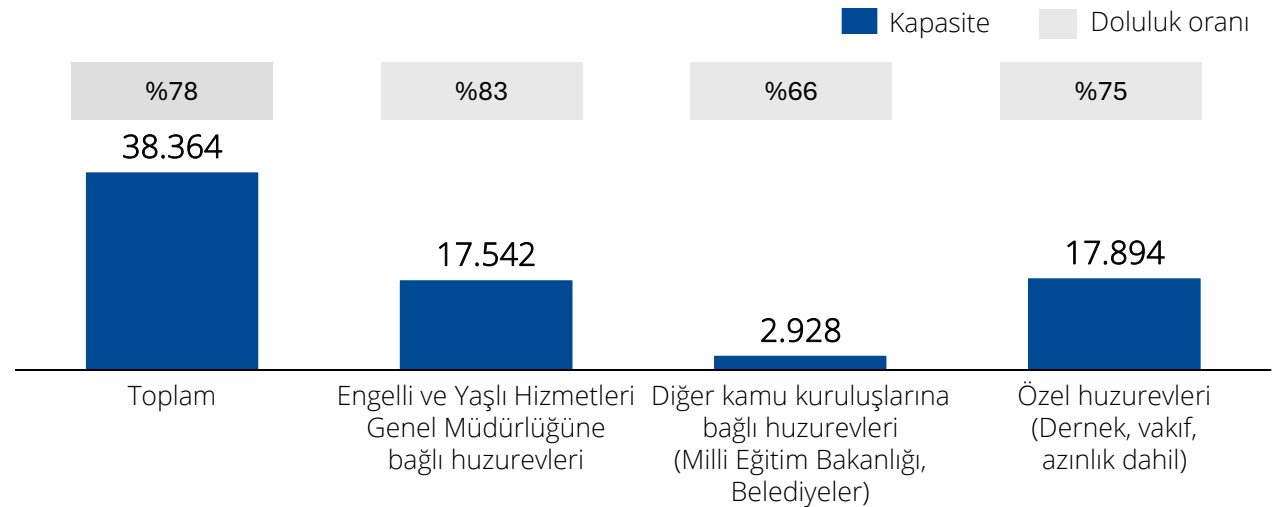
Huzurevlerinin mevcut durumu incelendiğinde ise doluluk oranının yüksek olduğu ve kapasite iyileştirmelerinin devam ettiği gözlemlenmektedir

- Türkiye'de huzurevi hizmetleri veren kuruluşların büyük çoğunluğu özel sektöre aittir. 2023 yılı verilerine göre, huzurevlerinin %59'u özel, %37'si ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlıdır.
- 2020 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı huzurevlerinde bakım hizmeti alan yaşlı bireylerin sayısı yaklaşık 14 bin iken 2023 yılında 17,5 bin kişiye ulaşmıştır. Bu yükselişin temel nedenleri arasında huzurevi sayısındaki artış ile birlikte kapasitelerin iyileştirilmesi bulunmaktadır.
- Huzurevlerinin mevcut kapasitesinin %78 oranında dolu olması verilen sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesine ve erişilebilir olmasına yönelik potansiyeli ortaya koymaktadır.
- Yaşlı nüfusun değişen ihtiyaçlarının ve tercihlerinin anlaşılması ve sağlık ve bakım hizmetlerine yönelik kurumsal planlamaların bu doğrultuda yapılması, hizmetlerin kapasite ve kalitesini iyileştirmek açısından kritik öneme sahiptir.

Kamu, Özel ve Diğer Kamu Kuruluşlarına Ait Huzurevlerinin Sayısal ve Oransal Dağılımı¹ 2023

Kamu, Özel, Diğer Kamu Kuruluşlarına Ait Huzurevleri Kapasiteleri ve Doluluk Oranları¹ 2023 (kişi sayısı, %)

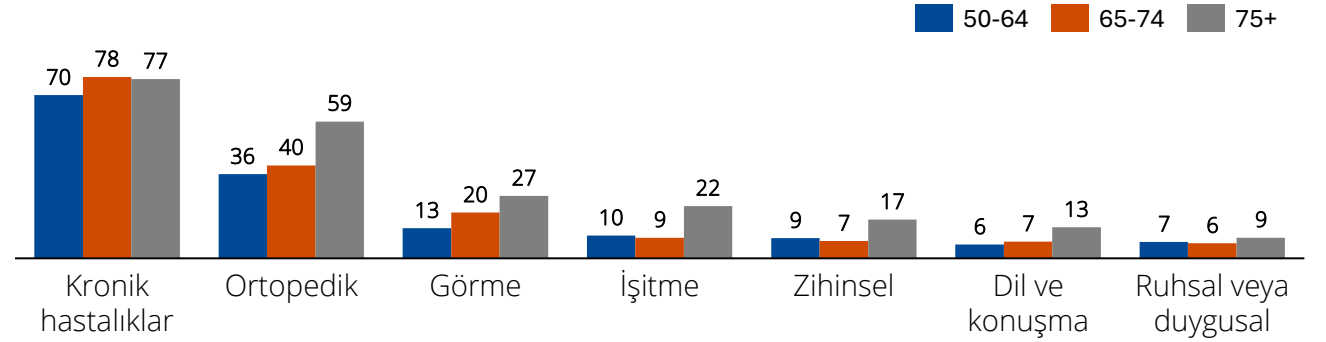

¹ Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2023). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni, Kasım 2023

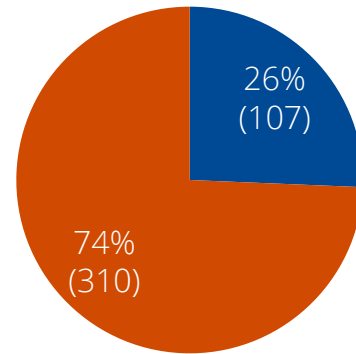
Yaşlılık döneminde artan sağlık sorunları ihtisaslaşmış bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin oluşturulmasını gerektirmektedir

- Türkiye'de 50 yaş ve üzerindeki kişilerin %7,6'sının, 65 yaş ve üzerindeki kişilerin ise %8,7'sinin **engelli sağlık kurulu raporu** bulunmaktadır. 65 yaş ve üzeri kişilerde engelli sağlık kurulu raporu olan yaşlı bireylerin çoğunluğunun **kronik hastalıklar (%77,6) ve ortopedik sorunlar (%48,7)** nedeniyle engelli olduğu belirtilmektedir.
- 65 yaş ve üzeri engelli bireylerin çoğunluğunun **kronik hastalıklar nedeniyle engelli** olduğu göz önüne alındığında, **kronik hastalık yönetimi programlarının** geliştirilmesi önemlidir. Engelli yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına özel sağlık hizmetlerinin sunulması da öne çıkan yaklaşımlar arasındadır.
- Öte yandan, yaşlılıkta sıkça karşılaşılan hastalıklar nedeniyle bir başkasına bağımlı hale gelen bireyler için **uzmanlaşmış bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin kurulması** önem kazanmaktadır. Mevcut 'Bakıma Muhtaç Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği' **geniş bir yaş grubunu** kapsamakta olup, **yaşlı bireylere özel bakım merkezleri için düzenlemelerin yapılması** bu ihtiyacı daha iyi karşılamak açısından faydalı olacaktır.³

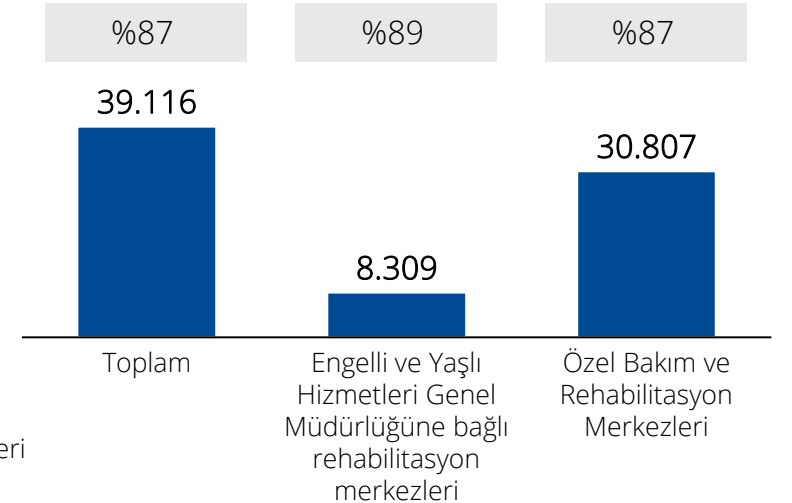
Engel Türüne Göre Engelli Sağlık Kurulu Raporu Olan 50 ve Üzeri Yaştaki Kişiler (%)¹
2023

Kamu ve Özel Sektör Kuruluşlarına Ait Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Sayısı, Kapasitesi ve Doluluk Oranları²
2022

- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı rehabilitasyon merkezleri
- Özel Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri

1 TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023

2 TÜİK. (2023). Yaşlı İstatistikleri, 2022

3 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2017). Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu

SHM ve YAŞAM, yaşlı bireylerin hizmetlere erişimini kolaylaştırarak sağlıklı yaşam tarzının benimsenmesini hedeflemektedir

- **Sağlıklı Hayat Merkezleri (SHM)**, sağlıklı yaşam tarzını teşvik etmek ve birinci basamak sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak amacıyla kurulmuş olup, **Türkiye genelinde 265 adet SHM** bulunmaktadır.¹
- SHM'ler, beslenme, kronik hastalık yönetimi, fiziksel aktivite gibi sağlık hizmetlerini **yaşlı bireyler başta olmak üzere** çeşitli yaş gruplarına sunmaktadır. "**Sağlıklı Yaşlanma Danışmanlığı**" kapsamında fiziksel ve ruhsal sağlığın korunması, sosyal destek sağlanması ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik danışmanlık ve farkındalık eğitimleri verilmektedir.
- **Sağlıklı Yaş Alma Merkezleri (YAŞAM)** ise **80 yaş ve üzeri vatandaşlar için** sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak, evde ve yerinde tıbbi bakım sağlamak, gerektiğinde uzaktan sağlık hizmetleri sunmak amacıyla **81 ilde 653 sağlık tesisinde** hizmet vermektedir.
- 2023 yılı itibarıyla YAŞAM ekipleri, **89.360 yaşlıyı evinde/yerinde** ziyaret etmiş, 720 hekim ve 997 hemşire tarafından 151.715 yaşlı ile iletişim kurulmuş ve 14.583 yaşlı uzaktan değerlendirilmiştir. YAŞAM hizmetleri ile, hastane içi ve dışı nakil koordinasyonları da sağlanarak 5.530 yaşlının sağlık tesislerine nakli gerçekleştirilmiştir.²

¹ Sağlık Bakanlığı. Sağlıklı Hayat Merkezleri.

² Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı. (2024). Sağlıklı Yaş Alma Merkezlerinin Kurulmasına Dair Genelge Yayımlandı.

Sağlıklı Hayat Merkezlerinde Verilen Temel Danışmanlık Hizmetleri

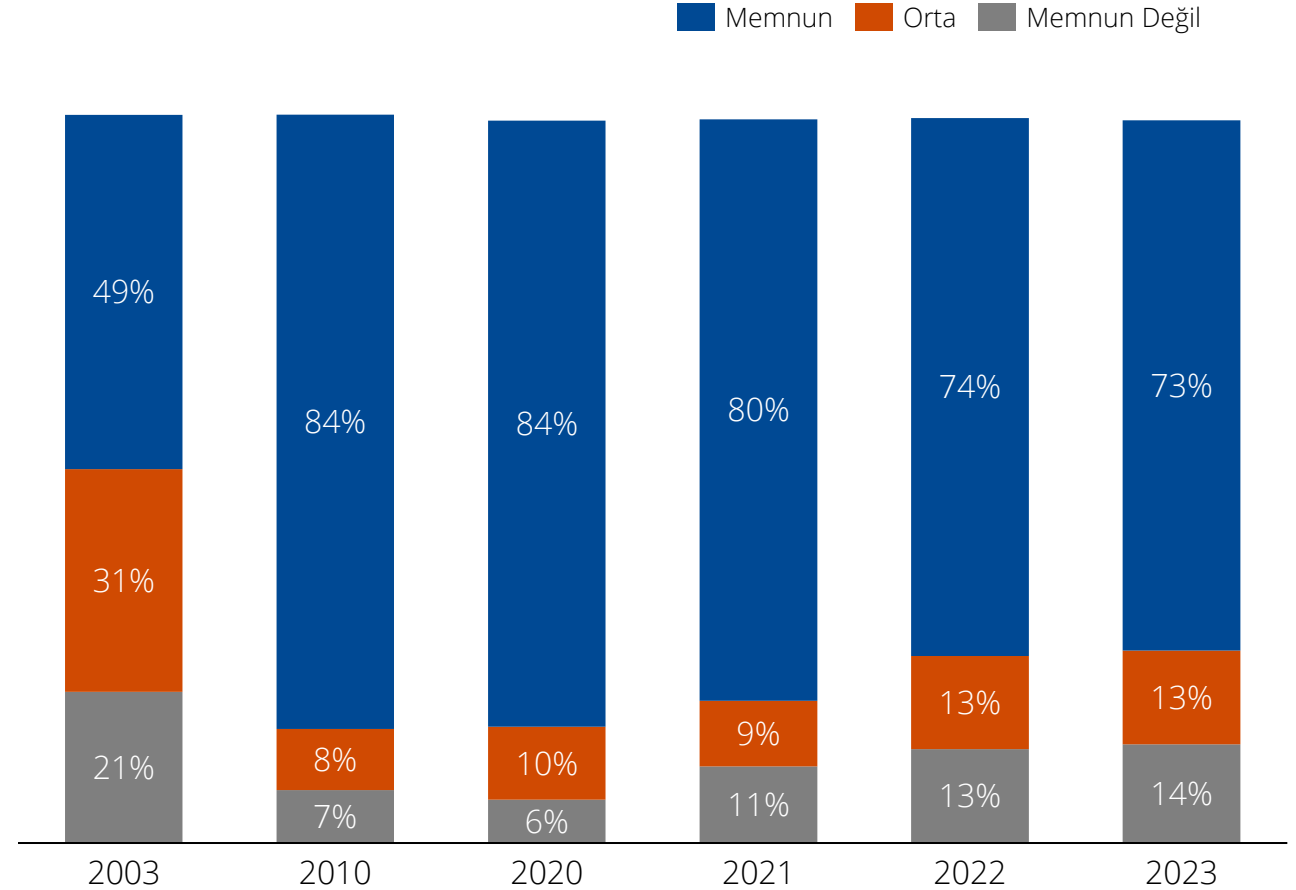
YAŞAM'ın Yaşlı Bireylere Yönelik Sunduğu Temel Hizmetler

- 1 Sağlık ekiplerinin 80 yaş ve üzerindeki yaşlı bireylere ve/veya ailesine ulaşması
- 2 Randevunun planlanması ve yaşlı bireyin ziyaret edilmesi
- 3 YAŞAM ekiplerinin yaşlı bireyi hem yerinde hem de uzaktan sağlık hizmetleri aracılığıyla, bireyin yardım ihtiyacı ve mevcut sağlık durumu doğrultusunda değerlendirmesi
- 4 Yaşlı bireyin yardıma ihtiyaç duyduğu tespit edilirse en az ayda bir kez, yardıma ihtiyaç duymadığı belirlenirse mevcut sağlık durumu takibi için en az üç ayda bir kez değerlendirme yapılması
- 5 Gerekli görüldüğünde, ek değerlendirmeler için ziyaret veya görüşme gerçekleştirilmesi

65 yaş ve üzeri kişilerin sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranında 2020'den beri azalma görülmektedir

- 65 yaş ve üzeri kişilerin yıllar itibariyle sağlık hizmetlerinden memnuniyetleri incelendiğinde, 2003-2010 yılları arasında gözle görülür bir artış yaşandığı ancak 2020-2023 arasında bu oranının %84'ten %73'e düştüğü gözlemlenmektedir.
- Pandemi dönemine de denk gelen bu düşüş, sağlık hizmetlerinde memnuniyetin azalmasının, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yeterince cevap verilememesi ile ilgili olabileceğini göstermektedir. Yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştıkları zorluklar ve genel memnuniyetsizlik sebepleri arasında kalabalık hastaneler, yürüme zorlukları, tekerlekli sandalye yetersizliği ve destek personelinin eksikliği gibi faktörler yer almaktadır.

65 Yaş ve Üzeri Kişilerin Yıllar İtibariyle Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranları (%)*¹
2003-2023

*Sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı, 'Çok memnun' ve 'Memnun' yanıtları toplanarak belirlenmiştir. Benzer şekilde, memnun olmayanların oranı ise 'Memnun değil' ve 'Hiç memnun değil' yanıtları toplanarak hesaplanmıştır.

1 TÜİK. (2024). Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2023
2 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2017). Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu

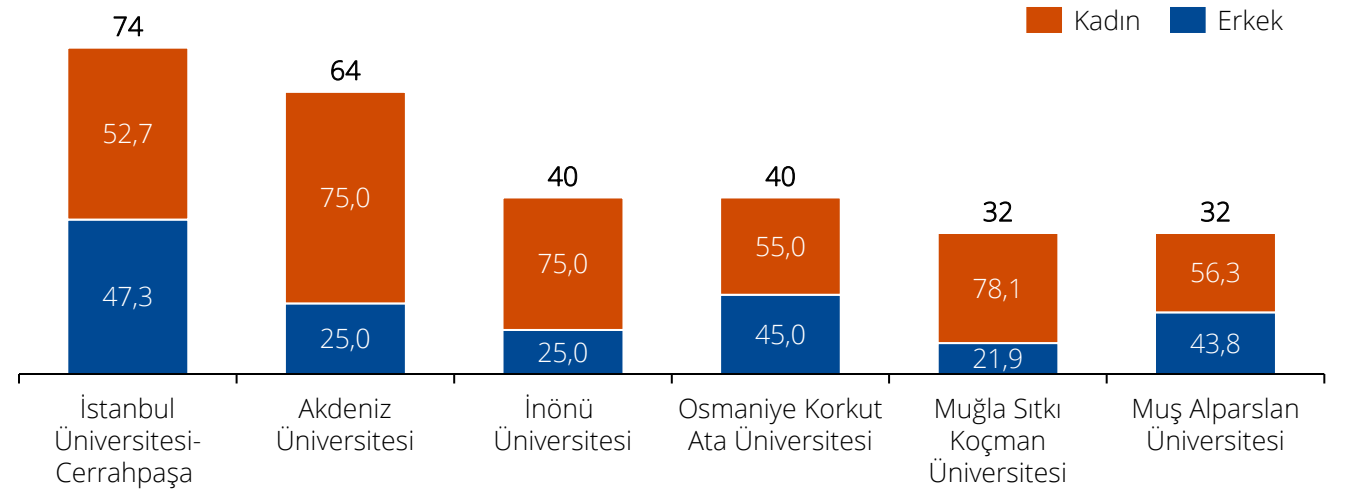
Yaşlı bireylerin artan sağlık sorunları, yaşlanma sürecini ve yaşlılık dönemini inceleyen gerontoloji bilim dalının önemini vurgulamaktadır

- Türkiye'deki yaşlı bakım hizmetleri, geriatri uzmanları, gerontologlar, psikologlar, fizyoterapistler ve yaşlı bakım teknikleri tarafından yürütülmektedir. Gerontoloji, Türkiye'de gelişmekte olan bir alan olarak, yaşlı bakım programları ve diğer meslek grupları arasında önemli bir yer tutmaktadır.
- Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını belirleyip yaşam kalitelerini yükseltebilecek gerontolojik bakış açısına sahip **nitelikli uzmanlara** duyulan gereksinim her geçen gün artmaktadır. ² Gerontolojinin amacı, yaşlı bireylerin karşılaştıkları **sorunları çözmek** ve onlara **daha iyi bir yaşam** sunmaktır. 2023 yılında, Türkiye'de gerontoloji programına sahip **6 üniversiteye** toplam **282 öğrenci** yerleşmiştir. Bu öğrencilerin %64,5'i kadın olmakla birlikte tüm üniversitelerde kadın öğrenci sayısı erkeklerden daha fazladır.
- Gerontologlar **hastaneler, bakımevleri, fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezleri, bakanlıklar, huzurevleri, STK, yerel yönetimler ve evde bakım hizmetleri** gibi kurumlarda çalışabilmektedir. Bu veriler ışığında, gerontologların istihdamının, kadınların iş hayatına katılımını olumlu yönde etkileyebileceği de öngörülmektedir. ³

Türkiye'de Mevcut Yaşlı Bakım Programı ve Gerontoloji Bölümü 2023¹

	Yaşlı Bakımı Bölümü	Gerontoloji Bölümü
Programın İlk Açıldığı Üniversite ve Öğrenci Kabul Yılı	Sakarya Üniversitesi, 2005	Akdeniz Üniversitesi, 2009
Eğitim Veren Üniversite Sayısı	80 Üniversite	6 Üniversite

Türkiye'de Gerontoloji Bölümüne Sahip Üniversitelere Toplam Yerleşen Sayısı ve Kadın-Erkek Oranı, (%) 2023¹

¹ YÖK Atlas (2024).

² Bahar, N. T., Akkaya, D., Kılıç, B., Bozkurt, S., & Başbüyük, H. H. (2019). Yaşlı Bakımında Gerontolojinin Rolü.

³ Akdeniz Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi. Gerontoloji Bölümü Hakkında

Yaşlı Bireylerin Sosyal Katılımı

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Yaşlı bireyler giderek mutsuzlaşmaktadır

Yaşlı bireylerin topluma aktif bir şekilde katılım sağlamaları ve sosyal izolasyonun önlenmesi açısından mutluluk seviyesi önemli bir gösterge olarak ele alınmaktadır. 2018'de %61 olan mutlu yaşlı birey oranı, 2023'te %48'e düşmüş, mutsuz yaşlı bireylerin oranı ise %2 artmıştır. Mutluluk kaynakları incelendiğinde ise **sağlığın** en önemli faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, **sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve erişimin kolaylaştırılması** öncelikli ihtiyaçlar olarak görülmektedir.

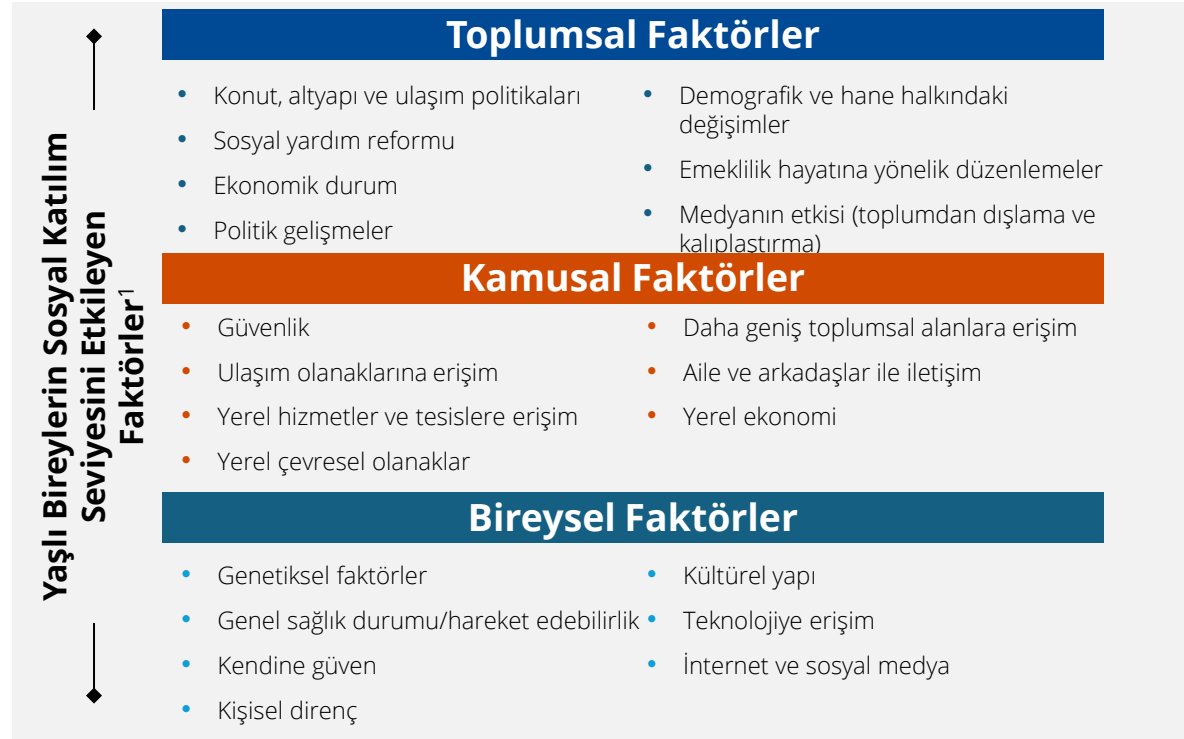
→ Fiziksel aktivite sıklığı ve düzenli sosyal etkileşim yaşlı bireylerin yaşam kalitesini etkilemektedir

Fiziksel aktivite, yaşlı bireylerin fonksiyonel durumlarını, **yaşama bakış açılarını ve sosyal ilişkilerini** olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle, yaşlı bireylerin **aktif bir yaşam tarzını** benimsemeleri sağlık ve sosyal yaşamları için kritiktir. Öte yandan, **50-64 yaş** grubundaki bireylerin büyük bir çoğunluğu temel **günlük yaşam** aktivitelerinde **bağımsızken, yaş ilerledikçe bu bağımsızlık belirgin şekilde azalmaktadır.**

→ Yaşlı bireylerin sosyal hayata entegrasyonunu fiziksel koşullar da etkilemektedir

Dışarıda **düşme riski yüksek** olup, sokakta yürürken düşme oranı %32 ile en riskli alan olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, sosyal izolasyon gibi sebeplerle evde daha fazla vakit geçiren yaşlı bireylerde **düşük fiziksel aktivite**, düşme riskini artırmaktadır. Öte yandan, **ücretsiz ulaşım** hakkının erişilebilirliğinin artırılması ise yaşlı bireylerin toplumsal yaşama **aktif katılımını** desteklemekte ve **sosyal refahlarını** güçlendirmektedir.

Yaşlı bireyler için sosyal katılım kavramı, sosyoekonomik durum, fiziksel altyapı ve genel sağlık durumu gibi çeşitli faktörler dikkate alınarak çok boyutlu bir şekilde değerlendirilmektedir

- Yaşlı bireyler için sosyal katılım kavramı, çok boyutlu tanımlanmakta olup **yaşlı bireylerin yaşam kalitesini ve yaşlanan bir toplumun genel uyumunu** etkilemektedir. Yaşlı bireylerin sosyal katılımı, **toplumsal, kamusal ve bireysel** faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler, **sosyal izolasyon, sosyal dışlanma ve yalnızlığı** belirlemede önemli rol oynamaktadır. **Refah sistemleri, sosyoekonomik durum, sosyal destekler, mahalle ilişkileri, ulaşım ve hizmetlere erişim, sağlık durumu ve teknolojiye erişim** gibi alanların geliştirilmesi, yaşlı bireylerin sosyal katılımını teşvik etmektedir.

¹ Avrupa Komisyonu, Dünya Sağlık Örgütü, PwC Analizi

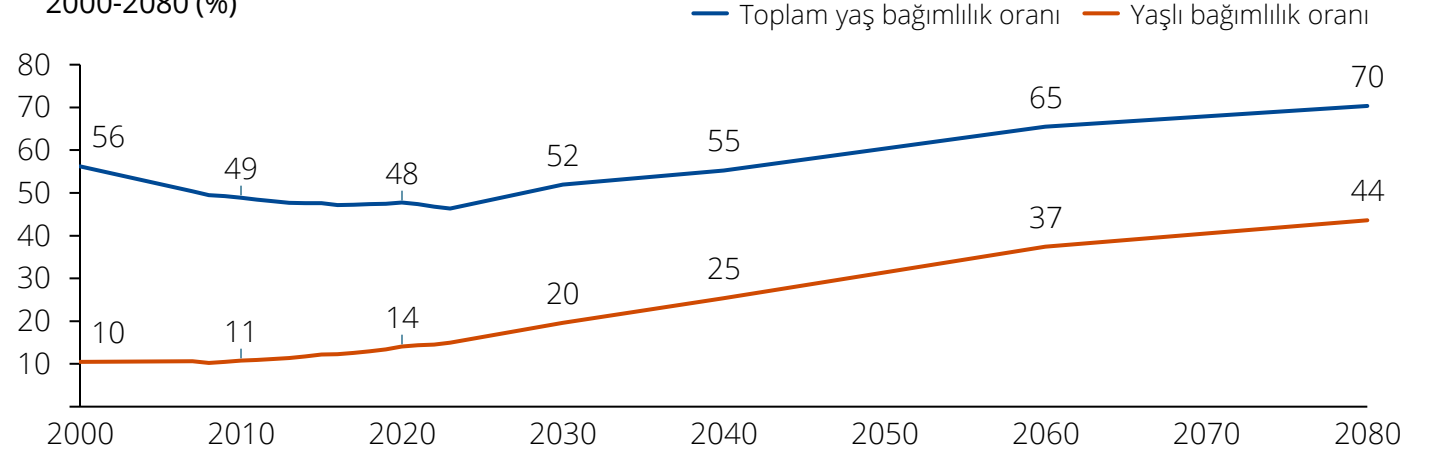

- Yaşlı bireyler için sosyal katılım, sağlık, ekonomi, çevre ve altyapı gibi birçok farklı alanla kesişmektedir. Türkiye'de yaşlı bireylerin sosyal katılımını artırmak için **erişilebilir ve güvenli ulaşım altyapısı, engelsiz evler, kamu alanları ve hijyenik tesisler** gibi yaşa uygun şehir ve toplulukların yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.
- Böylelikle, **yaşlı bireylerin aktif kalması, sosyal bağlarını sürdürmesi ve ekonomik, sosyal ve kültürel yaşama katkıda bulunmaları** desteklenecektir.

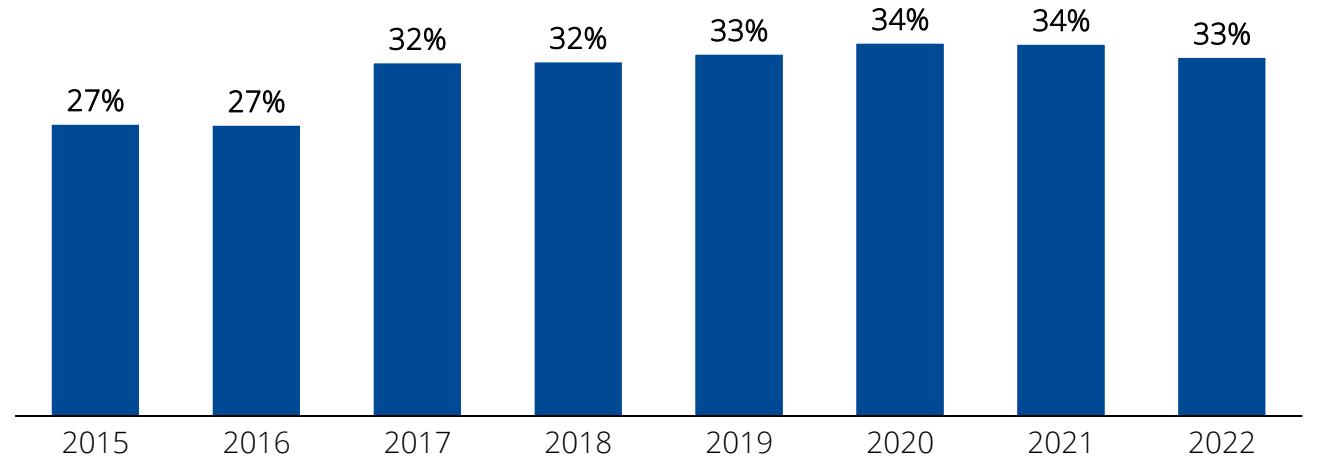
Yaşlı bağımlılık oranlarında artış gözlemlenmekte olup, bu durum yaşlı bireylerin sosyal dışlanma riskini öncelikli bir konu haline getirmektedir

- Yaşlı bağımlılık oranı, 15-64 yaş grubundaki her 100 kişi için 65 yaş ve üzeri kaç kişinin düştüğünü gösteren bir ölçüttür. Türkiye'de yaşlı bağımlılık oranı 2018'de %13 seviyelerinde iken bu oran **2023'te %15'e yükselmiştir**. 2030 yılına kadar bu oranın **%19,6'ya** ulaşması beklenmektedir.
- 2022 yılında Türkiye'de **yoksulluk veya sosyal dışlanma riski** altında bulunan nüfusun oranı **%33** olarak kaydedilmiş olup, bu oran Avrupa Birliği üyesi ülkelerle (%21,9) karşılaştırıldığında **en yüksek seviyelerden** birine işaret etmektedir.
- 2015-2022 yılları arasında sosyal dışlanma riski altındaki nüfusun değişimi, Türkiye'nin etkili **sosyal önlemler geliştirme ve uygulama** gereksinimini ortaya koymaktadır.
- Türkiye'de sosyal dışlanma riskinin artma eğilimi yaşlı nüfusun demografik yapısında önemli değişimlere yol açarken, yaşlı bireylerin **sosyal katılımını destekleyecek ve yaşam kalitelerini artıracak** şekilde sosyal hizmetlerin yapılandırılmasının önemini vurgulamaktadır.

Yaşlı Bağımlılık Oranı¹
2000-2080 (%)

Yoksulluk veya Sosyal Dışlanma Riski Altındaki Bireylerin Toplum İçindeki Payı²
2015-2022 (%)

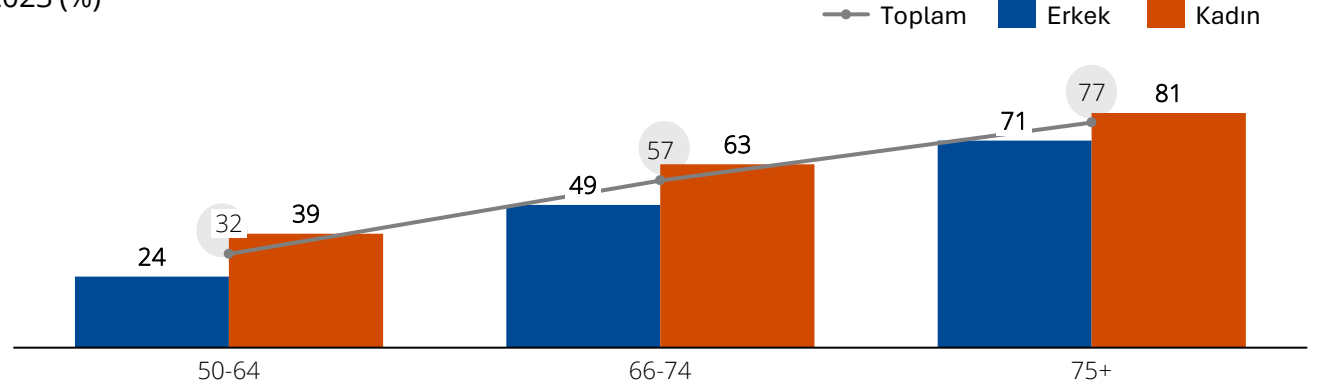
1 TÜİK. (2024). İstatistiklerle Yaşlılar, 2023

2 Eurostat. (2024). Sosyal Katılım Analizi

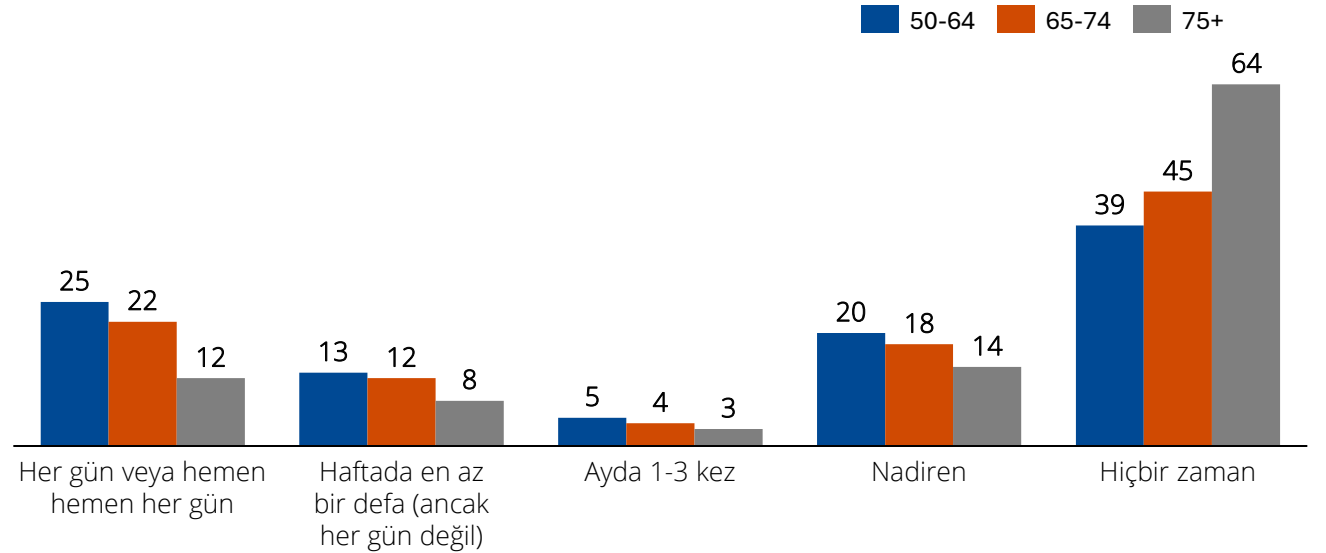
Yaş ilerledikçe sağlık sorunları nedeniyle düzenli fiziksel aktivite sıklığı azalmakta ve bu durum, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini etkilemektedir

- Türkiye'de sağlık sorunları nedenleriyle **fiziksel aktivite yapamayanların oranı yaş ilerledikçe artmaktadır**. 50-64 yaş grubunda %32, 66-74 yaş grubunda %57 ve 75 yaş ve üzeri grupta %77 olarak belirlenmiştir. Bu eğilim kadınlarda erkeklere göre daha belirgin bir şekilde görülmektedir.
- 65 yaş ve üzeri bireyler arasında her gün veya hemen hemen her gün fiziksel aktivite yapma oranı **yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir**. Özellikle 75 yaş ve üzeri bireylerin **fiziksel aktiviteye erişim ve katılımlarının önemli ölçüde azaldığı** gözlemlenmektedir.
- Fiziksel aktivite, yaşlı bireylerin **fonksiyonel durumlarını, yaşama bakış açılarını ve sosyal ilişkilerini** olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle, yaşlı bireylerin **aktif bir yaşam tarzını** benimsemeleri ve **fiziksel aktivitelerinin** teşvik edilmesi, hem genel sağlık durumu hem de sosyal yaşamları için büyük önem taşımaktadır.

Yaş Grubu Bazında Sağlık Nedeni ile Hiçbir Zaman Fiziksel Aktivite, Egzersiz veya Spor Yapamayan Bireyler¹
2023 (%)

Yaş Grubu Bazında Bireylerin Fiziksel Aktivite, Egzersiz veya Spor Yapma Oranı¹
2023 (%)

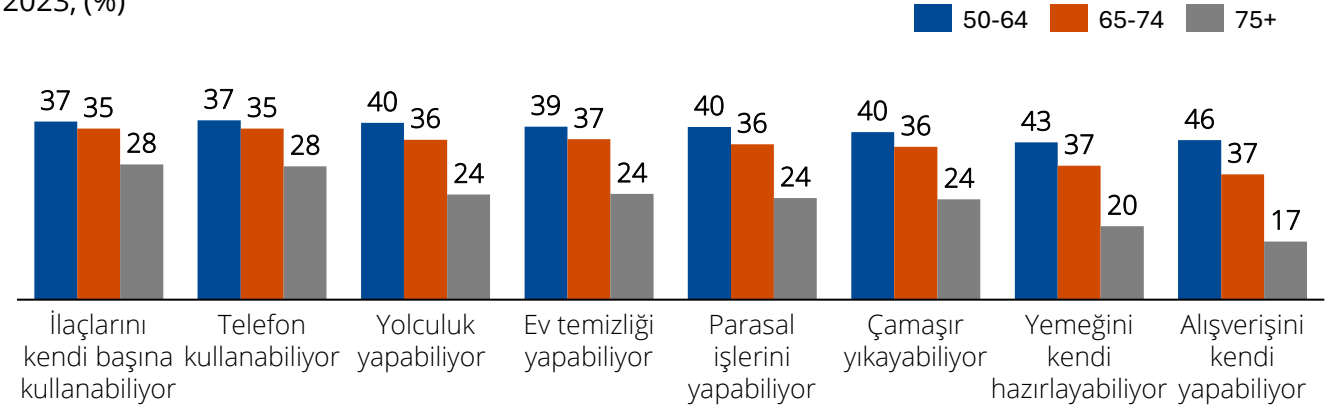

¹ TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023

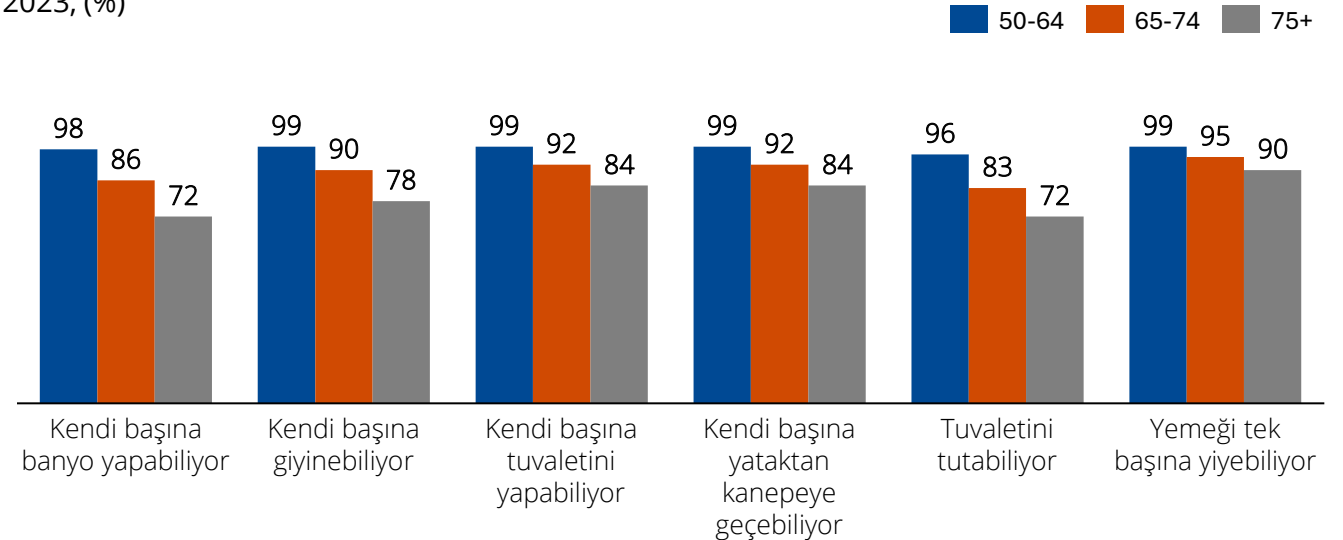
Yaşlanma ile bireylerin günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirme yeteneklerinin azaldığı ve dış desteğe bağımlılıklarının arttığı gözlemlenmiştir

- Lawton-Brody Ölçeği, yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini bağımsız olarak ne düzeyde gerçekleştirebildiklerini değerlendirmektedir. Bu bağlamda, **65 yaş ve üzeri kişilerin** büyük bir kısmı **ilaçlarını kendi başına alabilmekte, telefon kullanabilmekte, yolculuk yapabilmekte ve ev temizliği yapabilmektedir.**
- Katz Ölçeği, bireylerin temel günlük yaşam aktivitelerini bağımsız yapabilme düzeyini değerlendiren "Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri Skalası"nın kısaltmasıdır. Buna göre, **50-64 yaş** grubundaki kişilerin büyük çoğunluğu (%96-%99) temel **günlük yaşam aktivitelerinde bağımsızken, yaş ilerledikçe bağımsızlık düzeyinin belirgin şekilde azaldığı** gözlemlenmektedir.
- Yaşlı bireylerin **bağımsızlığını ve yaşam kalitesini artırmak için, desteklenmesi gereken günlük aktivitelerin belirlenmesi ve bu alanlarda sosyal, fiziksel altyapı ile bakım hizmetlerinin geliştirilmesi** önemlidir.

Yaş Grubu Bazında Lawton-Brody Ölçeği Bileşenlerine Göre Bireylerin Günlük Aktiviteleri Yapabilme Oranı¹
2023, (%)

Yaş Grubu Bazında KATZ Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği Bileşenlerine Göre Bireylerin Bağımsızlık Durumu¹
2023, (%)

¹ TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023

Sosyal etkileşim ve düzenli fiziksel aktivite, yaşlı bireylerde düşme riskini azaltmada önemli rol oynamaktadır

- Yaşlı bireylerin **dışarıda düşme oranları** yüksektir; sokakta yürürken düşme oranı %32 ile en riskli alan olarak öne çıkmaktadır. **Sosyal katılımı destekleyen faaliyetler ve dış mekan aktiviteleri**, fiziksel hareketliliği desteklemektedir. Bu nedenle, dış mekanlardaki fiziksel altyapının yaşlı bireylerin **güvenliğini ve rahatlığını** sağlayacak şekilde düzenlenmesi önemlidir.
- Ayrıca, **ev içinde düşme** de yaygın bir problem olarak öne çıkmaktadır (Oda veya salonda düşme oranı %29, banyo ve tuvalette ise %18'dir). **Sosyal izolasyon** nedeniyle evde daha fazla vakit geçiren yaşlı bireylerde, **düşük fiziksel aktivite düzeyleri** kas gücü ve dengeyi olumsuz etkileyerek düşme riskini artırmaktadır.
- Günlük aktivitelerde** düşme riski de dikkat çekmekte olup merdivende %13, yataktan kalkarken/yatağa yatarken %9 oranında düşme yaşanmaktadır. Düzenli fiziksel aktiviteler, bu tür riskleri azaltarak yaşlı bireylerin **genel sağlık durumunu ve güvenliğini** desteklemektedir.

Son 12 Ay İçinde Yaşlı Bireylerin Düştüğü Yerlerin Oranı¹
2023 (%)

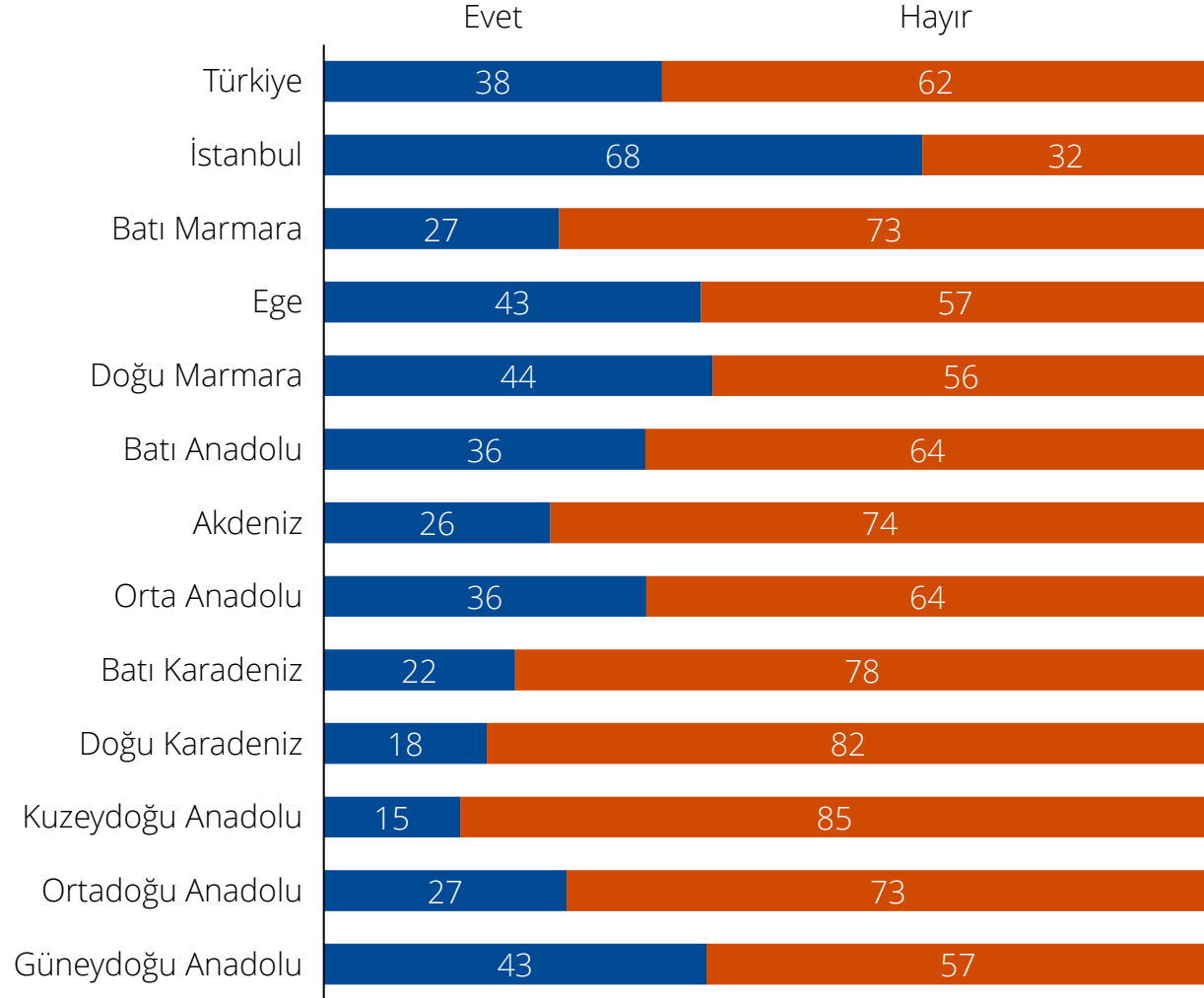

¹ TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023

Ücretsiz ulaşım hakkı, yaşlı bireylerin bağımsızlığını artırarak sosyal katılımlarını güçlendirmeye katkı sağlamaktadır

- TÜİK verilerine göre, Türkiye genelinde 65 yaş ve üzeri kişiler arasında **ücretsiz ulaşım hakkından faydalananların oranı %38** olarak belirlenmiştir. Yaşlı bireyler arasında erkeklerin (%43) kadınlara (%34) göre bu haktan daha fazla yararlandığı gözlemlenmektedir.
- Bölgeler arasında **altyapı ve erişilebilirlik farklılıkları** bulunmakta olup, özellikle **kırsal bölgelerde** ücretsiz ulaşım hakkından yararlanma oranları **düşüktür**.
- Türkiye genelinde **ücretsiz ulaşımın erişilebilirliğinin artırılması** ve yaşlı bireylerin bu haktan eşit bir şekilde faydalanması ihtiyacı öne çıkmaktadır.
- Ücretsiz ulaşımın kapsamının **altyapı iyileştirmeleri ve bilinçlendirme programları** ile genişletilmesi, yaşlı bireylerin **sosyal ve toplumsal yaşama daha aktif katılımlarını** desteklemektedir. Bu eğilim, yaşlı bireylerin **günlük yaşam aktivitelerine katılımını artırarak yaşam kalitelerini ve sosyal refahlarını güçlendirme potansiyelini** göstermektedir.

İBBS Düzey 1 Bölgeleri Bazında Ücretsiz Ulaşım Hakkından Faydalanma¹ 2023 (%)

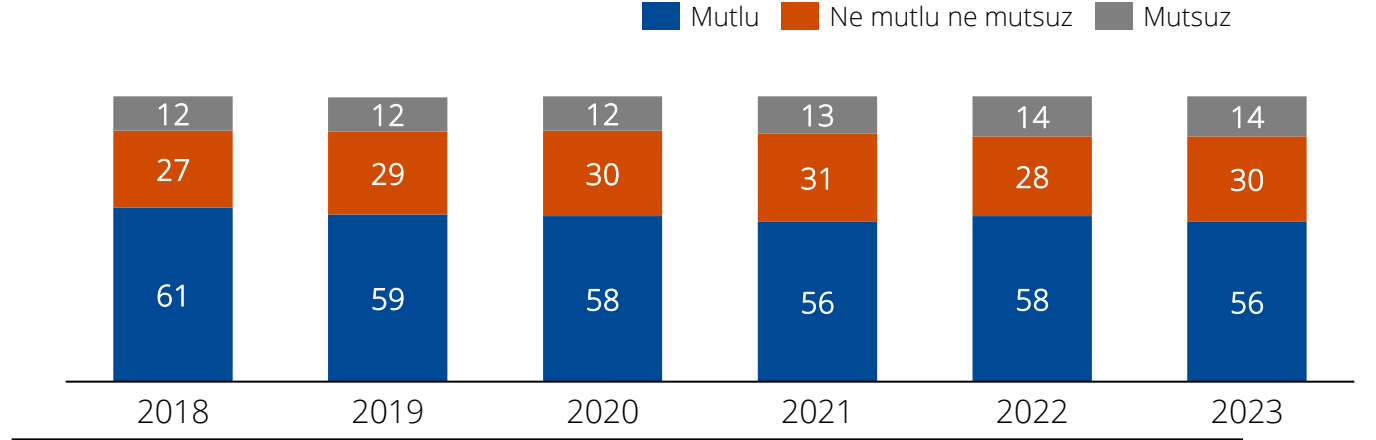

1 TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023

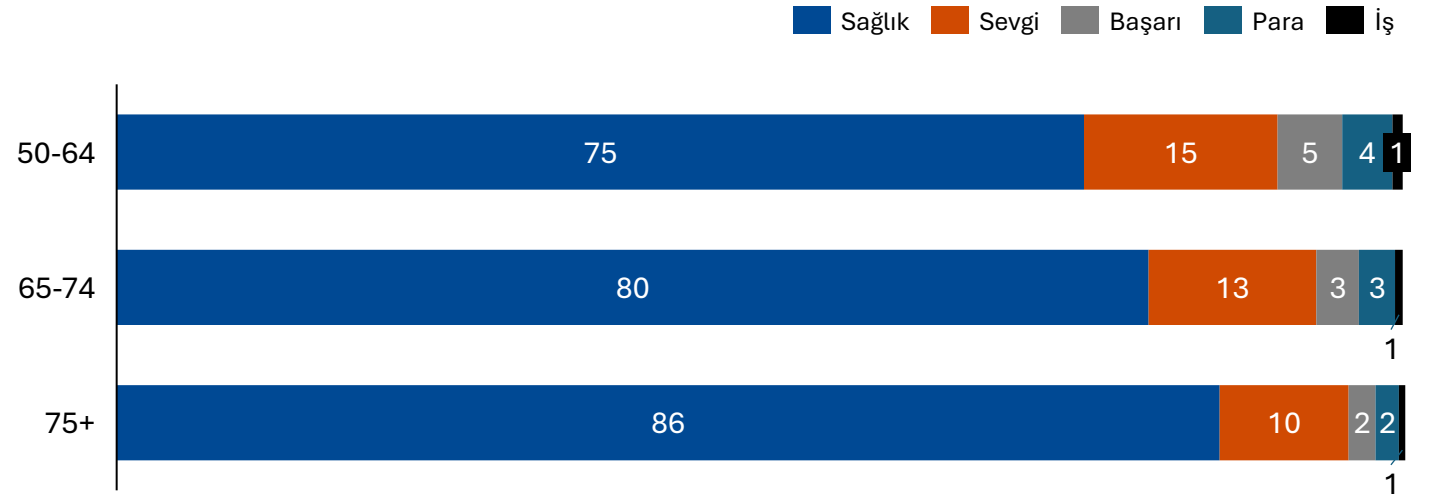
Türkiye'de yaşlı bireylerin mutluluk düzeyi giderek düşmekte olup en belirleyici faktör sağlık sorunları olurken ikinci sırada sosyal destek ve sevgi öne çıkmaktadır

- 2018'de %61 olan mutlu yaşlı birey oranı, 2023'te %56'ya gerilemekte olup mutsuz yaşlı bireylerin oranı %2 oranında artış göstermiştir. Bu durum, yaşlı bireyler arasında mutluluğun giderek azaldığına işaret etmektedir.
- Yaşlı bireylerin mutluluk kaynakları incelendiğinde, **sağlığın en önemli faktör** olduğu açıkça görülmektedir. Bu nedenle, **sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve erişimin kolaylaştırılması** toplumsal mutluluk seviyesi açısından temel öncelikler arasında yer almaktadır.
- Sosyal destek ve sevgi de önemli mutluluk kaynakları arasında yer aldığından, yaşlı bireylerin **aileleri ve toplumla daha fazla etkileşimde** bulunmaları önem arz etmektedir.
- Ayrıca, **ekonomik güvence ve psikolojik destek programları** ile yaşlı bireylerin genel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi önem taşımaktadır.

65 Yaş ve Üzeri Yaşlı Bireylerin Genel Mutluluk Düzeyi¹
2018-2023 (%)

Yaşa Göre Bireylerin Mutluluk Kaynağı Olan Değerleri²
2023 (%)

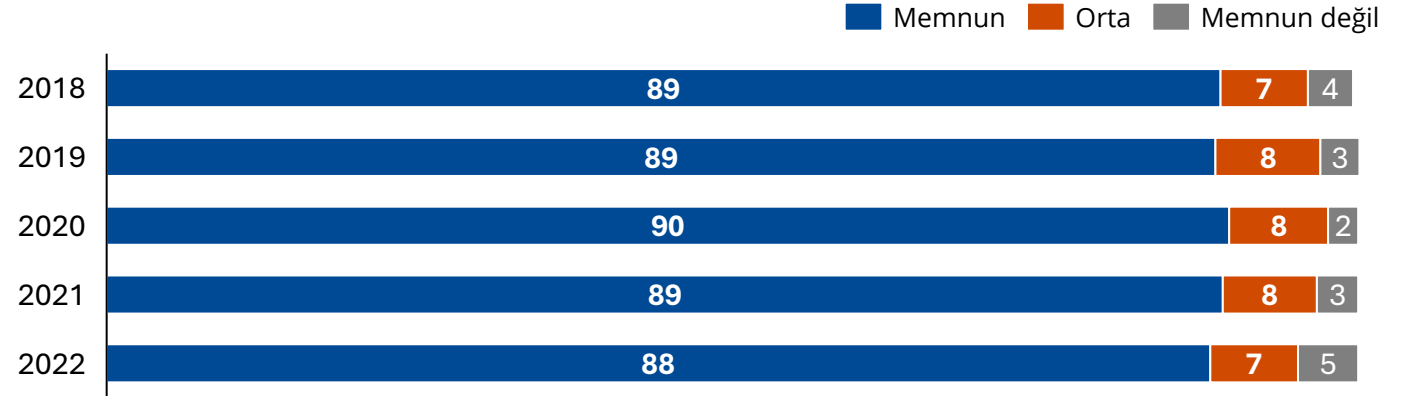
¹ TÜİK. (2018-2023). Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları

² TÜİK. (2024). Yaşlı Profili Araştırması, 2023

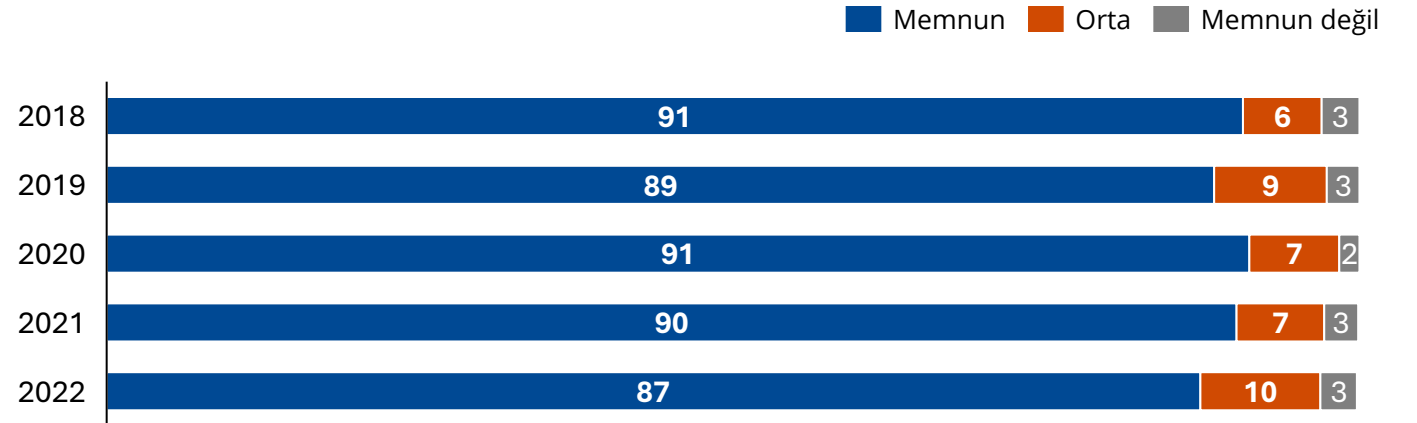
Yaşlı bireylerin komşuları ve arkadaşlarıyla ilişkilerinden duydukları memnuniyet seviyesi, toplumsal entegrasyon açısından önemli bir göstergedir

- Türkiye'de yaşlı bireylerin komşularıyla ve arkadaşlarıyla ilişkilerinden memnuniyet seviyeleri genel olarak yüksektir. Özellikle 2021 yılında pandeminin getirdiği toplumsal değişimler ve artan sosyal ihtiyaçlar ile birlikte, komşularıyla memnuniyet seviyesi %89, arkadaşlarıyla memnuniyet seviyesi %90 seviyelerine ulaşmıştır.
- Bu durum, yaşlı bireylerin sosyal ilişkilerinde genel olarak olumlu bir deneyim yaşadıklarını göstermektedir.
- Yaşlı bireylerin çevreleriyle olumlu iletişim kurmaları, fiziksel ve zihinsel sağlıklarını, yaşam kalitelerini ve genel memnuniyet seviyelerini artırmaktadır. Bu bağlamda, yaşlı bireylerin sosyal etkileşimlerinin güçlendirilmesi için komşuluk ilişkilerinin etkinleştirilmesi, sosyal etkinliklere katılımın artırılması ve sosyal destek ağlarının genişletilmesi ön plana çıkmaktadır.

Yaşlı Bireylerin Komşularıyla İlişkilerinden Memnuniyet Seviyeleri¹
2018-2022 (%)

Yaşlı Bireylerin Arkadaşlarıyla İlişkilerinden Memnuniyet Seviyeleri¹
2018-2022 (%)

*Sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı, 'Çok memnun' ve 'Memnun' yanıtları toplanarak belirlenmiştir. Benzer şekilde, memnun olmayanların oranı ise 'Memnun değil' ve 'Hiç memnun değil' yanıtları toplanarak hesaplanmıştır.

1 TÜİK. (2018-2022). Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları

Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Yaşlı nüfusun işgücüne katılım oranı düşük olup, kadınların istihdam oranı erkeklere kıyasla daha düşüktür

Yaşlı bireylerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesi ve gelir seviyelerinin artırılması açısından işgücüne katılım seviyesi önem taşımaktadır. 2023'te yaşlı bireylerin istihdam oranı %12 olup bu oran erkeklerde %19 iken kadınlarda %6 olarak belirlenmiştir.

→ Yaşlı bireylerin işgücü piyasasından çekilmesi ile gelir düzeyindeki azalma sonucunda yoksullaşma yaşanmaktadır

Yaşlı bireylerin işgücü piyasasından çekilmesi ile gelir düzeyleri azalmakta olup yoksulluk oranları doğru orantılı olarak artmaktadır. 2020 yılında Türkiye'de yaşlı nüfus için yoksulluk oranı %17 iken 2023 yılında %22'ye yükselmiştir. 2020'de %52 olan hane halkı geliri memnuniyet oranı ise 2023'te %37'ye düşmüştür.

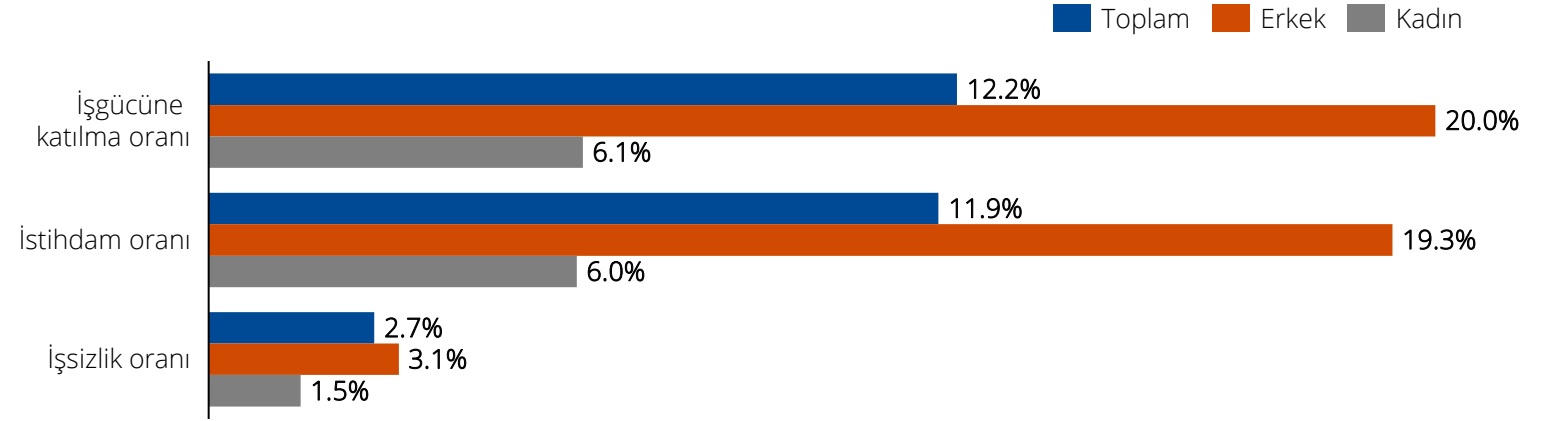
→ Yaşlı bireylerin aktif gelirlerinin azalması, yaşlı yoksulluğunun temel kaynaklarından biri olup sosyal sigorta uygulamalarına olan ihtiyacı artırmaktadır

Fizyolojik zorluklar nedeniyle çalışma yetilerini kaybeden yaşlı bireylerin işgücüne katılım olanakları azaldıkça aktif gelir kaynakları da azalmaktadır. Gelir dağılımı incelendiğinde, 65 yaş ve üstü nüfusun ortalama gelirinin %76'sı emekli ve dul-yetim aylıklarından oluşmaktadır. Bu durum, sosyal güvenlik sisteminde ve sosyal yardım transferlerindeki zorluklara işaret etmektedir.

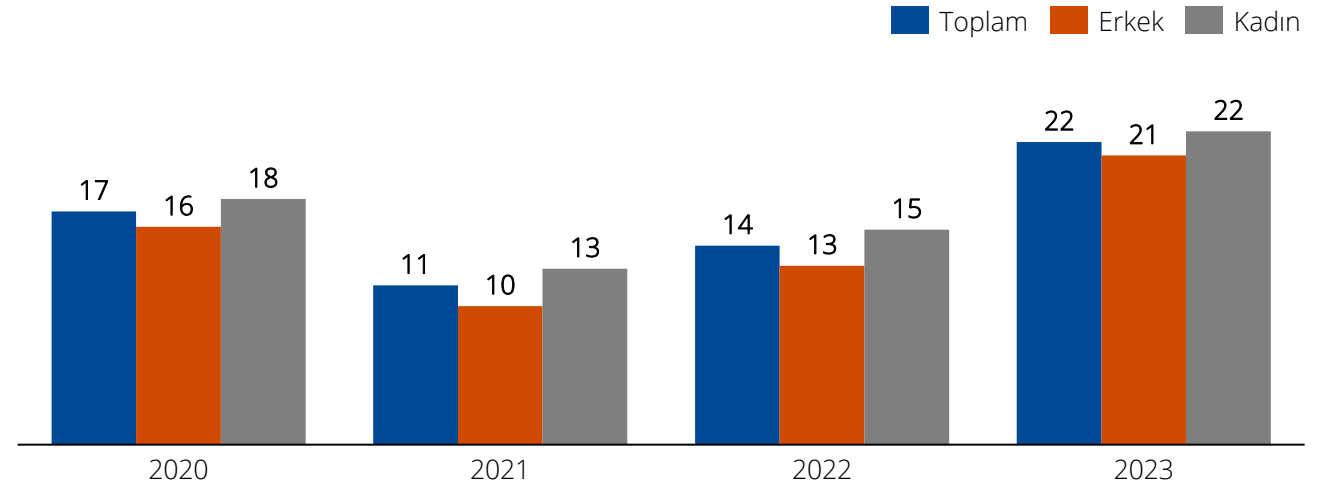
Yaşlı nüfusun bir bölümünün, gelir azalması ve ekonomik zorluklar nedeniyle emeklilik sonrasında da çalışmaya devam ettiği görülmektedir

- 2023 yılı işgücü istatistiklerine göre, 15 ve daha ileri yaşta kişilerin işgücüne katılma oranı %53,3 iken **yaşlı nüfusun işgücüne katılma oranı %11,3** olarak gerçekleşmiştir.
- Yaşlı nüfusun bir kısmı emekli olmasına rağmen **gelir azalması ve ekonomik sorunlar** gibi nedenlerden ötürü çalışma hayatlarına devam etmektedir.
- **İstihdam oranı** incelendiğinde ise **erkeklerde %19** iken **kadınlarda** bu oran **%6** olarak gözlemlenmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerindeki dağılımın yaşlı nüfusta da devam ettiğini göstermektedir.
- Yaşlı bireylerin işgücü piyasasından çekilmesi ile gelir düzeyindeki azalma sonucunda yoksullaşma yaşanmaktadır. 2020 yılında Türkiye'de yaşlı bireyler için **yoksulluk oranı %17** iken **2023 yılında %22'ye yükselmiştir**.

Kurumsal Olmayan Yaşlı Nüfusun (65+) İşgücü Durumu¹
2023 (%)

65 Yaş ve Üzeri Nüfusun Cinsiyet Bazında Yoksulluk Oranı¹
2020-2023 (%)

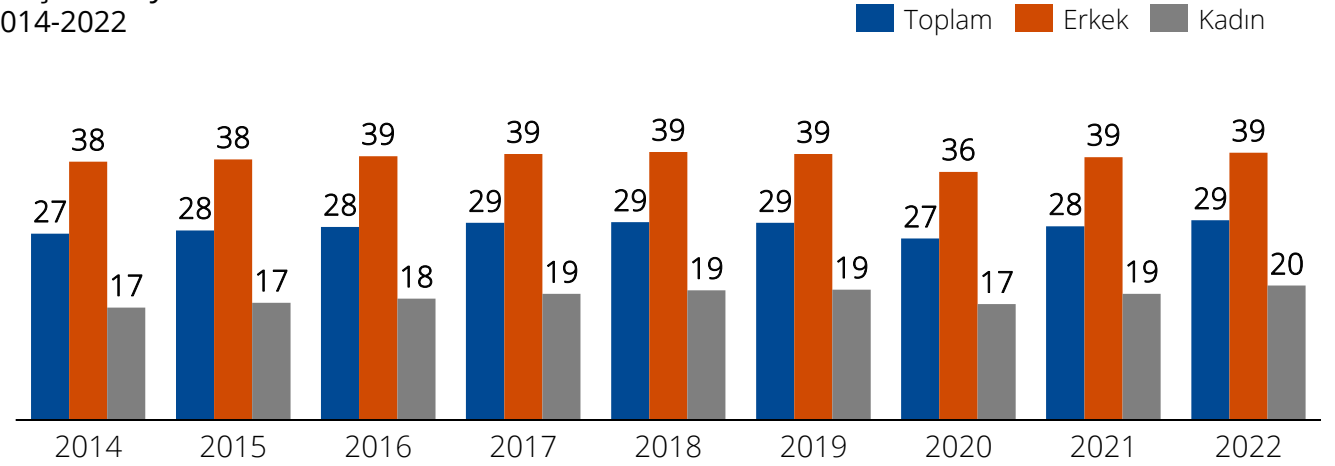

1 TÜİK. (2024). İstatistiklerle Yaşlılar, 2023

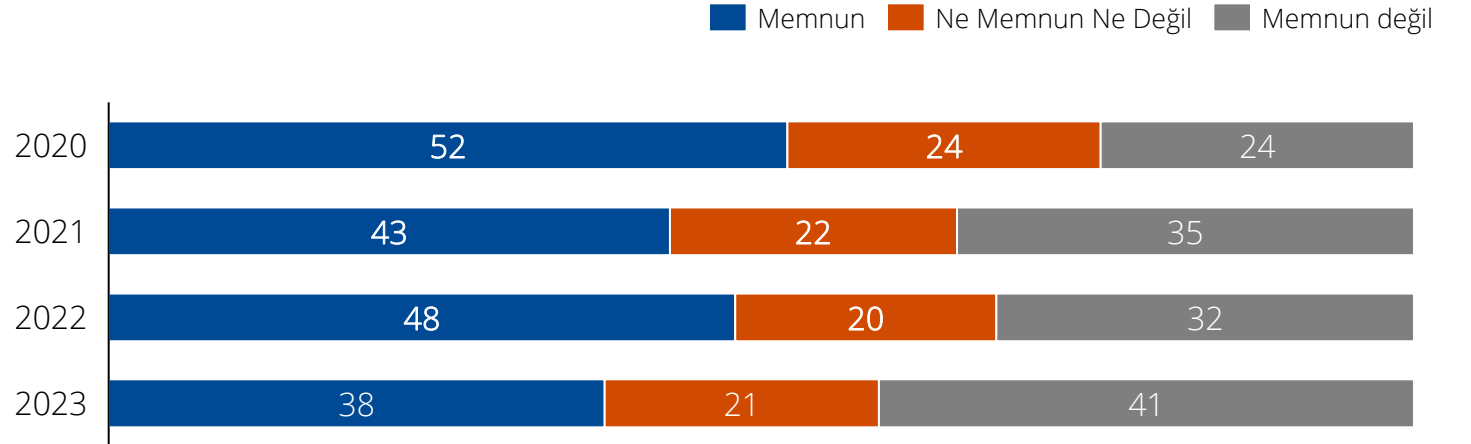
Yaşlı bireylerin gelir memnuniyetsizliği, ekonomik bağımsızlıklarını güçlendirici yaklaşımlara ihtiyacı gündeme getirmektedir

- Türkiye'de çalışma hayatında kalma süresi, 2014-2022 yılları arasında genel olarak artış göstermiş olup, erkeklerin çalışma süresinin kadınlara göre belirgin şekilde daha uzun olduğu gözlemlenmektedir.
- Kadınların yaşam beklentisinin erkeklere göre daha uzun olmasına karşın çalışma hayatında daha kısa yer almaları, ileri yaşlarda ekonomik yeterliklerini sağlamak açısından risk oluşturmaktadır.
- Öte yandan, 2020'de %52 olan aylık hane halkı gelirinden memnuniyet düzeyi 2023'te %38'e düşmüştür. Yaşlı bireyler ekonomik gelirlerinden memnun olmadıkları için gelirlerini artırmaya yönelik faaliyetlere yönelmektedirler.
- Bu ekonomik değerlendirmeler doğrultusunda, yaşlı bireylerin ekonomik bağımsızlıklarını güçlendirmek ve yoksullukla mücadele etmek için emeklilik yaşına kadar sosyal güvenceli işlerde çalışmayı teşvik etmek, yaşlanma sürecine uygun çalışma koşulları oluşturmak ve emeklilik sonrasında çalışma yaşamında aktif olmayı sürdürmek isteyen yaşlı bireyleri desteklemek gibi yaklaşımlar benimsenebilir.

Çalışma Hayatında Kalma Süresi¹
2014-2022

65 Yaş ve Üzeri Bireylerin Aylık Hane Halkı Gelirinden Memnuniyeti²
2020-2023 (%)

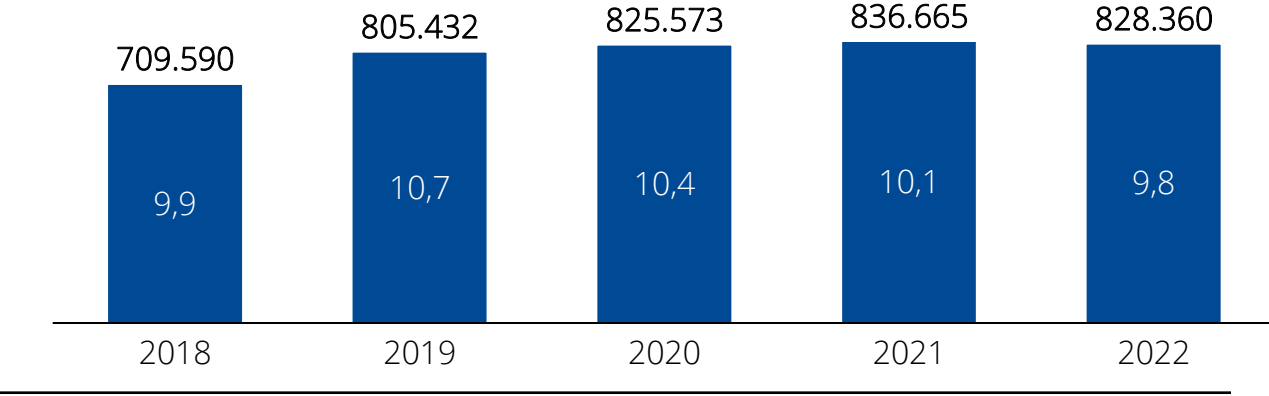
1 TÜİK. (2023). İşgücü İstatistikleri, 2022

2 TÜİK. (2019-2024). Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları, 2020-2023

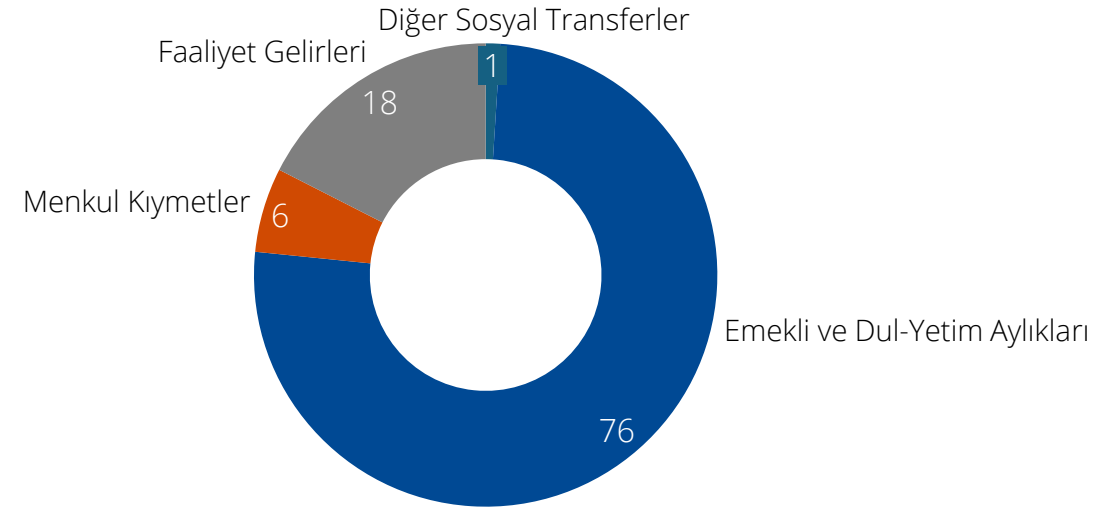
65 yaş ve üstü nüfusun elde ettiği gelir türlerinin yarısından fazlasını emekli ve dul-yetim aylıkları oluşturmaktadır

- 2018 yılından beri **yaşlılık yardımından yararlanan** yaşlı bireylerin oranı **%9-%11** arasında seyretmektedir.
- Öte yandan, 2022 yılında yaşlı bireylerin **gelirlerinin dağılımına** bakıldığında **%76** gibi büyük bir oranını **emekli ve dul-yetim aylıklarının** oluşturduğu görülmektedir.
- Fizyolojik zorluklar nedeniyle çalışma yetilerini kaybeden yaşlı bireylerin işgücüne katılım olanakları azaldıkça **aktif gelir kaynakları da azalmaktadır**. Emekli ve dul-yetim aylıkları dışında, yaşlı bireylerin gelirlerinin **%18'i faaliyet gelirlerinden, %6'sı menkul kıymetlerden ve %1'i diğer sosyal transferlerden** oluşmaktadır.
- Türkiye'de yaşlı yoksulluğunun temel nedenleri arasında **sosyal güvenlik sistemi ve gelir transferlerindeki eksiklikler** bulunmakta olup, **kayıt dışı istihdamın yaygınlığı** bu sorunu daha da derinleştirmektedir.
- Kayıt dışı çalıştıkları için sosyal güvenlik sisteminin dışında kalan bireyler, yaşlılık dönemlerinde **emeklilik maaşı dahil birçok sosyal yardımdan faydalanamamaktadır**.

Yaşlılık Yardımından Yararlanan Kişi Sayısı ve Yararlanan Yaşlı Birey Oranı¹
2018-2022 (%)

65 Yaş ve Üzeri Nüfus İçin Fert Gelir Türü ve Gelirlerinin Dağılımı²
2022 (%)

¹ TÜİK. (2023). İstatistiklerle Yaşlılar, 2022. (65 yaş ve üstü bireyler yaşlı olarak tanımlanmaktadır.)

² TÜİK. (2023). Gelir Dağılım İstatistikleri, 2022

Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Yaşlı bireylerin ekonomik güvenceye kavuşturulması son derece önemlidir

Türkiye'de yaşlı bireylere yönelik sosyal sigorta, sosyal yardım ve sosyal hizmet olmak üzere üç ana tema çerçevesinde uygulamalar gözlemlenmektedir. Tüm bu uygulamaların gerçekleşmesinde merkezi idarenin, belediyelerin ve sivil toplum örgütlerinin yaşlı bireylere yönelik faaliyetleri de kritik önem taşımaktadır.

→ Sosyal sigorta uygulamaları yaşlı bireylerin düzenli gelir elde etmelerine ve sağlık hizmetlerine erişimlerine yardımcı olmaktadır

Yaşlılık dönemindeki en önemli ve en yaygın desteklerden birisi yaşlı bireylere bağlanan emekli aylıklarıdır. Türkiye'de emeklilik yaşı nispeten farklılık göstermekte olup tüm emekliler yaşlı kategorisinde yer almamaktadır.

→ Sosyal yardım uygulamaları, ekonomik olarak dezavantajlı yaşlı bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir

Yaşlılık yardımı son 5 yılda %43 YBBO ile büyüyerek 12,1 milyar TL seviyelerine yükselmiştir. Yaşlı başına harcanan ortalama tutar da benzer eğilimi takip ederek yıllar içerisinde artmış ve 2022 yılında 14,6 bin TL seviyelerine ulaşmıştır.

Türkiye'de Yaşlı Bireylere Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar

Sosyal Sigorta Uygulamaları

Sosyal sigortalar kapsamında yaşlılık sigortası uygulaması ele alınmaktadır.

Türkiye'de sosyal sigortalar sistemi **merkezi idare** tarafından yönetilmektedir.

Sosyal Yardım Uygulamaları

Sosyal yardımlar kapsamında 65 yaş aylığı, evde bakım aylığı ve özel şartları bulunan yardım programları ele alınmaktadır.

Türkiye'de sosyal yardım uygulamaları **merkezi idarenin yanında yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri** tarafından yürütülmektedir.

Sosyal Hizmet Uygulamaları

Sosyal hizmetler kapsamında kurumsal ve evde bakım hizmetleri ile sosyo-kültürel faaliyetler ele alınmaktadır.

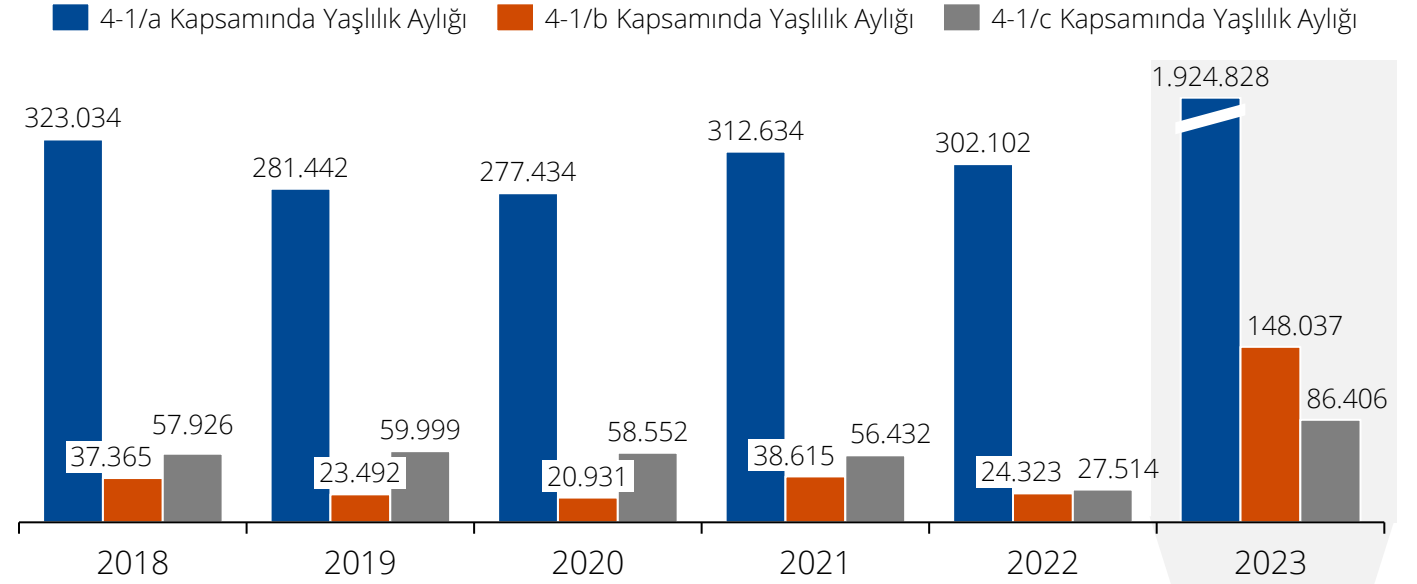
Türkiye'de sosyal hizmet uygulamaları **merkezi idarenin yanında yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri** tarafından yürütülmektedir.

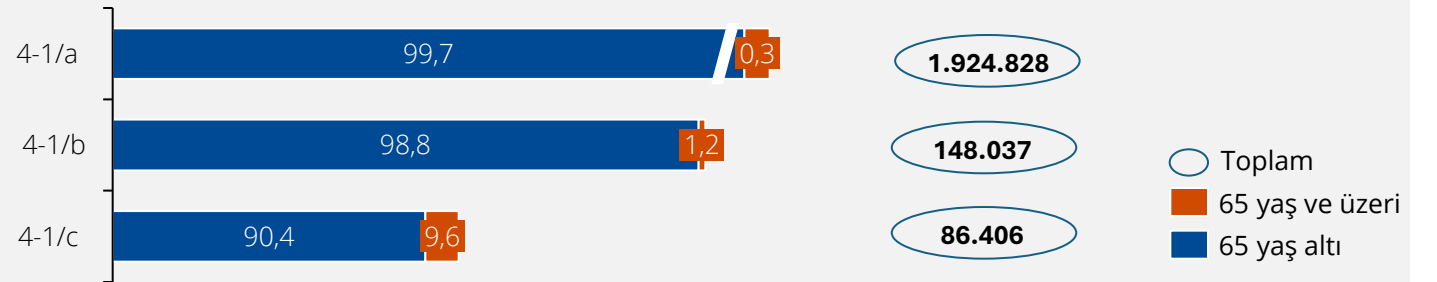
Yaşlılık dönemindeki en önemli gelir kaynağı emekli aylığıdır

- Ülkemizde geçmişte emeklilik yaşı düşük olduğu için, tüm **emekliler yaşı kategorisinde yer almamakta**; bazıları yaşlılık döneminde emekli olurken, diğerleri zamanla yaşlı kategorisine dahil olmaktadır.
- **4a, 4b ve 4c** kategorileri, sırasıyla **işçi statüsü (4a)**, **kendi hesabına çalışanların statüsü (4b)** ve **memur statüsünde çalışanları (4c)** temsil etmektedir.
- 2023 yılında yaşlılık aylığına bağlanan 4-1/a kategorisindeki bireylerin yalnızca %0,3'ünün 65 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir.
- SGK verilerine göre, **65 yaş ve üstüne yaşlılık aylığı bağlanan bireylerin en fazla olduğu grup 4c kapsamı**, başka bir ifadeyle memur statüsünde çalışanlardır.

Yıl İçinde Yaşlılık Aylığı Bağlanan Bireylerin Sayısı 2018-2023¹

Yaşlılık Aylığı Bağlanan Bireylerin 65 Yaş Üzeri Olma Durumu 2023 (%)¹

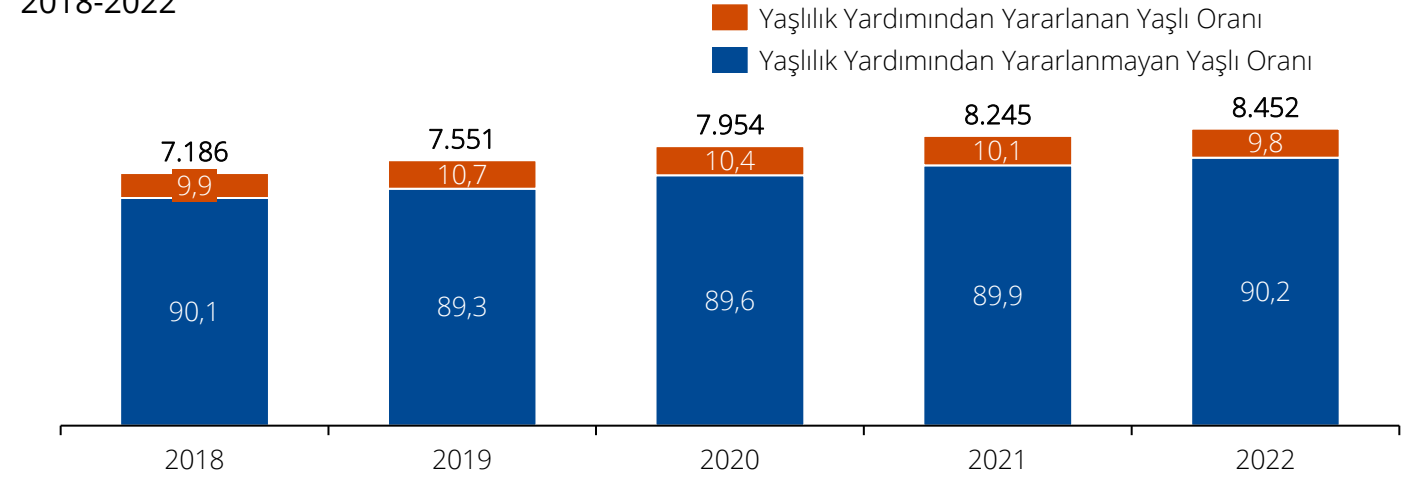
¹ SGK. (2018, 2019, 2020, 2021, 2022). İstatistik Yıllıkları

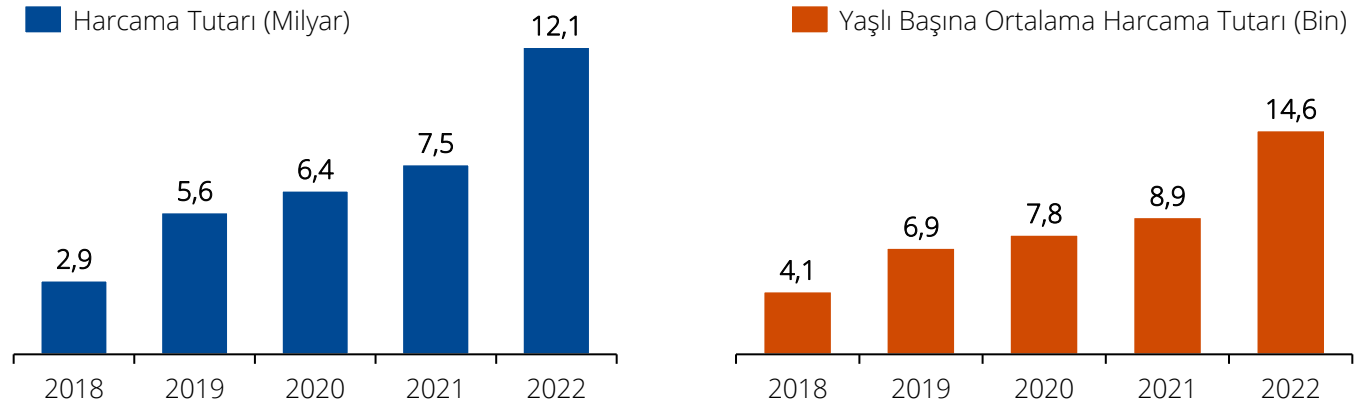
Yaşlılık yardımından yararlanan yaşlı bireylerin sayısı 2018 yılında 710 bin iken 2022 yılında 828 bin kişiye ulaşmıştır

- 2018 yılında, toplam yaşlı nüfus 7,2 milyondur ve bu nüfusun yaklaşık %10'unu oluşturan 710 bin yaşlı birey yaşlılık yardımından yararlanmıştır.
- 2022 yılına kadar yaşlı nüfusu bileşik büyüme oranına göre yılda %4 artarak 8,4 milyona ulaşmıştır. 2021 yılı ile 2022 yılı arasında yaşlı nüfus artmış olmasına rağmen, yaşlılık yardımından yararlanan yaşlı bireylerin sayısı azalmıştır (yaklaşık 837 binden yaklaşık 828 bine düşüş).
- Yaşlılık yardımı için toplam ayrılan tutar 2018'de 2,9 milyar TL olup 2022 yılında artış göstererek (%43 YBBO) 12,1 Milyar TL'ye ulaşmıştır.
- Yaşlı başına ortalama harcama tutarı 2018'de 4.087 TL iken 2022 yılında bu miktar 14.560 TL'ye çıkmıştır.

Toplam Yaşlı Sayısı (bin kişi) ve Yaşlılık Yardımlarından Yararlanan Yaşlıların Oranı (%)¹
2018-2022

Yıllık Yaşlılık Yardımı Toplam Tutarı ve Yaşlı Başına Düşen Ortalama Harcama Tutarı
2018-2022 (TL)^{1 2}

1 TÜİK. (2023). İstatistiklerle Yaşlılar, 2022

2 Harcama tutarı ile sosyal yardım programı kapsamında bir yıl içinde yaşlılık yardımları için yapılan toplam finansal harcama kastedilmektedir.

Türkiye’de yaşlı bireylere yönelik sosyal hizmet uygulamalarının özellikle bakım hizmetleri etrafında toplandığı görülmektedir

- Bakım hizmetleri bakım yerine ve bakım süresine göre farklılaşmaktadır.
- Türkiye’de uzun süreli bakım hizmetleri genelde kurum bakımı olarak adlandırılan örgütlenme içerisinde bulunmaktadır.
- Kurum bakımı hizmetleri çatısı altında “huzurevleri”, “yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri” ve “yaşlı yaşam evleri” bulunmaktadır.
- Ülkemizde 60 yaşın altındaki bireylere ve engellilere yönelik politikalar çerçevesinde (sosyal yardım) uzun süreli bakım hizmetleri sunulurken, 60 yaş üstü bireylere yönelik politikalar kapsamında hem sosyal yardımlar hem de bakım hizmetleri (evde bakım ücreti, yaşlı aylığı, kurumsal bakım, vb.) sunulmaktadır.

Bakım Hizmetleri Kategorizasyonu¹

¹ TÜSEB. (2021). Yaşlı Sağlığı Raporu: Güncel Durum, Sorunlar, Kısa ve Orta Vadeli Çözümler

Türkiye'de yaşlı bakım hizmetlerinin finansmanı çeşitli kaynaklar tarafından desteklenmektedir

- Sağlık Bakanlığı tarafından sağlanan uzun süreli bakım hizmetleri, SGK tarafından karşılanmaktadır. Özel sektöre ait evde bakım şirketlerinin harcamalarının bir kısmı Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) faturalandırılmakta ancak genellikle bireyler tarafından cepten ödenmektedir.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın (ASHB) hizmetleri, devlet bütçesinden sağlanan sosyal yardımlar ve ASHB'ye aktarılan kaynaklarla finanse edilmektedir. Özel sektöre ait yaşlı bakım hizmetleri ise özel sigortalar, cepten ödemeler ve ASHB bütçesinden destek olarak finanse edilmektedir.
- Yerel yönetimlerin sunduğu hizmetler belediye bütçesinden, sivil toplum kuruluşlarına ait hizmetler ise bağışlar ve cepten ödemeler ile finanse edilmektedir.
- Yaşlı bakım hizmetlerinin sürdürülebilirliği için farklı kaynaklara dayalı finansman modelinin etkin yönetimi önem arz etmektedir.

Türkiye'de Uzun Süreli Bakım Hizmetlerinin Finansman Kaynakları¹

Hizmetler/Kurum	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Yerel Yönetim	Özel Sektör	Sivil Toplum Kuruluşu
Evde Sağlık Hizmetleri	SGK			SGK Özel sigortalar Cepten ödeme	
Evde Bakım Hizmetleri		ASHB bütçesi (sosyal yardım)	Belediye bütçesi	Cepten ödeme	
Gündüzlü Merkezler		ASHB bütçesi	Belediye bütçesi	Cepten ödeme	
Umutevleri Yaşamevleri		ASHB bütçesi			
Huzurevi, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri		ASHB bütçesi Cepten ödeme	Belediye bütçesi	Cepten ödeme	Bağış Cepten Ödeme
Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri		ASHB bütçesi		ASHB bütçesi (sosyal yardım) Cepten ödeme	
Palyatif Merkezler	SGK				

1 TÜSEB. (2021). Yaşlı Sağlığı Raporu: Güncel Durum, Sorunlar, Kısa ve Orta Vadeli Çözümler, PwC Analizi

Bakanlık, yaşlı bakım hizmetleri kapsamında belirli koşulları taşıyan yaşlı bireylere ücretsiz oda, yatak, yemek ve bakım hizmeti sağlamaktadır

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı **huzurevi sayısı ve kapasitesi yıldan yıla artış trendini** takip ederek **2022 yılında** sırasıyla **169'a ve 17.602'a ulaşmıştır**.
- Son 5 yılda (2018-2022) Bakanlığa bağlı **huzurevlerinde kalan yaşlı sayısı** yıllık bütünlük **%1,9 büyüme** oranıyla artarak 2022 yılında 14,4 bin kişiye ulaşmıştır.
- Ulaşılan en güncel verilere göre ise toplam huzurevlerinin yaklaşık **%37'si Bakanlığa bağlı huzurevleri, yaklaşık %59'u ise özel huzurevleridir**. Toplam bakılan yaşlı birey sayısının %49,5'i Bakanlığa bağlı huzurevlerinde bakım hizmeti almakta iken, yaklaşık %39'u özel huzurevlerinde bakım hizmeti almaktadır.
- Bakanlık yaşlı bakım hizmetleri kapsamında 2018 yılında 776,1 milyon TL ödenek harcamıştır. Türk lirası bazında 2022 yılına kadar artış trendi izlenirken %38'lik YBBO ile bu miktar 2781,7'ye ulaşmıştır. Öte yandan döviz kuru hesaba alındığında %1'lik YBBO (Yıllık Birleşik Büyüme Oranı) ile büyüme gözlenmektedir.

Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nde¹ kamuya bağlı huzurevleri ile huzurevi yaşlı bakım rehabilitasyon merkezlerinde belirli yaşlı bireylerden ücret talep edilmemekte, Bakanlık tarafından karşılanmaktadır. Bu yaşlı bireyler yönetmelikte aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

Kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olmayan yaşlı bireyler

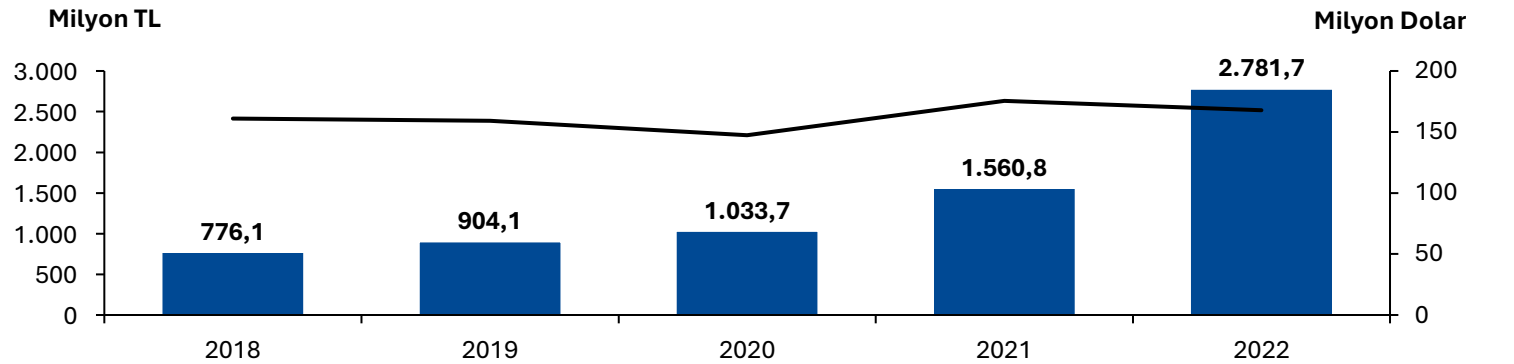
Sosyal güvenlik kuruluşlarından emekli, dul ve yetim aylığı almayan yaşlı bireyler

Yapılacak araştırmalar sonucunda adına kayıtlı menkul ve gayrimenkulü bulunmadığı ya da adına kayıtlı gayrimenkulü olup da sağladığı gelire yaşamını sürdürmeyeceğinin saptanması sonucunda yoksulluk belgesi düzenlenen yaşlı bireyler

Kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olup da yükümlülerin ekonomik gücünün yeterli olmadığı saptanan yaşlı bireyler

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yaşlı Bakım Hizmetleri Kapsamında Yıl Sonu İtibariyle Harcanan Ödenek Miktarı (Milyon TL)^{2 3} 2018-2022

1 Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği. (2001).

2 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2023).

3 TCMB yıllık kuru baz alınmıştır.

Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Yaşlı bireyler dijital okuryazarlığını geliştirmektedir

Türkiye'de 55 yaş ve üzeri bireylerin temel dijital becerilere sahip olma yetkinliği 2023 yılı itibarıyla %33 iken, %56 olan Avrupa Birliği ortalamasının gerisindedir. Ayrıca, 50-64 yaş grubunun %87'si ve 65-74 yaş grubunun %65'i akıllı telefon kullanırken, 75 yaş ve üzeri bireyler daha çok tuşlu telefon tercih etmektedir. Bu durum, dijital adaptasyonun yaş grubu bazında farklılaştığını ve bireylerin yaşlandıkça dijital gelişmelere adapte olmakta zorlandıklarını, daha basit teknolojilere yönelindiklerini ortaya koymaktadır.

→ Yaşlı bireylerin internet kullanımı giderek artmaktadır

2018'de 55-64 yaş grubunun %39'u internet kullanırken, bu oran 2022'de %64'e yükselmiştir. Öte yandan, yaş ilerledikçe internet kullanımının önemli ölçüde düştüğü dikkat çekmektedir. COVID-19 pandemisi ile birlikte 2020 yılından itibaren yaşlı bireylerin internet kullanımında artış gözlemlenmiştir. 2023 yılında 65 yaş ve üzeri bireyler, interneti en çok dijital haber sitelerine erişim ve anlık mesajlaşma ile sesli/görüntülü konuşma için kullanmıştır.

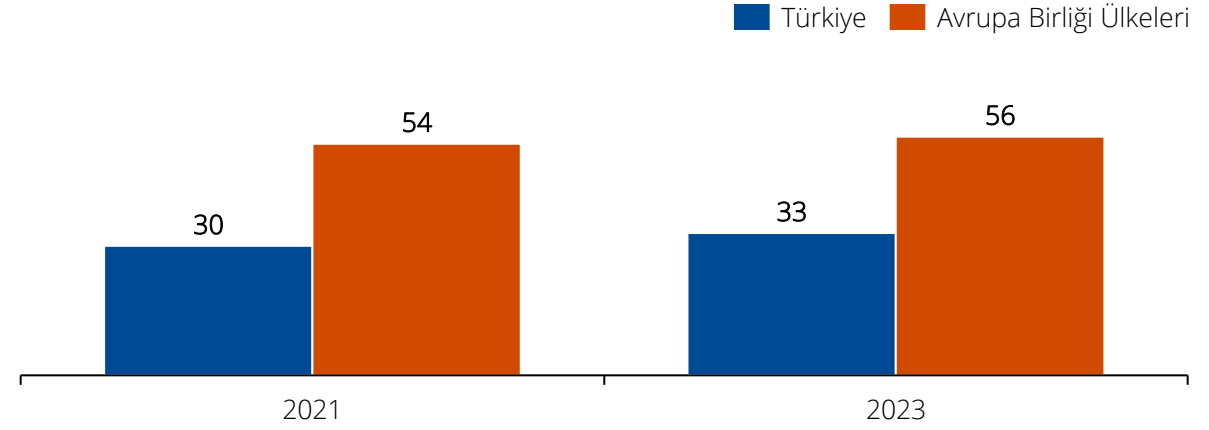
→ Dijital yenilikler, yaşlı bakımında sağlıklı yaşlanmayı güçlendirmektedir

Yaşlı bireylerin değişen gereksinimlerine uyum sağlamak, dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla mümkün olup, bu çözümler sağlık hizmetlerini zamanla daha verimli ve maliyet etkin hale getirmektedir. Türkiye'nin yerli yaşlı bakım teknolojilerinin geliştirilmesine önem vermesi, küresel pazardaki rekabet gücünü artırması ve ihracat potansiyelini genişletmesi açısından önem arz etmektedir.

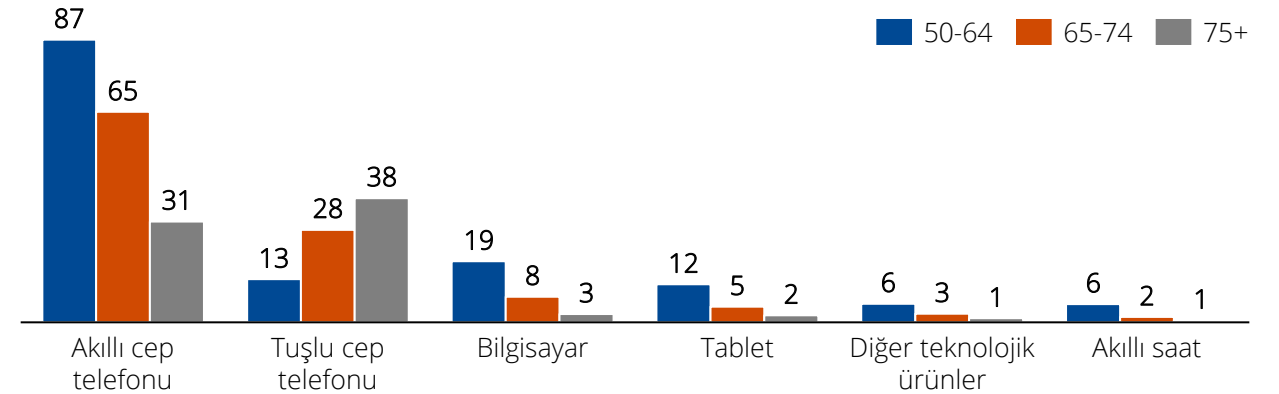
Türkiye'de yaşlı bireyler dijital becerilere sahip olma konusunda gelişim göstermektedir

- 2021 yılında, 55+ yaşlı bireylerin %30'u temel ve temel üstü dijital becerilere sahipken, bu oran 2023 yılında %33'e yükselmiştir. Bu yükseliş, Türkiye'nin dijital beceri geliştirme hızının Avrupa Birliği ortalamasından daha hızlı olduğunu göstermektedir. Ancak, Türkiye hâlâ Avrupa Birliği ortalamasının (%56) gerisindedir. Bu fark, dijital dönüşüm sürecinde daha fazla çalışmaların yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.
- Dijital beceriler; bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği, dijital içerik üretme, emniyet ve problem çözme becerileri olarak değerlendirilmiştir. Türkiye'deki dijital becerilerin, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerindeki artışla daha da hız kazanması beklenmektedir.
- Türkiye'de 50-64 yaş grubunun %87'si ve 65-74 yaş grubunun %65'i akıllı cep telefonu kullanırken, 75+ yaş grubunda en çok tercih edilen ürün tuşlu cep telefonudur. Bu durum, bireylerin yaşlandıkça dijital gelişmelere adapte olmakta zorlandıklarını ve daha basit teknolojilere yöneldiklerini ortaya koymaktadır.

55+ Yaşlı Bireylerin Temel Düzeyde ve Temelin Üstü Düzeyde Dijital Becerilere Sahip Olma Oranları^{1*}
2021-2023 (%)

Yaşlı Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Teknolojik Ürün Kullanımı²
2023 (%)

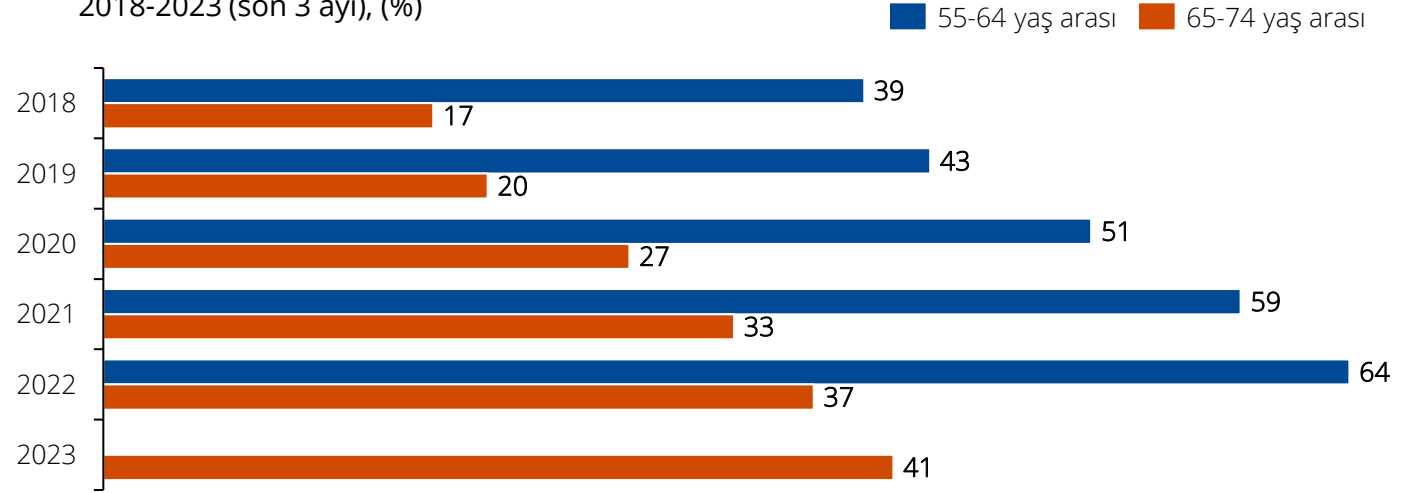
*2022 yılı için ilgili veri bulunmamaktadır.

1 Eurostat. (2024). Individuals' level of digital skills.
2 TÜİK (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023

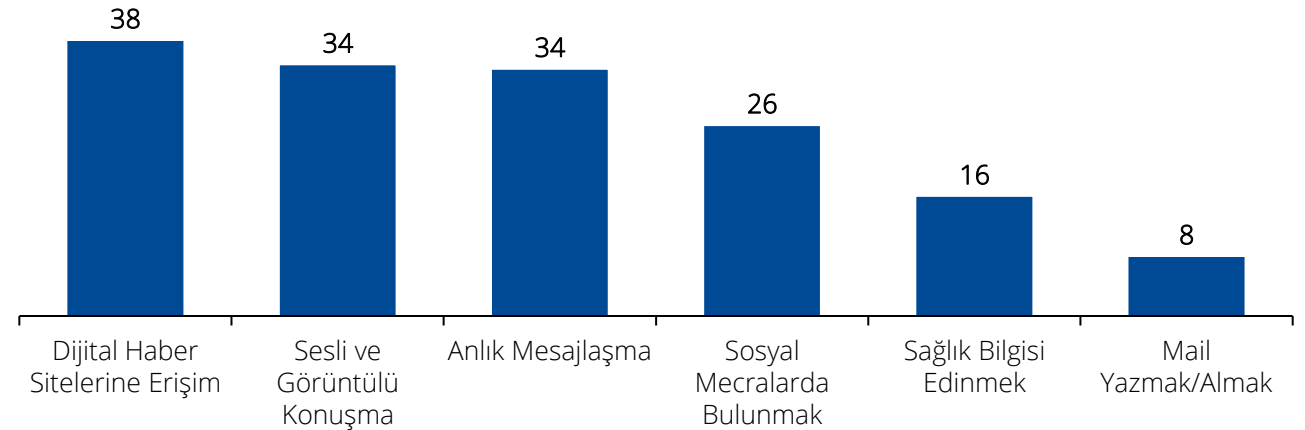
Yaşlı bireylerde internet kullanımını dijital becerilerin de artmasına paralel olarak yaygınlaşmaktadır

- 55-64 yaş arası grubun 2018'de %39'u internet kullanırken, bu oran kademeli bir şekilde artarak 2022 yılında kullanım yüzdesi %64 seviyesine çıkmıştır. Benzer şekilde, 65-74 yaş arası grubun internet kullanımı da kademeli bir şekilde artarak 2023 yılında %41'e çıkmıştır. Ancak, yaş ilerledikçe internet kullanım oranının neredeyse yarı yarıya düşmesi dikkat çekmektedir.
- Ayrıca, COVID-19 pandemisinin etkisiyle 2020 yılından itibaren yaşlı bireylerin internet kullanımının yaygınlaştığı gözlemlenmektedir.
- 2023 yılında internet kullanmış olan 65 yaş ve üzeri bireylerin en fazla (%38'inin) dijital haber sitelerine erişim için internet kullandığı görülmektedir. Anlık mesajlaşma ve sesli/görüntülü konuşma yapmak için de internet yaygın olarak kullanılmaktadır.
- Bu veriler, 65 yaş ve üzeri bireylerin interneti çoğunlukla gelişmelerden haberdar olmak ve iletişim sağlamak üzere kullandığını göstermektedir.

Yaşlı Bireylerin İnternet Kullanma Oranları¹
2018-2023 (son 3 ayı), (%)

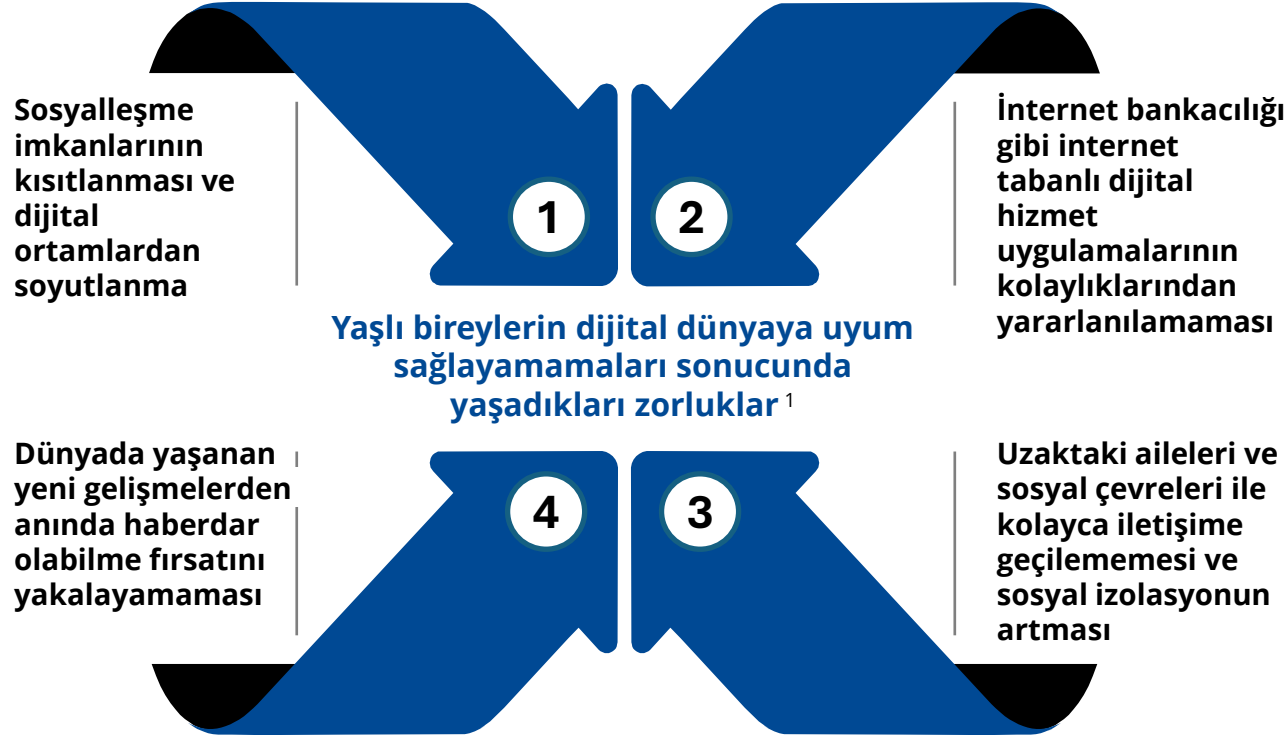
İnternet Kullanan Yaşlı Bireylerin İnternet Kullanma Amaçları²
2023 (%)

1 TÜİK. (2023). İstatistiklerle Yaşlılar, 2022, 2023

2 EUROSTAT. (2023).

Yaşlı bireylerin dijital araçlar ve internet kullanımı ile ilgili konulara uyum sağlama süreçlerinde yaşadıkları zorluklar, yaşam alanlarını çeşitli alanlarda etkilemektedir

Yaşlı bireyler için dijital okuryazarlığın ve dijital adaptasyonun önemli olmasının sebeplerinin arasında bağımsızlık, paylaşma ihtiyacını giderme ve yalnızlıkla başa çıkma gibi sebepler vardır.

¹ Leist A. K. (2013). Social media use of older adults: a mini-review.

Dijital yenilikler, yaşlı bakımında sağlıklı yaşlanmayı güçlendirirken Türkiye'nin ihracatı için potansiyel alanlar da sunmaktadır

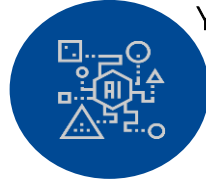
- Yaşlı bireylerin sağlıklı yaşlanıp çevreleriyle uyumlu yaşayabilmeleri için, **dijital ve teknolojik yenilikler yaşam kalitelerini artırmada** önemli rol oynamaktadır.
- Yaşlı bakım teknolojileri** (akıllı ev çözümleri, bağlantılı cihazlar ve tele tıp teknolojileri vb.) sağlık hizmetleri süreçlerini **daha verimli** hale getirmekle birlikte **maliyetleri düşürme** potansiyeli de taşımaktadır. Bu teknolojilerin kullanımı, sağlık profesyonellerinin iş yükünü azaltarak, daha kaliteli ve kişiye özel bakım sunulmasına olanak tanımaktadır. Yaşlı bireylerin bakımında sürekli sağlık takibi sağlanması gibi faaliyetler ile **erken müdahale** olanağı da sunmaktadır.¹
- Türkiye'deki yerli firmalar, yaşlı bakımında yenilikçi teknolojiler geliştirerek **ulusal ve uluslararası pazarlarda** güçlü bir varlık oluşturmayı hedeflemektedir. Yerli üretime verilen önem, yalnızca ithalatı azaltmakla kalmayıp, **genel ihracat potansiyelini artırma** açısından da stratejik bir rol oynamaktadır.²

1 Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022). Akıllı Yaşam ve Sağlık Ürün ve Teknolojileri Yol Haritası

2 TÜSEB. (2021). Yaşlı Sağlığı Raporu: Güncel Durum, Sorunlar, Kısa ve Orta Vadeli Çözümler

3 Aged Care Research & Industry Innovation Australia. Types of technology in aged care.

Yaşlı Bakımında Teknoloji Türleri ^{2,3}

Yapay Zeka

Yapay zeka, yaşlı bakımında tedavi yöntemlerinden, kişisel asistanlar gibi uygulamaların geliştirilmesine kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Bakım Yönetim Sistemi Teknolojileri

Bakım yönetim sistemleri, yaşlı bakım hizmetleri tarafından bakımları altındaki kişilerle tıbbi bilgiler gibi verileri yönetmek için kullanılan teknolojilerdir.

Robotlar

Düşme tespiti/önleme, hatırlatma gibi yaşlı bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları zorlukları azaltmak için tasarlanmış, çeşitli görevleri yerine getiren otomatik cihazlardır.

Akıllı Evler

Akıllı evler, yaşlı bireylerin yüksek düzeyde bağımsızlık kazanmalarını sağlamak için etkileşimli teknolojiler ve destek sistemleri sunan özel yaşam alanlarıdır.

Tele Sağlık

Tele-Sağlık, sağlık personeli ile hastalar arasında telefon veya internet gibi iletişim araçlarıyla sağlık verilerinin ve bakım bilgilerinin paylaşarak uzaktan sağlık hizmetleri sunulmasını sağlar.

Yardımcı Teknolojiler

Yaşlı bireylerin günlük yaşamlarını kolaylaştırmak için tasarlanmış işitme cihazları ve hareket izleyicileri gibi cihazlar ve yazılımlardır.

Sanal Gerçeklik Uygulamaları

Yaşlı bireylerin fiziksel ve zihinsel yeteneklerini geliştirmesi için video-oyun bazlı rehabilitasyon uygulamalarına odaklanmaktadır.

Sensörler ve İzleme Teknolojileri

Yaşlı bireylerin sağlık durumunu izlemek için kullanılan kalp atış hızı, kan basıncı bilgisi veren cihazlardır.

Akıllı Telefonlar ve Mobil Uygulamalar

Yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştıran, hatırlatıcılar ve sağlık takip uygulamaları gibi işlevsellik sunan cihazlardır.

Giyilebilir Teknoloji

Giyilebilir teknolojiler, kişisel verileri sensörler aracılığıyla toplayarak bireylere özel geri bildirim sağlayan ve sağlık verilerini izleyerek yaşam kalitesini artıran takı ve kıyafet gibi vücuda takılabilen cihazlardır.

Yaşlı Turizmi

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Yaşlı turizmi faaliyetleri çeşitlenmektedir

Türkiye'deki yaşlı turizmi, son yıllarda büyüyen bir sektördür ve yaşlı bireylerin **sağlık ve rahatlama ihtiyaçlarını** karşılamak üzere tasarlanmış çeşitli hizmetler sunmaktadır. Yaşlı bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığını destekleyen **gezi turları, meşguliyet terapileri ve bakım hizmetlerini** içermektedir. Bu hizmetler, klinik oteller, tatil köyleri ve bakım evlerinde sunulmakta olup, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir. Üçüncü yaş turizmi ise emeklilik **dönemindeki** bireylerin sosyal, kültürel ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan turistik faaliyetleri kapsamaktadır. Bu tür hizmetlerin yaygınlaşması, Türkiye'de yaşlı bireylere yönelik turizm olanaklarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye'de yaşlı turizmi, yaşlı bireylerin sağlık ve yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen bir turizm türüdür

- Türkiye'de yaşlı turizmi, turizm faaliyetleri kapsamında gezi turları ve meşguliyet terapileri, bakım evleri veya rehabilitasyon merkezlerinde sunulan yaşlı bakım ve rehabilitasyon hizmetleri ile engelliler için özel bakım hizmetlerini içermektedir. Bu hizmetler genellikle klinik oteller, tatil köyleri ve bakım evleri gibi tesislerde sunulmaktadır.¹
- Yaşlı turizmi kapsamında, bireylerin beklentilerinin doğru yönetilmesi büyük önem taşımaktadır.² Literatürde yaşlı turizminin, yaşlı bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığını destekleyen önemli bir unsur olduğu ve bu hizmetlerin yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırdığı vurgulanmaktadır. Türkiye'de bu hizmetlerin yaygınlaşması, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun turizm olanaklarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- Üçüncü yaş turizmi, emeklilik veya yaşlılık dönemindeki bireylerin sosyal, kültürel ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılan turistik faaliyetlerdir. Üçüncü yaş turizmi, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmayı, sosyal etkileşimlerini desteklemeyi ve fiziksel ve zihinsel sağlıklarını iyileştirmeyi hedeflemektedir.

1 Aydemir, B., & Kılıç, S. N. (2017). Dünyada ve Türkiye'de üçüncü yaş turizmi.

2 TÜSİAD. (2019). Türkiye Hizmet İhracatında Yeni Hedefler: Yaşlı Bakım Turizmi: Fırsatlar, Politika ve Strateji, 2020-2023 Yol Haritası Önerisi.

3 Cataloğlu, S. (2020). Yaşlıya yönelik turizmin yansımaları ve değişen yaşlılık.

Türkiye'de Yaşlı Turizminden Beklentiler³

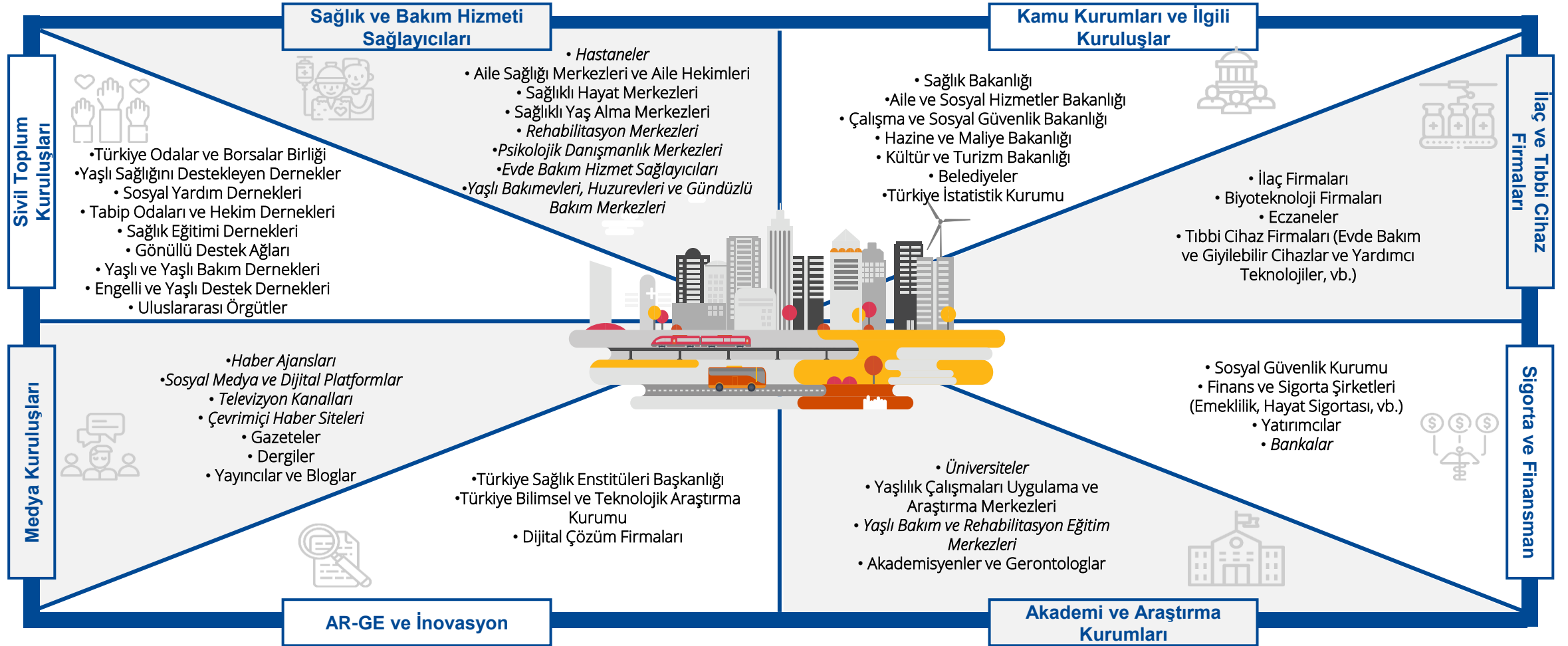
Türkiye'de Yaşlı Sağlığı Ekosistemi

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Türkiye'de sağlık ekosistemi yaşlı bireyler için kapsayıcı hizmetler sunmaktadır

Sağlık ekosistemi, yaşlı bireylerin **sağlık ihtiyaçlarına kapsamlı çözümler** sunmaktadır. Bu yapı içinde tıbbi araştırma ve inovasyon merkezleri, **yaşlıların sağlığına özel çözümler** geliştiren Ar-Ge ve sağlık teknoloji firmaları, dijital çözüm sağlayıcılar, kamu sağlık kurumları ve yerel yönetimler yer almaktadır. Ayrıca, yaşlı bireylerin **sosyal katılımını** destekleyen sivil toplum kuruluşları ve sosyal hizmet sağlayıcılar da ekosisteme katkı sağlamaktadır. Üniversiteler ve araştırma enstitüleri, **yaşlı sağlığı ve yaşlanma süreçlerine yönelik araştırmalar** yaparak ekosistemin bilgi altyapısını güçlendirmektedir. Bu **çok yönlü ekosistem**, yaşlı bireylerin **sağlık hizmetlerine erişimini** iyileştirirken, **sağlıklı yaşam kalitesini** destekleyen, **önleyici sağlık, rehabilitasyon ve sosyal destek hizmetlerini** entegre bir biçimde sunmayı hedeflemektedir.

Türkiye'de yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimi ve hizmet kalitesini artırmak için oluşturulan ekosistem, kapsamlı bir yaklaşımla sağlık ve önleyici hizmetleri bir araya getirmektedir (1/2)

* Kamu ve özel sektöre ait kurumlar, ayırım yapılmaksızın birlikte ele alınmıştır.

Türkiye'de yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimi ve hizmet kalitesini artırmak için oluşturulan ekosistem, kapsamlı bir yaklaşımla sağlık ve önleyici hizmetleri bir araya getirmektedir (2/2)

Sağlık ve Bakım Hizmeti Sağlayıcıları

Sağlık ve bakım hizmeti sağlayıcıları, yaşlı bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlıklarını desteklemek amacıyla geniş bir yelpazede hizmet sunmaktadır. Hastaneler, aile sağlığı merkezleri ve aile hekimlerinden sağlıklı yaşam merkezlerine, sağlıklı yaş alma merkezlerine, rehabilitasyon ve psikolojik danışmanlık merkezlerinden evde bakım hizmetlerine kadar çeşitlenen bu hizmetler, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir. Ayrıca, yaşlı bakımevleri, huzurevleri ve gündüzlü bakım merkezleri gibi kurumsal bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin hem bakım hem de sosyal ihtiyaçlarını karşılayarak onlara güvenli bir yaşam alanı sunmaktadır.

Kamu Kurumları ve İlgili Kuruluşlar

Kamu kurumları, yaşlı bireylerin değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlarına yönelik farkındalığı artırmak, bu ihtiyaçlara uygun çözümler geliştirmek ve toplumsal uyumu güçlendirmek amacıyla önemli sorumluluklar üstlenmektedir. Eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve teknolojiye erişim gibi alanlarda kapsamlı programlar tasarlayarak uygulayan kamu kurumları, aynı zamanda yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle iş birliği mekanizmalarını geliştirerek daha etkin yaşlı hizmetleri sunmayı hedeflemektedir.

Sivil Toplum Kuruluşları

Demografik dönüşümle birlikte değişen toplumsal yapıya uyum sağlanması ve yaşlı bireylerin çeşitlenen ihtiyaçlarına yönelik farkındalığın artırılması amacıyla Türkiye genelinde çeşitli dernekler ve vakıflar aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bu kuruluşlar, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak için çeşitli eğitim, seminer ve paneller düzenlemekte olup aynı zamanda bu etkinliklerin kapsamını genişleterek yeni iş birliği modelleri geliştirmeye odaklanmaktadır. Bu sayede, daha fazla yaşlı bireyin ihtiyaçlarına etkili bir şekilde cevap verilmesi mümkün hale gelmektedir.

İlaç ve Tıbbi Cihaz Firmaları

İlaç ve tıbbi cihaz firmaları, yaşlı bireylerin sağlık ve bakım ihtiyaçlarını karşılamak için yenilikçi çözümler sunmaktadır. İlaç ve biyoteknoloji firmaları, yaşlılığa bağlı hastalıkların tedavisine yönelik ürünler geliştirirken eczaneler, ilaçların erişilebilirliğini sağlayarak bireylerin tedavi süreçlerini desteklemekte olup akıllı ilaç kullanımı konusunda farkındalığı artırıcı çalışmalar yürütmektedir. Tıbbi cihaz firmaları ise evde bakım, giyilebilir cihazlar ve yardımcı teknolojiler gibi alanlarda sundukları çözümlerle yaşlı bireylerin bağımsız yaşamını ve sağlık takibini kolaylaştırmaktadır.

Sigorta ve Finans Sektörü

Sigorta ve finans sektörü, yaşlı bireylerin ekonomik güvence ve refahını desteklemek için kritik bir rol oynamaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumu, yaşlı bireylere yönelik emeklilik ve sağlık hizmetlerini organize ederken; finans ve sigorta şirketleri emeklilik planları, hayat sigortaları ve benzeri ürünlerle bireylerin ekonomik sürdürülebilirliklerini sağlamayı hedeflemektedir. Yatırımcılar ve bankalar ise yaşlı bireylerin finansal ihtiyaçlarına yönelik ürün ve hizmetler geliştirerek, uzun vadeli güvence ve refahın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

AR-GE ve İnovasyon

Ar-Ge ve inovasyon kurumları, yaşlı sağlık ekosisteminde yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik teknolojik çözümler geliştirmek adına kritik önem taşımaktadır. Bu kurumlar sağlık hizmetlerinin daha erişilebilir hale getirilmesi, yaşlı bireylere özel dijital platformlar ve yenilikçi cihazlar tasarlanması, ayrıca yaşa bağlı sağlık sorunlarına yönelik araştırmalar yürütülmesine katkı sağlayarak sağlık hizmetlerinin etkinliğinin artırılmasını mümkün hale getirmektedir.

Akademi ve Araştırma Kurumları

Akademi ve araştırma kurumları, yaşlı sağlık ekosisteminde yaşlanma süreci, yaşlılık döneminde özgü sağlık sorunları ve bakım ihtiyaçları üzerine bilimsel araştırmalar yapılması, yaş dostu sağlık hizmetleri, bakım modelleri ve rehabilitasyon teknikleri geliştirmek için projeler yürütülmesi, yaşlı sağlığına dair eğitimler, farkındalık çalışmaları ve yenilikçi çözümler sunulması konularına katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, yaşlı bakımı alanında nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesi konusunda kritik bir rol üstlenmektedir.

Medya Kuruluşları

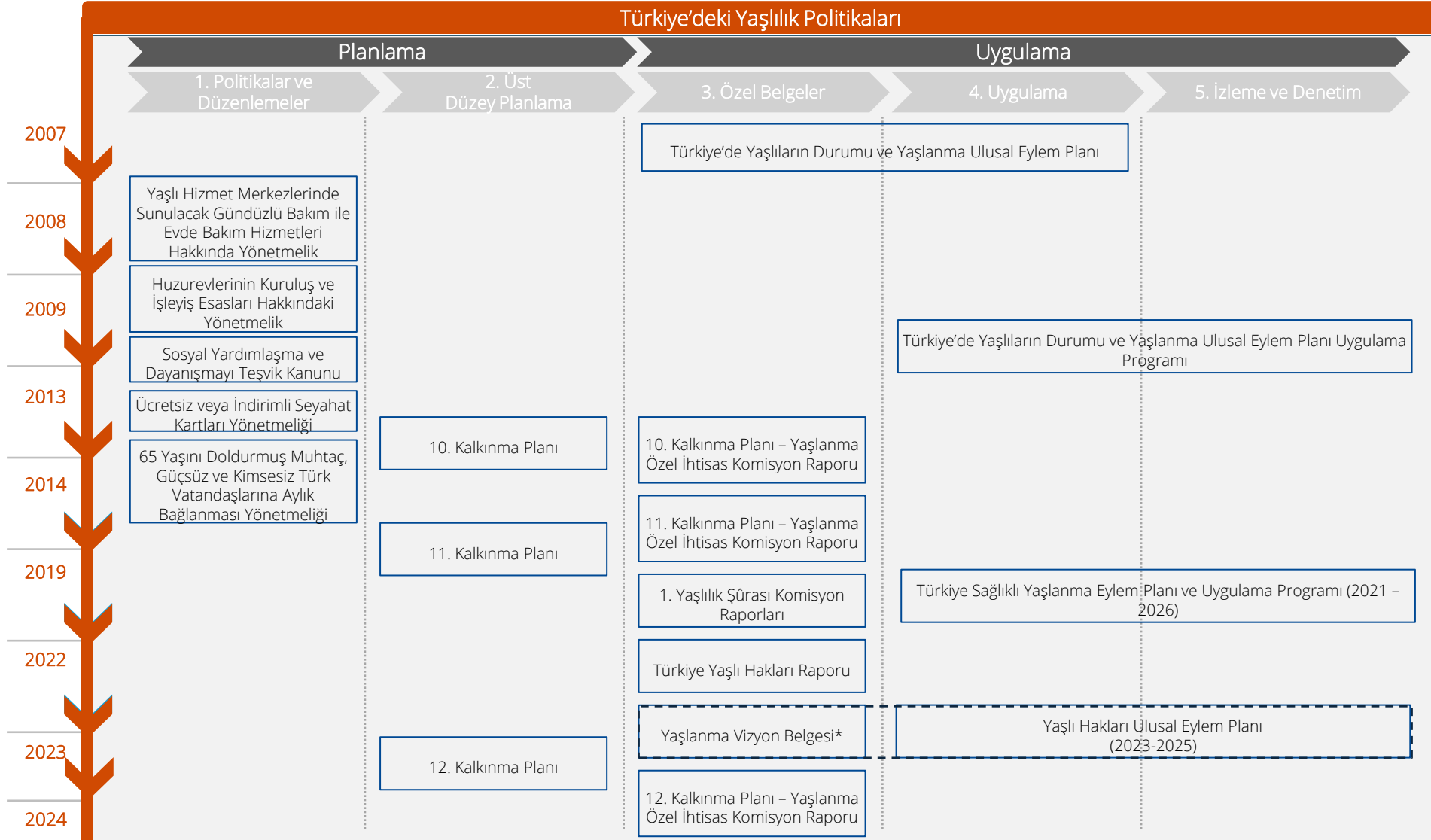
Yaşlılıkla ilgili toplumsal farkındalığın artırılması ve bilginin geniş bir kitleye hızlı bir şekilde ulaşması açısından önemli bir rol oynayan medya kuruluşları, yaşlı hizmetlerine yönelik rehberlik sağlayan içerikler sunarak, yaşlı bireylerin sağlık hakları ve hizmetlere erişimini artırmaktadır. Ayrıca, yaşlı bireylerin karşılaştığı sağlık sorunları ve bakım ihtiyaçlarını vurgulamak, yaşlılara yönelik ayrımcılığı önleyici ve empatiyi teşvik edici içerikler üretmek, yaşlı bireylerin toplumdaki yerini güçlendirmek adına da önemli katkılar sağlamaktadır.

2.3.

Türkiye'de Yaşlılık Politikalarının Genel Görünümü

Türkiye'de yaşlı nüfusu etkileyen politika belgeleri incelenmiş olup, bu politikaların 6 ana eksen üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır

Yaşlılıkla İlgili Politikaların 6 Ana Eksende İncelenmesi

1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

2. Sosyal Katılım

3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım

4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı

5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri

6. Yaşlı Turizmi

Yaşlılık Politikaları Araştırması kapsamında ilgili politika belgeleri incelenmektedir. Bu belgeler, güncellik, ilgili politika alanlarıyla doğrudan bağlantı ve açık veri kaynaklarına dayalı olma kriterlerine göre seçilmiştir.

Yaşlılık Politikaları Araştırmasında, açık veri kaynaklarından erişilemeyen ve güncel olmayan politika belgeleri analiz kapsamına alınmamıştır.

* Yaşlanma Vizyon Belgesi ile belirlenen hedefler detaylı olarak Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planında ele alındığı için ek bir belge olarak incelenmemektedir.

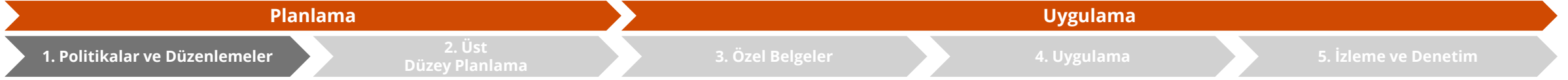
2.3.1.

Sağlık ve Bakım

Hizmetleri

Evde bakım hizmetleri, huzurevleri ile yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin hizmet türleri ve standartları 2 farklı mevzuat çerçevesinde incelenmiştir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik

Evde Bakım Hizmetleri Sunumunun Düzenlenmesi

Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği

Yaşlı Bireylerin Ulaşım İmkanlarının Artırılarak Sosyal İzolasyonunun Önlenmesi

Hedef ve Açıklama

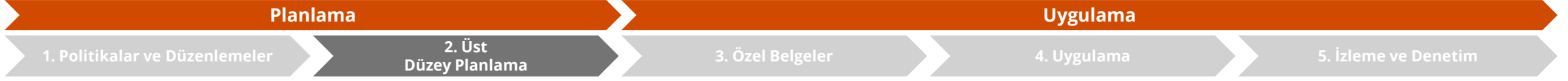
Evde sağlık hizmetlerinin standartlara uygun şekilde sunulması ve sunumuna ilişkin usul ve esasların belirlenmesi hedeflenmektedir.

- Yönetmelik, evde sağlık hizmeti sunan devlet ve özel sağlık kurumları ile sağlık hizmeti sunumunu üstlenen diğer ilgili kuruluşları kapsamaktadır.
- Sağlık hizmetlerine ihtiyaç duyan, evde tedavi veya bakım gereksinimi bulunan bireylere yönelik sunulan faaliyetleri içermektedir.
- 2023 yılında yapılan güncelleme sonucunda, evde sağlık hizmetlerinin kapsamı artırılarak, personel, araç ve donanım için ihtiyaçlara uygun kapasite artırımı planlanmaktadır. Ayrıca, ülke genelinde hizmet standardı geliştirilmesi ele alınmıştır.

Yaşlı bireylerin ulaşım imkânlarını geliştirerek ekonomik yüklerinin hafifletilmesi hedeflenmiştir.

- Huzurevleri, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde, 60 yaş ve üzerindeki yaşlı bireylerin korunması, bakımı ve gereksinimlerinin karşılanması için yapılan çalışmaları kapsamaktadır.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bu kuruluşların işleyiş esaslarını ve personelin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektedir.

10. Kalkınma Planı'ndan itibaren, yaşlı nüfusun sağlık ve bakım alanında artan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hedefler ortaya konmaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

10. Kalkınma Planı (2014-2018)

Ailenin ve Dinamik Nüfus Yapısının Korunması

Ailenin ve dinamik nüfus yapısının korunması, yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylere yönelik sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği ve kalitesinin artırılması vurgulanmıştır.
- Evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılmasıyla, yaşlı bireylerin kendi evlerinde yaşamaya devam etmeleri teşvik edilmiştir.
- Yerel düzeyde kamunun hizmet sunum kapasitesinin güçlendirilmesi ve yenilikçi modellerin geliştirilmesi ele alınmıştır.

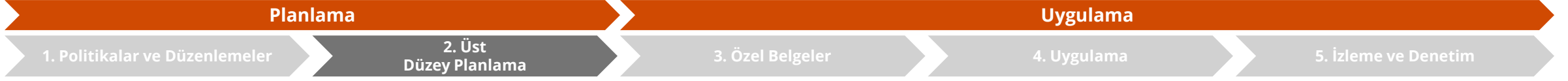
11. Kalkınma Planı (2019-2023)

Sağlık Hizmetlerinin Kalitesinin Artırılması ve Erişilebilirliğin Güçlendirilmesi

Yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminin artırılması, yaşa bağlı hastalıklarla mücadelede koruyucu ve tedavi edici hizmetlerin güçlendirilmesi, geriatri ve palyatif bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

- Evde sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasıyla, kırsal bölgelerde yaşayan yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması hedeflenmiştir.
- Geriatri ve palyatif bakım hizmetleri sunan merkezlerin ve uzman personel sayısının artırılması planlanmıştır.
- Alzheimer ve demans gibi hastalıklarla mücadele için kapsamlı bir yaklaşım geliştirilmesi ele alınmıştır.

12. Kalkınma Planı, yaşlı bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarını koruyarak aktif bir yaşam sürdürmelerini desteklemek için kapsamlı hedefler belirlemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

12. Kalkınma Planı (2024-2028)

Yaşlı Bireylere Erişilebilir, Etkin ve Sürdürülebilir Sağlık Hizmetleri Sunulması

Yaşlı bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunması ve ihtiyaçlara uygun, kaliteli, güvenilir, etkin ve mali açıdan sürdürülebilir sağlık hizmetlerine erişimin sağlanması hedeflenmektedir.

- Yaşlı bakımında sağlık ve sosyal hizmetleri bir araya getiren yeni bir model oluşturulması planlanmaktadır.
- Yaşlı sağlığı (geriatri) ve palyatif bakım hizmetleri sunan merkezlerin entegrasyonu amaçlanmaktadır.
- Evde sağlık ve bakım hizmetlerinin entegrasyonu sağlanarak yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine ulaşımı kolaylaştırılmaktadır.

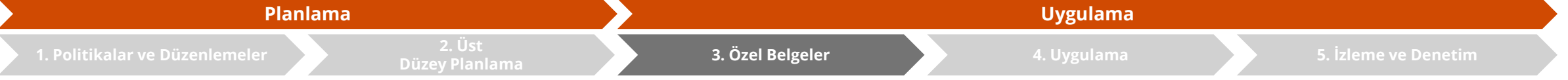
12. Kalkınma Planı (2024-2028)

Aktif ve Sağlıklı Yaşlanmanın Desteklenmesi

İşlevselliğin artırılarak aktif ve bağımsız bir yaşam sürdürülmesi ve genel sağlık durumu ile yaşam kalitesinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir.

- Aktif ve sağlıklı yaşlanmaya yönelik koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin kapasitesinin artırılması vurgulanmıştır.

Yaşlılık Şûrası Komisyon Raporu'nda, yaşlı bireylerin sağlık ve bakım zorlukları ele alınmış ve yaşam boyu sağlıklı olma anlayışını geliştiren çözüm önerileri değerlendirilmiştir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

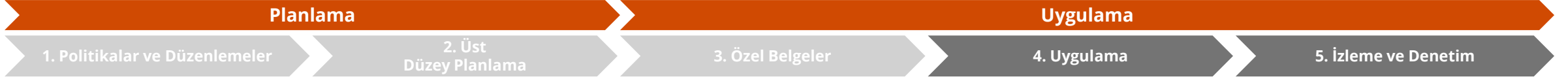
1. Yaşlılık Şûrası Komisyon Raporları

Sağlığın Korunması ve Geliştirilmesi

Yaşam boyu sağlık yaklaşımının benimsenmesi, sağlıklı yaşlanma ile ilgili toplumsal farkındalığın artırılması ve yaşlı bireylerde yaygın görülen sağlık sorunlarına çözümler geliştirilmesi hedeflenmektedir.

- Yaşam boyu sağlık anlayışını benimsemek için hizmet içi eğitimler ve bilinçlendirme çalışmaları kritiktir.
- Sağlığın belirleyici faktörlerindeki eksiklikleri belirlemek ve gidermek için kamu, STK'lar ve yerel yönetimlerle iş birliği yapılması vurgulanmaktadır.
- Sağlık çalışanlarına yönelik yaşlı sağlığını koruma ve geliştirme rehberlerinin güncellenerek ulaştırılması gerekliliği öne çıkmaktadır.
- Tıp eğitimine, mezuniyet öncesi ve sonrası süreçlerde yaşlı sağlığını koruma ve geliştirme konularının entegre edilmesi ele alınmıştır.
- Kronik hastalıkların erken teşhisi ve önleyici tarama programlarının uygulanması, risk grubundaki bireyler için önemlidir.
- Birinci basamak sağlık hizmetleri ile diğer sağlık hizmetleri arasındaki entegrasyonun güçlendirilmesi dikkat çekmektedir.

Uygulama ve Eylem Planları, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak ve sağlıklı yaşlanmayı desteklemek için stratejiler belirlemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025)

Aktif ve Sağlıklı Yaşlanmanın Desteklenmesi

Yaşam boyu aktif ve sağlıklı yaşlanma anlayışının geliştirilmesi ve sağlık ile uzun süreli bakım hizmetlerinin daha etkili hale getirilmesi hedeflenmektedir.

- Ruh sağlığı hizmetleri için uygulamalar geliştirilmesi ve ev tipi yaşlı bakım kuruluşlarının yaygınlaştırılması ele alınmaktadır. Bu bağlamda, yaş dostu sağlık hizmetleri ve egzersiz/rehabilitasyon hizmetleri geliştirilmektedir.
- Uzun süreli bakım hizmetlerinde toplum temelli yaklaşımın yaygınlaştırılmasının önemi vurgulanmaktadır.
- Yalnız yaşayan yaşlı bireylerin sağlık kuruluşlarının hizmetlerine erişiminin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar kapsamaktadır.
- Yaşlı bireylerin sağlık okuryazarlığının artırılması ön planda tutulmaktadır.
- Demans ve Alzheimer ihtisas merkezlerinin sayısı artırılmaktadır.

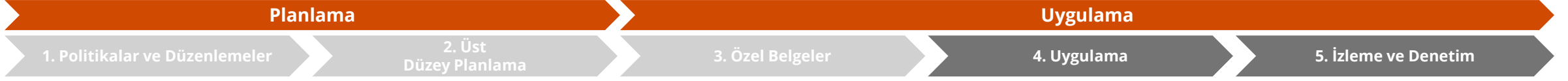
Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 - 2026)

Yaşam Boyu Sağlığın Geliştirilmesi ve Sağlıklı Yaşlanma

Doğuşta beklenen yaşam süresinin uzatılması, yaşam kalitesinin artırılması ve toplumsal sağlıklı yaşam davranışlarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

- Kronik hastalıkların önlenmesi ve tedavisi için sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesini, yaşam tarzı değişikliklerinin teşvik edilmesini ve erken teşhis imkanlarının geliştirilmesini kapsamaktadır.
- Toplumda ve yaşlı bireyler arasında sağlıklı yaşlanmaya yönelik farkındalığın artırılması amacıyla etkinlikler ve eğitimlerin düzenlenmesi planlanmaktadır.

Sağlık Bakanlığı, evde bakım hizmet modelini geliştirerek hizmet standartlarını netleştirmeyi, koordinasyonu güçlendirmeyi ve finansman modellerini iyileştirmeyi hedeflemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 - 2026)

Evde Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi*

Hedef ve Açıklama

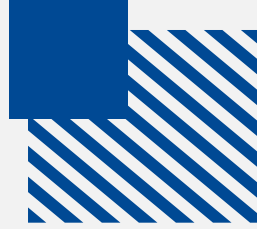
Hizmet modelinin geliştirilmesi, sağlık uygulamalarının iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması, mevzuat ile finansman konularında iyileştirmeler yapılması ve sağlık personeline yönelik ihtiyaçların karşılanması hedeflenmektedir.

- Hizmet sunucu kurum ve birimler arasında koordinasyon için merkezler oluşturulması planlanmaktadır.
- Evde koruyucu sağlık uygulamaları için rehberler, periyodik tarama ve takip programları oluşturulmaktadır.
- Doğru ilaç kullanımı için ailelere ve bakım verenlere yönelik eğitim ve destek programları desteklenmektedir.
- Yatağa bağımlı hastalar için reçete yazma yetkisinin evde sağlık ekiplerine verilmesiyle, ilaç ve tıbbi ürünlere erişimin yanı sıra, kronik hastalığı olan evde bakım hastaları için rapor süreçlerinin de kolaylaştırılması hedeflenmektedir.
- Evde kullanılan tıbbi cihaz ve ekipmanlar için profesyonel hizmet standartları geliştirilmektedir.
- Hizmet sunan kurumların maliyetlerinin takibi için kayıt sistemlerinin geliştirilmesi gündemdedir.
- Özel evde bakım merkezlerinin ve birimlerinin Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamına alınması için gerekli denetim altyapısı oluşturulmaktadır.

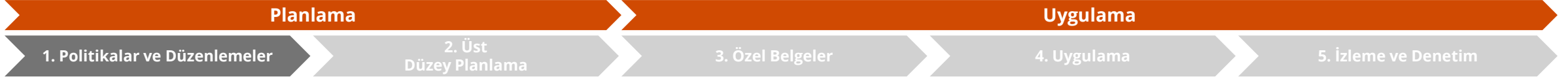
*Evde bakım hizmetleri kapsamında hem sağlık hem de sosyal hizmetler için hedef ve stratejiler birlikte ele alınmaktadır. Evde bakım hizmetlerine yönelik politikalar Sosyal Katılım bölümünde incelenecektir.

2.3.2.

Sosyal Katılım

Huzurevleri ve bakım hizmetleri yönetmelikleri, personel ve bakım ortamı kriterlerinin yanı sıra yaşlı bireylerin sosyal ilişkilerini destekler

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik

Huzurevlerinin Yaşlı Bireylerin Sosyal Katılımını Artıracak Şekilde Düzenlenmesi

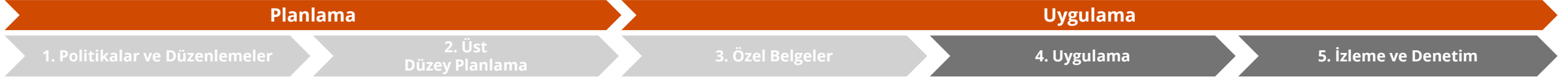
Hedef ve Açıklama

Huzurevlerinin kuruluşu, işleyişi, mekânsal düzenlemeleri, personel gereklilikleri ve teftiş süreçlerinin belirlenmesi, çağdaş anlayışa uygun olarak yaşlı bireylerin sosyal katılımını gözeten hizmet koşullarının sağlanmasını hedeflemektedir.

- Genel ve katma bütçeli kurumlar*, belediyeler, bu kurumların kurdukları döner sermayeli kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri ile özel kanunlarla kurulan diğer devlet teşekkülleri bünyesinde açılmış veya açılacak olan huzurevlerini kapsamaktadır.

* Genel bütçeli kurumlar, merkezi yönetimin doğrudan kontrolünde olan ve genel bütçeden finanse edilen kamu kurumları iken katma bütçeli kurumlar bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmeti sunmak amacıyla kurulmuş, gelir tahsis eden, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen kamu kurumlarıdır.

Huzurevleri ve bakım hizmetleri yönetmelikleri, personel ve bakım ortamı kriterlerinin yanı sıra yaşlı bireylerin sosyal ilişkilerini destekler

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Yaşlı Hizmet Merkezlerinde Sunulacak Gündüzlü Bakım ile Evde Bakım Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

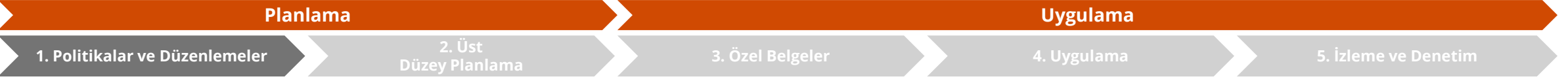
Gündüzlü Bakım ve Evde Bakım Hizmetlerinin ve Hizmeti Veren Personelin ve Hizmet Niteliğinin Yaşlı Bireylerin Sosyal Katılımını Artıracak Şekilde Düzenlenmesi

Hedef ve Açıklama

Gündüzlü bakım ve evde bakım hizmetlerinin niteliği, sosyal katılım gözetilerek düzenlenmesi ve hizmet sağlayıcı birim ile personele ilişkin usul ve esasların belirlenmesi hedeflenmektedir.

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinince açılacak yaşlı hizmet merkezleri tarafından yaşlı bireylere verilecek gündüzlü bakım ile evde bakım hizmeti faaliyetlerini kapsamaktadır.

Huzurevi sosyal ve rehabilitasyon hizmetleri ile ücretsiz veya indirimli seyahat imkânları yönetmeliklerde yer almaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği

Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Sosyal Katılımın Desteklenmesi

Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği

Yaşlı Bireylerin Ulaşım İmkanlarının Artırılarak Sosyal İzolasyonunun Önlenmesi

Hedef ve Açıklama

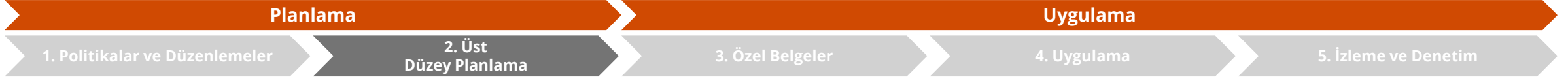
Huzurevlerinde bakım görececek 60 yaş üzerindeki yaşlı bireylerin saptanması, hizmet türü ve işleyişinin belirlenmesi, personelin görev ve sorumluluklarının düzenlenmesi hedeflenmektedir.

- 60 yaş ve üzerindeki muhtaç bireyleri korumak, bakmak, sosyal, psikolojik ve fiziksel gereksinimlerini karşılamak, sürekli bakıma ve rehabilitasyona gereksinim duyanlara bakım ve rehabilitasyon hizmeti vermekle görevli ve yükümlü olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerini kapsamaktadır.
- Yaşlı bireylerin yaşamlarını sağlıklı, huzurlu ve mutlu olarak sürdürebilmeleri amacıyla kurumlar ve personeller tarafından sunulan hizmetleri ele almaktadır.

Yaşlı bireylerin ulaşım imkânlarını geliştirerek ekonomik yüklerinin hafifletilmesi hedeflenmektedir.

- Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında ücretsiz veya indirimli yolcu taşıma hizmeti verecek toplu taşıma araçlarının belirlenmesi, toplu taşıma hizmetinin kapsamı ve bu hizmetlerden ücretsiz veya indirimli yararlanmaya ilişkin usul ve esasları içermektedir.

10. ve 11. Kalkınma Planları, yaşlı bireylerin toplumdaki izolasyonunu önlemeye yönelik çevresel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi konusunda benzer hedefler içermektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

10. Kalkınma Planı (2014-2018)

Yaşlı Bireyler için Uygun Mekânsal Planlama ve Kentsel Tasarım Uygulamalarının Yapılması

Fırsat eşitliği ve hakkaniyet gözetilerek gerçekleştirilen mekânsal planlamalar ve kentsel tasarımlar aracılığıyla, yaşlı nüfusun aktif bir yaşam sürmesi ve sağlıklı, güvenli yaşam koşullarına erişilebilirliği sağlanması hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak konut piyasasının planlanmasının önemi vurgulanmıştır.
- Yaşlı bireylerin ekonomik ve sosyal yaşamda daha fazla yer alarak toplumdaki izolasyonunun önlenmesi amacıyla planlar geliştirilmektedir.

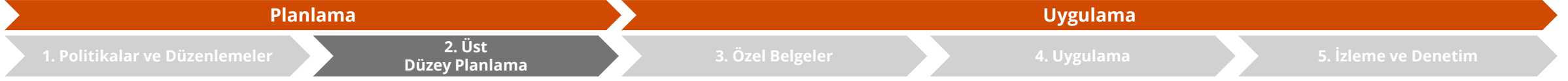
11. Kalkınma Planı (2019-2023)

Çevresel Düzenlemelerin Yaşlı Bireylere Uygun Olarak Yapılması

Yaşlı nüfusun artan ihtiyaç ve isteklerine yönelik çevresel düzenlemelerle, yaşlı bireylere uygun mekânsal düzenlemeler yapılarak erişim imkanlarının artırılması ve sosyal katılımlarının desteklenmesi hedeflenmektedir.

- Sosyal izolasyonu önlemek adına fiziki koşulların yaşlı dostu olacak şekilde yeniden kurgulanması planlanmaktadır.
- Çevresel düzenlemeler yaşlı bireylerin erişimini artıracak şekilde yapılarak insan-tabiat ilişkisi çerçevesinde yeniden kurgulanmasını içermektedir.

12. Kalkınma Planı ise, önceki kalkınma planı ile bağlantılı olarak yaşlı bireylerin güvenliği ve nesiller arası iş birliği gibi konuları ele almaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

11. Kalkınma Planı (2019-2023)

Yaşlı Bireylerin Toplumsal İzolasyonunu Önleyici Çalışmaların Gerçekleştirilmesi

Yaşlı bireylerin dışlandığı bir toplum yapısının önlenmesi ve bu doğrultuda hayat boyu öğrenme imkanları sağlanarak sosyal katılımlarının artırılması hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin değişen toplum dinamiklerine entegrasyonunun artırılması için planlar yapılmaktadır.
- Yaşlı bireylerin toplumla etkileşimini artıracak bakım modelleri geliştirilmesine yönelik ihtiyaç ortaya konmaktadır.

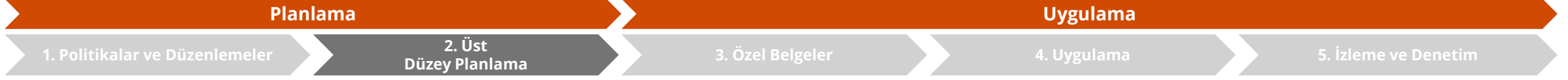
12. Kalkınma Planı (2024-2028)

Yaşlı Bireylerin Toplumdan Dışlanmaması İçin Çalışmaların Yürütülmesi

Yaşlı bireylerin toplumdaki konumlarının güçlendirilmesi ve nesiller arası etkileşimin artırılmasıyla, toplum içinde kendilerini daha değerli hissetmeleri hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylere yönelik şiddet ve istismar konusunun, aile içi şiddet kapsamına alınarak daha geniş bir perspektifte ele alınması vurgulanmıştır.
- Yaşlı bireylerin sosyal dışlanmalarını önlemeye yönelik tedbirler kapsamında, yerel yönetimlerin yalnız yaşayan yaşlıları izleyip destek hizmetleri sunması ve sosyal etkinlikler düzenleyebileceği merkezler açması belirtilmektedir.

Önceki Kalkınma Planlarındaki yaklaşımlara paralel olarak, yaşlı bireyler için erişilebilir ve yaşlı dostu kent tasarımı 12. Kalkınma Planı'nda da gündeme getirilmiştir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

12. Kalkınma Planı (2024-2028)

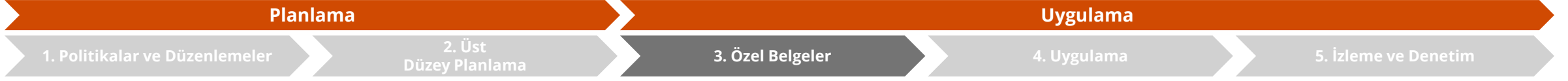
Yaşlı Bireyler için Yaşlı Dostu ve Erişilebilir Bir Kent Tasarlanması

Hedef ve Açıklama

Yaşlı bireylere ulaşım, barınma gibi alanlarda daha erişilebilir haklar sunan bir ortam hazırlanarak, bağımsız bir yaşam sürmelerinin desteklenmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin yaşadığı topluma uyum sağlaması amacıyla, toplu taşıma gibi ortak kamusal alanlara sorunsuz erişimlerinin sağlanması için çalışmalar planlanmaktadır.
- Toplu ulaşım ağı içerisindeki erişilebilirlik standartlarına uygun olmayan unsurlar belirlenmesi ve eksiklerin tespit edilmesini kapsamaktadır.
- Yaşlı dostu ve erişilebilir kent tasarımları, afet ve acil durumlarda yaşlı bireylerin korunmasına yönelik tedbirler alınmasına dair çalışmaları desteklemektedir.

Yaşlılık Şurası sonuçlarına göre, erişilebilir kamusal alanlar ve STK görünürlüğü artırılarak yaşlı bireylerin toplumsal katılımları hedeflenmektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

I. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları

Yaşlı Bireylerin Karar Süreçlerine ve Gönüllülük Çalışmalarına Erişimlerinin Artırılması

Yaşlı bireylerin gönüllülük faaliyetlerine katılımının artırılması, kuşaklararası dayanışmanın ve farkındalık çalışmalarının güçlendirilmesi ve önyargıların azaltılmasıyla, STK'ların görünürlüğü ve erişilebilirliğinin kolaylaştırılması hedeflenmektedir.

- STK'ların yaşlı bireylerin toplumsal hayata katılımını kolaylaştırıcı rol oynaması amacıyla, bu kuruluşların görünürlüğünün ve erişilebilirliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması vurgulanmaktadır.

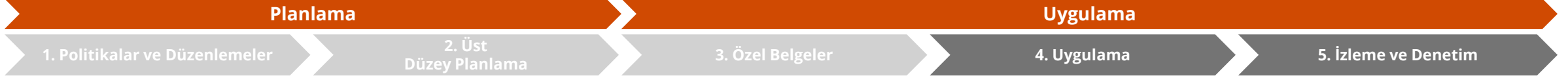
I. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları

Yerel Yönetimlerin Yaşlı Bireylerin Sosyal Katılımları İçin Çalışmalar Yapması

Yaşlı bireylerin sosyal hayata aktif katılımlarını destekleyecek yaş dostu kentlerin geliştirilmesi ve yerel yönetimlerin yaşlı bireylerin sosyal hayatında daha fazla sorumluluk üstlenmesi hedeflenmektedir.

- Yerel yönetimlerin, yaşlı bireylerin kullanımlarını kolaylaştıracak şekilde kamusal alanları düzenlemesi, toplu taşıma hizmetlerini yaşlı bireylere uygun hale getirmesi ve şehrin önemli noktalarında tuvalet, bank gibi gerekli altyapıları geliştirmesi, yaşlı bireylerin toplumsal alanlara erişimini kolaylaştırmaktadır.
- Her bölgede yaş dostu kentlerin yaygınlaştırılması ön plana çıkmaktadır.

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı, yaşlı bireylerin katılımını güçlendirip önyargıları azaltmak için eğitim ve kültürel hizmetleri yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025)

Toplumsal Hayata Katılımın Desteklenmesi

Hayat boyu öğrenme fırsatlarının güçlendirilmesi, gönüllülüğün teşvik edilmesi ve yaşlı bireylerin sosyal, kültürel etkinlikler ile turizm, rekreasyon ve sportif faaliyetlere katılımının artırılması hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylere yönelik hayat boyu öğrenme fırsatları çeşitlendirilerek okuryazarlık oranı artırılmaktadır. Bu doğrultuda, eğitimler verilmesi ve programların geliştirilmesi gündemde yer almaktadır.
- Yaşlı bireylerin gönüllülük faaliyetlerine katılımının teşvik edilmesi planlanmaktadır.
- Erişilebilir kütüphane ve müze uygulamaları yaygınlaştırılmakta ve yaşlı bireylere yapılan indirim ve muafiyetlerin bilinirliğini artırılmak için bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yapılması konusu ele alınmıştır.

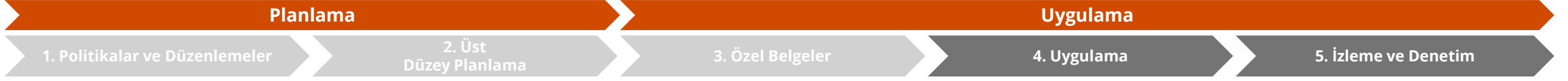
Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025)

Yaşlı Haklarının Güçlendirilmesi

Yaş ayrımcılığıyla mücadele ederek yaşlı bireylerin haklarının güçlendirilmesi, ihmal, istismar, sömürü ve şiddet gibi onur kırıcı muamelelerden korunması ve adalet hizmetlerine erişimin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı hakları konusunda bilgilendirme ve farkındalığın artırılması için çalışmaların yapılması, ayrıca üst düzey politika belgelerinin hazırlanmasında ve uygulanmasında yaşlılık konusunun gözetilmesi vurgulanmıştır.
- Yaşlı bireylerin medyada temsiline ilişkin çalışmalar yapılarak yaşlı ayrımcılığı ve yaşlılığa karşı önyargıların kırılması amaçlanmaktadır.

Sosyal hizmetlerin erişilebilirliğinin artırılması ve yaşlı istismarıyla mücadele için toplumsal duyarlılığın geliştirilmesi, yaşlı bireylerin sosyal katılımını desteklemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 - 2026)

Evde Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi* ve Sağlık Hizmetlerine Tam Erişimin Sağlanması ve Refahın Artırılması

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 - 2026)

Yaşlı İstismarının/ Ayrımcılığının Önlenmesi

Hedef ve Açıklama

Sosyal sorunları olan yaşlı bireylere öncelik verilmesi, hizmet kurumlarına erişimin artırılması ve sağlık ile bakım hizmetlerine erişimlerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

- Evde bakımda hizmetlerinin (sosyal hizmetler için) tanım ve kapsamının netleştirilmesi ele alınmıştır.
- Yaşlı bireylere yönelik sosyal hizmetler sunan kurumların sayısının, nüfus yoğunluğuna göre artırılarak daha erişilebilir hale getirilmesi gündemdedir.
- Yaşlı bireylerin sağlık ve bakım hizmetlerine evrensel standartlarda eşit olarak ulaşım sağlaması, bu doğrultuda çağrı merkezlerinin tek bir santralde toplanması planlanmaktadır.
- Alo yardım ve danışmanlık hattı kurularak yaşlı bireylere ücretsiz yardım, danışmanlık ve yönlendirme hizmetlerinin sunulması hedeflenmektedir.

Yaşlı bireylere yönelik istismar ve şiddet konularında toplum duyarlılığının artırılması hedeflenmektedir.

- Yaşlı istismarı ve şiddetinin önlenmesi konusunda toplumun duyarlılığının artırılması için çalışmalar yapılması ve takip sistemlerinin geliştirilmesi planlanmaktadır.
- Yaşlı sağlığı alanında çalışan profesyonellerin, yaşlı istismarı ve yaşlıya yönelik şiddet konusunda mezuniyet öncesi ve sonrasında eğitilmesi vurgulanmıştır.

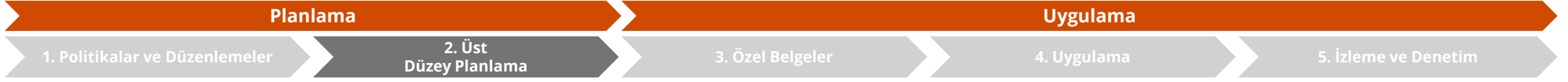
*Evde bakım hizmetleri, sağlık ve sosyal hizmetler açısından birlikte ele alınmakta olup evde bakım hizmetlerine yönelik politikalar Sağlık ve Bakım Hizmetleri bölümünde incelenmiştir.

2.3.3.

Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım

11. ve 12. Kalkınma Planları, yaşlı bireylerin aktif yaşlanmasını desteklemekte ve çalışma hayatında kalmalarını teşvik edici hedefler belirlemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

11. Kalkınma Planı (2019-2023)

Yaşlı Bireylerin Ekonomik Hayata Etkin Katılımının Desteklenmesi

Yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi için ekonomik ve sosyal hayata etkin bir şekilde katılımının desteklenmesi, bağımsız olarak hayatlarını sürdürmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin aktif yaşlanma imkânları çerçevesinde belirli şartlarla çalışma hayatında kalmalarına ve hayat boyu öğrenme olanaklarına erişimlerinin kolaylaştırılmasına odaklanılmaktadır.

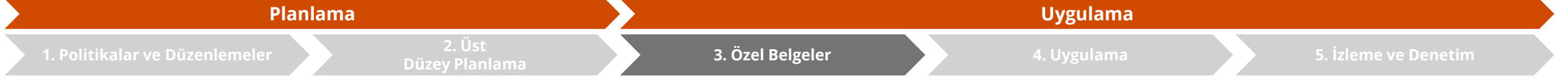
12. Kalkınma Planı (2024-2028)

Yaşlı Bireylerin İşgücüne Entegrasyonun Güçlendirilmesi

Yaşlı bireylere yönelik eğitim ve yaşam boyu öğrenme olanaklarının sağlanması ve yaşlı bireylerin ekonomik bağımsızlığının desteklenmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylere yönelik sağlık ve finansal okuryazarlık gibi eğitimler aracılığıyla aktif yaşlanmanın sağlanması ve bu bireylerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının desteklenmesi konusu ele alınmaktadır.

Yaşlılık Şurası'nda, yaşlı bireylerin ekonomiye katılımını artırmak için girişimcilik desteği, esnek çalışma modelleri ve mesleki rehabilitasyon merkezleri gibi konular ele alınmıştır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

I. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları

Yaşlı Bireylerin Girişimciliğinin Desteklenmesi

Hedef ve Açıklama

Yaşlı bireyleri girişimciliğe teşvik edici vergi muafiyetlerinin tanımlanması ve yaşlı işgücünün sürdürülebilir istihdamının desteklenmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin ekonomiye katılımlarının sağlanması amacıyla yaşlı bireylere yönelik üniversite programlarının sayısının artırılması vurgulanmıştır.
- Üretici ve tüketici olarak artan yaşlı nüfusun "gümüş ekonomi*" bağlamında değerlendirilmesi vurgulanmaktadır.

I. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları

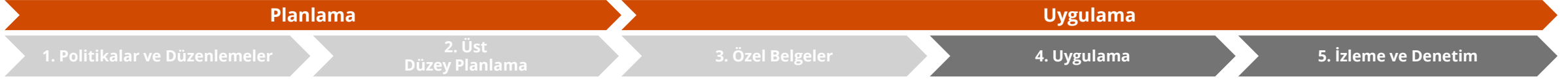
Yaşlı Bireylerin İstihdamının Desteklenmesi

Yaşlı bireylere yönelik iş hayatındaki olumsuz algıların giderilmesi ve çalışma motivasyonlarının artırılması hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin çalışma hayatındaki motivasyonlarını artırmak amacıyla insan kaynakları uygulamalarının geliştirilmesi ve mesleki rehabilitasyon merkezlerinin kurulması ele alınmıştır.
- İŞKUR bünyesinde oluşturulacak iş kulüpleri aracılığıyla yaşlı bireylere, özgeçmiş hazırlama, iş arama ve mülakat becerileri gibi konularda uygulamalı eğitimler verilebileceği vurgulanmıştır.

*Gümüş ekonomi, yaşlı bireylerin yaşam ve tüketim kalıplarına göre düzenlenmiş ekonomik faaliyetlerin toplamını ifade etmektedir.

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı, mesleki beceri geliştirme, girişimcilik fırsatlarını artırma ve yaş ayrımcılığını önlemeyi vurgulamaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025)

İstihdam İmkânlarının Yaşlı Bireyler Açısından Çeşitlendirilmesi

Hedef ve Açıklama

Yaşlı bireylerin mesleki becerilerinin geliştirilmesi, danışmanlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve girişimcilik imkânlarının artırılması hedeflenmektedir.

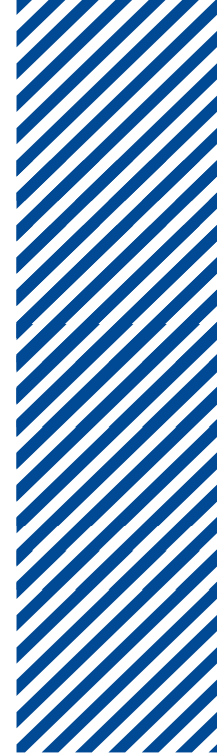
- Mesleki danışmanlık ve işe yönlendirme hizmetlerinin yaş temelli uyumlaştırılmasına yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.
- Yaşlı bireylere yönelik girişimcilik eğitimlerinin verilmesi ve evde üretim yapan yaşlı bireylerin ürettikleri ürünlerin üretim, pazarlama ve satış süreçlerinin desteklenmesine yönelik ihtiyaç vurgulanmaktadır.

2.3.4.

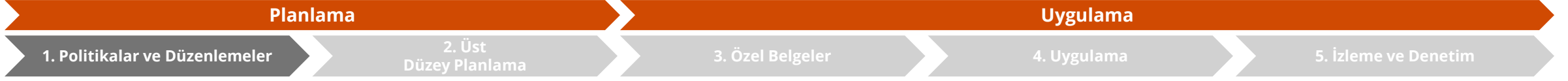
Yaşlı Bakım

Hizmetlerinin

Finansmanı

Yönetmelik ve kanunlar, geliri yetersiz olan yaşlı bireyleri ücretsiz bakım hizmetleri sunarak ve aylık maaş bağlayarak finansal olarak desteklemeyi amaçlamaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Yaşlı Hizmet Merkezlerinde Sunulacak Gündüzlü Bakım ile Evde Bakım Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

Geliri Olmayan ve Bakacak Kimsesi Bulunmayan Yaşlı Bireylere Ücretsiz Bakım Hizmeti Verilmesi

65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun

65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması

Hedef ve Açıklama

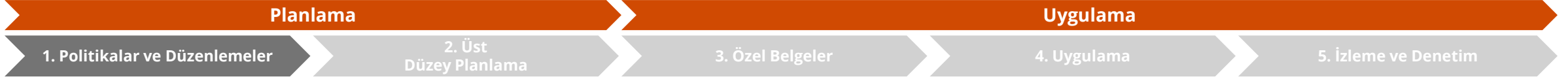
Yaşlı bireylere gündüzlü bakım ve evde bakım hizmetlerinden yararlanmaları için destek sunulması hedeflenmektedir.

- Yönetmelik kapsamında, gündüzlü bakım ve evde bakım hizmetlerinden yararlanmak isteyen, herhangi bir geliri olmayan ve bakacak kimsesi bulunmayan yaşlı bireylere, kurum kapasitesinin %5'i oranında ücretsiz hizmet sunulmaktadır.

Muhtaç yaşlı bireylere belirli bir aylık bağlayarak ekonomik destek sağlanması hedeflenmektedir.

- Kanun kapsamında, bireylerin 65 yaşını doldurmuş olması, nafaka almıyor olması, sosyal güvenlik kurumlarından gelir veya aylık almaması, uzun vadeli sigorta kollarına tabi şekilde çalışmaması halinde yaşlı aylığı alması mümkün olmaktadır. Ayrıca, kişinin aylık gelirinin asgari ücretin net tutarının 1/3'ünden az olması gerekmektedir.

İlgili mevzuatlar, yaşlı bireylerin ekonomik güvencesini artırarak yaşam standartlarını iyileştirmeyi ve sosyal adaleti güçlendirmeyi hedeflemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu

Muhtaç Durumda Bulunan Yaşlı Vatandaşlara Aylık Ödeme Desteği

Muhtaç durumda bulunan yaşlı vatandaşlara yardım edilmesi ve sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adil bir şekilde sağlanması hedeflenmektedir.

- Kanun kapsamında, valilikler ve kaymakamlıklar bünyesindeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yürütülen düzenli yardım programlarından, sosyal güvencesi olmayan veya hanede kişi başına düşen geliri asgari ücretin 1/3'ünden az olan yaşlı vatandaşlar faydalanabilmektedir.

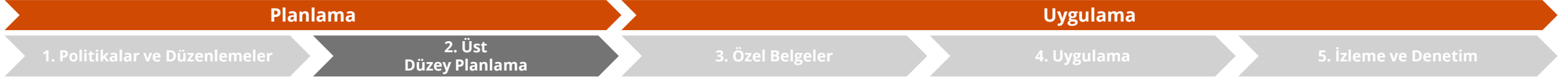
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Düzenli Nakit Yardım Programı

Eşi Vefat Eden Kadınlara Yönelik Sosyal Yardımların Yapılması

Eşini kaybeden ve maddi olarak zor durumda olan kadınların ekonomik durumlarının iyileştirilmesi ve temel ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmektedir.

- Eşi vefat eden kadınlara Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından verilen düzenli nakdi sosyal yardımdan yaşlı kadınlar da faydalanmakta olup, bu yardımlar her ay hesaplanarak 2 ayda bir ödenmektedir.

12. Kalkınma Planı, yaşlılar için entegre sağlık ve sosyal hizmetler ile sürdürülebilir bakım sigortası ve kurumlar arası koordinasyonu hedeflemektedir.

Politika Belgesi ve İlgili Tema

12. Kalkınma Planı
(2019-2023)

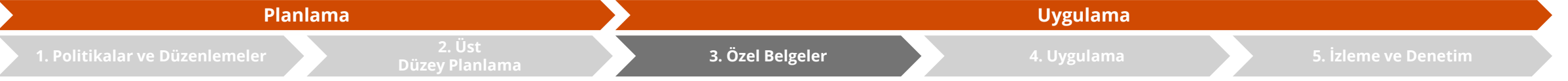
Yaşlı Bireylere Yönelik
Bakım Sigortası
Kurulması

Hedef ve Açıklama

Yaşlı bakım hizmetlerinin finansmanı için bir bakım sigortası kurulması hedeflenmektedir.

- Yaşlı bakımında sağlık ve sosyal hizmetleri bir araya getiren yeni bir model oluşturulması ve bu model çerçevesinde bakım sigortasının geliştirilmesi ele alınmaktadır.
- Kurumlar arası koordinasyon sağlanarak, yaşlı bireylerin ihtiyaç duyduğu sağlık ve sosyal hizmetlerin entegre bir şekilde sunulması planlanmaktadır.

Yaşlılık Şurası Komisyon Raporu, Türkiye'ye özgü aktif yaşlanmayı destekleyen ve sürdürülebilir finansmanla güçlendirilmiş bir uzun süreli bakım modeli oluşturulmasını vurgulamaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

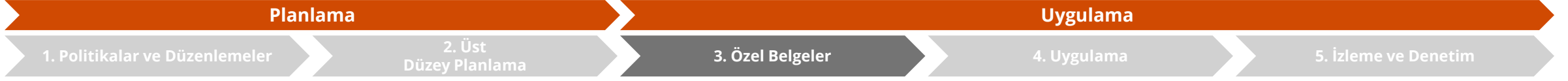
1. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları

Bakım Hizmeti Finansmanın Oluşturulması

Yaşlı bireyler için Türkiye'ye özgü sosyal, kültürel, ekonomik şartlara uygun, aktif ve sağlıklı yaşamı destekleyen bir finansman sistemi oluşturulması hedeflenmektedir.

- Sürdürülebilir bakım hizmetlerinin tek çatı altında toplanması, nitelikli işgücü, hizmet çeşitliliği, kalite ve sürdürülebilir finansmanla desteklenen uzun süreli bakım hizmetinin oluşturulması ve tek elden yürütülmesi ele alınmaktadır.

Raporlar, geliri yetersiz olan yaşlı bireyleri ücretsiz bakım hizmetleri sunarak ve aylık maaş bağlayarak finansal olarak desteklemeyi öne çıkarmaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

Yaşlı Hakları Raporu

Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Bireylerin Desteklenmesi

Yaşlı bireylerin sağlık, bakım ve finansal destek ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmektedir.

- Bakım ihtiyacı olan tüm yaşlı bireylerin, finansal durumlarına bakılmaksızın kurum bakımından yararlanabileceği ve yaşlı bireyler ile bakımını üstlenen aileler için finansal destek sağlayan modellerin oluşturulması ihtiyacı ele alınmıştır.

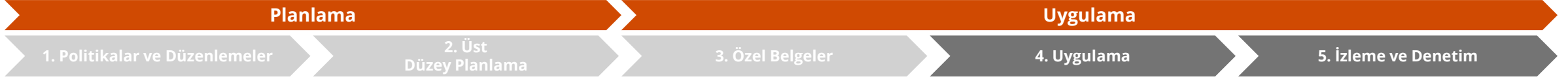
Yaşlı Hakları Raporu

Sosyal Güvenlik Düzeninin Oluşturulması

Herkes için yaşlılık ve sağlık sigortalarını kapsayan genel bir sosyal güvenlik düzeni kurulması hedeflenmektedir.

- Genel sağlık sigortası kapsamında, her birey acil sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilmektedir.
- Raporda, Türkiye'de yaşlı bireylere yönelik sosyal yardımlar aracılığıyla her yaşlı için asgari bir gelir garantisi sağlanması konusu ele alınmıştır.

Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı, yaşlılara yönelik bakım sigortası modelleri ve sürdürülebilir sağlık finansmanı ile altyapı güçlendirilmesini vurgulamaktadır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 - 2026)

Gelecek Yıllarda Artacak Uzun Dönem Bakım İhtiyacının Karşılanabilmesi İçin Finansmanın Geliştirilmesi

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 - 2026)

Araştırmaların Yapılması İçin Uygun Altyapı ve Finansmanın Geliştirilmesi

Hedef ve Açıklama

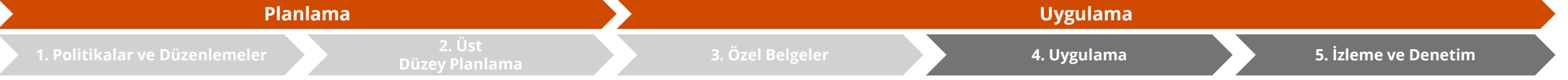
Bakım hizmetlerinde maliyet etkinlik çalışmalarının başlatılması ve bakım hizmetlerinde artan ihtiyacın karşılanabilmesi amacıyla, kamu ve özel bakım sigortası modellerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

- Bakım sigortası modelinin geliştirilmesi amacıyla sistemin nasıl işleyeceğini belirlemek için gerekli teknik ve bilimsel analizlerin yapılmasını kapsamaktadır.
- Hizmet sunan kurumların maliyetlerinin takibi için gerekli kayıt sistemleri oluşturulması planlanmaktadır.

Yaşlı bireyleri etkileyen hastalıkların, tanı ve tedavisi için gerekli araştırmaların yapılmasının sağlanması amacıyla uygun altyapı ve finansmanın temin edilmesi hedeflenmektedir.

- Yatırımları artırmak için gerekli düzenlemelerin yapılması, kamu ve özel sektör arasında, sağlık araştırmaları alanında iş birliğinin güçlendirilmesi ve yaşlı bireyleri etkileyen hastalıkların tanı ve tedavisi için gerekli araştırmalar için ayrılan fonun artırılması planlanmaktadır.

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı, yaşlı bakım finansmanını güçlendirecek modeller geliştirilmesini ve sosyal yardımların çeşitlendirilmesini hedeflemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025)

Ulusal Bakım Güvence Modeline Yönelik Çalışmalar Yapılması

Finansal sürdürülebilirlik açısından ulusal bakım güvence modeli oluşturulması hedeflenmektedir.

- Uluslararası örnekler incelenerek uzun süreli bakım finansmanı hakkında bir değerlendirme raporu hazırlanması ve uzun süreli bakım güvence sistemi ile ülke genelinde bir çalıştay düzenlenerek ilgili tarafların katılımının sağlanması planlanmaktadır.

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025)

Sosyal Koruma Tedbirlerinin Geliştirilmesi

Ekonomik güvencenin güçlendirilmesi için sosyal koruma tedbirlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

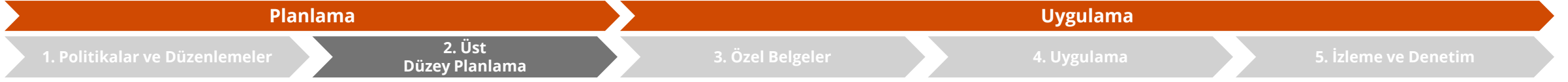
- Yaşlı bakım hizmetlerinde finansmanın güçlendirilmesi amacıyla, sosyal yardımların çeşitlendirilmesi planlanmaktadır.

2.3.5.

Dijital Adaptasyon
ve Yaşlı Bakım
Teknolojileri

COVID-19 pandemisi sonrasında hizmetlerin dijitalleşmesi konusu daha da önem kazanmıştır

Politika Belgesi ve İlgili Tema

12. Kalkınma Planı (2019-2023)

Yaşlı Bireylerin Dijital Hizmetlere Kolaylıkla Adapte Olması

12. Kalkınma Planı (2019-2023)

Yaşlı Bireylerin Hayat Boyu Öğrenme Çerçevesinde Dijital Becerilerinin Geliştirilmesi

Hedef ve Açıklama

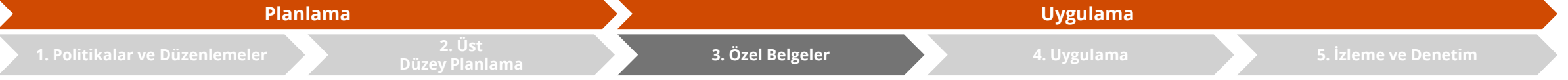
Yaşlı bireylerin sağlık hizmetleri ve kamu hizmetlerinden kolaylıkla faydalanması amacıyla dijitalleşmenin desteklenmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin düzenli olarak takip edilmesi kapsamında, sağlık hizmeti sağlayıcı kuruluşlara gitmelerini gerektirmeyen, bakım ve sağlık hizmetlerine evden erişimi kolaylaştırmak amacıyla "tele-bakım" ve "tele-sağlık" uygulamalarının yaygınlaştırılması vurgulanmıştır.

Yaşlı bireylerin, özellikle COVID-19 pandemiden sonra daha da önemli hale gelen dijital okuryazarlık becerilerini kazanmaları ve dijital araçlar aracılığıyla yaşlı bireylerin ve ailelerinin sosyal hayata katılım düzeyinin ve bağımsız yaşama becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylere yönelik sağlık okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, dijital okuryazarlık ve teknoloji kullanımı eğitimlerinin yaygınlaştırılması planlanmaktadır.
- Kamu ve özel kurumların internet siteleri ve dijital uygulamaları erişilebilir tasarımlarla geliştirilmesi vurgulanmıştır.
- e-Devlet ve e-Nabız gibi temel kamu yönetimi hizmetlerinin yaşlı bireyler tarafından güvenli ve etkin bir şekilde kullanılabilmesi için eğitimler ve çalışmaların yürütülmesi ele alınmıştır.

Yaşlı bireylerin dijital adaptasyonunu kolaylaştıracak uygulamaların ve cihazların yaygınlaştırılması, toplumsal hayata katılımı etkinleştirmektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

1. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları

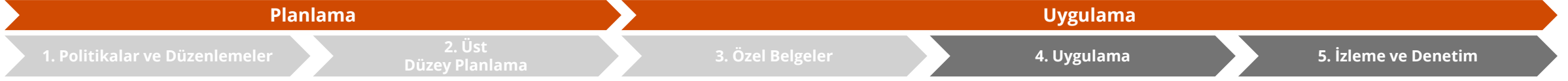
Yaşlı Bireylerin Hayatını Kolaylaştıracak Dijital Uygulamaların/ Cihazların Geliştirilmesi

Hedef ve Açıklama

Yaşlı bireylerin toplumsal hayata daha etkin katılabilmeleri için dijital uygulamaların yaygınlaştırılması ve yaşlı bireylerin yeni teknolojilere uyumunu sağlamak için dijital yetkinliklerini geliştirebilecek faaliyetlerin planlanması hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin sağlık, güvenlik ve bakım ihtiyaçlarına yönelik yazılım ve dijital cihazların üretimi ve kullanımının yaygınlaştırılması önemle vurgulanmaktadır.
- Yaşlı bireylere yönelik bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT/İCT) üretiminin, teknokentlerde yürütülmesi gündeme getirilmiştir.

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı, dijital erişimi artırmak için mevcut durum analizi yaparak, yaşlı bakım kuruluşlarının teknolojik altyapısını modernize etmeyi hedeflemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025)

Yaşlı Bireylerin Dijital Araçlara Erişiminin Kolaylaştırılması

Hedef ve Açıklama

Dijital araçlara erişimin kolaylaştırılması için mevcut erişilebilirlik durumunun analiz edilmesi, yaşlı bireylere bakım hizmeti sunan kuruluşların teknolojik altyapısının modernize edilmesi, bu kuruluşlardaki hizmetlerin kalitesinin artırılması ve yaşlı bireylerin dijital dünyaya erişiminin kolaylaştırılması hedeflenmektedir.

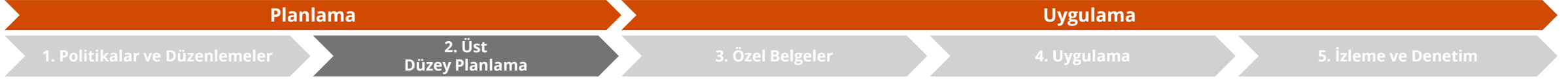
- Yaşlı bireylerin e-Devlet hizmetlerinden yararlanmasını sağlamak ve erişilebilirlik ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla çalışmalar yürütülmektedir.
- Yaşlı bireylerin bankacılık hizmetlerinden yararlanabilmesi için erişilebilirlik ihtiyaçlarının belirlenmesi vurgulanmıştır.
- Ulaşım sistemlerinde dijital okuryazarlığı olmayan yaşlı bireyler için biletleme ve bilgilendirme gibi hizmetlere erişimi sağlayan çözümler geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması konusu ele alınmıştır.

2.3.6.

Yaşlı Turizmi

10. ve 11. Kalkınma Planları, yaşlı bireylerin toplumsal hayata katılımını desteklemek için yaşlı turizm faaliyetleri ve seyahat olanaklarını geliştirmeyi hedeflemektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

10. Kalkınma Planı Komisyon Raporu (2014-2018)

Yaşlı Turizminin Geliştirilmesi İçin Toplumsal Katılım ve Aktif Yaşlanma Destekleri Sunulması

Hem toplumsal katılım hem de aktif yaşlanma açısından, yaşlı bireylerin daha kolay ve sık seyahat edebilmeleri için bilet indirimleri gibi teşviklerin artırılması ile yaşlı turizminin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin seyahat edebilme imkânlarını artırmak için ulaşım, konaklama ve turistik hizmetlerde özel indirimler sunulmaktadır.

11. Kalkınma Planı Komisyon Raporu (2019-2023)

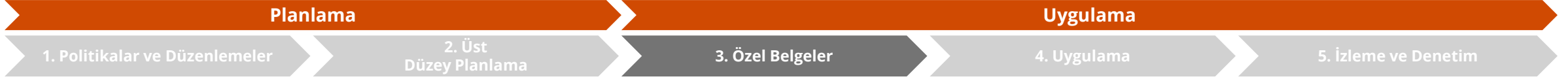
Üçüncü Yaş Turizmi* İçin Sağlık Turizmi Altyapısının Güçlendirilmesi ve Teşviklerin Artırılması

Sağlık turizmi kapsamında yaşlı turizmi çalışmalarına devam edilmesi, kurumsal kapasite geliştirilmesi ve teşviklerin etkinleştirilmesi hedeflenmektedir.

- Sağlık turizmi çerçevesinde yaşlı turizmi çalışmalarının sürdürülmesi, yaşlı bireylerin sağlıklarını ve yaşam kalitelerini iyileştirmek için sürdürülebilir ve etkili bir turizm modeli oluşturmayı kapsamaktadır.
- Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi sürecinde, sağlık turizmi işletmelerinin altyapısı, personel eğitimi ve hizmet standartlarının önemi vurgulanmıştır.

*Üçüncü yaş turizmi, yaşlı bireylerin sosyal etkileşim, eğlence ve sağlık ihtiyaçlarını karşılayan özel tatil ve seyahat programlarını ifade eder.

Yaşlılık Şurası'nda, bakım ve rehabilitasyon turizmi için standartlar uygulanarak, uluslararası entegrasyonla sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması hedeflenmiştir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Hedef ve Açıklama

I. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları

Yaşlı Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Çalışmaların Hızlandırılması

Bakım ve rehabilitasyon turizmi için akredite standartların uygulanması, teşvik altyapısının oluşturulması, ödeme sistemleriyle entegrasyonu, hukuksal boyutların ele alınması ve personele yönelik eğitim verilmesi hedeflenmektedir.

- Bakım ve rehabilitasyon turizmini teşvik etmek amacıyla yerel destek mekanizmalarının devreye alınması ve hizmetlerin finansmanı için ulusal ve uluslararası ödeme sistemlerine uyumlu altyapının kurulması ele alınmıştır.

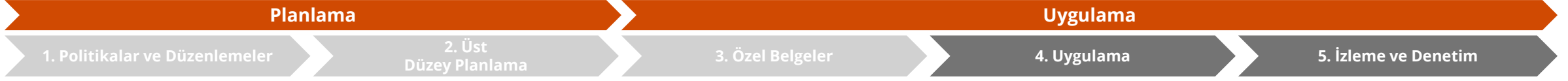
I. Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları

Türkiye'de Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Turizminin Desteklenmesi

Sağlık turizmi hizmetlerinin standardize edilmesi, erişilebilirlik standartlarının oluşturulması, rehabilitasyon ve termal turizme odaklanılması, jeotermal potansiyelin geliştirilmesi ve iyi yaşam (wellness) uygulamalarının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

- Türkiye'nin yaşlılıkta jeotermal kaynak kullanımında referans noktası haline gelmesi amacıyla sağlık turizminin geliştirilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.
- Yaşlı bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinin herkes için erişilebilir olabilmesi adına detaylı erişilebilirlik standartları ve kılavuzlarının hazırlanması vurgulanmıştır.

Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık ve rehabilitasyon fırsatlarının genişletilmesi ve uluslararası sağlık turizmi tesislerinin sayısının ve kalitesinin artırılması hedeflenmektedir

Politika Belgesi ve İlgili Tema

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 - 2026)

Yurt Dışında Yaşayan Yaşlı Vatandaşların Bakım ve Rehabilitasyon Hizmetlerini Ülkede Alabilmesi

Yurt dışında yaşayan yaşlı bireylerin kamu ve özel sektörde ücretsiz ulaşım, konaklama hizmetleri ile sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanması için kaplıca turizmi ve tesislerde kontenjan ayrılmasının teşvik edilmesi hedeflenmektedir.

- Yaşlı bireylerin geri dönüş süreçlerinde maddi yüklerini hafifletmek ve ülke içindeki sosyal hizmetlere erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla destekleyici önlemler ve teşvikler sunulmakta ve bu çerçevede çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır.

Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 - 2026)

Yabancı Yaşlı Bireylerin Ülkemizdeki Sağlık ve Rehabilitasyon Hizmetlerinden Yararlanabilmesi İçin Sağlık ve Rehabilitasyon Turizminin Geliştirilmesi

Yaşlı nüfusu yoğun ülkelerde sağlık turizmi tanıtım faaliyetleri artırılarak, uluslararası sağlık turizmi yetki belgesi alacak tesislerin sayısı ve kalitesinin yükseltilmesi, bu alandaki teşviklerin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

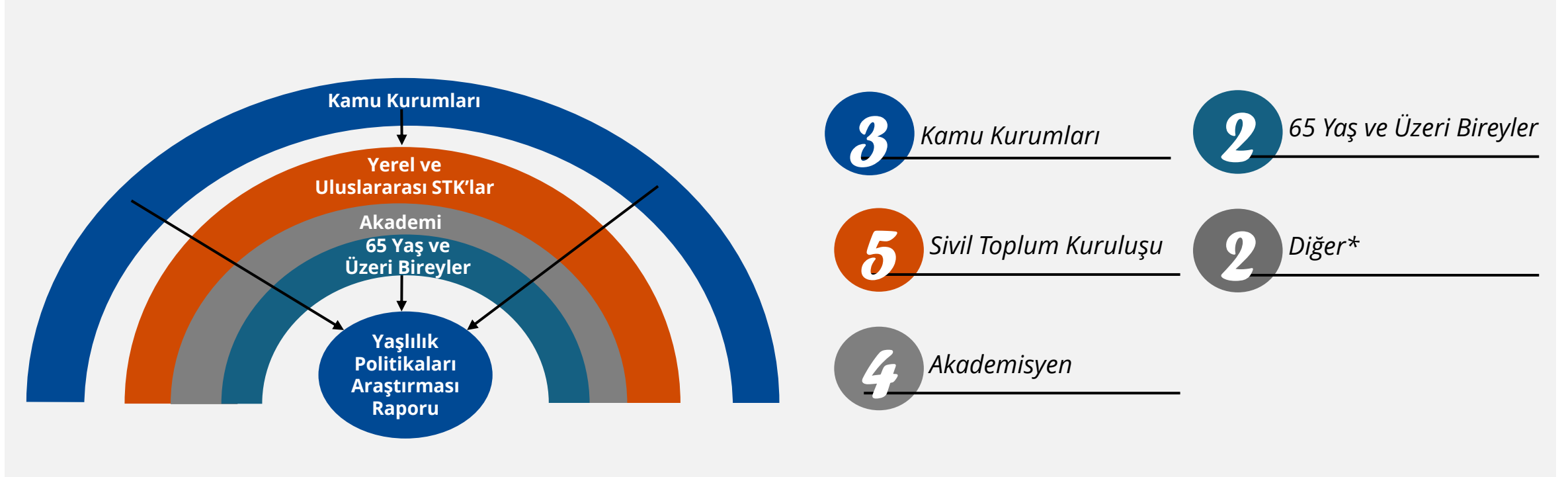
- Tanıtım faaliyetlerinin bu ülkelerdeki yaşlı bireylere yönelik sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin avantajlarını vurgulayan kampanyaları ve stratejileri içermesi planlanmaktadır.
- Sağlık ve rehabilitasyon turizmi alanındaki yatırımları desteklemek amacıyla mevcut teşviklerin (finansal destekler ve vergi indirimleri) artırılması hedeflenmektedir.

2.4.

Paydaş Görüşmeleri

Paydaş ve Uzman Görüşmeleri Katılımcı Profili

Yaşlılık Politikaları Araştırması Raporu kapsamında 16 farklı paydaş, uzman ve 65 yaş ve üzeri bireyler ile görüşme yapılarak politika belgeleri, makaleler ve veriler ışığında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

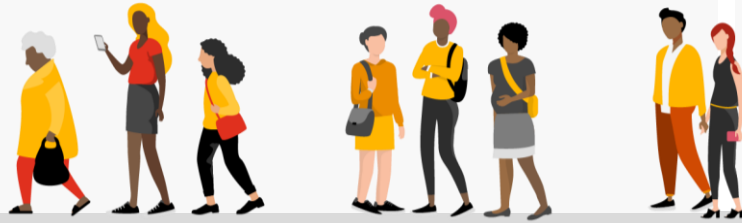
*Uluslararası kuruluş, bireysel görüşme veya özel sektör.

Paydaş ve Uzmanlardan Alıntılar

Kamu ve İlgili Kurumlar

“...Yaşlı denilince sadece huzurevi konuşmamak gerekiyor ama bazı yaşlılar da bunu talep edebiliyor. Ben orada sosyalleşirim diyor... Yaşlılar evinden çıkıyor, huzurevi Avcılar'da, çok zor bir şey... **Doğup büyüdüğün mahalleden bambaşka bir yere....** Birden hasta gibi oluyorsun, psikolojik olarak çok zor bir duruma sokuyor.

“ Çok basit gelebilir size ama... Yaşlılarda çok sık ayak problemleri oluyor ve dengelerini çok etkiliyor. **Düşeceğini düşünüp sokağa çıkmayabiliyor bile.** Şu an Türkiye'de ayak sağlığı hizmeti yok, ücretsiz erişemiyorlar. Özellerde de çok pahalı.

Sivil Toplum Kuruluşları

“ 65 yaş ve üzeri bireylerin internetin olmadığı bir dönemde doğmaları nedeniyle **dijital ortamda kendini bir göçmen gibi hissetmeleri** söz konusu. Göçmen olduğunuzda hayat sıfırdan başlıyor... Bütün bunlar bir yaşlı için olmayan şeyler, mesela e-postanız yok, sosyal medya hesabınız yok. Tümüyle yabancı hissettiğiniz bir alan... Bu durum, sanki iki farklı dünyanın insanlarıymışız gibi bir his yaratıyor.

“ Anlamlı ve geçerli bir politika tasarımı için **Türkiye'nin nüfusunu bir bütün olarak ele almak yerine, bölgesel düzeyde değerlendirme** yapmak daha doğru olacaktır. Bunun nedeni, bazı bölgelerde yaşlılık probleminin görüldüğünden daha büyük ve geniş bir alanı kapsamasıdır. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi kullanılarak ayrıntılı araştırmalar yapılmalı ve yaşlılık politika önerileri **ilçe bazında belirlenmelidir.**

“ Yaşlılar konuşulurken sadece yaşlıları düşünmemek lazım. Yaşlılıkla ilgili bir şey hazırlıyorsanız toplulukla ilgili hazırlıyorsunuz. **yaşlı dostu değil yaş dostu** yani her yaşa dost alanlar ve mekanların olması önemsememiz gereken başka bir konu.

Akademisyenler

“ Türkiye'de **yaşlılarımız dramatik bir şekilde yalnızdır.**

“ **Yalnızlık, başta Alzheimer hastalığı** olmak üzere birçok sağlık sorununu tetikleyebilir.

“ Evde bakım tamamen yoksul olanlara veriliyor. Ancak vergi veriyorsunuz, size yardım edilmiyor, bakıma muhtaç olan herkese yardım edilmesi gerekiyor... **Bakan kişi bir yerden sonra bakılacak duruma da geliyor...**

“ Her ülkenin belirli risk grupları vardır ve devlet bu gruplara aktif sürveyans yapar, yani sorun ortaya çıkıp onlar bana gelmeden önce ben gider müdahale ederim. Kim bu gruplar Türkiye'de, bebek çocuklar, 15-49 yaş doğurgan yaş kadınlar, gebe lohusalar...Peki yaşlılar? **Yaşlılar bu grup içinde değil, periyodik olarak izlenmiyorlar.**

65 Yaş ve Üzeri Bireylerin Önemli Alıntıları

Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma

“Sağlığın çeşitli bileşenleri var: hareketli olma, sağlıklı beslenme, iyi ve kaliteli uyku, stres yönetimi gibi, mutlaka **sosyal ilişkiler** boyutu da değerlendirilmeli.”

“Sağlıklı yaşam yolculuğuna çıkış nedenlerimizden biri **ilaçsız yaşayabilmektir**.”

“Beslenmemi ve yaşam tarzımı **değiştirerek iyileştirdim**.”

Öne Çıkan Zorluk Alanları

“Tıp fakültelerinde öğrencilere beslenme ve hastalık ilişkisi **öğretilmiyor**... Aslında olması gereken **hastalık neden oldu**, nasıl ortadan kaldırılabirim, olmalı. **Fonksiyonel tıp ya da yaşam tarzı gibi kavramlar** üniversitelerde okutulmalı.”

“Kendi çevresinde ve sosyal ilişkisiyle yaş alması çok önemli oluyor. Yaşlıların **birbirleriyle konuşmaları ve sosyalleşmeleri** gerçekten önemli.”

“Beslenme önemli bir bölüm, **temiz ve sağlıklı gıdaya ulaşım en zor alanlardan biri**. Bu talep daha da yaygınlaştı, maaliyeti o kadar farklı olmamasına rağmen bu gıdalar maddi bir zorluk oluşturuyor.”

“...belediyesi **sağlık köyü** yaptılar, Alzheimer hastalarını getirip sosyalleşmelerini sağlıyorlardı ama **Alzheimer olmamalarını sağlayacak şeyler** yapılmıyordu.”

Öneriler

“Sağlık taramalarının ve **panellerin** aslında devlet tarafından yılda bir kere yaşlı bireyler için yapılması gerekmektedir.”

“Sağlıklı yaşlanmanın **herkes tarafından bilinmesi ve benimsenmesi**, bu yaklaşımın sadece belirli bir kesime hitap eden ayrıcalıklı bir akım olarak kalmaması açısından önemlidir.”

“Hastalıklara yönelik tanımlanan referans aralıkları optimal sağlık değerlerini göstermemekte. Optimal sağlık için olması **gereken değerlerin** de görüşülmesi gerekiyor, referans aralıklarına bakarak sağlıklı ya da değil olmamalı.”

Paydaş ve Uzman Görüşmelerinde Öne Çıkan Temalar (1/2)

Aktif Yaşlanma

Örnek Sorular

- Aktif ve sağlıklı yaşlanma kapsamında Türkiye’de sunulan hizmetlere yönelik genel değerlendirmenizi paylaşabilir misiniz?
- Yaşlı bireylerin aktif ve sağlıklı yaşlanma ihtiyaçlarını karşılamak için hangi hizmetler öncelikli olarak geliştirilmelidir?

Paydaş Görüşleri

- Aktif yaşlanma kapsamında, yaşlı bireylerin çalışma hayatına katılımının teşvik edilmesi.
- Toplumda yaşlılıkla ilgili kalıp yargıların kırılması ve yaşlı bireylerin aktif yaşamlarının desteklenmesi.
- Aktif yaşlanmanın, yaşlılık süreci de dahil olmak üzere doğumdan itibaren başlayan önemli bir kavram olarak benimsenmesi.
- Yaşlı bireylerin aktif yaşlanması için yaşam boyu öğrenme fırsatlarına erişiminin sağlanması, bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olunması.

Dijital Dönüşüm ve Teknoloji Kullanımı

Örnek Sorular

- Türkiye’de yaşlı bireylerin dijital teknolojilere erişimi ve bu teknolojilerden faydalanma düzeyleri hakkında gözlemlerinizi nedir?
- Yaşlı bireylerin bağımsız yaşamalarını desteklemek için hangi teknolojiler ve yardımcı cihazlar kullanılabilir?

Paydaş Görüşleri

- Sağlık hizmetlerinin dijitalleştirilmesi, hasta takibi, sağlık yönetimi ve tele sağlık uygulamalarının yaygınlaşması.
- Yaşlı bireylerin dijital teknolojilere erişimi ve kullanımı konusunda eğitimlerin verilmesi.
- Dijital uygulamaların, yaşlı bireylerin kullanımına uygun şekilde tasarlanması.
- Yaşlı bireylerin, siber tehditlere karşı korunması ve kişisel verilerinin güvenliğinin sağlanması.

Bakım Sigortası ve Finansman Modelleri

Örnek Sorular

- Yaşlı bakım sigortası konusunda ne düşünüyorsunuz?
- Yaşlılık hizmetleri finansmanında karşılaşılan en büyük zorluklar nelerdir?
- Sağlık ve bakım hizmetlerinin finansmanı konusunda Türkiye’de ne gibi iyileştirmeler yapılabilir?

Paydaş Görüşleri

- Yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarının karşılanmasında bakım sigortasının uygulanması.
- Bakım sigortasının finansmanı için çeşitli modeller geliştirilmesi.
- Bakım sigortası sisteminin sürdürülebilirliği için devletin ve bireylerin ortak bir sorumluluk üstlenmesi.
- Diğer ülkelerde uygulanan bakım sigortası ve finansman modellerinin incelenmesi.
- Bakım sigortasının sosyal yardım mekanizmalarıyla entegre edilerek daha kapsamlı bir destek sistemi oluşturulması.

Eğitim ve Farkındalık

Örnek Sorular

- Yaşlı bireyler için hangi mesleki eğitim ve beceri geliştirme programları sunuluyor?
- Yaşlı bireylerin dijital becerilerini geliştirmek için ne tür eğitim programları ve destekler geliştirilebilir?

Paydaş Görüşleri

- Toplumda yaşlılıkla ilgili kalıp yargıların kırılması ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik duyarlılığın artırılması.
- Yaşlı bireylerin ve bakım verenlerin, sağlık, sosyal hizmetler ve dijital okuryazarlık konularında eğitilmesi.
- Yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının, yaşlı bireyler için eğitim ve farkındalık programları düzenlemesi.
- Yaşlılıkla ilgili konuların etkili bir şekilde iletişiminin yapılması için medya ve iletişim kanallarının da aktif olarak kullanılması.

Paydaş ve Uzman Görüşmelerinde Öne Çıkan Temalar (2/2)

Yerel Yönetimlerin Rolü

Örnek Sorular

- Yaşlı bireylerin sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için hangi hizmetler öncelikli olarak geliştirilmelidir?
- Yerel yönetimlerin yaşlı bireylere yönelik çalışmaları konusunda karşılaştıkları başlıca zorluklar nelerdir?

Paydaş Görüşleri

- Gündüz bakım evleri ve aktif yaşam merkezlerinin yerel yönetimler tarafından yaygınlaştırılması.
- Yerel yönetimlerin yaşlı bireylerle ilgili çalışmalarını artırması ve yaşlılık müdürlükleri gibi özel birimlerin kurulması.
- Yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin standartlarının tanımlanması ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi.
- Dijital okuryazarlığın artırılması için yerel yönetimlerin destek vermesi.

Kurumlar Arası İş Birliği

Örnek Sorular

- Türkiye'de yaşlı bakım hizmetleri konusunda en acil politika ihtiyaçları nelerdir? Yaşlı bakım hizmetlerinde kaliteyi artırmak için ne gibi önerilerde bulunabilirsiniz?
- Türkiye'deki yaşlı bakım merkezlerinin kapasitesi ve hizmet kalitesi hakkında genel değerlendirmenizi paylaşabilir misiniz?
- Yaşlı hakları konusunda ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve kamu kurumları arasındaki iş birliğini nasıl değerlendirirsiniz?

Paydaş Görüşleri

- Yaşlı birey verilerinin ilgili kurumlar arasında sistematik ve düzenli paylaşılması.
- Yaşlılık politikalarının bölgesel farklılıkları daha detaylı incelemek adına ilçe bazında değerlendirilmesi.
- Gerontologların istihdamı ve bakım personelinin eğitimi gibi konularda iş birliği içerisinde çalışmaların yürütülmesi.

Sağlık ve Sosyal Bakım Hizmetleri

Örnek Sorular

- Yaşlı bireylerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumsal hayata katılımlarını geliştirmek için hangi hizmetler öncelikli olarak geliştirilmelidir?
- Türkiye'de yaşlı bireylere yönelik sağlık ve bakım hizmetlerinin genel olarak erişilebilirliği ve kalitesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Paydaş Görüşleri

- Sağlık ve sosyal hizmetlerin entegre bir şekilde sunulması, bu iki alanın birbirini tamamlayarak daha etkili bir bakım sağlanması.
- Sosyal destek hizmetlerinin güçlendirilmesi, özellikle yalnız yaşayan yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonuna yönelik çalışmalar yapılması.
- Sağlık ve sosyal hizmetlerde belirli standartların oluşturulması, bu hizmetlerin kalitesini yükseltecek denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi.

Nüfus Dinamikleri

Örnek Sorular

- Yaşlanma süreci üzerinde göçün ne gibi etkileri vardır?
- Yaşlı bireyleri yaş grubu bazından nasıl tanımlıyorsunuz ve bu tanımlara göre geliştirilen çalışmalar farklılaşıyor mu?

Paydaş Görüşleri

- 2040-2050 projeksiyonları çıkarılarak, demografik değişimlerin etkilerine yönelik stratejilerin belirlenmesi.
- Kırsal alanlardaki yaşlı bireylerin ihtiyaçları ile kentsel alanlardaki yaşlı bireylerin ihtiyaçları arasındaki farklılıkları gözeterek politikaların çeşitlendirilmesi.
- Göç dinamiklerinin, nüfus yapısını etkileyen önemli bir faktör olarak ele alınması.

Paydaş ve Uzman Görüşmelerinde Öne Çıkan Öneriler

1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

Her belediyeye ait yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun bir huzurevi veya yaşlı bakım merkezi bulunmalıdır. Ayrıca, Belediye Kanunu ve ilgili mevzuata, gerontologların norm kadroda yer almasını öngören bir düzenleme eklenmelidir.

★ Koruyucu sağlık hizmetlerine yönelik bütçeler artırılmalı ve bu alanda farkındalık yaratılmalıdır.

★ Kurumsal bakım kapasitesini artırmak için devlet destekli projeler ve yatırımlar yapılmalıdır. Ayrıca, bakım kapasitesini geliştirme kapsamında, ön lisans bakım personelleri için açık ve kapsamlı iş tanımları oluşturulmalıdır.

★ Hasta yakınlarına yönelik destek programları ve eğitimler düzenlenmelidir.

Rehabilitasyon merkezlerinde yaşlı bireylerin fonksiyonel yaşamlarını destekleyici programlar ve hizmetler sunulmalıdır.

★ Alzheimer hastalığının farklı dönemlerine yönelik uygun destek ve hizmet modelleri geliştirilmelidir.

Evde bakım hizmetleri için öncelikle kapsamlı ihtiyaç analizi yapılmalıdır. Kamu tarafından desteklenen, standartları belirlenmiş ve düzenli olarak denetlenen hizmet modelleri oluşturulmalıdır.

★ Sağlıklı yaşlanmayı destekleyen programlar ve evde bakım hizmetlerinin artırılması gerekmektedir. Sağlıklı yaşam tarzı eğitimi, koruyucu sağlık hizmetleri ve evde bakım destekleri gibi alanlarda devlet destekli projeler ve fonlar sağlanmalıdır.

2. Sosyal Katılım

Belediye ve sosyal hizmet kurumları, yaşlı bireylerin evlerinde güvenliği artırmak için programlar geliştirmelidir.

3. yaş üniversitelerinin sayısı artırılmalı ve sürekli eğitim programları düzenlenmelidir.

★ Sosyal destek programları güçlendirilmeli ve yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonunu artırmak için yerel topluluklarla iş birliği yapılarak çeşitli destek hizmetleri sunulmalıdır. Yalnız yaşayan yaşlı kadınlar ayrıca dikkate alınmalıdır.

Sosyal bakım hizmetlerine yatırım yapılarak, yaşlı bireyler için sağlık bakımının periyodik olarak, sosyal bakımın ise uzun vadede yapılması planlanmalıdır.

Belediyeler, yerinde yaşlanma politikalarını oluşturmalı ve uygulamalıdır. Bu politikalar, yaşlı bireylerin yaşadıkları çevrede sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli düzenlemeleri içermelidir.

Belediyeler, kamusal mekanlarda yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak, standartlara uygun temel hizmetleri sağlamak için düzenlemeler yapmalıdır. Ayrıca, bu standartların denetlenmesi ve uygulanmasının takip edilmesi için mekanizmalar kurulmalıdır.

★ Belediyeler için sosyal hizmetlerin standartlarını belirleyen bir çerçeve oluşturulmalıdır. Bu çerçeve, tüm belediyelerin belirli bir minimum hizmet seviyesini sağlamasını garanti ederken, yerel önceliklere göre esneklik tanıyabilmelidir.

3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım

Yaşlı bireylerin çalışma hayatına devam edebilmelerini teşvik eden yarı zamanlı iş olanakları ve iş yerinde yaşlı dostu düzenlemeler sağlanmalıdır.

★ Emeklilik maaşlarının iyileştirilmesi ve özel sağlık sigortalarının yaşlılık döneminde daha erişilebilir ve sürdürülebilir hale getirilmesi sağlanmalıdır.

Kırsal alanların boşalmasını ve kentsel alanlardaki yaşlı nüfus artışını göz önünde bulundurarak, ekonomik ve sosyal dengesizlikleri önlemek amacıyla kırsal bölgelerde istihdam fırsatları ve girişimcilik destekleri oluşturulmalıdır.

Esnek ve güvenceli çalışma modelleri ile yaşlı bireylerin işgücüne katılımları desteklenmelidir.

Kamu Kurumları

STK'lar

Akademisyenler

Birçok farklı uzmanın/paydaşın vurguladığı öneri

Paydaş ve Uzman Görüşmelerinde Öne Çıkan Öneriler

4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı

- ★ Sosyal yardım programlarının kapsamı genişletilmeli ve daha geniş bir yaşlı nüfusuna ulaşacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- Uzun dönem bakım ve sigorta işlemlerinin verimliliğini artırmak için, bu süreçleri denetleyen ve yöneten kurumlara yönelik kapsamlı reformlar yapılmalı ve dijitalleşme teşvik edilmelidir.
- ★ Kurumsal bakım hizmetlerinin kapasitesini artırmalı ve mevcut hizmetlerin kalitesini geliştirmek için kaynak ayrılmalıdır. Ayrıca, maddi yardımlar ve bakım sigortaları ile bakıma ihtiyacı olan kişilere destek sağlanmalıdır.
- ★ Bireylerin sigorta primlerinin bir kısmını ödeyebileceği ve geri kalan kısmını devletin karşıladığı bir yaşlılık sigorta sistemi kurulmalıdır. Bu sigorta, bakım ihtiyacı oluştuğunda maddi destek sağlamalıdır.
- Sigorta primi veya vergi indirimi gibi alternatif finansal destek yöntemleri değerlendirilmelidir.
- ★ SGK bünyesinde bir bakım sigortası programı oluşturulmalıdır. Bu program, yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine erişimini güvence altına almalı ve sosyal güvence sisteminin bir parçası olmalıdır. Sistem ihtiyaca göre seviyelendirme şeklinde oluşturulmalıdır.
- ★ Yaşlı bakım hizmetleri kamu tarafından finanse edilmeli ve hizmetlerin erişilebilirliği gelir durumuna bakılmaksızın garanti altına alınmalıdır.

5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri

- ★ Uzaktan bakım sistemlerine yatırım yapılmalı ve bu teknolojilerin evde bakım hizmetlerinde kullanımı teşvik edilmelidir.
- Dijitalleşme ile sağlık hizmetlerinin erişilebilirliğini artırmak için altyapı ve eğitim programları oluşturulmalıdır.
- Yaşlı bireylerin sağlık takibini sağlamak için entegre bir elektronik sağlık kayıt sistemi geliştirilmelidir.
- ★ Yaşlı bireyler için dijital ve medya okuryazarlığı eğitim programları düzenlenmelidir.
- ★ Siber suçlar konusunda yaşlı bireyleri bilgilendiren ve koruyan farkındalık kampanyaları yürütülmelidir.
- Sosyal medya kullanımını teşvik eden eğitim programları ve rehberlik hizmetleri sunulmalıdır.
- ★ Dijital uygulamaların tasarımında kullanıcı dostu ve yaş dostu özellikler ön planda tutulmalıdır. Uygulama geliştiricileri, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını dikkate alarak kullanıcı arayüzlerini düzenlemeli ve erişilebilirlik standartlarını sağlamalıdır.
- Uzaktan hasta takip sistemlerinin geliştirilmesi için yerli girişimcilere finansal destek sağlanmalı ve bu sistemlerin sağlık sisteminde entegrasyonunu kolaylaştıracak teşvikler sunulmalıdır.

6. Yaşlı Turizmi

- Tanıtım programlarına yaşlı bireylerin de dahil edilmesini sağlamak için yaşlı bireyler için özel tur paketleri oluşturulmalıdır.
 - Tanıtım faaliyetleri, yerel doğa, kültür ve yaşam alanlarını kapsayacak şekilde genişletilmelidir.
 - Yabancı yaşlı bireylerin bakımına yönelik 1960-1973 yılları arasında yapılan ikili antlaşmaların gözden geçirilmesi ve güncellenmesi sağlanmalıdır.
 - ★ Yaşlı bireylere yönelik geziler, etkinlikler ve sosyal aktiviteler düzenleyen destekleyici politikalar oluşturulmalıdır.
 - Yaşlı turizmini geliştiren programların erişilebilirliğini artırmak için devlet teşvikleri ve özel sektör iş birlikleri sağlanmalıdır.
- Kamu Kurumları*
 STK'lar
- Akademisyenler*
 Birçok farklı uzmanın/paydaşın vurguladığı öneri

3. İyi Uygulama Örnekleri

İy Uygulama Örnekleri kapsamında, dünyada yaşlılıkla ilgili politikalar incelenmiş ve seçili ülkeler ile Türkiye'de yaşlı nüfus için hayata geçirilen başarılı uygulamalar detaylandırılmıştır

Dünyada Yaşlılık ile İlgili Öne Çıkan Stratejik Belgeler ve Standartlar

Bu konu başlığı altında aşağıdaki konular ele alınmıştır.

- ✓ Dünyada Yaşlılık ile İlgili Çalışmalar
 - Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanmış seçili belgeler,
 - Avrupa Birliği Müktesebatı, Avrupa Sosyal Haklar Sütunu, Avrupa Komisyonu Yaşlanma Üzerine Yeşil Kitabı
- ✓ Yaşlılık Politikalarının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi ve Uyumu

Seçili Ülkeler ve Yerel İy Uygulama Örnekleri

Bu konu başlığı altında aşağıdaki ülkeler altı ana eksen çerçevesinde incelenmiştir. Ek olarak, paydaş görüşmelerinde öne çıkan ülke örnekleri ve yerel uygulamalar ele alınmıştır.

- ✓ 6 Ana Eksen Altında Derinlemesine Ülke İncelemeleri
 - Japonya
 - Almanya
- ✓ Seçili Başarılı Ülke Uygulamaları ve Türkiye'de Öne Çıkan Örnekler

3.1.

Dünyada Yaşlılık ile İlgili Öne Çıkan Stratejik Belgeler ve Standartlar

Dünya genelinde yaşlı nüfusun artışıyla birlikte uluslararası kuruluşlar, yaşlı bireylerin korunması ve haklarının geliştirilmesi için kapsamlı belgeler yayımlamaktadır

Dünyada yaşlı nüfusun artışıyla birlikte, Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB) ve Avrupa Komisyonu gibi uluslararası kuruluşlar, yaşlı bireylerin korunması ve yaşlı haklarının geliştirilmesi amacıyla çeşitli belgeler yayınlamakta ve programlar oluşturmaktadır.

BM Tarafından Hazırlanan Belgeler ve Yürütülen Çalışmalarda Yaşlı Hakları*1

*Birleşmiş Milletler'in 193 üye ülkesi bulunmaktadır. Seçili belge ve çalışmaya yer verilmiştir, kapsayıcı değildir.

1 TİHEK (2022). Türkiye Yaşlı Hakları Raporu. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2012). Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı. Yayıncı, N. (2023). Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Yaşlı Bireylerin Hakları ve Yaş Ayrımcılığı. PwC Analizi.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan yaşlılık alanındaki en güncel belgelerden olan Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı Planı (2021-2030) çeşitli aksiyon adımlarını ortaya koymaktadır (1/2)

1

Yaş ve Yaşlanmaya Yönelik Düşünme, Hissetme ve Davranış Şeklinin Değiştirilmesi

Eylem Alanları

Yaş temelli önyargılar, bireylerin sadece yaşlarına dayanarak kalıp yargılara (düşünme), önyargılara (hissetme) ve ayrımcılığa (davranış) maruz kalmalarına yol açmaktadır. Bu durum, özellikle yaşlı bireylerin sağlık ve refahını olumsuz etkilemektedir. Yaş temelli önyargılar, politikalar ve programlar üzerindeki etkisiyle sağlık, eğitim, işgücü ve sosyal güvenlik gibi alanlarda zorluklara neden olmaktadır. Yaşa dayalı önyargıların önlenmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla dahil edici, insan haklarına dayalı bir yaklaşım benimsenerek yasal düzenlemeler, kapsayıcı programlar ve farkındalık faaliyetleri yapılması vurgulanmaktadır.

Aksiyon Adımları

- Yaş temelli ayrımcılığı yasaklayan yasalar çıkarılması ve uygulama mekanizmalarının güçlendirilmesi
- Yaşçılığı ortadan kaldırmak için eğitim, sağlık ve işgücü gibi alanlarda programlar geliştirilmesi
- Medya ve diğer iletişim kanallarında yaşlı bireylere dair dengeli bir bakış açısı sunulması
- Eğitim kurumlarında düzenlenen eğitimlerle ve kuşaklararası etkinliklerle yaşçılığın azaltılmasına yönelik çalışmalara destek verilmesi
- Yaşçılıkla ilgili araştırmalara dayanan kampanyalar yürütülerek sağlıklı yaşlanma hakkında kamuoyunun bilgi düzeyinin artırılması

2

Yaşlı Bireylerin Yetkinliklerini Destekleyen Çevrelerin Oluşturulması

Eylem Alanları

Hem kırsal hem de kentsel alanlardaki fiziksel, sosyal ve ekonomik çevreler, sağlıklı yaşlanmanın temel belirleyicileri olarak yaşlanma sürecini ve sunduğu fırsatları doğrudan şekillendirmektedir. Yaş dostu çevreler, bireylerin yaşam boyu gelişimini destekleyen, engelleri ortadan kaldıran ve sağlıklı yaşlanmayı teşvik eden politikalar, sistemler ve hizmetlerle inşa edilmektedir. Bu sayede, bireylerin fiziksel ve zihinsel kapasitelerini sürdüren faaliyetler teşvik edilmekte ve kapasite kaybı yaşansa dahi, kişilerin hayatlarında değer verdikleri şeyleri yapmaya devam edebilmeleri sağlanmaktadır.

Aksiyon Adımları

- Yaş dostu şehirler ve topluluklar için ulusal veya bölgesel programlar geliştirilmesi ve bu programların tasarımında yaşlı bireyler, sivil toplum ve özel sektörün dahil edilmesi
- Konut seçeneklerinin genişletilerek yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun yerlerde yaşlanmalarının sağlanması
- Bina, ulaşım ve teknolojilerde erişilebilir, sürdürülebilir ve cinsiyete duyarlı standartlara uyum sağlanması
- Yaşlı bireylerin sosyal faaliyetlere katılımını artırmak ve yalnızlığı azaltmak için sosyal ve boş zaman etkinliklerinin düzenlenmesi
- Dijital ve finansal okuryazarlığı artıran eğitimler düzenlenmesi ile birlikte yaşlı bireylerin gelir güvenliğinin güçlendirilmesi
- Yaşam boyu öğrenme fırsatlarının, özellikle yaşlı kadınlar için yaygınlaştırılması
- İstihdamda yaş çeşitliliğinin teşvik edilmesi, çalışma ortamı güvenliğinin iyileştirilmesi ve bireylerin iş hayatında aktif kalmalarının sağlanması
- Yaşlı bireylere yönelik istismarın önlenmesi, acil durumlar için yaşa duyarlı planlar geliştirilmesi ve kaynakların buna göre tahsis edilmesi

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan yaşlılık alanındaki en güncel belgelerden olan Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı Planı (2021-2030) çeşitli aksiyon adımlarını ortaya koymaktadır (2/2)

3

Yaşlı Bireyler için Kapsamlı ve Entegre Sağlık Hizmetlerinin Sağlanması

Eylem Alanları

Yaşlı bireylerin **önleyici, tedavi edici, rehabilite edici, palyatif ve yaşam sonu bakımı** gibi yüksek kaliteli temel sağlık hizmetlerine erişimlerinin sağlanması önem arz etmektedir. Ayrıca, **güvenli, erişilebilir ve maliyeti uygun** ilaçlar, aşılar, dental bakım ve sağlık teknolojileri sunulması öne çıkmaktadır. Bu hizmetlerin sağlanması, yaşlı bireylerin **mali sıkıntıya düşmeden, kaliteli sağlık hizmetlerinden faydalanmasına** yardımcı olmaktadır. Sağlık hizmetlerinde yaş dostu uygulamaların yaygınlaştırılması amacıyla **dijital çözümler, yaşlı bakım işgücünün geliştirilmesi ve yaşam boyu sağlık hizmetleri** gibi çalışmalara odaklanılmaktadır.

Aksiyon Adımları

- DSÖ'nün yaşlı bireyler için entegre bakım paketinin uygulanması ve sağlık sisteminin bu bakımı hayata geçirme kapasitesinin değerlendirilmesi
- Yaşlı bireylerin işlevsel yeteneklerini optimize etmek için güvenli, etkili ve uygun fiyatlı ilaç, aşı, tanı ve yardımcı teknolojilere erişimlerinin iyileştirilmesi
- Dijital teknolojilerin entegrasyonunun teşvik edilmesi ve gelecekteki işgücü planlamasının yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi
- Dijital teknolojilerin entegre bakımda güvenli ve uygun maliyetli kullanımının teşvik edilmesi
- Yaş dostu birinci basamak sağlık hizmetlerinin genişletilmesi
- Önleyici, tedavi edici, rehabilite edici ve uzun süreli bakım hizmetlerinin entegre edilerek yaşlı bireylerin sağlık ve sosyal bakımına kesintisiz erişimlerinin sağlanması
- Sağlıklı yaşlanma konusunda sektörler arası iş birliği kapasitesinin artırılması
- Özellikle engelli yaşlı bireyler, yerli halk, mülteciler ve göçmenler gibi grupların hizmetlerden dışlanmamasının temin edilmesi

4

Yaşlı Bireyler için Uzun Süreli Bakıma Erişim Sağlanması

Eylem Alanları

Yaşlı bireylerin **fiziksel ve zihinsel kapasitesindeki** azalma, kendi bakımlarını yapmalarını ve topluma katılımlarını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, **kaliteli uzun süreli bakıma erişim**, bu kişilerin işlevsel yeteneklerini koruyarak onurlu bir yaşam sürmeleri açısından önemlidir. Her ülkenin, yaşlı bireylerin **günlük yaşam, kişisel bakım ve sosyal katılım ihtiyaçlarını karşılayan** uzun süreli bakım sistemlerine sahip olmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda, **gündüz bakımı, evde bakım ve geçici bakım** gibi geniş bir hizmet yelpazesi sağlanması ve bu hizmetlerin, sağlık hizmetleri ve topluluk ağları ile entegre edilmesi önem taşımaktadır.

Aksiyon Adımları

- Uzun süreli bakım için yasal çerçeveler ve sürdürülebilir finansman mekanizmaları oluşturulması
- Yaşlı bireyler, aileleri, sivil toplum ve yerel hizmet sağlayıcıların, politika ve hizmetlerin tasarımına dahil edilmesi
- Toplum temelli bakım hizmetleri için ulusal standartlar, rehberler ve protokoller geliştirilerek etik ve insan haklarına uygun olmasının sağlanması
- Dijital ve yardımcı teknolojilere erişim sağlanarak yaşlı bireylerin işlevsel yeteneklerinin artırılması
- Gayri resmi ve resmi bakıcılara eğitim ve destek verilmesi ve güvenceli esnek çalışma düzenlemelerinin yapılması
- Uzun süreli bakım hizmetlerinin sürekli olarak izlenmesi ve geliştirilmesi

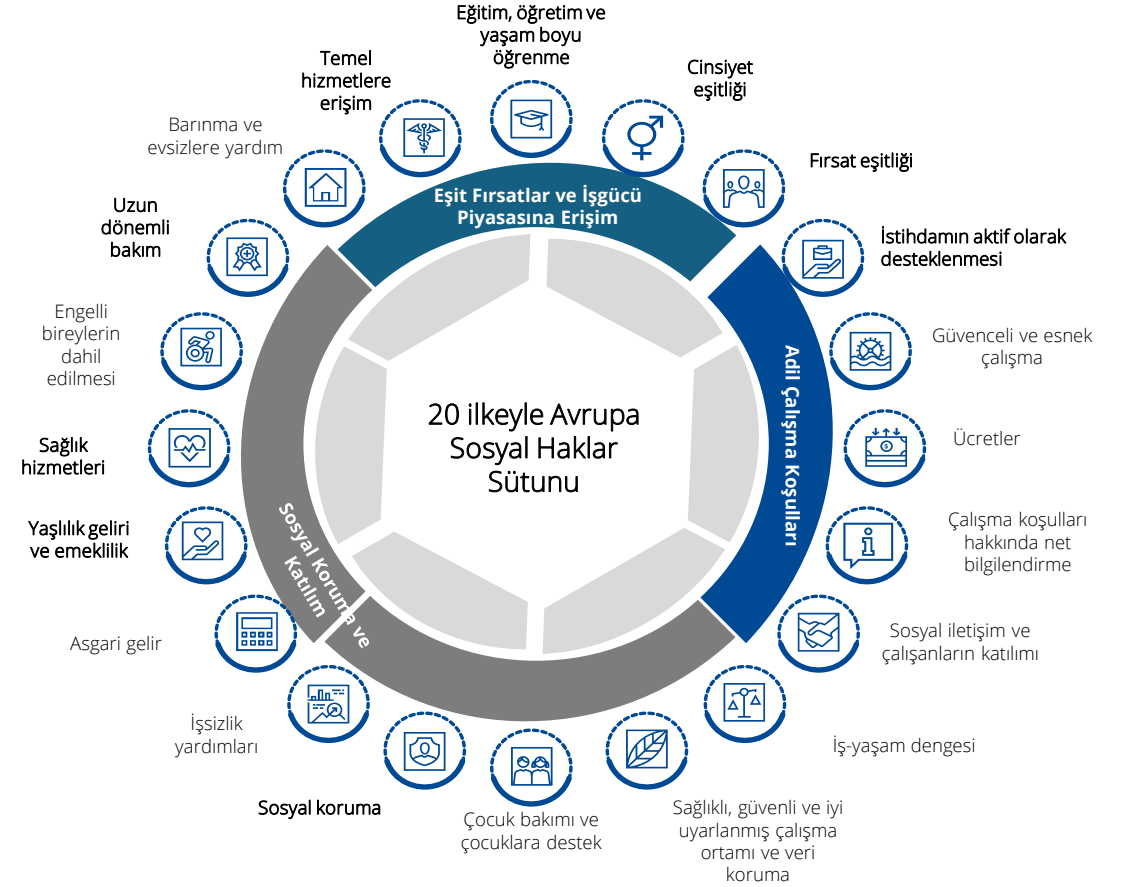
Avrupa Birliği'nin sosyal haklar alanında yaptığı güncel çalışmalara uyum sağlanması, yaşlı bireylerin refahını artırmak ve sosyal dışlanma riskini azaltmak açısından önem taşımaktadır

Avrupa Birliği Müktesebatı

- AB katılım müzakereleri, Türkiye'nin AB Müktesebatını (AB'nin hukuk sistemini) ne kadar sürede kendi hukuk sistemine uyarlayıp yürürlüğe koyacağını ve etkin şekilde uygulayacağını belirleyen bir süreçtir.
- Avrupa Birliği, **sosyal ilerlemeyi teşvik etmeyi ve herkes için yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirmeyi** amaçlamaktadır. AB, Üye Devletlerin politikalarını tamamlayarak asgari standartlar belirlemekte ve bu doğrultuda **daha fazla iş imkânı, eşitlik, sosyal koruma ve kapsayıcılık politikalarını** desteklemektedir.
- AB'nin sosyal haklar alanındaki hedefleri, Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun 20 temel ilkesi doğrultusunda belirlenmiştir. Bu temel ilkeler arasında **Sosyal Politika ve İstihdam** faslında istihdam, sosyal koruma, sosyal dışlanmayla mücadele ve uzun süreli bakımın yanı sıra **yaşlı bireyleri** içeren konular da ele alınmaktadır.
- Avrupa Sosyal Haklar Sütunu kapsamında **yaşlılık geliri ve emekli aylıkları, uzun süreli bakım hizmetleri ve sosyal koruma hakları** gibi başlıklar öne çıkmaktadır. Ayrıca, **yaşlı bireylerin sosyal dışlanma riskinin azaltılması ve sosyal içerme politikalarının geliştirilmesi**, bu faslın yaşlı bireyleri ilgilendiren temel unsurları arasındadır.
- Uzun süreli bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi, **yaşlılık geliri ve emeklilik sistemlerinin güvence altına alınması** gibi hak ve ilkelerle yaşlı bireylerin refahının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ek olarak, kadın istihdamını teşvik eden politikalar, kadınların işgücü piyasasına katılımını artırmayı amaçlamaktadır.

'2030 yılına kadar 20-64 yaş grubundaki nüfusun %78'inin istihdamda olması, yetişkinlerin %60'ının her yıl eğitime katılması ve yoksulluk riski altındaki kişi sayısının 15 milyon azaltılması hedeflenmektedir.'

Avrupa Komisyonu'nun Yaşlanma Üzerine Yeşil Kitap'ında, aktif yaşlanmayı teşvik etmek için gerekli hakların ve yatırımların önemi öne çıkarılmaktadır

Temellerin Atılması

- ❑ **Sağlıklı ve Aktif Yaşlanma:** Aktif yaşlanma, kronik hastalıkların riskini azaltarak işgücü ve istihdam oranlarına olumlu katkı sağlamakla birlikte, sosyal koruma sistemlerini güçlendirip ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Bu bağlamda, kamu politikalarının proaktif önlemlerle sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmesi büyük önem taşımaktadır.
- ❑ **Yaşam Boyu Eğitim ve Öğrenme:** Bireylerin bilgi ve becerilerini sürekli geliştirmelerini sağlayarak istihdam edilebilirliklerini artırmakta, iş tatmini sağlamak ve demans gibi yaşa bağlı bilişsel gerilemeyi geciktirmekte önemli bir rol oynamaktadır.
- ❑ **Eğitime Erişimde Bölgesel Farklılıklar:** COVID-19'un tetiklediği uzaktan öğrenme süreci, dijital hizmetlere erişimde kırsal toplulukların karşılaştığı eşitsizlikleri vurgularken, dijital öğrenim ve eğitimi iyileştirmek için yeni ve entegre yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışma Hayatının En Verimli Şekilde Değerlendirilmesi

- ❑ **Daha Fazla İnsanın İşgücüne Kazandırılması:** Nüfusun yaşlanması ve çalışma çağındaki nüfusun azalmasının yarattığı sorunları hafifletmek için işgücüne katılım oranlarının artırılması, yaşlanan çalışanların iş hayatına entegrasyonunun teşvik edilmesi, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve iş ortamlarının daha erişilebilir hale getirilmesi önemlidir.
- ❑ **Verimlilik, İnovasyon ve İş Fırsatları:** Verimlilik artışının yavaşladığı ekonomilerde, yeşil ve dijital dönüşümlerle desteklenen inovasyon, 'gümüş ekonomi' gibi alanlarda yeni iş fırsatları yaratarak yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaya ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmeye destek olmaktadır.
- ❑ **İstihdam ve Verimlilikte Bölgesel Bakış Açısı:** Kırsal ve az gelişmiş bölgelerin işgücü fırsatlarından yararlanma potansiyeli, uygun altyapı ve dijital bağlantılar sağlandığında, hem çalışma çağındaki bireyler hem de yaşlanan nüfus için gelişim olanaklarını artırabilmektedir.

Emeklilikte Yeni Fırsatlar ve Zorluklar

- ❑ **Aktif Yaşam:** Emeklilerin topluma bilgi ve deneyim aktarımı, yaşlılığın sağlıklı ve aktif bir şekilde sürdürülmesine önemli katkılarda bulunmaktadır.
- ❑ **Yaşlılıkta Yoksulluk:** Emeklilik, çoğu insan için gelir kaybıyla birlikte gelirken, artan yaşam beklentisi ve sağlık hizmetlerine duyulan ihtiyaç, yaşlı bireylerin finansal risklerle karşılaşmasına neden olmakta ve bu durum onları yoksulluk riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır.
- ❑ **Yeterli, Adil ve Sürdürülebilir Emeklilik Sistemleri:** Çalışma hayatının uzatılması, emeklilik yaşı ile kariyer gereksinimlerinin ayarlanması gibi reformlar, emeklilik sistemlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak açısından kritiktir.

Yaşlanan Nüfusun Artan İhtiyaçlarının Karşlanması

- ❑ **Yaşlanan Nüfusun Sağlık ve Uzun Dönem Bakım İhtiyaçlarını Karşılama:** Yaşlanan nüfusun artan sağlık ve uzun dönem bakım ihtiyaçları, sistemler üzerinde erişim, maliyet ve kalite açısından zorluklar yaratmakta olup yenilikçi teknolojiler, işgücünün artırılması ve toplumsal desteklerin güçlendirilmesi bu açıdan önemlidir.
- ❑ **Mobilite, Bağlantı ve Erişilebilirlik:** Toplu taşıma hizmetlerinde erişilebilir ve akıllı altyapılara yatırım yapılırken, kırsal alanlardaki yaşlı bireyler için dijital beceri eksiklikleri nedeniyle dijitalleşme ve otomasyon alanında zorluklar oluşturmaktadır.
- ❑ **Bakım ve Hizmetlere Erişimde Bölgesel Farklılıklar:** Kırsal bölgelerde sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar yaşanırken, dijital çözümler ve topluluk temelli yenilikçi hizmetler bu açıdan kapatmada önemli bir rol oynamaktadır.
- ❑ **Kuşaklararası Dayanışma Yoluyla Refahın Artırılması:** Kuşaklararası dayanışma yalnızlık, zihinsel sağlık sorunları ve sosyal uyum eksikliği gibi yaşlı bireylerin refahını olumsuz etkileyen faktörleri azaltarak, yaşlı bireylerin topluma sosyal ve ekonomik katkıda bulunmalarını sağlamaktadır.

Kimseyi Geride Bırakma: Yaşlanma, Yaşlı Bireyler ve 2030 Ajandası

Yaşlılık Politikalarının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi ve Uyumu

- Yaşlanma süreci, toplumun her sektöründe derin etkilere sahiptir. İşgücü piyasalarından finansa, sağlık sistemlerine, siyasi katılıma, mal ve hizmet talebine, kentsel planlama ve altyapı geliştirmeye kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.
- Bu bağlamda, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının (SKA)¹ başarıyla uygulanabilmesi için yaşlanma süreci ve yaşlılıkla ilişkili **ekonomik ve sosyal dönüşümlere hazırlıklı olmak** kritik önem taşımaktadır.
- Yaşlı bireylerin **bağımsız, sağlıklı ve üretken** bir yaşam sürmelerini sağlamak için gerekli koşulların oluşturulması ve yaşamlarını etkileyen tüm alanlarda **karar almalarına olanak tanınması**, toplumsal bir sorumluluktur. Bu bağlamda, yaşlı bireylerin katkılarını değerlendiren ve teşvik eden politika değişiklikleri önem arz etmektedir.
- Yaşlanma konusu doğrudan SKA'lar içinde ayrı bir başlık olarak yer almasa da, bu konu SKA hedefleriyle doğrudan ilişkilidir. Özellikle **kırılgan durumda olan nüfus grupları içinde yaşlı bireylerin yer alması**, şu hedeflerle örtüşmektedir:

Hedef 1: Yoksulluğa Son

Hedef 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam

Hedef 4: Nitelikli Eğitim

Hedef 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Hedef 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme

Hedef 10: Eşitsizliklerin Azaltılması

Hedef 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar

¹ Birleşmiş Milletler Türkiye. (t.y.). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları.

SKA'lar doğrultusunda, yaşlı bireylerin hakları ile toplumsal katılımlarının geliştirilmesi sağlanmalı ve bu kapsamda politika önerileri uluslararası hedeflerle uyumlu hale getirilmelidir (1/3)

İlişkili Sürdürülebilir Kalkınma Amacı

Yaşlanma ile İlişkili Alt Hedefler

Bu hedeflere ulaşmak amacıyla geliştirilen politika ve uygulamalar, yaşlı bireylerin karşılaştığı hangi temel sorunların çözümüne yardımcı olabilir?

Hedef 1.1 Günde 1,25 dolardan daha az bir parayla geçinen insanların sayısı şeklinde ölçülerek tanımlanan aşırı yoksulluğun 2030'a kadar herkes için, her yerde ortadan kaldırılması

Hedef 1.2. 2030'a kadar ulusal tanımlara göre bütün boyutlarıyla yoksulluk içinde yaşayan her yaştan erkek, kadın ve çocuk oranının en az yarıya indirilmesi

Hedef 1.3. Temel mal ve hizmetler de dâhil edilerek herkes için ulusal açıdan uygun sosyal koruma sistemleri ve önlemlerinin hayata geçirilmesi ve 2030'a kadar yoksul ve kırılgan durumdaki kişiler için önemli ölçüde korunma sağlanması

❑ Emekli maaşlarının yetersizliği veya hiç emekli maaşı alamama nedeniyle aşırı yoksulluk içinde yaşayan yaşlı bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerinin ve yaşam standartlarının yükseltilmesinin güvence altına alınması

❑ Genellikle düşük gelirlili ve savunmasız gruplar arasında yer alan yaşlı bireylerin ekonomik durumlarını ve yaşam koşullarını iyileştirme

❑ Sağlık hizmetleri, konut güvenliği ve temel mal ile hizmetlere erişimlerinin kolaylaştırılmasıyla yoksul ve kırılgan durumdaki yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin iyileştirilmesi

Hedef 3.8. Finansal riskten korunmayı, kaliteli temel sağlık hizmetlerine erişimi ve herkesin güvenli, etkili, kaliteli ve uygun fiyatlı temel ilaçlara ve aşılarla erişimini de kapsayan evrensel bir sağlık güvencesi sisteminin oluşturulması

❑ Yaşlıların finansal riskten korunması ve emeklilik döneminde artan sağlık giderlerinin neden olduğu mali zorlukların hafifletilmesi

❑ Yaşlı bireylerin kaliteli temel sağlık hizmetlerine; ayrıca güvenli, etkili, kaliteli ve uygun fiyatlı temel ilaçlara ve aşılarla erişiminin sağlanması

SKA'lar doğrultusunda, yaşlı bireylerin hakları ile toplumsal katılımlarının geliştirilmesi sağlanmalı ve bu kapsamda politika önerileri uluslararası hedeflerle uyumlu hale getirilmelidir (2/3)

İlişkili
Sürdürülebilir
Kalkınma Amacı

Yaşlanma ile İlişkili Alt Hedefler

Bu hedeflere ulaşmak amacıyla geliştirilen politika ve uygulamalar, yaşlı bireylerin karşılaştığı hangi temel sorunların çözümüne yardımcı olabilir?

Hedef 4.3. 2030'a kadar bütün kadın ve erkeklerin erişilebilir ve kaliteli teknik eğitim, mesleki eğitim ve üniversiteyi kapsayan yüksek öğretime eşit biçimde erişimlerinin sağlanması

Hedef 4.4 2030'a kadar istihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimcilğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması

Hedef 4.6. 2030'a kadar bütün gençlerin ve hem kadın hem de erkek olmak üzere yetişkinlerin büyük bir bölümünün okuryazar olmasının ve matematiksel beceriler kazanmasının güvence altına alınması

- ❑ Yaşlı bireylerin temel okuryazarlık ve sayısal yetkinlikten başlayarak yükseköğretime, mesleki eğitime, yeniden eğitime, dijital eğitime, yetişkin eğitimine, gayri resmi, rekreasyonel ve topluluk tabanlı eğitime, yaşam boyu öğrenme programlarına ve teknoloji/dijital alanında beceri eğitimine kadar geniş bir yelpazede eğitim imkanlarına erişimi; ve böylece becerilerini geliştirmesi, öz saygısının artması, istihdam ve girişimcilik fırsatlarının genişlemesi, potansiyelini tam anlamıyla ortaya koyabileceği özgür ve bağımsız bir yaşam sürmesi

Hedef 5.4. Ulusal şartlara uyduğunda; kamu hizmetlerinin, altyapının ve sosyal koruma politikalarının sağlanması ile hane ve aile içerisinde sorumluluk paylaşımının teşvik edilmesi yoluyla ücretsiz bakım ve ev işlerinin tanınması ve değer görmesi

- ❑ Yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması ve sosyal koruma politikalarının güçlendirilmesiyle ekonomik güvencelerinin artırılması
- ❑ Kapsayıcı ve destekleyici politikalarla, genellikle kadınların üstlendiği ev işlerinin ve bakım sorumluluklarının toplumsal olarak görünür olması ve değer görmesi ve hane içi sorumlulukların cinsiyet eşitliği odaklı daha adil paylaşılması ile beraber kadınların yaşlandığı süreçte ekonomik ve sosyal durumlarının iyileşmesi

SKA'lar doğrultusunda, yaşlı bireylerin hakları ile toplumsal katılımlarının geliştirilmesi sağlanmalı ve bu kapsamda politika önerileri uluslararası hedeflerle uyumlu hale getirilmelidir (3/3)

İlişkili
Sürdürülebilir
Kalkınma Amacı

Yaşlanma ile İlişkili Alt Hedefler

Bu hedeflere ulaşmak amacıyla geliştirilen politika ve uygulamalar, yaşlı bireylerin karşılaştığı hangi temel sorunların çözümüne yardımcı olabilir?

Hedef 11.1. 2030'a kadar herkesin yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara ve temel hizmetlere erişiminin sağlanması ve gecekondu mahallelerinin iyileştirilmesi

Hedef 11.2. 2030'a kadar özellikle kırılgan durumda olan insanların, kadınların, çocukların, engellilerin ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına özel önem gösterilerek, yol güvenliğinin geliştirilmesi, özellikle toplu taşıma sisteminin geliştirilmesiyle herkesin güvenli, uygun fiyatlı, erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerine erişiminin sağlanması

Hedef 11.3. 2030'a kadar bütün ülkelerde kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşmenin geliştirilmesi ve katılımcı, entegre ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin planlanması ve yönetilmesi için kapasitenin güçlendirilmesi

Hedef 11.7. 2030'a kadar özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlı bireyler ve engellilerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına evrensel erişimlerinin güvence altına alınması

- ❑ Yaşlı bireylerin yaşamlarını bağımsız sürdürebileceği şekilde uygun konutlara ve sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması, temel ihtiyaçlarının karşılanması.
- ❑ Yaşlı bireylerin bağımsızlıklarının desteklenmesi ve sosyal yaşantılarının zenginleşmesini destekleyecek şekilde ulaşımın yaşlı bireyler için daha erişilebilir ve sürdürülebilir hale getirilmesi
- ❑ Yaşlı bireylerin daha sağlıklı, bağımsız ve aktif bir yaşam sürmelerini destekleyecek, yaşam kalitelerini artıracak ve toplumsal hayata dahil olmalarını sağlayacak şekilde yaşlı dostu şehirlerin planlanması ve yönetilmesi
- ❑ Yaşlı bireylerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına erişimlerinin güvence altına alınması

3.2.

Seçili Ülkeler ve Yerel İyi Uygulama Örnekleri

Neden Japonya yaşlılık politikalarında başarılı bir ülke olarak seçildi?

Japonya'nın diğer ülkelere kıyasla yaşlı bireylere yönelik politikalarda öne çıkmış olmasının temel nedenleri:

1. Kısa Dönem Nüfus Artışı

- Japonya'nın savaş sonrası hızlı nüfus artışı dönemi sadece 3 yıl sürmüştür. Bu kısa süre, Japonya'nın demografik yapısında hızla yaşlanmaya ve önemli bir değişime yol açmıştır. ¹
- Bu dönem sonrasında doğan nesillerin emeklilik yaşına ulaşmasıyla, kamu emeklilik ve sağlık hizmetlerinden yararlanacak yaşlı nüfus hızla artmıştır.

2. Yüksek Yaşam Süresi

- 1978'den bu yana en yüksek yaşam beklentisine sahip ülkelerden biridir.
- Uzun yaşam beklentisi ve düşük doğurganlık oranı, Japonya'nın yaşlı bağımlılık oranını artırarak demografik değişimi daha da belirgin hale getirmiştir.

3. Göçmenlerin İşgücüne Sınırlı Katılımı

- Japonya gibi yaşlı nüfusa sahip ülkelerde, ülkeye gelen göçmenlerin demografik yapıya etkisi sınırlıdır.
- Diğer G7 ülkelerine kıyasla çok kısıtlı işgücü ithal eden Japonya'nın, 2018 yılındaki toplam çalışanlarının sadece %2.2'si göçmenlerden oluşmuştur. ¹

¹ IMF. (2020). Shrinkanomics: Policy Lessons from Japan on Aging, PwC Analizi

Japonya'nın yaşlı nüfusunun toplam nüfusa oranı:

%30.1

Japonya, 1960'lardan itibaren yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için politikalar geliştirmiş ve bu süreçte yaşlı bireylerin refahını artırmayı hedefleyen proaktif yaklaşımlar benimsemiştir

Japonya'nın uzun vadeli bakım sigortası sistemi, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak için entegre sağlık ve sosyal hizmetler sunarak sürdürülebilir bir finansman modeli oluşturmuştur

Sağlık ve Bakım Hizmetleri

Uzun Vadeli Bakım Sigortası Sistemi

Temel Hedefler:

- Yaşlı bireylerin bağımsız bir yaşam sürdürmelerini destekleyen kapsamlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesi
- Tıbbi ve bakım hizmetlerinin entegrasyonunun teşvik edilmesi
- Kamu fonları, sigorta primleri ve kullanıcı ücretlerinin kombinasyonu yoluyla sürdürülebilir finansman sağlanması

Kapsamı:

- 2000 yılında yürürlüğe giren ve günümüze kadar aralıklarla revize edilen sistem yaşlı bireylerin kendi seçimlerine dayalı olarak çeşitli kuruluşlardan entegre **sağlık, tıbbi ve sosyal yardım hizmetleri** alabilmesine olanak sağlamaktadır.
- Evde bakım hizmetlerinin** çerçevesi genişletilmiştir. Evde uzun süreli tıbbi bakım yönetim **rehberliği**, **ev ziyareti hemşireliği**, **gündüz hizmetleri** ve **ayakta tedavi rehabilitasyonu** gibi yeni hizmetler eklenmiştir.
- Topluluk temelli** bakım anlayışı benimsenerek yaşlı bireyleri topluluk içinde desteklemeye yönelik hizmetler geliştirilmiştir. Örneğin, demans hastalarına yönelik **küçük gruplu bakım evleri** ve **uzun süreli bakım ekipmanlarının kiralanması** da sigorta kapsamına alınmıştır.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Japonya'nın uzun dönemli bakım sigorta sistemi, birçok yaşlı bireyin **yaşam kalitesini ihtiyaçlarına uygun bakım hizmetleri** sağlayarak önemli ölçüde **artırmıştır**. 2000 yılında uzun süreli bakıma uygun olduğu belgelenen kişilerin sayısı 2,2 milyonken bu sayı **2018'de 6,3 milyona** ulaşmıştır.
- Yardım alanların sayısındaki artış ve sunulan hizmetin çeşitlenmesiyle** birlikte, uzun vadeli bakıma yönelik **toplam harcamalar** 2000'de 3,6 trilyon Yen (33 milyar \$) iken, **2018'de 11,1 trilyon Yene (69 milyar \$)** çıkmıştır.
- Sigorta primleri, kamu fonları ve kullanıcı ücretlerini** birleştirerek sürdürülebilir bir finansman modeli oluşturulmuştur.
- Tıbbi ve bakım hizmetlerinin entegrasyonu**, yaşlı bireylerin karmaşık ihtiyaçlarını karşılamada etkili olmuştur. **Düzenli değerlendirmelere, geri bildirimlere ve sonuçlara** dayalı olarak politikaları adapte etme istekliliği, sistemin başarısı için kritik öneme sahiptir.

İstihdam ve İşgücü

Yaşlıların İstihdamının İstikrarlaştırılması Kanunu

Temel Hedefler:

- Yaşlı bireylerin işgücüne katılımının teşvik edilmesi ve istihdam fırsatlarının artırılması
- Yaşlı bireylerin çalışma hayatında kalmalarının sağlanması
- İşverenlerin, yaşlı çalışanların iş yerinde kalmasını destekleyen önlemler almaya teşvik edilmesi
- Yaşlı çalışanların yetenek ve deneyimlerinden yararlanarak ekonomik büyümeye katkıda bulunulması

Kapsamı:

- İşverenlerin işyerlerinde **emeklilik yaşını artırmaları veya zorunlu emeklilik uygulamasını kaldırmaları** teşvik edilmektedir. 2004 yılında işverenlere 65 yaşına kadar işçi çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir. 2020'de yapılan düzenlemede ise hem kamu hem de özel sektör işverenlerinin, **70 yaşına kadar istihdam sağlamaya** yönelik çaba göstermesi gerekliliği vurgulanmıştır.
- 2021'de bu çabayı destekler nitelikte **çalışma imkanlarının güvence altına alınması, sürekli istihdam tedbiri alınması** ve eski çalışanların işletmeciler tarafından yürütülen faaliyetlere devamlılığının sağlanması gibi yeni politika eklemeleri yapılmıştır.
- Yaşlı çalışanların yeteneklerini geliştirmeleri için **eğitim ve beceri geliştirme programları** düzenlenmektedir.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Kanun, yaşlı nüfusun **işgücüne katılımını artırmış ve istihdam oranlarını yükseltmiştir**. İstihdam artışının önemli bir bölümünü ise kadrosuz çalışanlar oluşturmaktadır.
- Emekli olan çalışanların yeniden **işe alınmasını kolaylaştıran programlar ve teşvikler** sunulmuştur. Yaşlı çalışanların ihtiyaçlarına uygun **esnek çalışma politikaları** geliştirilmesi, onların işgücünde kalmasını kolaylaştırmaktadır.
- İşverenlere** yönelik teşvikler, yaşlı çalışanların istihdamını artırmada etkili olmuştur. Ancak, bazı işverenlerin, yaşlı çalışanların yeniden istihdam edilmesi veya emeklilik yaşının uzatılması konusunda **isteksiz** olduğu gözlemlenmiştir.
- Yaşlı çalışanların iş yerlerinde kalması, **şirketlerin deneyim ve bilgi birikiminden yararlanmalarını** sağlamıştır. Yaşlı çalışanların sürekli **eğitim ve gelişim programlarına** katılımı, **işgücünde kalma sürelerini ve verimliliklerini** artırmaktadır.

Yaşlı bireylerin bağımsızlıklarını desteklemek amacıyla, alışık oldukları çevrede yaşamaya devam edebilmeleri için bütünlük destek ve hizmetler sunan bir sistem geliştirilmiştir

Sosyal Katılım

Toplum Temelli Bütünlük Bakım Sistemi

Temel Hedefler:

- Yaşlı bireylerin sağlık, bakım, yaşam destekleri ve sosyal katılım hizmetlerine kolay erişiminin sağlanması
- Toplum içinde dayanışmanın ve yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonunun teşvik edilmesi
- Bakım modeli geliştirilmesi hizmetlerinin tıbbi hizmetlerle entegrasyonunun sağlanması
- Sürdürülebilir ve erişilebilir bir bakım

Kapsamı:

- Yaşlı bireylerin yaşamlarının sonuna kadar **alışık oldukları çevrede** kendi tarzlarında yaşamaya devam edebilmeleri için **bağımsızlıklarının desteklenmesi** amacıyla toplum içinde **bütünlük destek ve hizmetler sunan bir sistem** olarak geliştirilmiştir.
- **Barınma, tıbbi bakım, uzun süreli bakım, koruyucu bakım, evde bakım, gündüz bakımı ve günlük yaşam desteği** olarak beş unsurdan oluşmakta olan modelin temel amacı, bu unsurların yaşlı bireylerin günlük yaşam alanlarına entegre edilmesidir.
- Yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımını teşvik etmek için çeşitli **sosyal aktiviteler, topluluk etkinlikleri ve gönüllü destek programları** düzenlenmektedir.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Yaşlı bireylere **aileleri, arkadaşları ve komşuları** tarafından desteklenen tanıdık topluluklarında hayatlarını dolu dolu yaşama imkanı sunularak, toplumdaki **itibar ve özerkliklerini koruma olanağı** tanınmıştır.
- Toplum temelli hizmetler, yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımını artırarak **izolasyonu azaltmıştır**.
- Sağlık ve bakım hizmetlerinin entegrasyonu, **farklı kurumlar arasında etkili koordinasyon** gerektirmektedir.
- **Toplumun aktif katılımı ve gönüllü destek programları**, yaşlı bireylere yönelik hizmetlerin etkinliğini artırmaktadır.

Kapsayıcılık

Yaşlı Dostu Kent Uygulaması

Temel Hedefler:

- Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun kentsel altyapı ve hizmetler geliştirilmesi
- Yaşlı bireylerin bağımsız yaşamlarının desteklenmesi ve toplumsal hayata teşvik edilmesi
- Yaşlı dostu politikaların sürdürülebilirliğinin sağlanması

Kapsamı:

- Ağustos 2014'te değiştirilen Kentsel Yeniden Yapılanmaya İlişkin Özel Önlemler Yasası kapsamında resmileştirilen **kompakt şehir politikası**, Japonya'daki **kentsel gelişimi optimize** etmeyi amaçlamıştır.
- **Altyapı ve konutun yeniden planlanmasıyla** tıbbi hizmetler, sosyal yardım ve ticaret tesisleri için belirlenen bölgeler yoğunlaştırılmıştır.
- Nüfusun şehir merkezinde yoğunlaşmasına olanak tanıyan sistem ile **yaşlı bireylerin ihtiyaç duyduğu alanlara ve hizmetlere yürüyerek veya toplu taşımayla erişimi kolaylaştırılmıştır**.
- Toyama, yaşlı dostu kent uygulamalarının başarılı bir örneğidir. Şehir, yaşlı bireylerin kolayca erişebileceği **toplu taşıma hizmetlerini genişletmiş** ve **kentsel altyapı** yaşlı bireylere uygun olarak düzenlenmiştir.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Yaşlı dostu kentsel uygulamalar, yaşlı bireylerin **yaşam kalitesini ve toplumsal hayata katılımını artırmıştır**. Yaşlı bireylerin bağımsız bir şekilde yaşayabilmeleri için gerekli altyapı ve hizmetler sağlanmıştır. Ancak, **mevcut kentsel altyapının dönüştürülmesi** bir zorluk alanı olarak ortaya çıkmaktadır.
- Kompakt şehir uygulama örneği Toyama'da yaşlı bireylerin **mobilitelerini kolaylaştıran** ulaşım altyapısının yanı sıra **bütünsel iyiliklerini hedefleyen** yenilikçi çözümler getirilmiştir.
- Toyama kentinde **yaşlı bireylerin aktivitesini attırmak ve üretime katkılarını** sağlamak amacıyla Yamada **Tarım fabrikasında** yaşlı bireylerin işgücünden faydalanan bir girişim başlatılması uygulamaların farklı sektörlerdeki etkilerini gözler önüne sermektedir.

Yaşlılık hizmetleri finansman modeli, mali baskılar ve bakım çalışanı açığına rağmen, yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine erişiminde hak temelli bir yaklaşım benimsemektedir

Yaşlılık Hizmetleri Finansmanı

Uzun Vadeli Bakım Sisteminin Finansmanı

Temel Hedefler:

- Yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarının karşılanması ve ailelerin bakım yükünün azaltılması
- Sürdürülebilir bir finansman modeli sunulması

Kapsamı:

- Belediyeler sigortacı olarak faaliyet göstermekte, **40 yaş ve üzeri** kişilerden **Uzun Vadeli Bakım Sigortası Sistemi (LTC) sigorta primlerini** toplayarak LTC sigorta finansmanını yönetmektedir. LTC sistemi üç kaynak aracılığıyla finanse edilmektedir: **sigorta primi, vergilendirme ve kullanıcılar tarafından yapılan ödemeler.**
- LTC bütçesinin yarısı 40 yaş üstü yetişkinler tarafından finanse edilirken, **bütçenin diğer yarısı genel vergiden karşılanmaktadır.**
- LTC bütçesi, **sigortalanan hizmetlerin maliyetlerinin %70-90'ını** ödemektedir. Geriye kalan kısım için ise gelir düzeylerine göre belirlenen katkı payı oranıyla cepten ödemeyle karşılanmaktadır.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Maliyet paylaşımı yaklaşımını benimseyen sistem **tüm paydaşların katkıda bulunmasını** sağlayarak yaşlı bireylere yönelik yardımlara ilişkin algıyı hayirseverlikten **haklara dönüştürmüş olup her ekonomik düzeyden yaşlıyı kapsamaktadır.**
- LTC sisteminin finansmanı, **yaşlı nüfusun artması ve bakım ihtiyacının büyümesi** nedeniyle **mali baskılarla** karşı karşıya kalmaktadır. Gelir düzeyine göre değişen **primler ve kullanıcı katılım payları**, mali sürdürülebilirliği sağlamada önemli rol oynamaktadır.
- Bakım hizmetlerindeki artan talep, **bakım çalışanlarının yetersizliğiyle** birleştiğinde, hizmet sunumunda aksamalar yaşanmasına neden olmaktadır. **2025 yılına kadar yaklaşık 300,000 bakım çalışanı açığı** öngörülmektedir.

Dijital Adaptasyon

Akıllı Telefon Girişimi

Temel Hedefler:

- Yaşlı bireylerin dijital dünyaya entegrasyonunu teşvik ederek sosyal izolasyonun azaltılması
- Acil durumlar hakkında hızlı ve güncel bilgi sağlanması
- Sağlık takibi yapılması ve aile üyeleriyle daha kolay iletişim kurulması

Kapsamı:

- 2021 yılında yaşlı bireylerin **teknoloji okuryazarlığını artırmaya** yönelik Tokyo'nun Shibuya bölgesinde **yerel yönetim** tarafından yaşlı bireylere 3.000 akıllı telefon dağıtılmıştır.
- Yerel yönetimlerin bu girişimi desteklemesinin temel nedeni, yaşlı bireylerin akıllı telefonlar aracılığıyla **güncel sağlık, acil durum ve sığınma bilgilerine erişim** sağlamalarının hedeflenmesidir. Yaşlı bireylere bu cihazları **kullanmayı öğreten programların temini, sağlık ve afet bilgisi uygulamalarının önceden yüklenmesi, tüm arama ve veri planı maliyetleri hükümet tarafından karşılanmıştır.**

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Uygulama sayesinde yaşlı bireylerin bürokrasi işleri için kurum ziyaretleri minimuma indirilmiştir.
- Akıllı telefonları 10 ay kullanan katılımcıların %80'i, **günlük yaşamlarında olumlu bir etki** olduğunu dile getirmiş olup **sosyal medya/mesajlaşma uygulamalarını** kullanma isteklerinde artış gözlemlenmektedir.
- Akıllı telefonların dağıtılması, yaşlı bireylerin **dijital teknolojiye entegrasyonunu** büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Bu, özellikle **sosyal izolasyonu azaltmış** ve yaşlı bireylerin **dijital okuryazarlığını artırmıştır.**

Neden Almanya yaşlılık politikalarında başarılı bir ülke olarak seçildi?

Almanya'nın diğer ülkelere kıyasla yaşlı bireylere yönelik politikalarda öne çıkmış olmasının temel nedenleri:

1. Hızla Yaşlanan Nüfus

- Almanya Federal İstatistik Bürosu'nun verilerine göre, 2000 yılında Almanya nüfusunun %17'si 65 yaşının üzerinde olarak görülmektedir. Bu oran 2023'te %22.7'ye yükselmiştir, 2040'a kadar ise %28'e çıkması beklenmektedir. ¹ Bu oranın Almanya'yı 2040'da OECD ülkeleri arasında en yaşlı 7. ülke yapması öngörülmektedir. ²

2. Gelişmiş Sağlık Sistemi

- Devlet ve özel **uzun vadeli bakım sigortası poliçesi** sahipleri tamamen aynı avantajlara sahiptir ve 65 yaşından büyük nüfusun %63'ü devlet tarafından sigortalanmaktadır.
- Almanya'nın uzun vadeli bakım sigortası, **her vatandaş için zorunlu** tutulmaktadır. Almanya, Japonya, Güney Kore gibi ülkeler, uzun vadeli bakım sigortası hizmeti sunan sınırlı ülkelerdendir.
- Sistemin merkezinde, **risklerin ulusal düzeyde dağıtılması** yer almaktadır. Bu yaklaşım, hiçbir bireyin bakım masraflarını tek başına üstlenmemesi gerektiği prensibine dayanmaktadır. Bunun yerine, **malîyetler toplum genelinde paylaşılmaktadır**.

3. Yaşlı Nüfus ve İşgücü

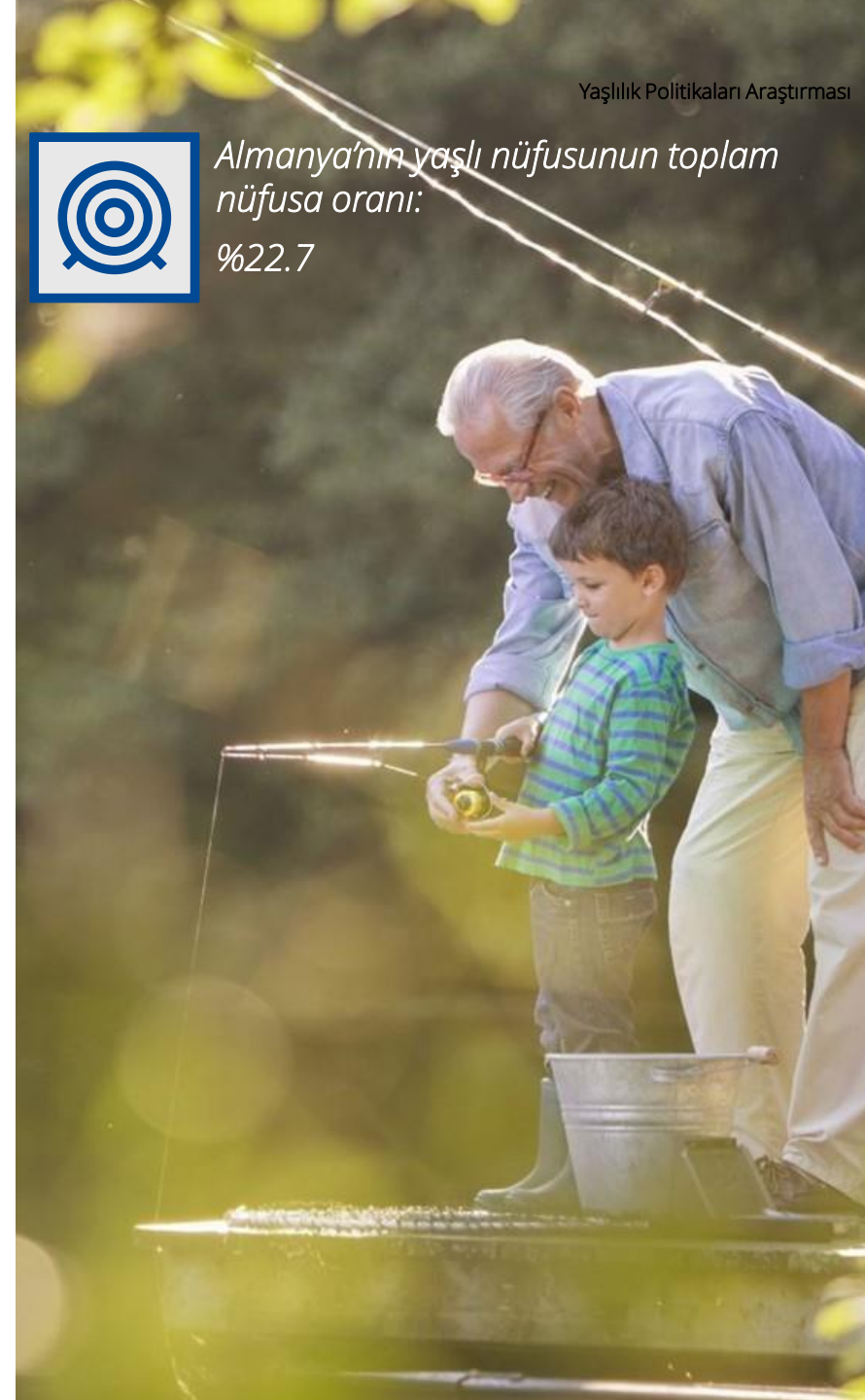
- Almanya'da **55-64 yaş arası bireylerin istihdam oranı**, 2012'de %62'den 2021'de **%72'nin** biraz altına çıkarak belirgin bir **artış** göstermiştir. Bu, Almanya'da 55-64 yaş arası bireylerin istihdam oranının, AB ortalamasından belirgin şekilde daha yüksek olduğunu göstermektedir.

¹ Worldbank. (2022). Population ages 65 and above (% of total population).

² Worldbank (2024). Population estimates and projections.

Almanya'nın yaşlı nüfusunun toplam nüfusa oranı:
%22.7

Almanya, 1990'lardan itibaren yaşlanan nüfusun refahını artırmak için stratejiler geliştirmiş olup yaşlı bakım sistemine yapılan yatırımlar, uzun vadeli ve sürdürülebilir bir yapı oluşturmuştur

Yaşlı Vatandaş Büroları (SCO)

1990'lı yıllarda kurulan Yaşlı Vatandaş Büroları, yaşlılıkla ilgili olumsuz algıları değiştirmeyi amaçlayarak, yaşlı bireyleri kültür, çevre, siyaset, sağlık ve sosyal alanlarda gönüllü iş fırsatlarıyla buluşturmuştur.

Zorunlu Uzun Vadeli Bakım Sigortası (LTCL)

1995/96 yıllarında zorunlu uzun süreli bakım sigortası (LTCL) sistemi kurulmuştur.

Rürup Emekliliği

Kendi işini yapanlar ve serbest meslek sahipleri için Rürup emekliliği tasarlanmıştır.

Emeklilikte 67 Yaş

Emeklilik yaşını 65'ten 67'ye kademeli olarak artırarak demografik zorluklarla başa çıkmayı ve emeklilik sisteminin sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlayan Emeklilikte 67 Yaş (Rente mit 67) politikası kabul edilmiştir.

Yaşlılıkta Yalnızlık ile Savaşma

Ekim 2022'de başlatılan ve Avrupa Sosyal Fonu ile Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu tarafından desteklenen ESF Plus Programı "Yaşlıların Katılımını Güçlendirme - Yalnızlığı ve Sosyal İzolasyonu Önleme" projesi, 70'ten fazla girişimi kapsamakta ve 2027 yılına kadar sürdürülmesi planlanmaktadır.

Ulusal Yaşlılar Planı

Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Federal Bakanlığı, yaşlı bireylerin toplumda bağımsız bir yaşam sürmelerini ve eşit haklara sahip olmalarını destekleyen projeleri desteklemek amacıyla Ulusal Yaşlılar Planı'nı oluşturmuştur.

Riester Emekliliği

Nüfus yaşlanmasına bağlı olarak planlanmış kamu emeklilik yardımlarının azalmasının oluşturacağı boşluğu doldurmak amacıyla gönüllü bir emeklilik sistemi olan Riester emeklilik sistemi kurulmuştur.

Almanya Aksiyon Planı

İkinci BM Dünya Yaşlanma Planı ve UNECE Bölgesel Uygulama Stratejisi "Yaşlanan Toplumların Zorlukları ve Fırsatları" baz alınarak bir Almanya Ulusal Eylem Planı geliştirilmiştir.

Ulusal Demans Stratejisi

Demans ile ilgili erken teşhisin, destek hizmetlerinin ve araştırma fonlarının iyileştirilmesini amaçlayan Ulusal Demans Stratejisi kabul edilmiştir.

Almanya'da uzun süreli bakım sistemi, yaşlı bireylerin hem fiziksel hem de sosyal ihtiyaçlarına yönelik artan talebi karşılamak amacıyla daha kapsayıcı ve erişilebilir hale getirilmiştir

Sağlık ve Bakım Hizmetleri

Uzun Vadeli Bakım Sistemi

Temel Hedefler:

- Zihinsel veya fiziksel hastalık ve engellilik gibi **uzun süreli sağlık problemleri** yaşayan yaşlı bireyler için kişisel, sosyal ve tıbbi yardımların sağlanması
- Yaşa, gelire, zenginliğe, kişisel koşullara ve tıbbi tanıya bakılmaksızın **ihtiyaca göre** uzun vadeli bakım sistemi sunulması
- **Hem evde bakım hem de yatarak bakım** seçenekleri sunularak kararın bireye bırakılması

Kapsamı:

- Uzun vadeli bakım sistemini kapsayan LTCI (Uzun Vadeli Bakım Sigortası) **zorunlu olup** nüfusun yaklaşık %90'ı sosyal sigortaya kayıtlıdır ve masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır. Sosyal sigortaya kayıtlı kişiler, maaşlarının bir kısmını ilgili sigortaya katkı olarak ödemektedir.
- Yaşlı bireyler, engel seviyesine göre beş farklı bakım derecesinden birine atanmaktadır. Uzun vadeli bakım sistemi, bu **derecelere bağlı olarak farklı kapsamlar** sunmaktadır.
- Genel sağlık sigortası tıbbi masrafları (aile hekimi ziyaretleri ve ilaçlar gibi), **uzun vadeli bakım sigortası ise günlük yaşam aktivitelerini** destekleyen harcamaları karşılamaktadır.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Almanya'da uzun süreli bakım (LTC) hizmetlerinde yaşanan gelişmeler, **ülkedeki bakım ihtiyacının artışını ve sistemin bu talebi karşılamak için nasıl dönüştüğünü** açıkça ortaya koymaktadır.
- 1996'daki uzun vadeli bakım hizmetleri entegrasyonunun ardından, uzun vadeli bakım hizmeti alanların sayısı hızla artmış; 1996 yılında 1,6 milyon olan bu sayı, **2019'da nüfusun %5'ine denk gelen 4,3 milyona ulaşmıştır**. Bu süreç, Almanya'nın bakım hizmetlerini daha **kapsayıcı ve erişilebilir** hale getirme konusundaki önemli adımlarını göstermektedir.
- 2013-2017 yıllarında ek personel sayısının 28.000'den 60.000'e çıkarılması, **bakım hizmetlerinin güçlendirilmesi ve bireylerin daha kişiselleştirilmiş bakım almasını** sağlamıştır. Bu ek personel, yaşlı bireylerin günlük aktivitelerine katılımını desteklemenin yanı sıra, yalnızca **fiziksel ihtiyaçlarını** karşılamakla kalmamış; aynı zamanda **sosyal ve ruhsal ihtiyaçlarına** da hitap ederek genel iyilik hallerini artırmıştır. Özellikle yürüyüş yapmak, kilise hizmetlerinden yararlanmak veya sadece dinlenmek isteyen yaşlı bireylere hizmet sunulmuş ve böylece hayat kaliteleri önemli ölçüde artmıştır.

İstihdam ve İşgücü

50+ Girişimi

Temel Hedefler:

- 2006 yılında %45'e kadar düşen 50 yaş üstü bireylerin **istihdam oranının yükseltilmesi**
- 50-64 yaş arası işsiz bireylerin **yeniden** istihdama dahil edilmesi
- **Kalifiye işgücüne sahip** yaşlı bireylerin yetenek ve bilgilerinden **etkili** bir şekilde yararlanılarak iş dünyasında bulunmalarına katkı sağlanması

Kapsamı:

- Yaşlı ve işsiz bireylerin iş hayatına **yeniden** hızlıca adapte olabilmesi için devlet tarafından bir destek programı geliştirilmiştir. Öncesinde çalıştığı işe kıyasla **daha düşük maaşla çalışan** yaşlı bireylere ilk yıl maaşının %50'si, ikinci yıl maaşının %30'u karşılanacak şekilde **2 yıllık bir destek programı** sunulmaktadır.
- 50 yaş ve üstü bireyleri hedefleyerek bir **sübvansiyon paketi** hazırlanmıştır. Bu pakete göre, 50 yaş üstü bireylerin işgücü maliyetlerinin %50'si **üç yıl boyunca devlet tarafından karşılanmaktadır**.
- 55 yaşının üstünde çalışanları istihdam eden işverenler 2003 yılından itibaren, **ilgili çalışanların işsizlik sigortalarından muaf tutulmaktadır**.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- **Nitelikli işgücü eksikliğini önlemek** amacıyla, yaşlı bireylerin işgücüne daha güçlü katılımı gibi çözümler ortaya konmuştur. Bu doğrultuda, 50+ Girişimi'nin resmileştiği 2006 yılında 50-64 yaş arası bireylerin **istihdam oranı** %48 iken, 2022 yılında bu oran **%73'e yükselmiştir**.
- **Deneyimli çalışanların işgücüne katılım oranının artması**, şirketlerin iş deneyimine sahip yaşlı bireyler sayesinde birçok alanda gelişim imkanı bulmasını sağlamıştır. Ayrıca, bu kapsamda, genç çalışanların eğitilmesi de sağlanmaktadır.
- Yaşlı bireyleri çalışan olarak tercih etmeyen iş sahipleri, «+50 Girişimi» politikası kapsamında sağlanan devlet destekleri sayesinde **yaşlı çalışanları istihdam etmeye daha sıcak bakmaya** başlamışlardır.
- Neredeyse tüm iş merkezleri, şirketler, odalar, çeşitli dernekler, sendikalar, belediyeler, eğitim kurumları ve sosyal hizmet sağlayıcıları gibi **geniş bir yerel paydaş yelpazesıyla** birlikte yaklaşık 77 bölgesel istihdam anlaşması oluşturulmuştur.

Yaşlı Vatandaş Büroları, yaşlı bireylerin toplumsal hayata katılımını destekleyen, sosyal hizmetler sunan ve uzmanlardan oluşan bir ağ oluşturarak yaşam kalitelerini artırmayı amaçlamaktadır

Sosyal Katılım

Yaşlı Vatandaş Büroları (SCO)

Temel Hedefler:

- Şehirlerde kurulan Yaşlı Vatandaş Büroları'nın, yaşlı bireylere yüksek profesyonellik ve büyük bir özveriyle **sosyal ve sağlık hizmetleri sunması**
- Katılımcılar ve ilgi duyan yaşlı bireyler için **bir araya gelme noktası, fikir alışveriş platformları ve proje merkezlerinin oluşturulması**

Kapsamı:

- Yaşlı bireylere, yalnızca ihtiyaç sahibi olarak görülmek yerine, **kariyer ve aile dönemlerinden sonra da aktif olma**, kendileri ve başkaları için **sorumluluk üstlenme** ve gönüllü katkılarıyla **toplumu şekillendirme** fırsatı sunulmuştur.
- Almanya'da yaşlı bireylere yönelik hizmetler sunan yerel merkezlerin ve büroların bir araya geldiği ulusal bir çatı kuruluşu önderliğinde faaliyet gösteren Yaşlı Vatandaş Büroları, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler arasında **öğle yemeği etkinlikleri, komşuluk yardımlaşmaları, geziler, kültürel etkinlikler ve sohbet kafeleri** gibi sosyal aktiviteler yer almaktadır. Yaşlı vatandaş bürolarında genellikle **gerontoloji, pedagojik ve sosyal hizmetler alanlarında uzmanlar** yaşlı bireylere destek sağlamaktadır.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Almanya'da Yaşlı Vatandaş Büroları'nın sayısındaki artış, **yaşlı bireylerin toplumsal hayata daha aktif katılımını sağlama ve ihtiyaçlarına daha hızlı yanıt verme** amacıyla atılan önemli bir adımı göstermektedir.
- İlk beş yılda 44 büro kurulmuşken, bu sayı son yıllarda hızla artarak 450'yi aşmıştır. Bu artış, Almanya'nın **yaşlanan nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kararlı ve sistematik bir yaklaşımı** benimsediğini göstermektedir.
- Yaşlı Vatandaş Büroları'nın oluşturduğu ağ, yaşlı bireyler için sunulan **hizmet ve yardımların daha etkili bir şekilde koordine edilmesini sağlamış, diğer kuruluşlarla iş birliğini güçlendirmiş ve yerel sosyal planlamanın şekillendirilmesine** önemli katkılar sunmuştur.
- Bu büroların yaygınlaşması ile yaşlı bireylerin **fiziksel ve ruhsal sağlıklarını destekleyen** aktivitelere katılımı teşvik edilerek genel yaşam kalitelerinin artırılması sağlanmıştır.

Kapsayıcılık

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi

Temel Hedefler:

- **Yaşlı bireyler ile diğer nesiller** arasındaki iletişimin etkinleştirilmesi
- Engelli ve yaşlı bireylerin **bağımsızlıklarının sağlanması**, kendi kararlarını verebilmeleri ve toplumsal katılımlarının geliştirilmesi

Kapsamı:

- 2007 yılında Almanya, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ni **imzalayan ilk ülkelerden biri** olmuştur. Bu sözleşmenin uygulanmasını yapılandıran ulusal bir eylem planı geliştirmiştir ve bu plan, 13 eylem alanında 175 farklı önlem içermektedir.
- Sokaklardaki ve yollardaki fiziksel engellerin yanı sıra, işgücü piyasasına erişim ve yalnızlık gibi **sosyal engelleri de kaldırmak** için çalışmalar yürütülmektedir.
- **Kültürel yaşama katılım, eğlence ve spor konularında** yaşlı bireylere destek sağlanmaktadır.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- 540 adet çok kuşaklı evin toplantı yerleri olarak kullanılması, yaşlı bireyler ve gençler arasında yoğun bir diyalogu teşvik ederek farklı **yaş gruplarındaki bireyleri bir araya getirmiş ve toplumsal bağları güçlendirmiştir.**
- 2018 yılında hazırlanan ulusal eylem planına ilişkin rapor, Almanya'nın **yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonu ve kuşaklararası etkileşim hedeflerine** ulaşma yolunda ilerlediğini ve planın uygulanması konusunda istikrarlı bir şekilde çalıştığını göstermektedir. Rapora göre, sosyal alandaki paydaşlar ve devlet aktörleri arasında engellilerin ve yaşlı bireylerin ihtiyaçları konusunda **farkındalık yaratma** konusunda da başarılı olunmuştur.

Yaşlılık hizmetleri finansman modeli, mali baskılar ve bakım çalışanı açığına rağmen, yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine erişiminde hak temelli bir yaklaşım benimsemektedir

Yaşlılık Hizmetleri Finansmanı

Uzun Vadeli Bakım Sisteminin Finansmanı

Temel Hedefler:

- Emeklilik yaşına gelmiş yaşlı bireylerin **ekonomik yükünün azaltılması**
- Özel sigortayı **karşılayamayacak** yaşlı bireylerin sigortalarının **devlet tarafından karşılanması**

Kapsamı:

- Zorunlu Uzun Vadeli Bakım Sigortası sistemi ile uzun vadeli bakıma ihtiyacı olan yaşlı bireylerin sağlık masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır. Öte yandan, nüfus yaşlanması sebebiyle **2055'e kadar %37 oranında artması öngörülen uzun vadeli bakıma muhtaç yaşlı bireylerin** ihtiyaçlarının karşılanması için çalışmalar yürütülmektedir.
- Alman Sağlık Bakanlığı tarafından Temmuz 2015'te yayınlanan **Önleme Kanunu çerçevesinde**, yaşlı bireylerde **hastalıkları önleyici hizmetler (check-up, vb.) sigorta kapsamına** dahil edilmektedir.
- LTCl, **hem evde hem de hastane bakımını** kapsamakta olup son yıllarda yaşlı bireyler evde bakım almayı tercih etmeye başlamış ve **bu doğrultuda reformlar** gerçekleştirilmiştir.
- LTC'dan yararlanan yaşlı bireyler, **nakit yardımlar, aynı yardımlar ve huzurevi yardımları** gibi çeşitli seçeneklerden faydalanmaktadır. Nakit yardımlar serbestçe harcanabilirken, aynı yardımlar evde sağlık hizmetleri için yapılan aylık ödemeleri kapsamaktadır.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Yıllar boyunca kabul edilen reform ve düzenlemelere rağmen, günümüzde hâlâ çözüme kavuşturulamamış bazı problemler bulunmaktadır. Orta ve üst düzey eğitim seviyesine sahip yaşlı bireyler sunulan hizmetlere erişimde sorun yaşamazken, **düşük eğitim ve gelir seviyesine** sahip yaşlı bireylerin **bu hizmetlere erişiminde zorluklar** yaşanmaktadır.
- Kamu uzun vadeli sigorta sisteminin tanıtılmasından önce **sağlık harcamaları**, 1992'ye kadar Alman GSYİH'sinin %0.5'i kadar iken, 2020 yılına kadar bu harcamalar **önemli ölçüde artarak GSYİH'nin %2.5'ini aşmıştır**. Sağlık harcamalarındaki bu artış, **yaşlı nüfusun bakım gereksinimlerinin arttığını** ve bu gereksinimleri karşılamak için **daha fazla finansal kaynağa ihtiyaç duyulduğunu** işaret etmektedir.
- 2000 yılında LTCl'nin %46'sını oluşturan yatan hasta bakımı harcamaları, 2020 yılı itibarıyla %31'e düşmüş ve **harcamalar daha çok evde bakım hizmetlerine** yönlendirilmiştir.

Dijital Adaptasyon

Dijital Melek

Temel Hedefler:

- Çevrimiçi bankacılık, doktor randevusu alınması ve video görüşmeleri gibi aktiviteleri yaşlı bireylere öğretip **günlük yaşamlarının kolaylaştırılması**
- Yaşlı bireyler ve diğer yaş grupları arasındaki **dijital adaptasyon farkının minimize edilmesi**
- **Tüm yaşlı bireylere** cinsiyet, eğitim düzeyi ve gelir fark etmeksizin dijitalleşmeye yönelik eğitim fırsatlarının sunulması

Kapsamı:

- Almanya'daki Dijital Melek girişimi, yaşlı insanların dijitalleşmeyle ilgili sorularını yanıtlayan ve onlara belirli dijital beceriler öğreten **dijital danışmanların** yer aldığı mobil bir otobüsle hizmet vermektedir.
- Almanya'nın **tüm kırsal bölgelerini** dolaşarak, yaşlı bireylere aileleriyle çevrimiçi iletişim kanallarından enerji faturalarını düşük tutmak için evlerini akıllı hale getirme tavsiyelerine kadar **geniş bir yelpazede** hizmet sunmaktadır.
- Yaşlı bireylerin dijital hizmetlerden yararlanarak **hizmet sektöründen kolaylıkla faydalanmaları** için çalışmalar yürütülmektedir.

Değerlendirmeler ve Kazanımlar:

- Dijital Melek mobil otobüsü, 2019'dan bu yana Almanya genelinde 450'den fazla noktayı ziyaret etmiş ve yaşlı bireylerin refahı ile eğitimi için **çok kuşaklı merkezler ve yaşlı yurttaş kurumları** gibi kilit kurumlara ve kamu kuruluşlarına katılarak **yerel iş birliğini geliştirmiştir**.
- Almanya'daki yaşlı bireyler internet kullanımında öne çıkmakta ve ortalama olarak haftada en az bir kez internet kullanmaktadır.
- Girişim, dijital yeterlilik seviyesinin genellikle kentsel alanlara göre daha düşük olduğu kırsal bölgelere odaklanarak **dezavantajlı grupları** hedeflemektedir.

Araştırmalar ve paydaş görüşmeleri ışığında, farklı ülkelerden başarılı uygulama örnekleri incelenmiştir (1/4)

Buurtzorg - Hollanda Mahalle Hasta Bakıcı Sistemi

Bakım elemanının yetersiz olması, bakım hizmet sunumunda yaşanan yetersizlikler ve sunulan bakım hizmetlerindeki aksaklıklar nedeniyle yaşlı bireyin ihtiyaçları tam olarak karşılanamamaktadır. Tüm bu sebepler, Hollanda'da **Mahalle Hasta Bakıcı Sisteminin** ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Mahalle Hasta Bakıcı Sistemi 2015 yılından itibaren uygulanmaktadır. Sistem, evde bakım hizmeti veren kurumlardan **Buurtzorg'un bakım modelinden uyarlanmıştır** ve bu modelin kurucusu ise Jos de Blok'tur. Tüm evde bakım kuruluşları içinde **hasta memnuniyeti, ulusal kalite ve bakım değerlendirmesi** açısından bu model öne çıkmıştır.

Entegre evde bakım hizmetinin verilmesinde tüm paydaşları (bakım elemanı, aile hekimi ve diğer hizmet sağlayıcılar) bir araya getiren bir sistemdir. **Gereksiz bürokratik işleri azaltma, bakım maliyetinde tasarruf sağlama, hemşirelerin ve sosyal hizmetlerin iş yükünü azaltma ve yaşlı bireylerin yaşam kalitesini yükseltme** gibi faydalar sağlamaktadır.

Mahalle Hasta Bakıcı Sisteminde, hasta bakıcılar bir mahallede 50-60 yaşlıya hizmet vermektedir. Hasta bakıcılar ihtiyaç halinde **sağlık kuruluşu ve belediye** ile bağlantı kurarak **tıbbi bakım ve ev içi bakımı** sağlayabiliyorken, yaşlı bireylerin **doktor kontrollerini ve randevularını ayarlama** gibi işleri de sunmaktadır.

TÜSEB. (2021). Yaşlı Sağlığı Raporu: Güncel Durum, Sorunlar, Kısa ve Orta Vadeli Çözümler
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Alzheimer Vakfı (2015). Alzheimer Hastalığı ve Bakım Hizmetleri Çalıştay Raporu
Jos De Blok. (t.y.). Aaward. Schwab Foundation, the World Economic Forum

İlgili Paydaş Alıntısı:

“**Hollanda modelini neden konuşuyoruz? Çünkü, çıktıkları ölçülmüş. Sağlık sistemindeki giderler azalmış, hem çalışanın hem hizmet alanın memnuniyeti artmış ... Huzurevleri gibi kurum bakım ihtiyacı ciddi oranda azalmış. Zaten yaşlı bireylerin de istedikleri kendi yaşam alanlarında bu hizmeti almak.**”

Araştırmalar ve paydaş görüşmeleri ışığında, farklı ülkelerden başarılı uygulama örnekleri incelenmiştir (2/4)

Sosyal Konut Uygulamaları

Avrupa genelinde konut talebi giderek artış göstermekte olup konut fiyatları da yükselmektedir. Bunun yanı sıra, göç hareketleri ve gelir dağılımındaki değişimler de talebi şekillendiren önemli etkenler arasında yer almaktadır. Tüm bu gelişmeler, özellikle kırılğan ve düşük gelirli yaşlı bireyleri olumsuz etkilemektedir.

Avrupa'da gelir eşitsizliğini azaltmak ve konut ihtiyacını karşılamak amacıyla sosyal konut uygulamaları ve devlet destekleri çerçevesinde çeşitli politikalar hayata geçirilmektedir. Bu politikalar ve uygulamalar sayesinde konut talebi büyük ölçüde karşılanmaktadır. Ülkeler arasında farklılık gösteren sosyal konut politikaları, genellikle yoksullar, yaşlı bireyler, engelliler ve büyük aileler gibi özel ihtiyaçları olan gruplara yönelik olarak şekillendirilmektedir.

Danimarka'daki sosyal konutların yarısı yaşlı bireyler, engelliler ve ruhsal problemleri olan bireylere ayrılmıştır. Öte yandan, Hollanda'da Vidome Konut Derneği, Lahey'deki yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına ve yaşam alanı tercihlerine uygun konutlar bulabilmeleri için özel bir emlak hizmeti sunmaktadır. İrlanda Sosyal Konut Konseyi ise doğru konut planlamasını teşvik etmek amacıyla, yenilikçi çözümlerin desteklenmesi kapsamında onaylı kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır.

Norveç'teki yaşlı apartmanlar sistemi, yaşlı bireylerin sağlık ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmiştir. Bu modelde, tüm yaşlı bireyler gün boyunca, bunama veya öğrenme güçlükleri yaşayan yaşlı bireyler ise 24 saat boyunca bakım hizmeti alabilmektedir. Farklı seviyelerde sunulan bu hizmetler, yaşlı bireylerin evde bakım hizmetlerinden de faydalanmalarını sağlamaktadır.

Şahinli, S., & Tarım, M. (2019). Yaşlı Sağlık Hizmetleri: Türkiye-Norveç Karşılaştırmalı Analizi. Karakaş, B. (2015) Seçilmiş Avrupa ülkelerinde sosyal konut uygulamaları
DSÖ. (2021). Avrupa'da yaş dostu ortamlar: Politika eylem alanları el kitabı
Housing Europe (2021). Ageing Well at Home

İlgili Paydaş Alıntısı:

“Özellikle metropolde yaşayan yaşlılar için konuta erişim bir problem. Ben huzurevinde kalmak istemiyorum ama 1+1 evde yaşamak istiyorum dediğimde bu tür konut destekleri yok. Yurtdışında örnekleri var, "social housing" denilen yapılar olduğunu biliyoruz ... Devletin desteklediği konut alanları, buna Türkiye'de çok ciddi ihtiyaç olduğunu söyleyebiliriz.”

Araştırmalar ve paydaş görüşmeleri ışığında, farklı ülkelerden başarılı uygulama örnekleri incelenmiştir (3/4)

Bakıcı Aileye/Yakına Aynı ve Nakdi Yardım

Avrupa'da, yaşlı bireylere evde bakım sağlayan aileleri destekleyen çeşitli politikalar uygulanmaktadır ve böylelikle, ailelerin bakım süreçlerine katılımı teşvik edilmektedir. Bu yaklaşımlar, hem yaşlı bireylerin bağımsız yaşamlarını sürdürmelerini sağlamak hem de ailelerin üzerindeki bakım yükünü hafifletmek amacıyla geliştirilmiştir.

Birçok Avrupa ülkesi, bakım sorumluluğunu üstlenen ailelere mali destek sağlayan bakım sigortası sunmaktadır. Bu sigorta kapsamında, aile bakım verenleri bakım sağladıkları süre boyunca emeklilik katkılarından faydalanabilmekte, böylece gelecekteki emeklilik haklarının olumsuz etkilenmesi önlenmektedir. Ayrıca, aileler genellikle bakım amaçlı belirli bir süre işten izin alma hakkına sahiptir. Örneğin, birçok ülkede yılda 10-15 güne kadar bakım izni sağlanmaktadır.

Birleşik Krallık'ta tekrarlayan kişisel bakım ve gözetim ihtiyacı olan bireyler için Bakım Ödeneği verilirken yardım miktarı, bireyin ihtiyaç düzeyine göre farklılık göstermektedir. Haftada en az 35 saat yaşlı akrabalarına bakım sağlayan aileler için çeşitli mali destek programları sunulmaktadır. Ayrıca, aile içindeki bakıcılara Bakıcı Ödeneği adlı bir aylık yardım yapılmaktadır. Benzer şekilde, Hollanda'da da kişinin bakıma muhtaçlık durumu, derecesi ve ihtiyaca göre bakım yardımları çeşitlenmektedir.

İtalya'da yaşlı bakımının büyük bir kısmı aileler tarafından üstlenilmekte ve nakit yardımlarla desteklenmektedir. "Bakım için Nakit" yaklaşımı sayesinde, yaşlı bireyler devletin ve yerel makamların sağladığı mali desteği kullanarak kişisel yardımcıları istihdam edebilmektedir.

GOV.UK. (t.y.). Carer's Allowance.

Gürer, A. (2021). Ülke Örnekleri ile Evde Bakım Hizmetlerine Genel Bakış.

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2017). Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu Avrupa'dan En İyi Uygulama Örnekleri ve Türkiye İçin Bir Model Tasarımı.

İlgili Paydaş Alıntısı:

“ İngiltere'de yaşlı bireye bakan kişiye para ödemesi yapılıyor... Başka Avrupa ülkeleri ise hem aileye hem de bakıma muhtaç bireye maddi destek veriyor. Bu İngiltere ve Almanya'da var. Yaşlının bakım ihtiyacının derecesine göre o parayı ya yaşlıya ya da engelliye veriyor. Yaşlının kendisi ister aileden ya da dışarıdan birine para karşılığı bakım hizmetini karşılayabiliyor.

“ Aileye ne yapıyorlar: Sen bak, ben sana emeklilik hakkı veririm ... Özellikle Almanya haftada 35 saatin üzerinde bakım hizmeti veriyorsa emeklilik hakkı veriyor ... bir yıl içerisinde 10 gün tatile çıkarıyor, bakım izni veriyor, o arada ben senin yaşlına ya da engelline bakarım, ya kuruma alıyorlar ya da birini gönderiyorlar ... Hatta çalışan bir kadın ya da erkekse onlara çok akut dönemlerde 3-6 ay ya da 1 yıl bakım izni veriyorlar, işe dönüş garantisi de veriyor.

Araştırmalar ve paydaş görüşmeleri ışığında, farklı ülkelerden başarılı uygulama örnekleri incelenmiştir (4/4)

Finlandiya Sağlık Bakım Hizmeti ve Finansmanı

Finlandiya'da yaşlı bireylere yönelik geniş kapsamlı hizmetler, çoğunlukla yerel yönetimler tarafından sağlanmakta olup, bu hizmetler, 24 saat yatılı bakım ve çeşitli evde bakım seçeneklerini kapsamaktadır. Evde bakım hizmetleri kapsamında düzenli bakım, hemşire desteği ve uzun süreli bakım gibi çeşitli imkânlar sunulmaktadır. Finlandiya'daki belediyeler, yaşlı bireylerin kendi evlerinde sağlıklı yaşamalarını ve yaşam standartlarını artırmaya yönelik sosyal politikalar, projeler ve modeller geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Finlandiya'da, zorunlu bir tıbbi bakım ihtiyacı doğana kadar yaşlı bireylerin kendi evlerinde bakılması, yani kurum bakımının en son aşamada devreye alınması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, evde bakım hizmetleri zincirinin önemli unsurlarından biri olan "bakıcı aile modeli" öne çıkmaktadır. Bakıcı rolünü üstlenen aile bireylerine devlet, aylık bir ücret ödemekte ve ücretsiz sağlık sigortası gibi çeşitli haklar sunmaktadır.

2023 yılında, sosyal hizmetler ve sağlık hizmetlerinin daha etkili bir şekilde koordine edilmesi amacıyla, özellikle yaşlı bakımı ve uzun vadeli bakım gibi refah hizmetlerinin sunumunda daha yüksek kalite ve eşitlik sağlamak için "Refah Hizmetleri İlçeleri" (*wellbeing services counties*) kurulmuştur. Finlandiya'da toplamda 21 refah hizmeti ilçesi bulunmaktadır.

Refah hizmetleri ilçeleri, finansmanlarının büyük kısmını merkezi hükümetten almaktadır. İlçeler, özerk olduklarından bu finansmanın kullanımına ve dağıtımına kendileri karar vermektedir. Finansman miktarı, belirli kriterlere göre ilçelere tahsis edilmekte olup ve her yıl yeniden düzenlenmektedir. Uzun vadeli bakımın finansmanı, büyük ölçüde vergilerle sağlanmaktadır. Uzun vadeli bakımın yaklaşık %84'ü kamu vergileri ile finanse edilirken, %16'sı kullanıcı ücretleriyle karşılanmaktadır.

Forma L. & Leinonen E. (2024) Long-term care system profile: Finland Ministry of Social Affairs and Health (2024). Wellbeing services counties will be responsible for organising health, social and rescue services Regional State Administrative Agencies (2023). Wellbeing services counties

İlgili Paydaş Alıntısı:

Finlandiya'da ve Avrupa'da birçok bölgede yaşlı bakımını yerel yönetimlerin finansmanı sağlıyor, sorumluluk yerel yönetimlerde... bakım sistemleri geliştirmek yine yerel yönetimlerin sorumluluğu.

Yerel İyi Uygulama Örnekleri

Ana bulgular ve çıkarımlar

→ Türkiye’de yerel düzeyde iyi uygulama örnekleri çoğalmaktadır

Türkiye'deki iyi uygulama örnekleri, araştırma kapsamında detaylı şekilde incelenmiştir. Bu kapsamda, Türkiye'den **6 yerel yönetim**, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik çeşitli projelerle **Dünya Sağlık Örgütü «Yaşlı Dostu Şehir ve Toplumlar» Küresel Ağına (GNAFCC)** katılmış ve önemli çalışmalar yürütmektedir. Yerel yönetimlerin sunduğu bu hizmetlerin yanı sıra, **sivil toplum kuruluşları, dernekler ve özel sektör** de yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik **yenilikçi çözümler geliştirmekte ve sosyal destek sistemlerini güçlendirmektedir**. Bu paydaşların iş birliğiyle hayata geçirilen projeler, yaşlı bireylerin hem sosyal yaşama katılımını artırmış hem de sağlık, bakım ve aktif yaşlanma gibi alanlarda önemli katkılar sunmuştur.

DSÖ'nün Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı'na Türkiye'den üye olan 6 belediye, belirlenen kriterlere göre ağın gereksinimlerini karşılamak üzere çalışmalarını yürütmektedir

Üye Olmak İçin Gerekli Nitelikler

Raporun Küresel Yaşlılık Görünümü bölümünde detaylı incelenen Yaşlı Dostu Şehir ve Topluluklar Küresel Ağı'na katılım şartları, «Dünya Sağlık Örgütü'ne üye ülkeler içerisinde herhangi bir yerel veya alt ulusal düzeydeki hükümet, yaş dostu olmaya kararlı ve **buna karar verme yetkisine sahipse, üye olabilir. Üyelik şu anda ülkelere genişletilmemiştir**» şeklinde belirtilmiştir.

Üye Olan Belediyelerin Sağladığı Hizmetler

Türkiye'den ağa üye olan 6 yerel yönetim idaresi yaşlı bireylerin hayatlarını kolaylaştıracak çalışmalarda bulunmaktadır.

Beşiktaş Belediyesi, belediyeye ait bir gerontoloji ofisi açarak Türkiye'de gerontoloji ofisine sahip ilk ve tek belediye olmuştur. Ayrıca gerontomimari çalışmalarına önem vermektedir ve **tekerlekli sandalye temini** gibi hizmetler sunmaktadır.

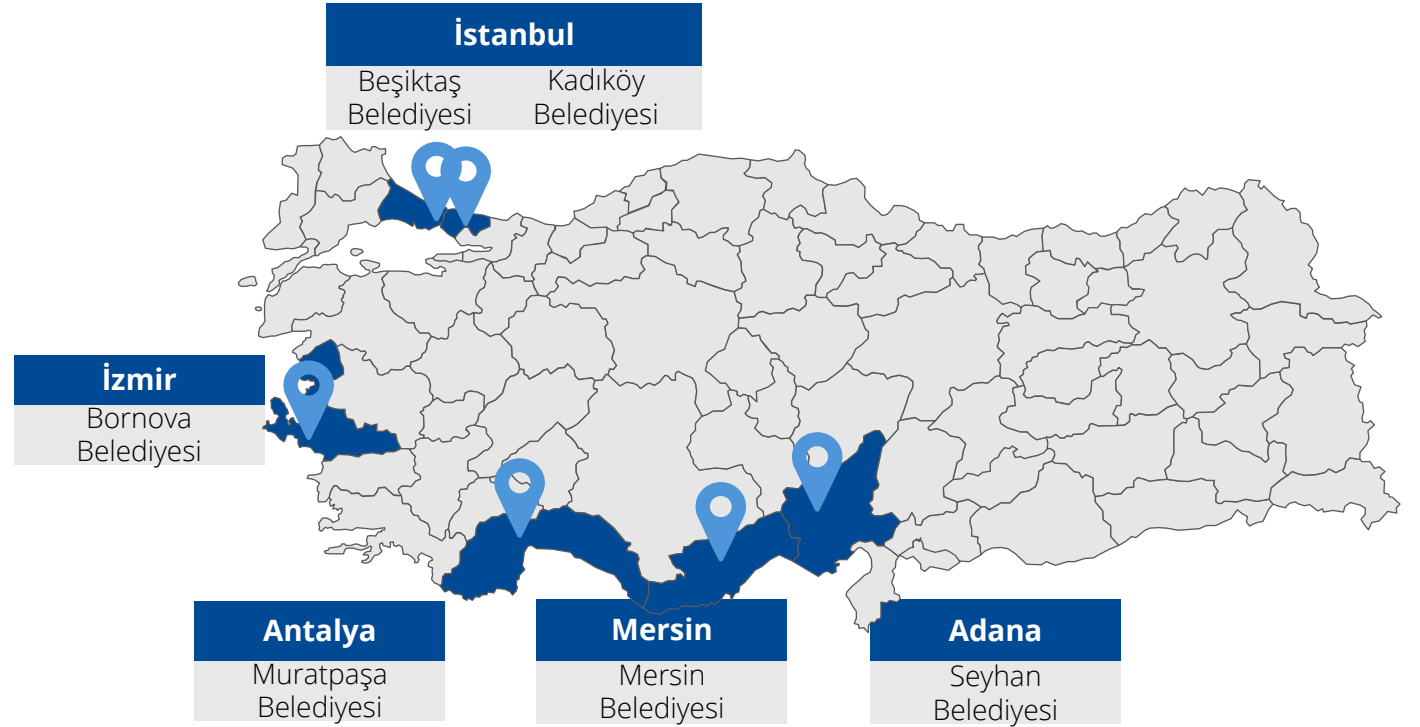
Kadıköy Belediyesi ise Alzheimer Gündüz Yaşam Evi çalışması ve Aktif Yaşlanma Merkezi hizmetleri ile öne çıkmaktadır.

Bornova Belediyesi, evde bakım hizmetleri sunmanın yanı sıra kurduğu sağlıklı yaş alma merkezleri ile yaşlı bireylerine kolaylık sağlamaktadır.

Seyhan Belediyesi, aşhane hizmeti ve emekli evleri girişimiyle yaşlı bireylere erişmektedir.

Muratpaşa ve Mersin Belediyeleri ise Yaşlı Evi girişimleri ve Yaşlı Meclisi Çalışmalarıyla bu ağa katılmanın gereksinimlerini yerine getirmektedirler.

Türkiye'de «Küresel Yaşlı Dostu Şehir ve Topluluklar» Ağına Üye Belediyeler

Dünya Sağlık Örgütü. (2023). National programmes for age-friendly cities and communities: a guide. , Dünya Sağlık Örgütü. (t.y.) Global Network for Age-friendly Cities and Communities.

Türkiye’de yaşlı bireylere yönelik projeler ve hizmetler, sağlık, sosyal katılım, dijital adaptasyon ve finansman gibi alanlarda yaşlı bireylerin desteklenmesi açısından önem arz etmektedir (1/3)

Podoloji (Ayak Sağlığı) Hizmeti - 2024

75+ Beşiktaş Belediyesi sakinlerine ayak sağlığı konusunda daha sağlıklı bir yaşam sunabilmek amacıyla başlatılmıştır. Böylece, yaşlı bireyler ayak sağlığı ve hastalıklarıyla ilgilenmek üzere yardımcı tedavi ve bakım hizmeti sunan Podoloji Birimi'nden yararlanabilmektedir. Bu hizmet, batık, kalınlaşmış, deforme, mantarlı, diyabetik vb. ayak bakımını ve nasır bakımını kapsamaktadır.

Urla Yaşam Özel Huzurevi ve Bakım Merkezi - 2012

Darüşşafaka tarafından açılan merkezde, 55+ kişilere sosyal ortam yaratmak, bakım sağlamak veya bakımlarına destek olmak amaçlanmaktadır. Urla Yaşam, 152 kişilik kapasiteye sahip olup, 7/24 hekim ve sağlık ekibi hizmeti sunmaktadır. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının gözetiminde çeşitli aktiviteler düzenlenmektedir. Urla Yaşam Özel Bakım Ünitesi ise kendi başına yaşamını idame ettiremeyen, ileri yaştaki kişilerin bakımına çözüm sunmaktadır. Toplam 52 kişiye bakım hizmeti kapasitesine sahip bu ünite tüm odalar gerektiği zaman bir yoğun bakım ünitesi işlevi üstlenebilmektedir.

Gönül Bağı Projesi - 2022

Yalnız yaşayan yaşlı bireylerin sağlık durumlarının anlık takip edilmesi, herhangi bir acil durumda müdahale edilmesi amaçlanmıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı'ndan hibeli proje, tümüyle yerli yazılımların kullanıldığı, donanımsal entegrasyonları ile dünyada bir ilk niteliğindedir. Evlere kurulan akıllı paneller, güvenlik sensörleri, nabız ölçer bileklikler ve kablosuz acil durum butonu ile yaşlı bireyler takip edilmektedir.

Türkiye’de yaşlı bireylere yönelik projeler ve hizmetler, sağlık, sosyal katılım, dijital adaptasyon ve finansman gibi alanlarda yaşlı bireylerin desteklenmesi açısından önem arz etmektedir (2/3)

Dijital Torun Projesi - 2022

Projenin amacı, 65 yaş ve üstü evde tek başına yaşayan ve sadece yaşlılık aylığı ile geçinen kadınların ihtiyaçlarına destek olabilmektir. Kızılay, pilot ilçe olarak belirlenen Gazimir’de yaşayan 65 yaş ve üzeri kadınların ihtiyaçlarını gidermeyi hedeflemiştir. Proje kapsamında yaşlı kadınlar ihtiyaçları (mutfak tüpünün değiştirilmesi vb.) için dijital torunlarından yardım istemektedir. Böylece kendilerini de yalnız hissetmemektedir.

Alzheimer Gündüz Yaşam Evi - 2011

Kuruluş amacı, Alzheimer hastalığı olan bireylerin kaliteli zaman geçirmelerini sağlamak, zihinsel rehabilitasyon çalışmalarıyla yaşama bağlanmalarını desteklemek ve yaşam kalitelerini artırarak hastalığın ilerlemesini yavaşlatmaktır. Aynı zamanda, Alzheimer hastalarına bakım veren bireylere ve yakınlarına da destek olunmaktadır. Şişli Belediyesinin de desteğiyle Türkiye Alzheimer Derneği tarafından ilk olarak kurulmuş olup diğer şehirlere de örnek olmuştur. Hali hazırda, haftada 5 gün ve ücretsiz olarak hizmet vermektedir.

Bilge Yaşam Projesi - 2022

İzmir Ekonomi Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi’nin hazırladığı, yaklaşık 3.5 milyon lira bütçeli ‘Bilge Yaşam’, bir Avrupa Birliği projesi olup Türkiye’nin yanı sıra 5 farklı ülkede de eş zamanlı başlatılmıştır. Proje sayesinde İzmir’deki yaşlı bireylere dijital öğrenme, sosyal medya ve internet kullanımı, meditasyon, sandalye yogası, nefes egzersizi gibi birçok alanda eğitim verilmesi hedeflenmiştir.

Türkiye’de yaşlı bireylere yönelik projeler ve hizmetler, sağlık, sosyal katılım, dijital adaptasyon ve finansman gibi alanlarda yaşlı bireylerin desteklenmesi açısından önem arz etmektedir (3/3)

65+ Dijital Okuryazarlık Projesi - 2023

Beşiktaş Belediyesinin uyguladığı proje ile yaşlı bireyleri hem dolandırıcılıktan korumak hem de teknoloji adaptasyonlarını kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, proje kapsamında SMS yazma, fotoğraf-video çekimi, alarm kurma, harita kullanımı, e-Devlet, MHRS/hastane randevu alma, e-Nabız, finansal suiistimal ve dolandırıcılıktan korunma gibi konularda yaşlı bireylere eğitimler verilmektedir.

Tazelenme Üniversitesi - 2016

2016 yılında Akdeniz Üniversitesi bünyesinde kurulan Tazelenme Üniversitesi, 60 yaş ve üzeri bireylerin kayıt olabileceği bir eğitim platformudur. Üniversitede hukuk, ekonomi, diyetetik, felsefe, psikoloji, anatomi, arkeoloji, ortopedi gibi akademik derslerin yanı sıra, tamir atölyesi, kazak örme, açılış gibi uygulamalı kurslar ve yaşam boyu spor gibi dersler de verilmektedir. Türkiye genelinde hızla yayılan bu üniversitelerde gönüllü öğretim üyeleri ders vermektedir. Tazelenme Üniversitesi, kampüslerdeki genç kuşaklar ile yaşlı bireyler arasındaki iletişimi artırma konusunda da önemli bir rol oynamaktadır.

Sağlık İçin Kaplıca Projesi - 2020

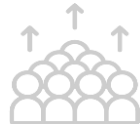
65 yaş üzeri vatandaşları ve ailelerini kapsayan proje, yaşlı bireylerin günlük hayatın stresinden uzaklaşıp dostlarıyla keyifli bir tatil gerçekleştirmesini hedeflemektedir. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Destek Merkezi tarafından yürütülen termal tatil projesi tamamen ücretsiz olarak sunulmaktadır. Ek olarak, kaplıcada vakit geçiren yaşlı bireyler eklem, kas ağrıları ve vücut yaraları alanında da tedavi olmaktadır.

4. Yaşlılık Politikalarının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Araştırma kapsamında, genel temalara* yönelik politika önerileri 5 ana başlık altında incelenmiştir

1. Türkiye'nin nüfus değişimi dikkate alınarak yaşlılık politikalarının düzenlenmesi

Nüfus piramidindeki değişimler sebebiyle yaşlı bakım politikalarının gözden geçirilmesi önem arz etmektedir. Verilerin düzenli güncellenmesi ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun altyapı geliştirilmesi desteklenmelidir. Öte yandan, kentsel alanlarda entegre sosyal hizmetler ve yaşlı göçmenlerin ihtiyaçlarına yönelik politikalar oluşturulmalıdır.

2. Yaşlı bireylere yönelik hizmetlerde bölgesel ve cinsiyete dayalı farklılıkların giderilmesi

Türkiye'de ilçelere göre demografik, sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya uygun sosyal katılım ihtiyaçlarını belirlemek için yerel düzeyde düzenli analizler ve veri toplama çalışmaları yapılmalıdır. Her bölgeye özgü sosyal katılım programlarının teşvik edilmesi ve kırsal bölgelerde yerel yönetimlerin kapasitesinin artırılması önemlidir.

3. Yerel yönetimlerin yaşlı bireylere sunduğu sağlık ve bakım hizmetlerindeki görev tanımlarının netleştirilmesi

Yerel yönetimlerin, yaşlılık politikaları kapsamında görev tanımları netleştirilerek sosyal faaliyetlerin düzenlenmesi, özel afet müdahale planları oluşturulması ve yaş dostu projelerin desteklenmesi gibi alanlarda hizmet seviyelerinin tanımlanması önemlidir.

4. Afet ve acil durumlar için yaşlı bireyler özelinde çalışmalar gerçekleştirilmesi

Yaşlı bireylerin hareket kısıtlılıkları göz önünde bulundurularak toplanma alanlarına erişim planları hazırlanmalı, fiziksel düzenlemeler yapılmalıdır. Güvenlik farkındalığı eğitimleri yaygınlaştırılarak afet sonrası psikososyal destek hizmetleri sunulmalı ve tahliye rehberleri geliştirilmelidir.

5. Yaşlılıkla ilgili kavramların, kurumların ve personelin bütüncül olarak yeniden yapılandırılması

Yaşlı hizmetlerinde paydaşların iş birliğinin desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, merkezi bir kurum altında hizmetlerin koordinasyonunun sağlanması kritiktir. Hizmetler, yaşlı bireylerin sağlık, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarına göre farklılaştırılmalı, eğitim programları ve ortak projeler geliştirilmelidir.

*6 ana eksen altında sınıflandırılmayan politika önerilerine «genel» başlığı altında yer verilmiştir.

Türkiye'nin değişen nüfus yapısı doğrultusunda, kırsal ve kentsel alanlardaki farklılıklar ile yaşlı kadın ve erkeklerin özgün ihtiyaçları da dikkate alınarak kapsayıcı ve yerel dinamiklere duyarlı politikalar geliştirilmelidir

Genel Politikalar

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
1 Türkiye'nin nüfus değişimi dikkate alınarak yaşlılık politikalarının düzenlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> Demografik değişim, yaşlı nüfusun artan ihtiyaçlarına yönelik sosyal hizmet politikalarının önemini gözler önüne sererken, aynı zamanda ekonomik büyümeyi destekleyen, makroekonomik istikrarı koruyan ve dayanıklı bir işgücü piyasası oluşturan yapısal reformların gerekliliğine de dikkat çekmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Nüfus piramidindeki değişiklikler ve yaşlanma trendlerinin detaylı analiz edilmesi, bu veriler ışığında yaşlı bakım politikaları ile sosyal hizmetlerin etkili bir şekilde yeniden değerlendirilmesi. Yaşlı nüfusa yönelik verilerin uluslararası standartlarla uyumlu şekilde periyodik olarak raporlanması ve ilgili tüm paydaşlarla paylaşılması. Kentsel alanlardaki yaşlı nüfus artışını göz önünde bulundurarak, büyük kentlerde yaşayan yaşlı bireyler için entegre sosyal hizmetler ve bakım politikaları geliştirilmesi. Yaşlı göçmenlere yönelik nüfus verilerinin oluşturulması ve ihtiyaçlarının tespit edilerek uygun politikalara dahil edilmelerinin desteklenmesi. Nüfus yaşlanırken işgücünün yapısal dönüşümünü destekleyen, işgücü piyasasının dayanıklılığını artıran ve ekonomik istikrarın sürdürülebilirliğini sağlayan kapsamlı reform alanlarının belirlenmesi.
2 Yaşlı bireylere yönelik hizmetlerde bölgesel ve cinsiyete dayalı farklılıkların giderilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Kırsal ve kentsel alanlardaki yaşlı nüfus yoğunluğu ve yaşam koşulları ihtiyaçların farklılaşmasına neden olmaktadır. Kırsal bölgelerde yaşayan yaşlı bireyler genellikle sağlık hizmetlerine erişim ve sosyal destek eksikliği gibi zorluklarla karşılaşırken, kentsel alanlarda ise yalnızlık, sosyal izolasyon ve yaşam maliyetleri gibi sorunlar öne çıkmaktadır. Belirgin kentsel ve demografik dönüşümler sebebiyle yaşlılıkla ilgili politika düzenlemelerinin her bölgenin demografik yapısı ve yerel dinamikleri dikkate alınarak oluşturulması önemlidir. Yaşlı bireylere yönelik hizmetlerde bölgesel farklılıklar ile yeterli kapasite ve insan kaynağına sahip olunmaması, sunulan hizmetlerin etkinliğini azaltmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de ilçelere göre demografik, sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya uygun sosyal katılım ihtiyaçlarını belirlemek için düzenli olarak yerel analizlerin ve veri toplama çalışmalarının yapılması. Sosyal katılım programlarını yönetmek ve uygulamak için özellikle kırsal bölgelerdeki yerel yönetimlerin kapasitesinin artırılması. Yaşlı nüfusunun yüksek olduğu kırsal kesimlerde yaşlı bireylere özel mobil hizmet birimlerinin/ ofislerinin kurulması ve mobil sağlık hizmetleri, düzenli sağlık kontrolleri/taramaları, tele-tıp uygulamaları, günlük yaşam desteği gibi hizmetlerin sunulması. Kırsal alanlarda yaşayan yaşlı bireylerin sosyal etkinliklere katılımını artırmak için ulaşım ve erişim imkanlarının iyileştirilmesi. Yaşlı bireylerin desteklenmesine yönelik yerel programların ve destek ağlarının, her bölgenin kültürel ve sosyal dinamiklerine duyarlı ve yaşlı kadınların sosyal katılımını da artıracak biçimde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması.

İncelenen iyi uygulama örnekleri ve paydaş görüşmeleri ışığında, yerel yönetimlerin yaşlı bireylere yönelik hizmetlerdeki rolünü güçlendirebileceği çeşitli politikalar öne çıkmaktadır

Genel Politikalar

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
3 Yerel yönetimlerin yaşlı bireylere sunduğu sağlık ve bakım hizmetlerindeki görev tanımlarının netleştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye’de, belediyeler tarafından sunulan sosyal hizmetler arasında yaşlılık hizmetleri zorunlu hizmetler kapsamına alınmamıştır. Bu durum, yaşlı bireylere yönelik belediye hizmetlerinin kalitesinde ve çeşitliliğinde belirgin farklılıklar yaratmaktadır. Belediyelerin sunduğu yaşlılık hizmetleri, yalnızca kendi bütçeleriyle finanse edilmekte, ek bir finansman bütçesi bulunmamaktadır. Sonuç olarak, bazı belediyeler kapsamlı hizmetler sunarken, diğerleri sınırlı olanaklarla hizmet vermekte; bu durum her yaşlı bireyin ihtiyaç duyduğu hizmete eşit bir şekilde ulaşmasını engellemektedir. Yerel yönetimler, yaşlı bireylerin sosyal hizmetlere erişimini artırmak amacıyla çeşitli programlar ve etkinlikler düzenlemekte olup eğitim ve farkındalık faaliyetleri yaşlı bireylerin toplumsal hayata katılımını kolaylaştırmak adına önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yerel yönetimlerin yaşlılık politikalarına katkısını artırmak amacıyla, belediyeler için yaşlı bireylere sunulacak minimum hizmetlerin tanımlanması ve yaşlı nüfusu yüksek olan ilçelere özel politikaların daha esnek bir yapıda geliştirilmesi. Bu politikaların düzenlenmesi için gerekli çalışmaların yapılması, yerel yönetimlerin kaynaklarının verimli kullanılması ve bu süreçte bütçelerinin genişletilmesi amacıyla ek fon ve destek mekanizmalarının sağlanması. Yerel yönetimlerin insan kaynağı kapasitesini geliştirmek amacıyla kapasite geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi. Yaşlı bireylere yönelik hizmetlerin koordinasyonunu artırmak amacıyla belediye birimleri içerisinde «Yaşlılık Müdürlükleri» gibi özel birimlerin kurulması. Yerel yönetimlere, yaş dostu projeler geliştirmeleri için destek verilmesi ve bu projelerin diğer belediyelerde yaygınlaştırılmasını sağlamak için deneyim aktarımı yapılması. Yerel yönetimlerin ve merkezi kurumların entegre bir şekilde yaşlılık konusunda eğitim programları düzenlemesi, bilgi broşürleri yayımlanması ve yaşlılıkla ilgili farkındalık kampanyaları yürütmesi. Belediyelerin norm kadrolarında gerontologların istihdam edilmesi amacıyla yasal düzenlemelerin yapılması.
4 Afet ve acil durumlar için yaşlı bireyler özelinde çalışmalar gerçekleştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Afet sonrası yaşanan zorunlu göçler ve kayıplar, yaşlı bireylerin ruhsal sağlığı üzerinde ciddi travmalara yol açmaktadır. Bu süreçte ölüm korkusu, kaygı, stres ve depresyon gibi duygusal sorunlar yaşanabilmektedir. Afet ve acil durumlarda, yaşlı bireylerin korunması ve sosyal hayata katılımlarının sürdürülebilmesi için sağlık, sosyal hizmet uzmanlarının ve sivil toplum kuruluşlarının aileler/akrabalar ile birlikte aktif rol alması, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan çözümler üretilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Tek başına yaşayan yaşlı bireylerin yardıma en hızlı ulaşabileceği kişiler komşuları ve yakın çevreleridir. Bu doğrultuda, gönüllü komşuculuk gibi toplum temelli destek ağları önem arz etmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin hareket kısıtlılıkları göz önünde bulundurularak, afet ve acil durum toplanma alanları ile ilgili erişim planları hazırlanması. Toplanma alanlarının rampalar, belirgin işaretlemeler, sesli yönlendirmeler gibi ulaşımı kolaylaştıran fiziksel düzenlemeler içerecek şekilde geliştirilmesi. Yaşlı bireylere ve ailelerine yönelik güvenlik farkındalığı eğitimlerinin yaygınlaştırılması. Yaşlı bireylerin afet anındaki hareketlerini belirlemek ve doğru bilgiyi vermek amacıyla afet simülasyonlarının/ tatbikatlarının gerçekleştirilmesi. Yaşlı bireylere acil durumlarda destek olmak amacıyla gönüllü komşuluk destek programlarının yaygınlaştırılması. Afet sonrasında yaşlı bireyler için psikososyal destek hizmetleri sunulması. Yaşlı bireylere yönelik tahliye rehberi, afet ve acil durum öncesi ve sonrası için bilgilendirme kılavuzlarının geliştirilmesi.

Türkiye'de yaşlılıkla ilgili faaliyetler bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde ele alınmalı ve iş birliği modelleri üzerinde durulmalıdır

Genel Politikalar

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekeçe	Politika Önerileri
<p>5 Yaşlılıkla ilgili kavramların, kurumların ve personelin bütüncül olarak yeniden yapılandırılması</p>	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı nüfusun artışı ile değişen demografik yapı, yaşlılık hizmetlerine yönelik kapsamlı ve entegre bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Türkiye'de yaşlılıkla ilgilenen çeşitli kamu ve özel kurumlar bulunmaktadır. Bu kurumların hizmet alanında daha entegre ve kapsamlı bir yaklaşım benimsemesi için yürütülen çalışmalar, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının daha etkin bir şekilde karşılanmasını sağlayacaktır. Türkiye'de yaşlı hizmetleri için başlıca sorumlu kurumlar arasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları (STK'lar) bulunmaktadır. Yaşlı bireylere yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, rehberlik ve rehabilitasyon hizmetleri, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülmektedir. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını belirleyebilecek nitelikli çalışanlara olan ihtiyaç artmaktadır. Örneğin; gerontologlar hastaneler, bakımevleri, fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezleri, bakanlıklar, huzurevleri, STK, yerel yönetimler ve evde bakım hizmetleri gibi kurumlarda çalışabilmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bakım ve sağlık hizmetlerinin yönetimini merkezi bir çatı altında toplayan bir kurumun yapılandırılması ve bu kurumun, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için bütüncül stratejiler geliştirmesi. Yaşlı hizmetleri alanında, tüm ilgili paydaşların uyumlu ve entegre bir iş birliği modeli içinde çalışmalarının desteklenmesi. Yaşlı ve engelli bireylerin ihtiyaçlarının çeşitliliği göz önünde bulundurularak, yaşlılık hizmetlerinin farklılaştırılması ve bu hizmetlerin, yaşlı bireylerin sağlık, sosyal ve psikolojik gereksinimlerini daha etkili bir şekilde karşılayacak şekilde organize edilmesi. Yaşlılık kavramına ilişkin farklı tanımların yarattığı uygulama çeşitliliğini azaltmak amacıyla, ulusal düzeyde ortak bir yaşlılık tanımının geliştirilmesi ve bu çerçevede yaş gruplarına göre standartların oluşturulması. Yaşlılık alanında faaliyet yürüten kurumların, yaşlı haklarını temel alan bir yaklaşımla hizmetlerini gözden geçirmesi ve hizmet kalitesini bu doğrultuda artırması. Yaşlılıkla ilgili düzenlemelerde sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin aktif katılımının sağlanması ve ortak projeler geliştirilmesi. İlgili paydaşların, yaşlı bireylerin farklı ihtiyaçlarını belirlemede entegre bir şekilde çalışması ve bu ihtiyaçlara yönelik kaynakların ve stratejilerin uyumlu hale getirilmesi. Yaşlı sağlığı hizmet sunumunda yer alan personelin eğitiminin standardizasyonunun sağlanması ve eğitilmiş/nitelikli bakıcı sayısının artırılması. Gerontologlar ve yaşlı bakım teknisyenleri için özel eğitim ve sertifikasyon programları geliştirilmesi. Geriatristlerin çalıştığı merkezlerde multidisipliner ekiplerin oluşturulması ve bu ekiplerde psikolog, diyetisyen gibi uzmanların yer alması konusunda düzenlemelerin yapılması. Geriatri ve gerontoloji eğitim programlarının yaşlı sağlığı hizmetlerinin kalitesini artırmak amacıyla sürekli olarak gözden geçirilmesi ve güncellenmesi. Yaşlı bireylere hizmet sunan sağlık ve bakım personeli ihtiyacını karşılamak ve çok disiplinli ekip yapısını güçlendirmek amacıyla, başta sağlık meslek yüksekokulları ve üniversitelerde geriatrik eğitim veren bölümler olmak üzere; hemşirelik, beslenme ve diyetetik, fizyoterapi, sosyal hizmetler ve diğer ilgili bölümlerin kontenjanlarının artırılması ve bu bölümlere yönelik tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi.

İş Birlikleri için Paydaşlara Düşen Roller

Genel Politikalar

Paydaşlar	Kamu ve İlgili Kurumları	Özel Sektör	Sivil Toplum Kuruluşları	Akademik Kurumlar	Basın ve Yayın Organları	Yerel Çevre ve Aileler
Öne Çıkan Sorumluluk Alanları	Kamu, yaşlı bireylerin sosyal, sağlık ve ekonomik ihtiyaçlarını gözeten kapsamlı politikalar geliştirme sorumluluğuna sahiptir. Yaşlılık hizmetlerine yönelik uygulamalar için bütçe planlaması görevleri arasında yer almaktadır. Ayrıca, yaşlı nüfusla ilgili istatistiksel verileri toplamak ve bu verileri politika geliştirme süreçlerinde kullanmanın yanı sıra paydaşlar ile koordineli bir şekilde çalışmaların yürütülmesi kritik bir önem taşımaktadır.	Özel sektör, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çeşitli hizmetler ve ürünler sunarak, politikaların uygulanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle yaşlı bakım merkezleri, evde bakım hizmetleri ve medikal ürünler gibi alanlarda faaliyet gösteren özel işletmelerin yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik çözümler sunması önem taşımaktadır.	Sivil Toplum Kuruluşları, yaşlı bireylerin haklarını savunarak yaşlılık konusundaki sorunları daha görünür kılmak için önemlidir. STK'ların sosyal hizmet projeleri, eğitim programları ve destek ağları aracılığıyla yaşlı bireylerin sosyal katılımını kolaylaştırması ve yaşlılıkla ilgili yaptıkları araştırmaların verilerini politika yapıcılara ileterek, yaşlılık politikalarının geliştirilmesi gibi sorumluluk alanları öne çıkmaktadır.	Akademik kurumlar tarafından gerontoloji, sosyal hizmetler ve halk sağlığı gibi disiplinlerde eğitim verilerek, bu alanda uzmanlaşmış profesyonellerin yetiştirilmesi önemlidir. Bu kurumlar, elde ettikleri bulguları kamu politikası geliştirme süreçlerine entegre ederek, yaşlılık politikalarının bilimsel bir temele dayandırılmasına yardımcı olmaktadır.	Medya kuruluşları, farkındalık yaratmak amacıyla düzenlenen kampanya ve etkinlikleri destekleyerek, toplumda yaşlılık konusunda duyarlılığı artırmaktadır. Ayrıca, yaşlılık politikaları ve hizmetleri üzerine analizler ve yorumlar sunarak, politika yapıcıları etkileme ve kamuoyunu bilgilendirme konusunda etkili bir paydaş olarak öne çıkmaktadır.	Aileler ve yerel çevre, yaşlı bireylerin toplumsal entegrasyonunu destekleyerek, sosyal etkinlikler, dayanışma grupları ve komşuluk ilişkileri aracılığıyla yaşlı bireylerin sosyal katılımı açısından önemlidir. Yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin etkili bir şekilde kullanılmasına yardımcı olarak, yaşlı bireylerin sağlıklı ve bağımsız bir yaşam sürmeleri desteklenmektedir.
Öne Çıkan Paydaşlar	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı, Yerel Yönetim (Belediyeler), Türkiye İstatistik Kurumu, Mesleki Yeterlilik Kurumu, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Özel Hastaneler, Özel Sağlık Merkezleri, Özel Evde Bakım Hizmeti Sağlayıcıları, Özel Yaşlı Bakımevleri, Özel Huzurevleri, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı Dernekleri, Sosyal Hizmet STK'ları, Eğitim ve Sertifikasyon Kuruluşları, Engelli ve Yaşlı Destek Dernekleri, Gönüllü Destek Ağları, Araştırma ve Savunuculuk Kuruluşları, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Üniversiteler, Araştırma Enstitüleri, Sağlık Yüksekokulları, Eğitim Araştırma Merkezleri, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal Medya ve Dijital Platformlar, Radyo ve Televizyon Kanalları, Çevrimiçi Haber Siteleri, Gazeteler, Dergiler, ... 	<ul style="list-style-type: none"> 65 Yaş ve Üzeri Bireyler, Hasta Yakınları ve Aile Üyeleri, Mahalle Sakinleri ve Komşular, ...

Araştırma kapsamında, Sağlık ve Bakım Hizmetine yönelik politika önerileri 8 ana başlık altında ele alınmıştır

1. Sağlık ve bakım hizmetlerinin yaşlı bireylerin ihtiyacına uygun olarak geliştirilmesi

Yaşlı bireylerin sağlık ve bakım hizmetlerindeki ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve sürekli takip edilmesine yönelik izleme programlarının geliştirilmesi önemlidir. Sağlık hizmetlerine erişimi iyileştirmek amacıyla, izleme ve hasta takip sistemlerinin yaygınlaştırılması ve mevcut altyapıya entegrasyonu hedeflenmelidir.

2. Koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi

Koruyucu sağlık hizmetlerine yönelik bütçelerin artırılması ve bu hizmetlerin anne karnından itibaren önemini vurgulanması hedeflenmekte olup, yaşlı bireylerin sağlık ve yaşam kalitesini artıran çevresel düzenlemeler desteklenmelidir.

3. Evde bakım hizmeti uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması

Evde bakım hizmetlerinin etkinliğini artırmak için kapsamlı ihtiyaç analizi yapılması ve bu doğrultuda standartlara uygun hizmet modelleri geliştirilmesi hedeflenmelidir. Ayrıca, toplumsal farkındalığı artırmak ve toplumu sağlıklı yaşlanmaya özendirmek amacıyla yerel düzeyde düzenlemelerle desteklenen bir sistem öne çıkmaktadır.

4. Uzun süreli yaşlı bakım hizmeti sağlayıcı kurumlara yönelik düzenlemelerin yapılması

Yaşlı bireylere yönelik uzun süreli bakım hizmetlerinin etkinleştirilmesi amacıyla entegre bir yaklaşım benimsenerek yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini artıran, rehabilitasyon ve sosyal destek hizmetleri sunan merkezlerin yerel düzeyde yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.

5. Yaşam boyu sağlığın korunması ve sağlıklı yaşlanma konusunda farkındalığın artırılması

Toplumda yaşam boyu sağlık anlayışının benimsenmesi ve sağlıklı yaşlanma bilincinin artırılması amacıyla kamu kurumları önderliğinde ulusal programlar geliştirilmelidir.

6. Demans hastalığına karşı koruma ve mücadele stratejilerinin güçlendirilmesi

Alzheimer ve diğer demans türlerine karşı koruyucu stratejiler geliştirilerek, erken teşhisi sağlayacak tarama programları, farkındalık eğitimleri ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarının desteklenmesi kritiktir. Ayrıca, hastalığın her evresine uygun hizmet modelleri ile hasta yakınlarına destek sağlayan bakım ve danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır.

7. Akılcı ilaç kullanımı uygulamalarının yaygınlaştırılması

İlaç kullanımı konusunda yaşlı bireylere yönelik güvenli ve akılcı ilaç kullanımını teşvik etmek için sağlık profesyonellerine düzenli eğitimler verilmesi ve halkın bilinçlendirilmesi amacıyla farkındalık kampanyalarının desteklenmesi önem taşımaktadır.

8. Kurumsal bakım kapasitesinin güçlendirilmesi

Kurumsal bakım hizmetlerinin kapasitesini ve kalitesini artırmak amacıyla stratejik yatırımlar yapılması, özel sektörle iş birliği projeleri geliştirilmesi, yeterli bütçe planlamaları yapılması ve sağlık ve sosyal hizmet uzmanlarının mesleki gelişiminin desteklenerek denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi önemlidir.

Türkiye'de yaşlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesi, etkili uygulama ve izleme süreçlerinin gerçekleştirilmesi için yaşlı bireylerin sağlık ve bakım alanındaki ihtiyaçlarının tespit edilmesi gereklidir

		1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri	2. Sosyal Katılım	3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım	4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı	5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri	6. Yaşlı Turizmi
Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekeçe	Politika Önerileri					
1	Sağlık ve bakım hizmetlerinin yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin sağlık ve bakım hizmetlerindeki ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve sağlık durumlarının sürekli olarak takip edilmesi amacıyla izleme programları oluşturulması. Yaşlı bireylerin değişen ihtiyaçlarının takip edilmesi kapsamında yaşlı sağlığı izleme formlarının sağlık bilgi sistemlerine entegre edilmesi ve bu sistem üzerinden periyodik sağlık tarama programlarının yaygınlaştırılması. Uzaktan hasta takip sistemlerinin geliştirilmesi için Türkiye'deki yerel girişimcilerin öncelikli olarak desteklenmesi kapsamında finansal desteklerin sunulması ve bu sistemlerin genel sağlık altyapısına dahil edilmesi. Bu entegrasyon ile uzaktan hasta takip sistemlerinin kamu ve özel sağlık kuruluşları tarafından kullanılabilir hale getirilmesinin, sağlık verilerinin dijital ortamda güvenli ve etkili bir şekilde paylaşılmasının ve sağlık hizmetlerinin daha geniş bir kitleye ulaştırılmasının sağlanması. Yaşlı bireylerin ihtiyaç duydukları sağlık hizmetlerinin tespit edilerek hastaneye yatış ve kalış sürelerinin azaltılması amacıyla erken teşhis ve uygun tedavi olanaklarının genişletilmesi. 					
2	Koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> 65 yaş ve üzeri bireylerin kronik hastalıklara sahip olma sıklığının giderek artmasıyla birlikte, yaşlı bireyler fiziksel aktiviteye dayalı alanlarda (taşıma/tutma/merdiven çıkma/inme) işlevsel zorluk yaşamaktadır. Hastalıkların önlenmesi ve yaşlı bireylerin sağlığının bütünsel olarak korunması açısından koruyucu sağlık uygulamaları ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, koruyucu sağlık uygulamalarına yapılan yatırımların tedavi maliyetlerini düşürdüğü tespit edilmiştir. Koruyucu sağlık hizmetlerine yönelik bütçelerin artırılması ve koruyucu sağlığın anne karnından başlayan bir süreç olduğuna yönelik farkındalığın geliştirilmesi. Sağlık sistemi üzerindeki uzun vadeli yüklerin azaltılması ve yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine daha az ihtiyaç duyması amacıyla koruyucu sağlık hizmetlerinin bir parçası olarak fiziksel aktiviteyi destekleyici yeşil alanların düzenlenmesi ve yaş dostu çevre düzenlemelerinin hayata geçirilmesi. 					

Yaşlı bireylerin bağımsızlıklarını koruma ve tanıdık bir çevrede yaşama arzusu doğrultusunda, evde bakım hizmetlerinin kalitesinin ve erişilebilirliğinin artırılması büyük önem taşımaktadır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>3 Evde bakım hizmeti uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması</p>	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de 50 yaş ve üzeri bireylerin çoğunluğu, ileri yaşta evde veya gündüzlü bakım hizmeti almayı ya da aile üyelerinin bakımını tercih etmektedir. Bu durum, özellikle evde kalma isteği, bağımsızlıklarını koruma ve tanıdık bir çevrede yaşama arzusundan kaynaklanmaktadır. Aile desteğinin önemi bu tercihlerde belirleyici olurken, yaşlı bireylerin yalnızca %6'sı huzurevinde kalmayı tercih etmektedir. Bu eğilimler, yaşlı bakım hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, kalitesinin artırılması ve erişilebilirliğinin geliştirilmesi konularındaki ihtiyacı ortaya koymaktadır. Yaşlı bireylerin bireysel ihtiyaçlarının anlaşılması etkili bir bakım planı oluşturulabilmesi açısından önem taşımaktadır. Ev ziyaretleri, yaşlı bireylerin yaşam koşullarını, sağlık durumlarını ve sosyal ihtiyaçlarını yerinde değerlendirme fırsatı sağlamaktadır. Kamu desteği olmadan gerçekleştirilen evde bakım hizmetleri, denetimsizlik ve kötü muamele risklerini artırabilmektedir. Kayıt dışı çalışan yerli ve yabancı işçilerin, bu alanda eğitimi olmayan bakıcıların ve aile fertlerinin bakımda rol alması, bakım standartlarına uyum ve güvenliğin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Emekli maaşlarının yetersizliği ve artan sağlık maliyetleri, yaşlı bireylerin sağlık ve bakım hizmetlerine erişimini zorlaştırmakta, özellikle maddi imkanı kısıtlı olanlar için sorun yaratmaktadır. Sosyal bağlardan kopmadan bu hizmetlere erişim, yaşam kalitesini korumak ve maliyetleri azaltmak açısından önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Evde bakım hizmetleri sunulmadan önce kapsamlı ihtiyaç analizi yapılması ve bu analizlerin düzenli aralıklarla uzmanlar tarafından tekrarlanarak elde edilen veriler doğrultusunda bakım planlarının oluşturulması. Evde sağlık ve sosyal bakım hizmetlerinin entegre bir şekilde ülke genelinde belirli bir standarda uygun olarak sunulmasını temin etmek amacıyla, kamu tarafından desteklenen ve standartları belirlenmiş hizmet modellerinin geliştirilmesi. Bu hizmetlerin lisanslı profesyoneller tarafından sunulmasının desteklenmesi ve düzenli denetimlerle kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi. Hizmet sunuculara yönelik ortak bir platform üzerinden yaşlı bakım ihtiyaçlarına uygun eğitim programları düzenlenmesi ve bu programlar sonucunda akreditasyonları sağlanarak kalite standartlarına uygun hizmet sunumunun teşvik edilmesi. Evde sağlık hizmetlerinin kapsamı ve erişimi hakkında toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla, düzenli olarak yerel düzeyde bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi ve görsel tanıtım araçlarının yaygınlaştırılması ile kamuoyunun bilgilendirilmesi. Evde sağlık hizmetlerine erişilebilirliği artırmak ve uygulama verimliliğini sağlamak amacıyla, hizmet sunan kurumların görev ve sorumluluklarının mevzuatta açık şekilde tanımlanması, kurumlar arası sürdürülebilir koordinasyonu sağlayacak ortak bir sistemin oluşturulması ve bu hizmetlerde görev alacak personelin yetkinliklerini belirleyecek düzenlemelerin yapılması. Sağlıklı yaşlanmanın teşvik edilmesi amacıyla, yaşlı bireylerin kendi evlerinde sağlıklı yaşamalarını kolaylaştıran ve yaşam standartlarını iyileştiren düzenlemelerin yapılması ve yerel düzeyde düzenli bakım, hemşire desteği ve uzun süreli bakım gibi çeşitli imkanların sunulması.

Yaşlı nüfusun ihtiyaçlarına yanıt vermek için kurumsal planlamaların ve uzmanlaşmış bakım merkezlerinin geliştirilmesi, sağlık ve bakım hizmetlerinin kalitesini artırmak açısından önemlidir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>4</p> <p>Uzun süreli yaşlı bakım hizmeti sağlayıcı kurumlara (huzurevleri, yaşlı bakım merkezleri ve rehabilitasyon merkezleri) yönelik düzenlemelerin yapılması</p>	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı huzurevi sayısı, kapasitesi ve bakılan yaşlı sayısı artış göstermektedir. Yaşlı nüfusun değişen ihtiyaçları doğrultusunda sağlık ve bakım hizmetlerinin kurumsal planlamalarının yapılması, hem hizmetlerin kapasitesini hem de kalitesini artırmak açısından kritik bir öneme sahiptir. Özellikle, yaşlılıkta sıkça karşılaşılan hastalıklar nedeniyle bağımlı hale gelen bireyler için uzmanlaşmış bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin kurulması büyük önem taşımaktadır. Mevcut "Bakıma Muhtaç Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği" geniş bir yaş grubunu kapsamakla birlikte, yaşlı bireylere özel düzenlemelerin yapılması bu ihtiyacı daha iyi karşılayacaktır. Rehabilitasyon merkezleri sadece hastalık tedavisi ile sınırlı kalmakta, yaşlı bireylerin fonksiyonel bağımsızlıklarını desteklemekte yetersiz kalmaktadır. Huzurevi yaşlı bakım yönetmeliğinin uzun süre güncellenmemesi de mevcut ihtiyaçları ve gelişmeleri yeterince yansıtamamaktadır. İlçe sağlık müdürlüklerinde bulunan sağlıklı hayat merkezleri, yaşlı bireylerin sağlık ve sosyal hizmetlere daha kolay erişimini sağlayarak toplumsal sağlığı artırmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de önümüzdeki yıllarda yaşlı bireyler için sağlık ve bakım hizmetlerine olan ihtiyacın belirlenmesi amacıyla projeksiyonlar yapılması ve bu doğrultuda hizmet sağlayıcı kurumların kapasite planlamalarının hayata geçirilmesi. Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin, düzenli aralıklarla güncellenmesi ve uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak iyileştirilmesi. Yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini artıracak şekilde, ihtiyaçlarına uygun bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinin entegre bir yaklaşımla sunulmasının teşvik edilmesi. Yerel yönetimler tarafından, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun huzurevi, gündüz bakım evi veya yaşlı bakım merkezleri kurulmasının desteklenmesi. Ülke genelinde, tüm ilçelerde sağlıklı yaşam merkezlerinin yaygınlaştırılması ve bu merkezler aracılığıyla yaşlı bireylere sağlık, sosyal ve psikolojik alanlarda destek hizmetlerinin sunulması. Yaşlı bireylerin sağlık, sosyal ve rehabilitasyon ihtiyaçlarının daha etkin karşılanabilmesi amacıyla bu hizmetlerin entegre bir yapıda sunulması ve ilgili kurumlar arasında koordinasyonun artırılması. Bakanlıklar ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle gündüz bakım evleri ve aktif yaşam merkezlerinin yaygınlaştırılması ve bu alanlara yatırım yapılmasının teşvik edilmesi. Yaşlı bireylere sunulan hizmetlerin kalitesini artırmak amacıyla yaş dostu merkezlerin kurulması, bu merkezlerde hizmet standartları belirlenmesi ve düzenli denetim mekanizmalarının devreye alınması. Huzurevleri, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan bakım personelinin, yaşlı bireylerin fiziki, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarına uygun hizmet sunabilmesi için düzenli hizmet içi eğitim programlarının oluşturulması ve bu programların güncel ihtiyaçlara göre revize edilmesinin sağlanması. Rehabilitasyon merkezlerinde, yaşlı bireylerin fonksiyonel yaşamlarını desteklemek amacıyla kişiye özel egzersiz programları ve günlük yaşam aktiviteleri desteği gibi hizmetlerin geliştirilmesi.

Yaşam boyu sağlık anlayışının benimsenmesi, toplumun sağlıklı ve aktif yaşlanmasını desteklerken Alzheimer gibi hastalıklardan korunmayı da sağlamaktadır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
5 Yaşam boyu sağlığın korunması ve sağlıklı yaşlanma konusunda farkındalığın artırılması	<ul style="list-style-type: none"> Kronik hastalıkların önlenmesi, erken teşhis imkanlarının artırılması ve tedavi süreçlerinin iyileştirilmesi amacıyla, toplum genelinde sağlıklı yaşam tarzlarının desteklenmesi öncelikli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Fiziksel aktiviteyi teşvik eden politikalar ve uygulamalar, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini doğrudan artırmakta ve sağlıklı yaşlanma sürecine önemli katkılar sağlamaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Genç nüfustan başlayarak, aktif ve sağlıklı yaşlanma bilincini artıracak farkındalık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması. Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğinde kapsamlı eğitim programları ve etkinliklerin düzenlenmesi ve bu programların, sağlıklı yaşam davranışlarına ilişkin bilgilerin geniş kitlelere kolay erişilebilir olmasını sağlayacak şekilde yapılandırılması. Yaşlı bireylerin fiziksel aktivitelere katılımını artıracak ve sağlıklı beslenme alışkanlıklarını destekleyecek ulusal düzeyde programların hayata geçirilmesi.
6 Demans hastalığına karşı koruma ve mücadele stratejilerinin güçlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de Alzheimer hastalığı ve diğer demans türlerine ilişkin epidemiyolojik araştırmalar ve mevcut hasta sayısına ilişkin veriler sınırlı sayıda olup, mevcut çalışmalar genellikle belirli bölgelerle sınırlıdır. Türkiye'de Alzheimer hastalığına bağlı ölüm oranları yıllar içinde artış göstermiştir. 2023 yılı verilerine göre, Alzheimer hastalığı, ölüm nedenleri arasında %2,2 oranında yer almakta olup, özellikle kadınlar arasında daha yüksek bir orana sahiptir. 65 yaş ve üzeri bireyler arasında, sinir sistemi ve duyu organları hastalıkları, Alzheimer da dahil olmak üzere, en yaygın üçüncü ölüm nedeni olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, Alzheimer hastalığına karşı daha etkin tedavi ve bakım modellerinin geliştirilmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır. Alzheimer ve Demans özelinde ihtisaslaşmış bakımevleri yaşlı bireylerin yaşam kalitelerini arttırarak hastalığın evre atlamaını önlerken, zihinsel rehabilitasyon çalışmaları ile yaşam kalitelerinin artması mümkün olabilmektedir. Alzheimer hastalığı için farklı aşamalarda özel bakım ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, hasta bakımını üstlenen bireyler ve ailelere yönelik geliştirilen destek mekanizmaları önemle vurgulanmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Alzheimer başta olmak üzere diğer demans türlerinin erken belirtileri konusunda toplumu bilinçlendiren programların ve medya araçlarının düzenlenmesi ve hastalıktan korunma amacıyla sağlıklı yaşam alışkanlıkları için eğitimlerin ve müfredatların hazırlanması. Fiziksel aktivite, sağlıklı beslenme, yeterli uyku, sosyal etkileşim, stres yönetimi ve zihinsel egzersizler gibi koruyucu faktörler desteklenerek Alzheimer riskini azaltmaya yönelik ulusal programların başlatılması. Alzheimer hastalığının erken teşhisine yönelik düzenli tarama programlarının hayata geçirilmesi. Alzheimer hastalığının her evresine uygun hizmet modellerinin geliştirilmesi. Erken dönemde, bireylerin bağımsızlıklarını sürdürebilmesi için bilişsel terapi, hafıza destekleyici programlar ve günlük yaşam aktivitelerine katılım teşvik edilirken; ileri dönemde bakım desteği ve evde bakım hizmetlerinin artırılması. Alzheimer hastalığı konusunda uzmanlaşmış sağlık profesyonelleri ve bakım elemanlarının yetiştirilmesi, bu alanda çalışacak kişilere yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi. Alzheimer konusunda ihtisaslaşmış gündüz bakım merkezleri ve huzurevlerinin yaygınlaştırılması ve sosyal etkileşim ve bilişsel uyarıcı aktivitelerin düzenlenmesi. Gelişmiş bakım merkezlerinin, hastaların güvenliğini ve konforunu sağlayacak teknolojik altyapıyla donatılması. (Örneğin, GPS izleme sistemleri ve dijital hatırlatma araçlarının kullanılması.) Alzheimer hastalarının bakımını üstlenen aile bireyleri için eğitim, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin oluşturulması ve hasta yakınlarına yönelik psiko-sosyal destek mekanizmaları ve kısa süreli bakım izni gibi uygulamaların hayata geçirilmesi.

Yaşlı bireylerde akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılması, sağlık harcamalarının etkin yönetimi açısından büyük önem taşımaktadır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
7 Akılcı ilaç kullanımı uygulamalarının yaygınlaştırılması	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte yaşlı bireylerin ilaç kullanımında karşılaştıkları zorluklar da giderek yaygınlaşmaktadır. Bu zorluklar, yaşlı bireylerin çoklu ilaç kullanımı (polifarmasi), ilaçları doğru kullanamama, yan etkiler, ilaç etkileşimleri ve bilişsel bozukluklar gibi sorunlarla da ilişkilidir. Bu durum, düşme riskleri, bilişsel bozukluklar ve diğer sağlık sorunlarının artmasına neden olmakta, yaşlı bireylerin genel sağlık durumunu olumsuz etkilemektedir. Uygunsuz ilaç kullanımı ve yan etkiler, yaşlı bireylerde hastane başvuruları ve yatış oranlarında artışa neden olmakta, aynı zamanda sağlık harcamalarını da kayda değer ölçüde artırmaktadır. İlaç kullanım kriterlerine titizlikle uyulması, yaşlı bireylerde ilaç kaynaklı yan etkilerin ve sağlık sorunlarının önlenmesine katkı sağlamaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> İlaç kullanımı kriterlerine uyulmasını teşvik etmek ve güvenli ilaç kullanımını sağlamak amacıyla, sağlık profesyonellerine (özellikle yaşlı bakımevlerinde görev yapan sağlık personeline) yönelik düzenli ve kapsamlı eğitim programları sunulması. Bu programların, Bakanlıklar, akademisyenler ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle desteklenmesi. İlaç reçetesi yazım sürecini kolaylaştırmak amacıyla, mobil uygulamaların yaygınlaştırılması ve ulusal akılcı ilaç kullanım kriterlerine uygun bu uygulamaların sağlık personeline, yaşlı bireyler ve ailelerine ücretsiz olarak sunulmasının teşvik edilmesi. Yaşlı bireylerin kronik hastalıkları ve sağlık ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, ilaç etkileşimlerinin azaltılması ve ilaçların doğru kullanımı kapsamında ulusal düzeyde bilimsel araştırmaların desteklenmesi.
8 Kurumsal bakım kapasitesinin güçlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de kronik hastalıklar ve yaşlı nüfusun artışıyla birlikte bu tür bakım hizmetlerine olan ihtiyaç giderek büyümektedir. Kurumsal bakım merkezleri, orta ve ağır fonksiyonel kısıtlamaları olan yaşlı bireyler için kişisel bakım, gözetim ve konaklama gibi hizmetler sunmaktadır. Ayrıca, kısa süreli bakım, hastane çıkışı sonrası rehabilitasyon ve yaşlı bireylerin tekrar eve dönmelerini kolaylaştıran hizmetlerle de desteklenmektedir. Kurumsal bakım kuruluşlarının kapasite ve hizmet çeşitliliğinin sınırlı olması, özellikle yalnız yaşayan yaşlı bireylerin bakım ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bu bireyler hastalandıklarında kurumsal bakım hizmetlerine daha fazla ihtiyaç duymakta, bu nedenle hizmetlerin kapasite ve erişim açısından güçlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Kamu tarafından kurumsal bakım hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve mevcut bakım hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik stratejik yatırımlar yapılması. Bu kapsamda, büyük şehirler gibi bakım talebinin yoğun olduğu bölgelerde yaşlı bakım merkezlerinin sayısının ve kalitesinin artırılması amacıyla özel sektör iş birliğiyle kamu-özel ortak projeler geliştirilmesi. Kamu tarafından kurumsal bakım hizmetlerinin kapasitesinin artırılması ve mevcut hizmetlerin kalitesinin geliştirilmesi amacıyla yeterli bütçe planlamalarının yapılması. Kurumsal bakım hizmetlerinde çalışan sağlık ve sosyal hizmet uzmanlarının artırılması amacıyla insan kaynağının ihtiyaç analizi yapılarak artırılması ve geliştirilmesi, akademik programların buna göre oluşturulması, mesleki gelişim programları ve eğitimlerin belirli sertifika süreçleriyle denetlenmesi. Kurumsal bakım hizmetleri sunan tesislerde ihmal ve istismarın önlenmesi için kapsamlı denetim mekanizmalarının geliştirilmesi.

İş Birlikleri için Paydaşlara Düşen Roller

	1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri	2. Sosyal Katılım	3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım	4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı	5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri	6. Yaşlı Turizmi
Paydaşlar	 Kamu ve İlgili Kurumları	 Özel Sektör	 Sivil Toplum Kuruluşları	 Akademik Kurumlar	 Basın ve Yayın Organları	 Yerel Çevre ve Aileler
Öne Çıkan Sorumluluk Alanları	Kamu kurumları, yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerinin kalitesini ve erişilebilirliğini artırmak için mevcut politikaların etkili bir şekilde düzenlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu kurumlar, sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi süreçlerinde aktif rol olarak standartların oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Yaşlı bakım politikalarının etkinliğini artırmak için, hizmet sunucuları ile koordinasyonun güçlendirilmesi önem taşımaktadır.	Özel sektör, yaşlı bireylere yönelik hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve kalite standartlarının yükseltilmesinde kritik bir role sahiptir. Özel sağlık kuruluşları, yaşlı bireylerin sağlık ve bakım ihtiyaçlarına yönelik yenilikçi çözümler sunarak hizmet ağını genişletmektedir. Dijital bakım çözümleri ve akıllı ilaç kullanımının geliştirilmesi gibi alanlarda özel sektörün aktif katılımı, yaşlı bakım hizmetlerinin verimliliği açısından önemlidir.	Evde bakım hizmetleri başta olmak üzere yaşlı bireylere yönelik sağlık ve bakım hizmetlerinin geliştirilmesinde STK'lar önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, STK'ların hizmet sunumu, eğitim ve farkındalık faaliyetleri gibi alanlarda diğer kurumlarla iş birliği modelleri geliştirilmesi ve yaşlı sağlığı ve bakımı politikalarında etkinliğin artırılması hedeflenerek entegre hizmet modellerinde yer almaları önem taşımaktadır.	Akademik kurumlar, yaşlı bakımında kullanılacak yöntemler ve bakım merkezlerinin düzenlenmesi konularında yenilikçi ve kanıta dayalı öneriler geliştirerek rehberlik sağlamaktadır. Geriatri alanında eğitim programları ve sertifikaların geliştirilmesinde eğitim kurumlarıyla koordineli çalışmalar yürütülerek yaşlı bakımında nitelikli işgücünün yetiştirilmesine katkı sağlanması öne çıkan sorumluluk alanları arasında yer almaktadır.	Medya kuruluşları tarafından, tüm paydaşlar arasında etkin iletişim kanallarının oluşturulması sağlanmakta olup bilgilendirme ve farkındalık faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda, yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması, yaşlı bakım hizmetleri hakkında bilgi sağlanması ve ailelerin bu hizmetler konusunda bilinçlendirilmesi amacıyla koordineli çalışmalar yürütülmesi önemlidir.	Sağlık ve bakım ihtiyaçlarının belirlenmesinde yaşlı bireyler ve ailelerinden geri dönüşler alınmasını kolaylaştıran sistemlerin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Yaşlı bireylerin sağlığının korunması, sağlık ve bakım hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması, evde bakım hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması gibi alanlarda yerel topluluklar ve ailelerin katılımı ile uygulamaların desteklenmesi önem taşımaktadır.
Öne Çıkan Paydaşlar	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yerel Yönetim (Belediyeler), Sosyal Güvenlik Kurumu, Devlet Hastaneleri, Yaşlı Bakımevleri, Huzurevleri ve Rehabilitasyon Merkezleri, Sağlıklı Yaş Alma Merkezleri, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Özel Hastaneler, Özel Sağlık Merkezleri, Özel Evde Bakım Hizmeti Sağlayıcıları, Özel Yaşlı Bakımevleri, Özel Huzurevleri, Sağlık Teknolojileri ve Dijital Çözüm Firmaları, İlaç Firmaları, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı Dernekleri, Sosyal Hizmet STK'ları, Eğitim ve Sertifikasyon Kuruluşları ... 	<ul style="list-style-type: none"> Üniversiteler Araştırma Enstitüleri Sağlık Yüksekokulları Eğitim Araştırma Merkezleri ... 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal Medya ve Dijital Platformlar, Radyo ve Televizyon Kanalları, Çevrimiçi Haber Siteleri, Gazeteler, Dergiler, ... 	<ul style="list-style-type: none"> 65 Yaş ve Üzeri Bireyler, Hasta Yakınları ve Aile Üyeleri, Mahalle Sakinleri ve Komşular, ...

Araştırma kapsamında, Sosyal Katılıma yönelik politika önerileri 9 ana başlık altında ele alınmıştır

1. Yaş dostu konut ve çevre çalışmalarının gerçekleştirilmesi

Yaşlı bireylerin daha yaş dostu konutlarda ve çevrelerde yaşamalarını desteklemek amacıyla, altyapı, erişilebilirlik, güvenlik ve teknoloji kullanımı konularında çalışmalar yürütülmelidir.

2. Yaşlı bireylerin fiziksel aktivitelere katılımının desteklenmesi

Sağlıklı yaşlanmayı desteklemek amacıyla eğitim ve farkındalık programlarının hayata geçirilmesi ve yaşlı bireyler için uygun spor ve egzersiz olanaklarının artırılması, onların fiziksel aktivitelerinin teşvik edilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

3. Yerel yönetimlerin yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonunu ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik katkılarının artması

Yerel yönetimlerin yaşlı bireylere yönelik sunduğu sosyal hizmet çeşitliliğinin artması, insan ve finansal kaynakların geliştirilmesiyle doğrudan ilişkilidir ve bu durum, yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonunu destekleyerek yaşam kalitelerinin artmasına katkıda bulunmaktadır.

4. Erişilebilir gündüz bakım merkezleri aracılığıyla fiziksel, zihinsel ve sosyal destek programlarının yaygınlaştırılması

Gündüz bakım merkezlerinin sayısının artırılması ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, yaşlı bireylerin bu merkezlere erişimini kolaylaştırarak fiziksel, sosyal ve zihinsel sağlıklarını destekleyen faaliyetlerin sunulması açısından önem taşımaktadır.

5. Yaşlı bireylerin eğitimine ve beceri kazanmasına yönelik faaliyetlerinin artırılması

Yaşlı bireylerin aktif yaşlanmasını desteklemek ve sosyal katılımlarını artırmak amacıyla üçüncü yaş üniversiteleri, yaşam boyu öğrenme merkezleri ve hobi atölyeleri gibi eğitim ve sosyal etkileşim fırsatlarının artırılması önemlidir.

6. Yaşlı bireylerin ulaşım sistemlerine erişiminin güçlendirilmesi

Yaşlı bireyler için daha erişilebilir toplu taşıma imkânlarının sağlanması, şehirlerarası terminallerde ve duraklarda yaşlı bireylere özel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, onların bağımsızlıklarını artırarak sosyal hayata katılımlarının kolaylaştırılması açısından önemlidir.

7. Yaşlı istismarı ile ilgili farkındalık faaliyetlerinin ve uygulamalarının geliştirilmesi

Yaşlı istismarı ve şiddetin önlenmesi için farkındalık eğitimleri düzenlenmeli, istismarın tespiti ve izlenmesi için denetim sistemleri kurulmalı ve ilgili eğitim müfredatlarına bu konular dahil edilmelidir.

8. Yaşlı bireylerin adalete erişiminin kolaylaştırılması

Yaşlı bireylerin adalete erişiminin kolaylaştırılması amacıyla eğitimler verilmeli, adliyelerde yaş dostu düzenlemeler yapılmalı ve yaşlı bireylere özel hukuki danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır.

9. Nesiller arası etkileşimi artırmaya ve ayrımcılığı gidermeye yönelik çalışmalar yapılması

Yaşlı bireylere yönelik kalıp düşünceleri değiştirmek ve nesiller arası etkileşimi artırmak amacıyla farkındalık yaratılması, sosyal etkinliklerin artırılması ve yaşlı bireylerin deneyimlerini aktarabileceği projelerin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Yaş dostu çevrelerin oluşturulması ve fiziksel aktivitelerin desteklenmesi, yaşlı bireylerin sosyal katılımını güçlü şekilde desteklemektedir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
1 Yaş dostu konut ve çevre çalışmalarının gerçekleştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin aktif yaşlanmalarını desteklemek ve toplumsal bütünleşmeyi artırmak için hem fiziksel hem de psikososyal çevrenin düzenlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda, farklı yaş gruplarının bir arada vakit geçirebileceği alanlar oluşturmak, sosyal etkileşimi teşvik eden yaş dostu çevre çalışmaları ile mümkün hale gelmektedir. Ancak, yaşlı bireylerin evden çıkma konusundaki çekinceleri, toplumsal katılımlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Kamuya açık tuvaletlerin eksikliği veya dinlenme alanlarının olmaması, sosyal yaşantılarından uzaklaşmalarına yol açmaktadır. Yaşlı bireylerde düşme vakalarının en sık görüldüğü yerler arasında sokaklar ilk sırada yer almaktadır. Düşme vakalarının azaltılması, hastane ve bakım masraflarını düşürerek sağlık yükünün hafifletilmesine katkı sağlamaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Kamusal alanlarda yaşlı bireylerin rahatça kullanabileceği geniş yolların, rampa, asansör, oturma alanı, tuvalet, egzersiz alanı imkanlarının artırılması. Yaşlı bireylerin kamusal alanları daha rahat kullanabilmeleri adına tabela yazı boyutlarının büyütülmesi, tabelalarda/geçitlerde daha okunabilir ve yüksek kontrastlı renkler kullanılması. Yaşlı bireylerin güvende hissetmelerini artırmak için yollardaki aydınlatmaların ve güvenlik kameralarının sayısının artırılması. Yerel düzeyde, yaşlı nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde yaş dostu sosyal alanların (kafe, kültür merkezi, yeşil dinlenme alanları, parklar vb.) artırılması. Kentsel dönüşüm kapsamında inşa edilecek yeni konutların tüm paydaşların iş birliği ile yaşlı bireylerin erişimini kolaylaştıracak şekilde tasarlanması.
2 Yaşlı bireylerin fiziksel aktivitelere katılımının desteklenmesi	<ul style="list-style-type: none"> Fiziksel aktiviteler, bireylerin günlük yaşamlarını sürdürebilmeleri için önemlidir. Türkiye'de sağlık sorunları nedeniyle fiziksel aktivite yapamayanların oranı yaşla birlikte artmakta, 66-74 yaş grubunda bu oran %57'ye ulaşmaktadır. Yaşlı bireylerin aktif bir yaşam tarzını benimsemeleri, sağlıklı yaşlanmaları ve bu doğrultuda sosyal katılımlarının artması için fiziksel aktivitelerinin desteklenmesi önemlidir. Düzenli fiziksel aktivite, yaşlı bireylerde ruh hali iyileşmesine, depresyon ve anksiyete gibi zihinsel sağlık sorunlarının azalmasına katkıda bulunmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Eğitim kurumlarında, ilköğretimden yükseköğretime kadar, yaşam boyu fiziksel aktivitenin önemini vurgulayan, yaşlanma süreci ve sağlıklı yaşlanma ile fiziksel aktivite ilişkisini içeren müfredatların geliştirilmesi. Medya araçları, broşürler ve konferanslar ile sağlıklı yaşlanma ve fiziksel aktivitenin sosyal katılıma etkisi konusunda yaşlı bireylerin bilinçlendirilmesi. Yaşlı bireyler için yürüyüş grupları, sanat ve spor kursları gibi sosyal aktivite imkanlarının artırılması. Yaş dostu egzersiz/spor salonlarının kullanıma sunulması ve bu salonlarda ücretsiz/indirimli şekilde yaşlı bireylere uygun programların oluşturulması.

Yaşlı bireylerin sosyal hayata katılmalarında yerel yönetimlerin rolü öne çıkmakta olup gündüz bakım merkezlerinin yaygınlaştırılması sosyal izolasyon ve yalnızlığı azaltmaktadır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>3</p> <p>Yerel yönetimlerin yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonunu ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik katkılarının artması</p>	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de yaşlı bağımlılık oranı 2023'te %15 seviyelerindeyken, 2030 yılına kadar bu oranın %19,6'ya ulaşması beklenmektedir. Yaşlı bireylerin yemek, temizlik ve bakım hizmetleri gibi alanlarda desteklenmesi bağımlılık etkilerini azaltarak yaşam kalitesini artırmaktadır. Sosyal destek hizmetleri yaşlı bireylerin hayat kalitesinin artması açısından önemlidir. Sosyal destek sistemlerinde var olan eksiklikler (yaşlı bireyin ev temizliği, kişisel bakımı gibi faaliyetleri için gerekli insan ve finansal kapasite) ise bireylerin topluma katılım motivasyonları üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Türkiye'de belediyeler, sosyal hizmet sunumunda kendi bütçeleri, öncelikleri ve yerel ihtiyaçları doğrultusunda kararlar almaktadır. Ancak bu esneklik, sosyal hizmetlerde bir standardın oluşmasını zorlaştırmakta ve hizmet kalitesinin belediyeler arasında farklılık göstermesine yol açmaktadır. Bu durum, yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonu ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik çalışmaların her bölgede aynı düzeyde gerçekleştirilmesini engelleyebilmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yerel yönetimlerin, yerinde yaşlanma politikasını esas alarak yaşlı bireylerin yaşadıkları çevrede sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli düzenlemelerin yapılması (sosyal hizmetlere erişim için ulaşım imkanlarının sağlanması, konutlarda tutunma barı gibi fiziksel düzenlemeler yapılması vb.). Tüm belediyelerin belirli bir minimum sosyal hizmet seviyesini sağlamasını garanti edecek bir çerçeve oluşturulması. Yerel yönetimlerin düzenlediği sosyal etkinliklerin artırılması ve bu etkinliklerin düzenli hale getirilerek toplumsal düzeyde yaygınlaştırılması. Yerel yönetimlerin yaşlı bireyler için etkinliklerini paylaşacağı platformların kurulması, yerel yönetimlerin birbirlerinin başarılı uygulamalarını inceleyebilmesi için imkan sağlanması. Sosyal destek programlarının güçlendirilmesi ve yaşlı bireylerin sosyal entegrasyonunu artırmak için yerel topluluklarla (sivil toplum kuruluşları, mahalle dernekleri vb.) iş birliği yapılması. Yaşlı bireylerin günlük yaşamlarını kolaylaştırmak amacıyla yemek, temizlik, boya-badana gibi hizmetlerin sağlanması.
<p>4</p> <p>Erişilebilir gündüz bakım merkezleri aracılığıyla fiziksel, zihinsel ve sosyal destek programlarının yaygınlaştırılması</p>	<ul style="list-style-type: none"> 50 yaş ve üzeri bireylerin ortalama %55'i, bağımsızlıklarını koruma ve tanıdık bir çevrede yaşama isteği ile evde bakım hizmeti veya gündüzlü bakım hizmeti olarak kendi evinde kalmayı tercih etmektedir. Gündüz bakım merkezleri, yaşlı bireylere sosyal etkileşim fırsatları sunarak yalnızlık ve izolasyonu azaltmaktadır. Tüm gündüz bakım merkezleri yaşlı bireylere bakan bireylerin ve yakınlarının sorumluluğunu azaltmaya ve onların da psikolojilerinin iyileşmesine katkıda bulunmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin gündüz bakım merkezlerine erişimlerinin kolaylaştırılması ve ulaşım desteği sağlanması. Fiziksel, sosyal ve zihinsel sağlığı destekleyen çeşitli faaliyetlerin (sanat, spor vb.) merkezlerde aktif ve düzenli olarak sunulması. Merkezlerde sürekli psikolojik danışmanlık ve grup terapisi hizmetleri sunulması. Bakıcı rolündeki bireylerin (profesyoneller, aile üyeleri vb.) bilgi birikimlerini ve deneyimlerini diğer bakıcılarla paylaşabilecekleri etkinlikler düzenlenmesi.

Yaşlı bireylerin bağımsız hareket etmelerini desteklemek için yaşam boyu öğrenme sürecinin desteklenmesi ve erişilebilir ulaşım hizmetlerinin yaygınlaştırılması önem taşımaktadır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
5 Yaşlı bireylerin eğitimine ve beceri kazanmasına yönelik faaliyetlerinin artırılması	<ul style="list-style-type: none"> Bireysel kapasitenin geliştirilmesi, belli yaş gruplarına veya dönemlere indirgenemeyecek bir olgu olup yaşam boyu devam eden bir süreç olarak nitelendirilmektedir. Yaşlı bireylere sunulan eğitim ve beceri kazandırma faaliyetleri, bireylerin toplumsal hayata daha aktif bir şekilde katılmalarını ve kendilerini daha değerli hissetmelerini sağlamaktadır. Yaşlı bireylerin zihin ve hafıza aktivitelerini destekleyen eğitim ve faaliyetler, yaşlılıkla birlikte ortaya çıkması muhtemel kronik hastalıklar ve Alzheimer gibi hastalıkların önlenmesi açısından önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yerel yönetimler ve sosyal hizmet kurumları tarafından yaşam boyu öğrenme merkezlerinin artırılması Yaşlı bireylerin zihinsel ve sosyal olarak aktif kalmalarını ve yeni beceriler edinmelerini desteklemek amacıyla, hobi ve el sanatları atölyeleri ile hafıza ve zihin egzersiz programlarının yaygınlaştırılması ve katılımın artırılması Yaşlı bireylerin aktif yaşlanmasını sağlamak amacıyla 3. yaş üniversitelerinin yaygınlaştırılması Yaşlı bireylerin sosyal izolasyonun azaltılması amacıyla yaş dostu programlar ve web sitelerinin kullanımının kolaylaştırılması ve böylelikle yaşlı bireylerin bu hizmetlere erişiminin artırılması.
6 Yaşlı bireylerin ulaşım sistemlerine erişiminin güçlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Ulaşım araçlarının erişilebilirliğinin artırılması, yaşlı bireylerin bağımsız hareket etmelerinin desteklenmesi ve sosyal ilişkilerini sürdürmeleri açısından önemlidir. Türkiye'de 65 yaş ve üzeri kişilerin ücretsiz ulaşım hakkından faydalanma oranının (%38) düşük olduğu gözlemlenmiştir. Yaşlı bireyler dijital okuryazarlık eksikliği, fiziksel engeller ve ekonomik yetersizlikler gibi zorluklar nedeniyle ulaşım hizmetlerinden yeterince faydalanamamaktadır. Toplu taşıma hizmetleri ve şehirlerarası ulaşım sistemlerinde, biletleme ve bilgilendirme süreçleri çoğunlukla dijital platformlar üzerinden yürütülmekte, bu da dijital okuryazarlığı olmayan yaşlı bireylerin hizmetlere erişimini zorlaştırmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin sosyal katılımını desteklemek amacıyla erişilebilir, yaş dostu toplu taşıma sistemlerinin artırılması (durakların gölgelikli ve soğuk alanlarda kapalı ve ısıtmalı olması, hastaneler ve yaşlı merkezleri gibi yaşlı bireylerin uğrak yerleri ve duraklar arasına korunaklı yürüyüş yolları yapılması vb.). Ulaşım hizmetlerinde görevli personele yaşlı bireylere yönelik tutum ve iletişim eğitimleri verilmesi. Özellikle şehirlerarası ulaşım terminallerinde ve mola alanlarında yaşlı bireylere özel düzenlemeler yapılması. Dijital okuryazarlığı bulunmayan yaşlı bireylerin biletleme ve bilgilendirme gibi ulaşım hizmetlerine erişimini kolaylaştıracak çözümler geliştirilmesi. Yaşlı bireyler için toplu taşımalarda hem sesli hem de görsel yönlendirmelerin yapılması ve yaşlı dostu tasarımların geliştirilmesi (kaymaz yüzeyler gibi güvenliği artırıcı unsurlar, düşük basamaklı toplu taşıma araçları vb.).

Yaşlı bireylerin istismarıyla mücadele için ihbar mekanizmalarının güçlendirilmesi ve adalete erişimlerinin kolaylaştırılmasına yönelik düzenlemelerin hayata geçirilmesi önemlidir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
7 Yaşlı istismarı ile ilgili farkındalık faaliyetlerinin ve uygulamalarının geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireyler, hem sosyal hem fiziksel açıdan kırılgan ve savunmasız olabilmektedir. Ekonomik yetersizlikler, artan aile içi şiddet vakaları, yaşlı bireylere yönelik saygının azalması ve bakıcıların üzerindeki yükün artması, yaşlı bireylerin ihmal ve istismara maruz kalma riskini artırmaktadır. Aile içinde yaşanan ve sosyal bir sorun olan yaşlı istismarının tespit edilmesinde zorluklar ortaya çıkmaktadır. İstismara ya da ihmale uğrayan yaşlı bireyler, farkındalık eksikliği, istismarcıyı koruma isteği, bilişsel yetersizlikler veya sağlık çalışanları ve diğer kişiler tarafından istismarın fark edilmemesi gibi nedenlerle tespit edilememektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin maruz kaldığı istismar vakalarını tespit etmek ve izlemek için etkili takip/denetim sistemlerinin kurulması. Yaşlı istismarı ve şiddetinin önlenmesi konusunda toplumsal farkındalık eğitimleri düzenlenmesi. Tıp, hemşirelik, sosyal hizmetler, gerontoloji, fizyoterapi gibi yaşlı bakım hizmetleriyle ilişkili alanların eğitim müfredatlarına yaşlı istismarı ve şiddeti konularında farkındalığı artırıcı konuların dahil edilmesi. ALO 183 Şiddetle Mücadele Hattının yaşlı istismarının bildirilmesi konusunda kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla tanıtım etkinliklerinin düzenlenmesi. Aile hekimleri ve sosyal hizmet uzmanlarının, yaşlı bireylerin evlerine yapacakları ziyaretlerle istismar durumlarını erken tespit etmeleri için desteklenmesi.
8 Yaşlı bireylerin adalete erişiminin kolaylaştırılması	<ul style="list-style-type: none"> Adalet sistemi ve terminolojisi yaşlı bireyler için karışık gelebilmektedir. Bu nedenle, yaşlı bireyler haklarını arama konusunda danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır. Yaşlı bireylerin adalet kurumlarına erişimlerinde bazı fiziksel sorunlar yaşanabilirken adli hizmetlerin yüksek maliyetli olması, yaşlı bireylerin haklarını savunmalarını ekonomik açıdan zorlaştırabilmektedir. Yaşlı bireylerin adalet sistemindeki dijital altyapılara yeterince uyum sağlayamaması da haklarını aramalarında karşılarına çıkan sorunlar arasında yer almaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin basit ve yaş dostu arayüzlerle donatılmış dijital platformlar üzerinden adli hizmetlere erişiminin desteklenmesi. Yaşlı bireylere hakkını savunma konusunda yardım, danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri sunabilecek danışmanlık hattı, mobil hukuk danışmanlık hizmetleri kurulması. Yaşlı bireylerin adalet hizmetlerine kolay erişimi doğrultusunda, başvuru ve süreç konusunda eğitimler verilmesi, adliyelerde yaş dostu fiziksel düzenlemelerin hayata geçirilmesi.

Yaşlı bireylere yönelik önyargıların azaltılması amacıyla nesiller arası etkileşimi artıran projeler ve yaşlanmaya dair pozitif algıyı yaygınlaştıran farkındalık faaliyetleri hayata geçirilmelidir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekeçe	Politika Önerileri
<p>9 Nesiller arası etkileşimi artırmaya ve ayrımcılığı gidermeye yönelik çalışmalar yapılması</p>	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylere yönelik kalıp düşünceler ve önyargılar, yaşlı bireylerin toplumsal hayata aktif katılımını engellemekte ve yaşlı bireyin yaşlılık dönemini olumsuz etkileyebilmektedir. Toplumda yaşlanma süreci üzerinde oluşacak pozitif algı, yaşlı bireylerin kendilerini daha değerli ve önemli hissetmeleri üzerinde etkilidir. Yaşlılığın olumlu algılanması, toplumda yaşlı bireylere karşı sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesine, gönüllülük projelerinin sayısının artmasına, yaş ayrımcılığının önlenmesine olumlu katkı sağlamaktadır. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında yaş ayrımcılığı yasaklanmıştır. Yaşlı bireyler, toplumların kültürel ve sosyal mirasını taşıyan önemli birer kaynak niteliğindedir. Genç nüfus ile yaşlı bireyler arasındaki etkileşim, nesiller arası iletişimi güçlendirerek karşılıklı öğrenme ve deneyim paylaşımına dayalı bir mekanizma sunmaktadır. Bu etkileşimler, yaşlı bireylerin hem sosyal katılımını hem de yaşam memnuniyetini artırmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin toplumda daha görünür olmasını sağlayacak etkinliklerin (yaşlı bireyler için düzenlenen özel festivaller veya şenlikler vb.) belirli sıklıklarla düzenlenmesi. Basın-yayın kuruluşları aracılığı ile yaş ayrımcılığının önlenmesi ile ilgili toplumsal bilincin artırılması. Genç-yaşlı dayanışmasını güçlendirmek amacıyla, yaşlı bireylerin günlük ihtiyaçlarını destekleyen (market alışverişi, faturaların ödenmesi vb.) gönüllülük projelerinin yaygınlaştırılması, kuşaklar arası etkileşimi artıran sosyal etkinliklerin geliştirilmesi ve gençlerin liderliğinde yürütülebilecek eğitim programlarının geliştirilip yaygınlaştırılması. Orta ve yükseköğretim müfredatlarında yaşlı bireylerle ortak sosyal sorumluluk projelerinin geliştirilmesine yönelik düzenlemeler yapılması. Aile içindeki nesiller arası iletişimi güçlendirmek için aile destek programlarının yaygınlaştırılması.

İş Birlikleri için Paydaşlara Düşen Roller

	1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri	2. Sosyal Katılım	3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım	4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı	5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri	6. Yaşlı Turizmi
Paydaşlar	 Kamu ve İlgili Kurumları	 Özel Sektör	 Sivil Toplum Kuruluşları	 Akademik Kurumlar	 Basın ve Yayın Organları	 Yerel Çevre ve Aileler
Öne Çıkan Sorumluluk Alanları	Yaşlı bireyler için sosyal hizmetlerin sağlanması, sosyal entegrasyonu destekleyen yasaların ve politikaların geliştirilmesi, politika uygulamalarının denetlenmesi ve yaşlı bireylere yönelik istismanın önlenmesi amacıyla caydırıcı yasaların hayata geçirilmesi gibi konularda yaşlı bireylerin korunması ve desteklenmesi açısından kamu ve ilgili kurumlarının aktif rol alması önem taşımaktadır.	Özel sektör, yaşlı bireylerin bakımını üstlenen kuruluşlar aracılığıyla sosyal katılımı destekleyen aktivitelerin ve programların düzenlenmesi gibi konularda sorumluluğa sahiptir. Aynı zamanda, STK'lar, kamu kurumları ve üniversitelerle iş birlikleri geliştirerek yaşlı bireylerin toplumsal hayata katılımını destekleyen projelerin geliştirilmesi ve finansal destek sağlanması konusunda da kritik paydaşlar arasında yer almaktadır.	Sivil toplum kuruluşlarının yaşlı bireylerin haklarının korunması ve toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla çeşitli kampanyaların, sosyal etkinliklerin ve gönüllülük projelerinin düzenlenmesinde aktif rol alması önem taşımaktadır. Ayrıca, bu kurumlar, topluma yakından erişebilme imkanı sayesinde sorunların tespiti ve ihtiyaçlara yönelik kapsamlı araştırmalar yapılması açısından önem taşımaktadır.	Akademik kurumların yaşlı bireylerin sosyal katılımını artırmak amacıyla toplumu bilgilendiren seminerler, konferanslar ve atölye çalışmaları düzenleyerek, strateji ve politikaların geliştirilmesinde akademik bilgi ve deneyimlerini paylaşması önemlidir. Yaşlı bireylerin psikolojik durumları gibi konularda veriye dayalı araştırmalar yapılması ile yaşlılık ile ilgili çalışmaların niteliğinin artmasında kritik paydaşlar arasında yer almaktadır.	Basın ve yayın kuruluşları, yaşlı bireylerin sorunlarını ve taleplerini kamuoyuna iletmeye köprü görevi üstlenerek yaşlılık, yaşlı hakları ve sosyal katılım konularında farkındalık yaratmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu kuruluşlar, yaşlı bireylerin toplumsal hayatta daha fazla yer almasını sağlamak için kamuoyunu harekete geçirmesi ve toplumda yaşlılıkla ilgili olumlu algıların geliştirilmesi açısından önemlidir.	Yerel topluluklar, yaşlı bireylere sosyal destek ve dostluk sunarak yalnızlık duygusunu azaltma, yaşlılık sorunlarını gözlemleme ve toplumsal farkındalığı artırma açısından önem taşımaktadır. Aileler, yaşlı bireylere duygusal ve günlük ihtiyaçlarında destek sağlayarak düzenli iletişim kanalları oluşturulması, yaşlı bireylerin sorunlarının tespiti ve sorunların potansiyel çözümlerinin üretilmesi adına kilit paydaşlar arasında yer almaktadır.
Öne Çıkan Paydaşlar	<ul style="list-style-type: none"> Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Yerel Yönetim (Belediyeler), Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Huzurevleri ve Rehabilitasyon Merkezleri, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Özel Hastaneler, Özel Yaşlı Bakımevleri, Teknoloji Şirketleri, Kültürel ve Sanat Kurumları, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı Dernekleri, Sosyal Hizmet STK'ları, Eğitim ve Sertifikasyon Kuruluşları ... 	<ul style="list-style-type: none"> Üniversiteler Araştırma Enstitüleri Sağlık Yüksekokulları Eğitim Araştırma Merkezleri ... 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal Medya ve Dijital Platformlar Televizyon Kanalları Çevrimiçi Haber Siteleri Gazeteler Dergiler ... 	<ul style="list-style-type: none"> 65 Yaş ve Üzeri Bireyler, Hasta Yakınları ve Aile Üyeleri, Mahalle Sakinleri ve Komşular, ...

Araştırma kapsamında, Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılıma yönelik politika önerileri 4 ana başlık altında ele alınmıştır

1. Yaşlı bireylerin ekonomik refahının desteklenmesi

Emeklilik maaşlarının artışı, sağlık sigortalarının erişilebilirliği, yaşlı bireylere özel girişimcilik destek programları konulu politika önerileri yaşlı bireylerin ekonomik durumlarını iyileştirmek adına önem arz etmektedir.

2. Yaşlı bireylerin işgücüne katılım potansiyelinin artırılması için eğitimler verilmesi

Eğitim olanaklarına erişim amaçlı uzaktan eğitim ve sosyal etkinlikler sunulması, geçici istihdam fırsatları sağlanması ve iş arama becerilerini geliştirmek için yaşlı bireylere danışmanlık ve eğitim hizmetleri verilmesi konularında çalışmalar yürütülmelidir.

3. Yaşlı bireylerin istihdamını artırmak için çalışma ortamlarının uyumlu hale getirilmesi

Çalışma yaşamında aktif olmayı sürdürmek isteyen yaşlı bireylerin iş hayatına katılımını desteklemeye yönelik çalışma ortamı özelinde iyileştirmelerin yapılması ve iş yerlerinde yaş ayrımcılığını önlemek için çalışmaların gerçekleştirilmesi, yaşlı istihdamını artırmak açısından önemlidir.

4. Yaşlı bireylerin istihdamına yönelik işverenlerin desteklenmesi

Yaşlı bireylerin istihdamına yönelik zorlukların tespit edilmesi, teşvikler aracılığıyla işverenlerin desteklenmesi ve kamu-özel sektör iş birlikleri ile ortak projelerin desteklenmesi yaşlı bireylerin istihdamı için önemlidir.

Yaşlı bireylerin ekonomik refahının artırılması için, üretken yaşlanma yaklaşımı doğrultusunda işgücüne katılımları desteklenmeli ve yaşlılara yönelik girişimcilik destek programları güçlendirilmelidir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>1 Yaşlı bireylerin ekonomik refahının desteklenmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin işgücü piyasasından çekilmesi ile gelir düzeyleri azalmaktadır. Buna bağlı olarak, yoksulluk oranları artmakta olup 2023 yılında Türkiye'de yaşlı nüfus için yoksulluk oranı %22 olarak kaydedilmiştir. 2023'te yaşlı istihdam oranı %12 olup, cinsiyet kırılımında bu oran erkek yaşlı bireylerde kadınlardan daha yüksektir. Bu nedenle, yaşlı kadınların ekonomik bağımsızlıklarını artırarak yaşam kalitelerinin yükseltilmesine yönelik ihtiyaçlar ön plana çıkmaktadır. Hali hazırda çalışan kadınların işgücündeki konumlarını korumaları büyük bir öneme sahiptir. Kadınların işlerini bırakmaları, hem çocuklarına hem de yaşlı aile üyelerine bakım sağlama sorumluluğu taşımaları, iş piyasasındaki yerlerini tehlikeye atabilmektedir. Kadınların çalışma hayatında aktif olarak yer almaya devam etmeleri, toplumsal ve ekonomik açıdan kritik öneme sahiptir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin yaşam standartlarını yükseltmek amacıyla emeklilik maaşlarının iyileştirilmesi ve aktüeryal dengenin sağlanması (aktif /pasif sigortalı oranının artması) için kayıtlı istihdamın teşvik edilmesi Emeklilik sürecini daha iyi yönetebilmeleri için yaşlı bireylere profesyonel danışmanlık/ finansal okuryazarlık hizmetlerinin sunulması ve yaygınlaştırılması. Yaşlı bireylerin girişimci olmaları durumunda belirli bir tutara kadar gelir vergisinden muaf tutulmaları gibi teşvik edici muafiyetlerin yapılması. İş kurmak isteyen yaşlı bireylere yönelik finansal hibe ve destek programlarının oluşturulması. Yaşlı bireylerin girişimcilik faaliyetleri için deneyimli iş insanlarının yer aldığı mentorluk programlarının gerçekleştirilmesi. Yaşlı kadın girişimciliğinin desteklenmesi için yaşlı kadınların yer aldığı kadın kooperatifleri gibi kuruluşların aktifliğinin artırılması, istihdam fırsatları sunan koordinasyon merkezlerinin kurulması ve küçük ölçekli yaşlı kadın üreticilerin desteklenmesi. Kadınların yaşlılıkta sosyal güvenceye erişimi ve ekonomik refahını güçlendirmek için, kadın istihdamını destekleyecek şekilde kurumsal bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve toplumsal farkındalık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması.

Yaşlı bireylerin ekonomik refahını artırmak için istihdam imkanları geliştirilmeli, çeşitlendirilmeli ve mesleki eğitim ve beceri programlarıyla desteklenmelidir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>2 Yaşlı bireylerin işgücüne katılım potansiyelinin artırılması için eğitimler verilmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Emekli olmaya yakın veya emekli olmuş yaşlı bireylerden çalışma hayatına devam etmek isteyenlerin gelişen dünya standartlarını takip etmesi, yeteneklerinin körelmemesi için eğitimler alması, hem iş hayatından kopmalarına hem de kendilerini sürekli geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Uzaktan eğitim imkânlarının yaygınlaştırılması, coğrafi ve fiziksel engelleri ortadan kaldırarak her yaşlı bireye ulaşmayı sağlamaktadır. Ayrıca, yaşlı bireylerin öğrenim süreçlerinde karşılaşılabilecekleri dezavantajların etkisini azaltabilmektedir. Yaşlı bireylere yönelik mesleki danışmanlık hizmetleri ve geçici istihdam olanakları sunmak, onların deneyim kazanmalarına ve sosyal ağlarını genişletmelerine yardımcı olmaktadır. Bu tür uygulamalar, yaşlı bireylerin ekonomik durumlarının iyileşmesine katkıda bulunurken, toplumda yaşlılık algısının da daha olumlu bir şekilde şekillenmesine yardımcı olmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Emekli olmuş/olmaya yakın yaşlı bireylerin yeni alanlarda bilgi sahibi olmasını ve iş hayatında güncel gereksinimleri takip etmesini sağlayacak ve finansal okuryazarlığı destekleyecek üniversite ve sertifika programlarının yaygınlaştırılması. Yaşlı bireylere belirli projelerde veya süreli işlerde geçici istihdam olanakları sunularak deneyim kazanmalarını, değişen iş gereksinimlerine adaptasyonunu amaçlayan çalışmaların yapılması. Yaşlı bireylere yönelik istihdam edilebilecekleri alanlarda mesleki danışmanlık hizmetlerinin sunulması. Yaşlı bireylerin iş arama becerilerini geliştirecek, özgeçmiş hazırlama, mülakat teknikleri gibi konularda eğitim programlarının yaygınlaştırılması. Kadınların yaşlılık döneminde ekonomik bağımsızlığını desteklemek üzere, sağlığı ve koşulları çalışmaya müsait olduğu sürece yaşlı kadınların çalışma hayatında aktif olarak yer almaya devam edebilmesi ve işgücü piyasasına uyum sağlamaları amacıyla mesleki eğitim ve beceri geliştirme programları düzenlenmesi. Yaşlı bireylerin uzaktan eğitim alabilmeleri için dijital eğitim platformlarının oluşturulması ve yaygınlaştırılması.

Yaşlı bireylerin çalışma hayatına katılımını artırmak için esnek çalışma saatleri, yaş dostu çalışma alanları gibi destekleyici politikalar geliştirilmelidir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>3</p> <p>Yaşlı bireylerin istihdamını artırmak için çalışma ortamlarının uyumlu hale getirilmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Fizyolojik zorluklar nedeniyle çalışma yetilerini zamanla kaybeden yaşlı bireylerin işgücüne katılım olanakları azaldıkça aktif gelir kaynakları azalmaktadır. Bu bağlamda, iş yerlerinde yapılacak düzenlemelerle fiziksel engellerin ortadan kaldırılması, yaşlı nüfusun istihdamının artırılması açısından kritik öneme sahiptir. Yaşlı ve genç çalışanların bir arada çalıştığı ortamlar, hem yaşlı bireylerin sosyal katılımını artırmakta hem de işe yeni başlayan çalışanların işe kolay adaptasyonunu sağlamaktadır. Deneyimli yaşlı bireylerin, genç çalışanlara rehberlik etmesi ve bilgi aktarımı yapması, iş yerinde bir öğrenme kültürü oluşturarak, karşılıklı etkileşimi güçlendirme özelliğine sahiptir. 	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma yaşamında aktif olmayı sürdürmek isteyen yaşlı bireylerin çalışma hayatına devam edebilmelerini destekleyen esnek çalışma saatleri ve yarı zamanlı iş olanaklarının sağlanması ve daha az yoğun çalışma gibi seçeneklerin de desteklenmesi. Çalışma alanlarının yaş dostu olacak şekilde düzenlenmesi ve teknolojik altyapının geliştirilmesiyle uzaktan çalışma seçeneklerinin de sunularak fiziksel olarak güçlü yaşayan yaşlı bireylerin de desteklenmesi. Erken emeklilik sonrası yaşlı bireylerin işgücüne tekrar katılımını desteklemek amacıyla, yaşlı bakım sektörü dahil farklı alanlarda istihdam teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi. Yaş ayrımcılığının önlenmesine yönelik iş yerlerinde eğitimlerin verilmesi ve yaşlı bireylerin gençlere deneyim aktardığı program ve projelerin geliştirilmesi. Yaşlı bireylerin ev içi sorumlulukları ile iş yaşamını dengelemeleri için esnek çalışma modellerinin desteklenmesi.
<p>4</p> <p>Yaşlı bireylerin istihdamına yönelik işverenlerin desteklenmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> 2023 yılı işgücü istatistiklerine göre, 15 ve daha ileri yaştakilerin işgücüne katılma oranı %53,3 iken yaşlı nüfusun işgücüne katılma oranı %11,3 olarak gerçekleşmiştir. İşverenlerin yaşlı bireyleri istihdam etme konusunda olumlu görüşe sahip olması yaşlı nüfusun işgücüne katılma oranının artması adına önemlidir. Bu doğrultuda, işverenlerin teşvik edilmesi amacıyla teşvik programlarının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu programlar, hem yaşlı bireylerin işgücüne katılımının artmasına hem de işverenlerin bu süreçte karşılaşılabilecekleri zorlukların minimize edilmesine katkı sağlamaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> İşverenlerin yaşlı bireyleri istihdam etme konusundaki zorluklarının belirlenmesi ve bu zorluklara yönelik, cinsiyet faktörünü de göz önünde bulunduran çözümler geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmesi. Yaşlı çalışanların istihdamına yönelik daha fazla dikkat ve ilgi uyandırmak için yaşlı bireylerin çalışma hayatında beyaz ve mavi yakalı çalışanlar gibi "gümüş yaka" olarak anılması. Gümüş yaka ve gümüş yaka arayan işverenlerin buluşabileceği bir platform oluşturulması ve/veya mevcut platformların gümüş yaka özelinde uyumlaştırılması. İşverenlere gümüş yaka çalışan istihdam etmeleri için teşvikler (vergi, prim indirimleri/ muafiyetleri vb.) verilmesi ve bu doğrultuda mevzuatsal düzenlemelerinin yapılması. Kamu kurumları ve özel sektör arasında iş birliği geliştirilerek, gümüş yaka çalışan istihdamına yönelik ortak projelerin desteklenmesi.

İş Birlikleri için Paydaşlara Düşen Roller

	1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri	2. Sosyal Katılım	3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım	4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı	5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri	6. Yaşlı Turizmi
Paydaşlar	 Kamu ve İlgili Kurumları	 Özel Sektör	 Sivil Toplum Kuruluşları	 Akademik Kurumlar	 Basın ve Yayın Organları	 Yerel Çevre ve Aileler
Öne Çıkan Sorumluluk Alanları	Emeklilik maaşlarının ve sosyal güvenlik sisteminin güçlendirilmesi için yasal düzenlemeler yapılması, yaşlı bireylerin istihdamını destekleyen programlar geliştirilmesi, işverenlerin yaşlı bireylerin istihdamını teşvik edecek uygun hibe ve destek programlarının oluşturulması, yaşlı bireylerin çalışma hayatında yer alma oranlarını artırıcı nitelikte olup bu konularda yapılacak çalışmalar kritik önem taşımaktadır.	Yaşlı bireylerin istihdamını desteklemek için esnek çalışma koşullarının sağlanması, yaş dostu iş yerlerinin oluşturulması, uzaktan çalışma imkanlarının sunulması ve bu bireylere yönelik mentorluk programlarının geliştirilmesi gibi yaşlı bireylerin ekonomik refahlarının artmasını destekleyen adımlar, özel sektör oyuncularının öne çıkan sorumluluklarındandır.	Sivil toplum kuruluşları, yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarını iyileştirmek için bilinçlendirme kampanyaları düzenlemek, hibe ve destek programları hakkında bilgi sağlamak, yaşlı bireylerin istihdamına yönelik projeler geliştirmek ve toplumsal farkındalığı artırmak için kritik bir rol oynamaktadır.	Yaşlı bireylerin eğitim ihtiyaçlarını belirlemek ve bu doğrultuda üniversite ve sertifika programları geliştirmek, yaşlılık konusunda araştırmalar yaparak politikaların şekillenmesine katkıda bulunmak, yaşlı bireylerin çalışma hayatına katılımlarını artırmak için önemlidir.	Basın ve yayın organlarının yaşlı bireylerin ekonomik ve sosyal durumları hakkında farkındalık yaratmak, kamuoyunu bilgilendirmek ve yaşlı istihdamı konusundaki politikaların toplumda daha fazla ilgi görmesini sağlamak, yaşlı bireylerin görünürlüğünü artırmak gibi temel görevleri bulunmaktadır.	Yaşlı bireylerin yeteneklerine uygun iş fırsatları konusunda bilgilendirme ve yönlendirme sağlayan yerel çevre, onların iş bulma sürecinde önemli bir destek sunmaktadır. Ayrıca, aile bireyleri, yaşlı bireylerin emeklilik süreçlerini daha etkili bir şekilde yönetmelerine yardımcı olarak değerli birer paydaş konumundadır.
Öne Çıkan Paydaşlar	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İŞKUR, Sosyal Güvenlik Kurumu, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Yerel Yönetim (Belediyeler), ... 	<ul style="list-style-type: none"> Teknoloji Firmaları, Finans ve Sigorta Şirketleri, Sağlık ve Bakım Sektörü, Çeşitli Büyük Şirketler ile Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Start-Up'lar ... 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı Dernekleri, Sosyal Hizmet STK'ları, Eğitim ve Sertifikasyon Kuruluşları ... 	<ul style="list-style-type: none"> Üniversiteler, Araştırma Enstitüleri, Sağlık Yüksekokulları, Eğitim Araştırma Merkezleri ... 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal Medya ve Dijital Platformlar, Televizyon Kanalları, Çevrimiçi Haber Siteleri, Gazeteler, Dergiler ... 	<ul style="list-style-type: none"> 65 Yaş ve Üzeri Bireyler, Hasta Yakınları ve Aile Üyeleri, Mahalle Sakinleri ve Komşular, ...

Araştırma kapsamında, Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanına yönelik politika önerileri 2 ana başlık altında ele alınmıştır

1. Bakım sigortası modelinin geliştirilmesi

Yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine erişimini güvence altına almak için, ihtiyaca göre seviyelendirilmiş bir bakım sigortası programı oluşturulması ve bu programın, yardım yaklaşımı yerine hak olarak tanımlanarak, sosyal güvence sisteminin bir parçası haline getirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, uzun süreli bakım sigortası zorunlu hale getirilerek, düşük gelirli bireylerin primlerine devlet destekleri sağlanmalı ve bu hizmetlerin tüm bireyler için erişilebilir olması konusunda çalışmalar yürütülmelidir.

2. Sosyal yardım kapsamının genişletilmesi

Yaşlılara yönelik sunulacak bakım hizmetlerinin sigorta kapsamına alınması sonrasında sosyal yardım programlarının gözden geçirilerek, kapsamlarının genişletilmesine ve yaşlı nüfusa daha etkin hizmet sunulmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Türkiye’de, yaşlanan nüfusun artan bakım ihtiyaçlarına yanıt verebilmek adına, sürdürülebilir bir bakım sigortası sistemi hayata geçirilmelidir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>1 Bakım sigortası modelinin geliştirilmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye’de yaşlı bakım hizmetleri sosyal yardım altında sunulmakta olup 2021 yılından bu yana farklı finansman modelleri altında yaşlı bakım sigortasının hayata geçirilmesi gündeme getirilmiştir. Ancak, bu kapsamda uygulamaya yönelik herhangi bir adım henüz atılmamıştır. Türkiye’de uzun süreli bakım sigortası, yaşlanan nüfus ve kronik hastalıkların yaygınlaşmasıyla birlikte daha da önemli hale gelmiştir. Öte yandan, mevcut bakım ve sigorta sistemlerindeki aksaklıklar, yaşlı bireylerin ihtiyaç duyduğu hizmetlere zamanında ve yeterli erişimini zorlaştırmaktadır. Mevcut emeklilik maaşları ve özel sağlık sigortaları yaşlılık döneminde yeterli güvence sağlayamamakta, yaşlı bireylerin bakım masrafları kişisel bütçeyi aşabilmektedir. Ek olarak, yaşlılık döneminde artan sağlık ve bakım maliyetleri yaşlı bireylerin ekonomik durumunu zorlayıcı bir faktör olarak ele alınmaktadır. Türkiye’de, bağımsız bir bakım sigortası sistemi kurulması ve bu sistemin bireylerin 18-65 yaş döneminde prim ödeyerek katkıda bulunacağı bir yapıda finanse edilmesi konusu sıklıkla gündeme getirilmektedir. Yaşlı bakım sigortası modelinde hizmet sunumunun, sağlık ve belediye hizmetleri ile bütünleşik bir yapıda ele alınarak yürütülmesi önem arz etmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> 12. Kalkınma Planı’nda öngörülen ileri yaşlarda bakım hizmetlerinin karşılanmasına yönelik "Bakım Sigortası"nın ivedilikle hayata geçirilmesi. Bu bağlamda, yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine sürdürülebilir erişimini sağlamak için Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde kapsamlı bir bakım sigortası programı oluşturulması ve bu programın sosyal güvenlik sisteminin entegre bir parçası haline getirilmesi. <ul style="list-style-type: none"> Uzun süreli bakım sigortasının, tüm vatandaşların yaşlılık dönemlerinde gerekli bakım hizmetlerine erişimini sağlamak amacıyla zorunlu hale getirilmesi ve bireylerin yaşlılıkta bakıma muhtaçlık durumunda güvence altına alınması. 65 yaş ve üzeri bireylerden başlatılmak üzere, bakım sigortası modelinin, sürdürülebilir, erişilebilir ve eşitlikçi bir yaklaşımla bireylerin yaş, gelir durumu ve ihtiyacına göre seviyelendirilerek tasarlanması 18-65 yaş döneminde primlerin ödeneceği, yoksul kişilerin primlerinin devlet tarafından karşılanacağı bir sistem geliştirilmesi. Bireylerin ödedikleri primleri takip edebilecekleri dijital araçların geliştirilmesi, kullanıma sunulması ile süreçlerin şeffaflığının artırılması ve sigorta işlemlerinin yönetiminin kolaylaştırılması ve bu süreçleri denetleyen ve yöneten kurumlarda kapsamlı düzenlemeler yapılması, Katılım payı oranlarının mali sürdürülebilirliği destekleyecek şekilde belirlenmesi ve haklardan yararlanmak için makul bir bekleme süresi öngörülmesi. Kurumsal bakım, evde bakım gibi hizmetlerin sigorta kapsamına alınmasında; hizmet türü, yararlanma düzeyi ve kapsayıcılığın, sistemin mali sürdürülebilirliğini sağlayacak şekilde aktüeryal hesaplamalarla planlanması. Bakanlıklar, belediyeler, üniversiteler ve özel sektör tarafından sunulacak hizmetlerin satın alma bedellerinin kalite ve erişilebilirliği artıracak şekilde düzenlenmesi.

Sosyal yardımların yaşlı bireylerin bakım, barınma ve sağlık ihtiyaçlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi, bu kesimin yaşam kalitesini iyileştirmede önemli bir etki yaratmaktadır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>2 Sosyal yardım kapsamının genişletilmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal yardım programları, mevzuatta belirtildiği üzere belirli koşullar altında düşük gelir grubundaki bireylere odaklanmakta ancak bu gelir sınırı oldukça düşük olduğundan birçok yaşlı bu yardımlardan faydalanamamaktadır. Uzun süreli bakım hizmetleri genellikle kurumsal bakıma dayanmaktadır ve evde bakım ve gündüzlü bakım hizmetleri sosyal yardım şeklinde sunulmakta olup, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini tam olarak kapsamamaktadır. Mevcut evde bakım sosyal yardımı, sadece ekonomik yoksunluk içinde olan ağır engellilere sağlanmakta, bu da bakıma ihtiyaç duyan bireylerin çoğunu kapsam dışında bırakmaktadır. Uzun süreli bakım hizmeti kapsamında yaşlı bakım merkezleri, huzurevleri ve rehabilitasyon merkezlerinde sunulan sağlık hizmetleri sosyal yardım kapsamında değerlendirilmediği için devlet tarafından karşılanmamaktadır. Öte yandan, konut talebi giderek artış göstermekte olup konut fiyatları da yükselmektedir. Bunun yanı sıra, göç hareketleri ve gelir dağılımındaki değişimler de talebi şekillendiren önemli etkenler arasında yer almaktadır. Tüm bu gelişmeler, özellikle kırılgan ve düşük gelirli yaşlı bireyleri olumsuz etkilemektedir. İlaçların maliyetleri ve erişilebilirliği konusunda sorunlar devam etmekte olup yaşlı bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal yardım programlarının kapsamının, daha geniş bir yaşlı nüfusa ulaşacak şekilde genişletilmesi ve maddi gelir seviyelerine göre kademeli olarak yeniden düzenlenmesi. Genel sağlık sigortası kapsamında, bakım kurumları tarafından sunulan sağlık hizmetlerinin SGK tarafından karşılanması yaklaşımının benimsenmesi. Maddi yardımlar ve bakım sigortaları ile bakıma ihtiyaç duyan yaşlı bireylere sunulan desteklerin güçlendirilmesi. Yaşlı bireyler için bakım kurumlarında verilen sağlık hizmetlerinin ve ilaçların karşılanması ve SGK ile kurumsal anlaşmalar yapılması. Yaşlı bireylerin fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran, engelsiz erişim sağlayan ve toplumsal etkileşimi artıran sosyal konutların inşa edilmesi ve düşük gelirli yaşlı bireyler için kira desteği sağlanmasının yanı sıra sosyal konutların kira bedelinin uygun seviyelerde tutulması. Sosyal konut projelerinin, kamu ve özel sektörün iş birliği ile hayata geçirilmesi ve çeşitli finansman modellerinin ve yatırım teşviklerinin geliştirilmesi.

İş Birlikleri için Paydaşlara Düşen Roller

	1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri	2. Sosyal Katılım	3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım	4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı	5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri	6. Yaşlı Turizmi
Paydaşlar	 Kamu ve İlgili Kurumları	 Özel Sektör	 Sivil Toplum Kuruluşları	 Akademik Kurumlar	 Basın ve Yayın Organları	 Yerel Çevre ve Aileler
Öne Çıkan Sorumluluk Alanları	Yaşlı bireylerin bakım hizmetlerine erişimini garanti altına alacak bir bakım sigortası programı geliştirilmesi ve bu sistemin finansmanı ve sürdürülebilirliği için katkı paylarının düzenlenmesi kamu kurumlarının temel sorumluluk alanlarında yer almaktadır. Bu bağlamda, bakım sigortasının zorunlu hale getirilmesi için yasal çerçevenin hazırlanması ve uygulamanın denetlenmesi önemlidir.	Özel sigorta şirketleri, SGK'nın zorunlu bakım sigortasına ek olarak tamamlayıcı sigorta ürünleri sunarak bireylere daha fazla hizmet seçeneği sağlamaktadır. Bakım kalitesini artırmak ve bireysel tercihleri desteklemek için, özel sektörün kamu iş birliğiyle sosyal konut gibi projelere dahil olması ve bu hizmetlerin finansal desteklerle genişletilmesi önem taşımaktadır.	STK'ların, bakım sigortası programının oluşturulması ve uygulanması sürecinde bağımsız bir izleme mekanizması olarak konumlanması önemlidir. Bu bağlamda, bakım sigortasının başarılı bir şekilde uygulanması amacıyla, kamu kurumları ve toplum ile etkin iletişim kanalları oluşturarak uygulamanın sürdürülebilirliği, kapsayıcılığı ve adil olması konusunda değerlendirmeler yapılması açısından önemli bir role sahiptir.	Akademik kurumlar, yaşlı hizmetleri finansmanı ve bakım sigortası politikalarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında araştırma, analiz, eğitim ve kapasite geliştirme gibi birçok alanda kritik rol oynamaktadır. Yaşlı bakım sigortasının toplumsal etkilerini ve ekonomik sürdürülebilirliğini analiz eden araştırmalar yaparak, politikaların şekillendirilmesine katkı sağlamaktadır.	Basın ve yayın organları, yaşlı hizmetleri finansmanı ve bakım sigortası politikaları hakkında toplumu bilgilendirip kamuoyu oluşturarak, bu konuda farkındalığın artırılmasında önemli bir role sahiptir. Ayrıca, Bakım sigortasının önemi, nasıl çalıştığı ve yaşlı bireylerin bu sistemden nasıl yararlanabilecekleri konusunda bilgilendirmelerin yapılmasında aktif rol alması önem taşımaktadır.	Aileler, yaşlı bireylerin sosyal güvenlik sistemlerine ve bakım hizmetlerine erişimini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, yerel topluluklar yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun sosyal hizmetler ve destek programlarının sunulması ile sigorta politikalarının etkili bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunmaları açısından önemlidir.
Öne Çıkan Paydaşlar	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK),... 	<ul style="list-style-type: none"> Sigorta Şirketleri, Özel Yaşlı Bakımevleri ve Merkezleri, Evde Bakım Hizmeti Sağlayıcıları ... 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye Sigorta Birliği, TOBB, Yaşlı Dernekleri, Sosyal Hizmet ve Yaşlı Sağlığı STK'ları, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Üniversiteler TÜSEB Araştırma Enstitüleri Eğitim Araştırma Merkezleri ... 	<ul style="list-style-type: none"> Haber Ajansları Sosyal Medya ve Dijital Platformlar Televizyon Kanalları Çevrimiçi Haber Siteleri Gazeteler Dergiler ... 	<ul style="list-style-type: none"> 65 Yaş ve Üzeri Bireyler, Hasta Yakınları ve Aile Üyeleri, Mahalle Sakinleri ve Komşular, ...

Araştırma kapsamında, Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojilerine yönelik politika önerileri 4 ana başlık altında ele alınmıştır

1. Yaşlı bireylerin dijital becerilerinin geliştirilmesi

Yaşlı bireyler için temel dijital becerileri kapsayan eğitim programlarının düzenlenmesi desteklenmeli ve bu programlar pratik becerileri içermelidir. Ayrıca, kullanıcı dostu ve erişilebilir dijital platformların geliştirilmesi ve mevcutların güncellenmesi sağlanmalı; sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve kamu kurumları iş birliği yaparak dijital destek hizmetleri sunulmalıdır.

2. Yaşlı bireylerin sağlık durumunun dijital olarak izlenmesi ve tespit edilmesi

Yaşlı bireylerin sağlık verilerinin dijital taranması için elektronik sağlık takip sistemi geliştirilmelidir. Uzaktan hasta takip sistemleri için yerli girişimcilere destek sağlanmalı ve ilaç güvenliği konusunda eğitimler düzenlenmelidir.

3. Yaşlı bireyler için tele-tıp, tele-bakım ve tele-rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi

Görüntü iletişimi ve tele-sağlıkta standartlar belirlenmeli, tele-bakım sistemlerine yatırım yapılmalı ve yerli girişimcilerle iş birliği geliştirilmelidir. Kronik hastalığı olanların sağlık izlemeleri için evde bakımda tele-bakım teknolojileri teşvik edilmeli; ayrıca, rehabilitasyona ihtiyacı olan yaşlı bireyler için tele-rehabilitasyon hizmetleri planlanmalıdır.

4. Yaşlı bakım teknolojilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması

Yaşlı bakım teknolojileri için yerli girişimcilere finansal destek ve teşvikler sağlanmalı, uzaktan hasta takip sistemlerinin etkinliği artırılmalı, sensör bazlı teknolojiler teşvik edilmelidir. Yerel yönetimler akıllı uygulamaların yaygınlaştırılması için altyapıyı güçlendirmelidir. Ayrıca, bilimsel araştırmaların desteklenmesi önem arz etmektedir.

Yaşlı bireylerin dijital becerilerinin geliştirilmesi ve sağlık durumlarının dijital platformlar ile takip edilmesi, günlük yaşamlarını ve sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmaktadır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
1 Yaşlı bireylerin dijital becerilerinin geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> 65 yaş ve üzeri bireyler interneti en çok dijital haber sitelerine erişim, anlık mesajlaşma ve sesli/görüntülü konuşma amacıyla kullanmaktadır. Bu yaş grubunun dijital dünyayla ilişkisi, teknolojiyi temel iletişim aracı olarak gördüklerini göstermektedir. Türkiye'de 55 yaş ve üzeri bireylerin dijital beceri oranı artış gösterse de, AB ortalamasının gerisindedir. Bu durum, dijital dönüşüm çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır. Dijital adaptasyon yaşa göre değişmektedir; 50-64 yaş grubunun %87'si, 65-74 yaş grubunun %65'i akıllı telefon kullanırken, 75 yaş üstü genelde tuşlu telefon tercih etmektedir. Bu bağlamda, yaş ilerledikçe daha basit teknolojilerin tercih edildiği gözlemlenmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin günlük ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için internet kullanımı, e-posta gönderimi ve online randevu alma gibi pratik konuları kapsayan temel dijital beceri eğitim programları ve kursların düzenlenmesi. Yaşlı bireylerin dijital dönüşüm sürecinde desteklenmesi amacıyla, medya ve dijital okuryazarlık alanında hem pratik hem de teknik becerilerinin geliştirilmesine yönelik dijital içeriklerin oluşturulması ve kullanımının yaşlı bireyler arasında artırılması. Yaşlı bireylerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yaş dostu uygulamaların ve teknolojik cihazların geliştirilmesi. Büyük yazı tipleri, basit navigasyon özellikleri ve erişilebilirlik standartlarına uygun, kullanıcı dostu dijital platformlar geliştirilmesi ve mevcut platformların bu standartlara göre güncellenmesi. Yaşlı bireylerin dijital hakları ile siber suçlar konusunda farkındalık artırıcı kampanyaların düzenlenmesi. Yaşlı bireyler için sosyal medya kullanımını teşvik eden eğitim programları ve rehberlik hizmetleri sunulması, gençlerin aktif rol almasıyla yaşlı bireyler ile gençler arasında bir sinerji oluşturulması. Yaşlı bireylere hizmet veren bakım kuruluşlarının teknolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda mevcut teknolojik altyapısının geliştirilmesi.
2 Yaşlı bireylerin sağlık durumunun dijital olarak izlenmesi ve tespit edilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de yaşlı nüfusun artması, yaşam süresinin uzaması ve kronik hastalıkların yaygınlaşması, özellikle kırsal kesimde sağlık hizmetlerine erişim konusundaki eşitsizlikleri daha da belirgin hale getirmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisi döneminde, sağlık kuruluşlarının uzaktan tedavi hizmetlerine yönelmesi, dijital uygulamalarının ne kadar kritik bir role sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ancak pandemi sonrası dönemde Türkiye'de bu teknolojilere yönelik adaptasyon süreci yavaş ilerlemekte ve mevcut altyapılar, teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireylerin sağlık verilerinin periyodik olarak dijital ortamda izlenebilmesi amacıyla, mevcut e-Nabız altyapısının geliştirilerek yaşlılara özgü bir elektronik sağlık takip modülünün oluşturulması ve bu sistemin mevcut sağlık kayıtlarıyla entegre çalışacak şekilde yapılandırılması. İlaç kriterleri ve güvenli ilaç kullanımı hakkında geliştirilen dijital uygulamaların ve araçların desteklenmesi. Bu uygulamaların yaşlı bireyler arasında bilinirliğinin artırılması ve sağlık profesyonellerine en uygun ilaç ve dozaj seçiminde rehberlik etmesi için eğitimler düzenlenmesi. Uzaktan hasta takip sistemlerinin geliştirilmesi için yerli girişimcilere finansal destek sağlanması ve mevcut girişimlerin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla teşvikler sunulması. Ayrıca, bu sistemlerin etkinliğini artırmak için düzenli denetimlerin yapılması ve kullanıcı geri bildirimlerinin dikkate alınması.

Yaşlı bireylerin dijital becerilerinin geliştirilmesi ve sağlık durumlarının dijital platformlar ile takip edilmesi, günlük yaşamlarını ve sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmaktadır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>3</p> <p>Yaşlı bireyler için tele-tıp, tele-bakım ve tele-rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Dünya genelinde tele-tıp uygulamaları, teknolojik gelişmeler doğrultusunda yaygınlaşarak özellikle kırsal ve erişim zorluğu olan bölgelerde sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmaktadır. 65 yaş ve üzeri bireyler, sağlık hizmetlerine ulaşmada zorluk yaşamakta olup tele-tıp uygulamaları, bu bireylerin sağlık hizmetlerine daha kolay erişimini sağlarken tedavi süreçlerini de iyileştirmektedir. Türkiye'de tele-rehabilitasyon hizmetleri sunan birkaç özel ve kamu hastanesi bulunmaktadır. Bu hizmetler, fiziksel terapiler ve psikolojik destekler gibi alanlarda sağlanmaktadır. Kronik hastalıkları olan bireylerin sağlık durumlarının etkin izlenmesi, komplikasyonların önlenmesine yardımcı olmaktadır. Tele-bakım teknolojileri, hastaların evde bakım almasını sağlayarak hastaneye yatış oranlarının azaltılması ve bu bağlamda sağlık sistemine olan yükün hafifletilmesi üzerinde etkilidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de tele-tıp alanında mevcut durumun belirlenmesi ve tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda yasal ve teknolojik altyapının geliştirilmesi için gerekli çalışmaların yürütülmesi. Tele-bakım ve tele-rehabilitasyon alanlarında standartların belirlenmesi ve düzenlemelerin yapılması. Yaşlı bakım ve izleme sistemlerinin geliştirilmesi kapsamında iletişim teknolojileri ve destekleyici teknolojilerin etkin bir şekilde entegre edilmesi. Tele-bakım sistemlerine yatırım yapılması ve bu alanda yerli girişimciler, teknoloji firmaları ve start-up'larla projeler geliştirilmesi. Tele-bakım teknolojilerinin, özellikle kronik hastalıklara sahip bireylerin sağlık durumlarının etkin bir şekilde izlenmesi için yaygınlaştırılması ve bu teknolojilerin evde bakım hizmetlerine entegrasyonunun desteklenmesi. Rehabilitasyona ihtiyacı olan ancak bu hizmetlere fiziki ve ekonomik zorluklardan ulaşamayan yaşlı bireyler için tele-rehabilitasyon hizmetlerinin artırılması.
<p>4</p> <p>Yaşlı bakım teknolojilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması</p>	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı bireyler arasında kronik hastalıkların artması, bakım ve izleme gereksinimlerini artırmaktadır. Giyilebilir teknoloji ürünleri, bu bireylerin sağlık durumlarını sürekli izleme imkanı sunarak erken tanı ve müdahale olanağı sağlamaktadır. Yaşlı bireyler için en büyük risklerden biri düşmedir. Giyilebilir cihazlar, ani düşme durumlarında konum tespiti yaparak acil yardım çağrısı yapabilmekte ve bu sayede hayati önem taşıyan bir destek sunmaktadır. İç mekân konumlandırma teknolojileri, yaşlı bireylerin güvenliğini artırmak için geliştirilmiştir. Bu sistemler, giyilebilir cihazlar ile entegre edildiğinde, yaşlı bireylerin konumlarını gerçek zamanlı olarak takip edebilmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Özellikle yalnız yaşayan yaşlı bireylerin evde güvenliğini sağlamak amacıyla sensör bazlı teknolojiler, mobil uygulamalar, giyilebilir cihazlar ve akıllı ev sistemlerinin yaygınlaştırılması. Hasta ve hasta yakınlarından teknolojilerle ilgili geri bildirim alabilecek bir sistem oluşturmak ve yaygınlaştırmak için bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi. Yaşlı bakım teknolojileri alanında bilimsel araştırmalar yürüten üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kurumlar arasında iş birliğinin desteklenmesi ve bu araştırmaların finansmanının sağlanması. Akıllı telefon ve tablet uygulamalarının hasta ve hasta yakınları arasında yaygınlaştırılması için teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi. Yurtdışına açılma potansiyeli barındıran AR-GE projelerine ve start-up'lara finansal destek ve insan kaynakları gibi teşviklerin sunulması, ihracat süreçlerini kolaylaştırmak için yaşlı bakım teknolojileri ile ilgili yasal düzenlemeler yapılması.

İş Birlikleri için Paydaşlara Düşen Roller

	1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri	2. Sosyal Katılım	3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım	4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı	5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri	6. Yaşlı Turizmi
Paydaşlar	 Kamu ve İlgili Kurumları	 Özel Sektör	 Sivil Toplum Kuruluşları	 Akademik Kurumlar	 Basın ve Yayın Organları	 Yerel Çevre ve Aileler
Öne Çıkan Sorumluluk Alanları	Türkiye'de yaşlı bireyler için dijital adaptasyon politikalarının yürütülmesinde kamu ve ilgili kurumların dijital eğitim programlarının desteklenmesi, politika geliştirme ve düzenleme ve gerekli altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi gibi önemli sorumluluk alanları öne çıkmaktadır. Yaşlı bireylerin dijital dünyaya entegrasyonunu sağlamak için gerekli kaynakların tahsis edilmesi, erişilebilirlik ve fırsat eşitliğinin artırılması önem arz etmektedir.	Özel sektör, yaşlı bireylerin dijital adaptasyonunu desteklemek amacıyla yenilikçi dijital cihazlar ve uygulamalar geliştirme sorumluluğu ile öne çıkmaktadır. Teknoloji firmalarının eğitim ve destek hizmetleri sunarak, yaşlı bireylerin teknolojiye daha kolay erişimini sağlaması önemlidir. Sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla yaşlı bireylere yönelik hizmetlerin genişletilmesi, bu alanda farkındalık yaratılmasına katkı sağlamaktadır.	Sivil toplum kuruluşlarının yaşlı bireylerin dijital becerilerini geliştirmek amacıyla farkındalık kampanyaları düzenlemesi ve çeşitli eğitim ve destek hizmetleri sunması önemlidir. Bu paydaşlar, toplumsal bilinçlendirme çalışmaları ile yaşlı bireylerin dijital dünyadaki hakları ve fırsatları hakkında bilgi sahibi olmalarına katkıda bulunmaktadır.	Akademik kurumlar, dijital adaptasyon süreçlerini araştırarak ve veri toplayarak, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu paydaşlar, yaşlı bireylerin dijital okuryazarlığını artırmak için bilimsel çalışmalar yürütmekte ve elde edilen verileri politika yapıcılarla paylaşarak, daha etkili stratejilerin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.	Basın ve yayın organları, yaşlı bireylerin dijital medya kullanımını artırmak için bilgilendirme ve bilinçlendirme amacıyla içerikler üretmektedir. Medyanın rolü, toplumsal farkındalığı artırmak ve yaşlı bireylerin dijital becerilerini geliştirmek açısından büyük önem taşımaktadır.	Yerel çevre ve aileler, yaşlı bireylerin dijital adaptasyon süreçlerinde destek olma, bilgi paylaşımı yapma ve sosyal etkileşimi artırma görevlerini üstlenmektedir. Aileler, yaşlı bireylere teknoloji kullanımı konusunda yardımcı olarak, onların dijital becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır.
Öne Çıkan Paydaşlar	<ul style="list-style-type: none"> Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Yerel Yönetim (Belediyeler), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), ... 	<ul style="list-style-type: none"> Teknoloji Firmaları, (örneğin yazılım şirketleri, start-up'lar, küçük ve orta ölçekli işletmeler, donanım üreticileri vb.) Özel Sağlık Merkezleri, Sağlık Teknolojileri Ve Dijital Çözüm Firmaları, İletişim Hizmet Sağlayıcıları, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı Dernekleri, Bilgi Teknolojileri ve İletişim STK'ları, Eğitim ve Sertifikasyon Kuruluşları, Dijital Okuryazarlık Dernekleri, Dijital Türkiye Platformu, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Üniversiteler, Araştırma Enstitüleri, Eğitim Araştırma Merkezleri, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal Medya ve Dijital Platformlar, Televizyon Kanalları, Çevrimiçi Haber Siteleri, Gazeteler, Dergiler, Yayıncılar ve Bloglar, ... 	<ul style="list-style-type: none"> 65 Yaş ve Üzeri Bireyler, Hasta Yakınları ve Aile Üyeleri, Mahalle Sakinleri ve Komşular, ...

Araştırma kapsamında, Yaşlı Turizmine yönelik politika önerileri 4 ana başlık altında ele alınmıştır

1. Yaşlı bireylerin turizm faaliyetlerine ve sosyal etkinliklere katılımının teşvik edilmesi

Türkiye'de yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik turizm tanıtım programlarının geliştirilmesi ve yaşlı turizminin daha erişilebilir hale getirilmesi hedeflenmelidir. Bu kapsamda, sosyal turizmi teşvik eden programlar ve yaşlı bireylere yönelik etkinlikler düzenleyen özel kurumlarla iş birlikleri oluşturulması önemlidir.

2. Sağlık turizmi kapsamında yaşlı bireyler için sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin düzenlenmesi

Bakım ve sağlık turizminin geliştirilmesi amacıyla, uluslararası standartlarda sertifikalandırılmış bir hizmet sistemi oluşturulması ve yurtdışında yaşayan yaşlı vatandaşlar ile yaşlı turistlerin cezbedilmesi teşvik edilmelidir. Mevcut kaplıca ve rehabilitasyon merkezlerinin kontenjanlarının artırılması sağlanmalıdır.

3. Yaşlı bireylere yönelik turizm faaliyetleri için yatırım ve finansal düzenlemeler yapılması

Türkiye'de sağlık turizmi ve yaşlı bakım hizmetlerine yönelik yerel ve uluslararası yatırımcıları çekmek için teşvik programları hazırlanmalıdır. Kamu tesislerinde özel sektörle iş birliği geliştirilerek hizmetlerin genişletilmesi hedeflenmelidir.

4. Sağlık bakım turizmi kurumlarının erişilebilirliğinin geliştirilmesi ve yabancı yaşlı nüfusun desteklenmesi için uluslararası anlaşmaların gözden geçirilmesi

Türkiye'de yaşlı turizmi için bütünlük mevzuat taslağı hazırlanarak sağlık ve turizm sektöründe ortak eğitim programları düzenlenmesi, bakım hizmetlerinde fırsat eşitliği için standartlar belirlenmesi ve yurtdışındaki kurumlarla anlaşmaların güncellenmesi önemlidir.

Yaşlı bireylerin turizm faaliyetlerini artırmak için, aktif yaşamlarını destekleyecek termal turizm ve rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi, Türkiye'nin yaşlı turizmini güçlendirecektir

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>1</p> <p>Yaşlı bireylerin turizm faaliyetlerine ve sosyal etkinliklere katılımının teşvik edilmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de yaşlı turizmi, gezi turları, meşguliyet terapileri ve rehabilitasyon hizmetlerini kapsamakta; bu hizmetler genellikle klinik oteller, tatil köyleri ve bakım evlerinde sunulmaktadır. Ancak, bu hizmetlerin daha geniş bir kitleye ulaşması ve yaşlı bireylerin sosyal etkinliklere katılımının artırılması önem taşımaktadır. Literatürde, yaşlı turizminin fiziksel ve zihinsel sağlık üzerinde olumlu etkileri olduğu ve yaşam kalitesini artırdığı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, yaşlı bireylerin bu tür turizm faaliyetlerine katılımının teşvik edilmesi, uzun vadede sosyal hayata daha fazla dahil olmaları ve sağlıklı bir yaşam sürmelerine katkıda bulunacak bir alan olarak değerlendirilmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Ülke turizm tanıtım programlarına yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler eklenmesi ve yerel tanıtım faaliyetlerinin yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun doğa, kültür ve yaşam alanlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi için çalışmalar yapılması. Sağlık turizminin daha geniş kitlelere ulaşması amacıyla yaşlı bireyler için turizm faaliyetlerini destekleyen programlar ve projelerin geliştirilmesi ve düşük gelirli yaşlı bireyler için özel indirimler ve erişim kolaylıklarının sağlanması. Aktif ve sağlıklı yaşlanma süreci kapsamında, yaşlı bireylere yönelik geziler, etkinlikler ve sosyal aktiviteler düzenleyen destekleyici programlar ile özel kurumlar arasında iş birlikleri oluşturulması.
<p>2</p> <p>Sağlık turizmi kapsamında yaşlı bireyler için sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin düzenlenmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> 2023 yılı itibarıyla Türkiye'ye gelen sağlık turistlerinin sayısında önemli bir artış gözlemlenmektedir. Türkiye'nin sunduğu yüksek kaliteli sağlık hizmetleri, uluslararası akreditasyonlara sahip sağlık tesisleri ve uygun maliyet avantajı, ülkeyi sağlık turizmi açısından cazip bir destinasyon haline getirmiştir. Bu durum, yaşlı bireylerin ihtiyaç duyduğu sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin düzenlenmesi için bir fırsat yaratmaktadır. Türkiye'nin termal su potansiyeli ve zengin kültürel mirası, yaşlı bireylere yönelik sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi için fırsatlar sunmaktadır. Bu durum, sağlık turizmi potansiyelinin genişletilmesine yönelik ihtiyacı gündeme getirmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> Bakım turizmi için uluslararası düzeyde standartlaştırılmış ve sertifikalandırılmış bir yaşlı bakım hizmeti sistemi geliştirilerek, yurtdışında yaşayan 65 yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile yaşlı turistlerin Türkiye'ye çekilmesinin teşvik edilmesi. Mevcut kaplıca ve rehabilitasyon merkezlerinin kapasitelerinin iyileştirilmesi, kontenjanlarının artırılması. Sağlık turizmi çerçevesinde verilen hizmetlerin, yaşlı bakım ve hizmet konularında uzmanlaşmış kurumlar tarafından sunulmasının desteklenmesi.

Yaşlı bireylere yönelik turizm faaliyetleri için finansal düzenlemeler yapılması, ayrıca yurtdışı anlaşmalarının değerlendirilmesi yaşlı turizminin ve bakım hizmetlerinin kalitesini arttıracaktır

Üst Düzey Politika Alanı	Mevcut Durum / Gerekçe	Politika Önerileri
<p>3</p> <p>Yaşlı bireylere yönelik turizm faaliyetleri için yatırım ve finansal düzenlemeler yapılması</p>	<ul style="list-style-type: none"> Turizm faaliyetlerinin yaşlı bireyler için daha erişilebilir ve çekici hale getirilmesi amacıyla yatırım ve finansal düzenlemelerin yapılması, Türkiye'nin sağlık turizmi sektöründe elde ettiği başarılar göz önüne alındığında büyük bir ihtiyaç haline gelmiştir. Son yıllarda, sağlık hizmetleri ihracatında faaliyet gösteren firmalar, devlet destekleri sayesinde güçlenmiş ve uluslararası pazarda rekabet avantajı sağlamıştır. Sağlık altyapısında iyileşmeler gözlemlense de, yaşlı bireylerin turizm kapsamında sağlık hizmetlerine erişimi konusunda gelişim alanları bulunmaktadır. Yaşlı turizmüne yönelik altyapının geliştirilmesi ve finansal yatırımların artırılması önemli bir fırsat sunmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Hem yerel hem de uluslararası yatırımcıları çekmek amacıyla, sağlık turizmi ve yaşlı bakım hizmetlerine yönelik teşvik programlarının geliştirilmesi. Kamu tesislerinin mevcut yaşlı turizm hizmetlerini genişletmek ve bilinirliklerini artırmak amacıyla, özel sektörle iş birliği modellerinin yaygınlaştırılması. Yerli ve yabancı yatırımcıların sağlık ve bakım merkezlerinin finansmanında daha güvenli adımlar atabilmesi için ilgili bilgilendirme sistemlerinin geliştirilmesi, finansal muafiyetlerin artırılması ve yatırımcılar için net bir yatırım planının oluşturulması yönünde çalışmalar yapılması.
<p>4</p> <p>Sağlık bakım turizmi kurumlarının erişilebilirliğinin geliştirilmesi ve yabancı yaşlı nüfusun desteklenmesi için uluslararası anlaşmaların gözden geçirilmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye, sağlık bakım turizmi alanında uluslararası iş birlikleri ve anlaşmalar yaparak, özellikle Orta Doğu ülkeleri başta olmak üzere sağlık hizmetlerini daha geniş bir coğrafyaya yayma fırsatı bulmuştur. Bu anlaşmalar, Türkiye'nin sağlık turizmi markasını güçlendirirken medikal turist akışını da artırmıştır. 2023'te Türkiye, uluslararası akreditasyona sahip 40 sağlık kuruluşuyla dünya genelinde 7. sırada yer almıştır. Orta Doğu ve Avrupa'dan sağlık turistlerinin ilgisi, Türkiye'nin hizmet yelpazesini gösterirken, sağlık turizmi kurumlarının erişilebilirliğinin artırılması ve uluslararası iş birliklerinin güçlendirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. 'Heal in Türkiye' gibi platformların daha geniş kitlelere ulaşması ve yurtdışı anlaşmaların stratejik şekilde ele alınması önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı turizminin gelişimi için sağlık, ulaşım, konaklama ve yerel yönetimleri kapsayan çok sektörlü iş birliği ve hizmet koordinasyonunu sağlayacak bütünleşik bir mevzuat hazırlanması. Yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinden hizmet almak isteyen yaşlı bireylerin kabul süreçlerinde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla standartların ve gerekliliklerin oluşturulmasının merkez kurumlar tarafından desteklenmesi. Yurtdışında bulunan kurumlarla ve ülkelerle yapılan yaşlı turizmi kapsamındaki ikili anlaşmaların, günümüzün ekonomik, ticari ve yatırım ortamı gibi koşullarına göre yeniden gözden geçirilip güncellenmesi. Sağlık hizmetlerinde akredite kurum sayısının artırılması için çalışmalar yapılması ve bu konuda tüm paydaşların ortak projeler yürütmesinin desteklenmesi.

İş Birlikleri için Paydaşlara Düşen Roller

	1. Sağlık ve Bakım Hizmetleri	2. Sosyal Katılım	3. Ekonomik Durum ve İşgücüne Katılım	4. Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Finansmanı	5. Dijital Adaptasyon ve Yaşlı Bakım Teknolojileri	6. Yaşlı Turizmi
Paydaşlar	 Kamu ve İlgili Kurumları	 Özel Sektör	 Sivil Toplum Kuruluşları	 Akademik Kurumlar	 Basın ve Yayın Organları	 Yerel Çevre ve Aileler
Öne Çıkan Sorumluluk Alanları	Türkiye'de yaşlı turizmi politikaları kapsamında kamu kurumları, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının analizi, ihtiyaçlara yönelik hizmet standartlarının belirlenmesi, sağlık ve güvenlik düzenlemelerinin geliştirilmesi konularında kritik öneme sahiptir. Ayrıca, yaşlı bireylerin turizm deneyimlerini iyileştirmek için uzun vadeli mevzuatsal çalışmaların yürütülmesi öne çıkan sorumluluk alanları arasında yer almaktadır.	Yaşlı turizmi kapsamında sağlık hizmetleri ve turizm işletmeciliği alanlarında hizmet sunarak kritik bir rol üstlenmektedir. Tatil köyleri ve bakım merkezleri, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun hizmet paketleri ve sosyal etkinlikler düzenleyerek yaşlı bireylere hizmet verilmesi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Ayrıca, yaşlı bireylere konfor ve erişilebilirlik sağlamak için özel olarak tasarlanmış tesisler geliştirilmesi önemlidir.	Türkiye'de yaşlılık politikaları geliştirmek için sivil toplum kuruluşlarının sorumlulukları arasında yaşlı bireylerin turizm faaliyetlerini artırmak amacıyla etkinlikler düzenlemek ve yaşlı turizmini destekleyici projeler geliştirmek gibi konular yer almaktadır. Ayrıca, STK'lar yaşlı dostu konaklama ve ulaşım hizmetlerinin oluşturulması için özel sektörle iş birliği yaparak yasal düzenlemelerin yapılmasına yönelik önerilerde bulunmaktadır.	Üniversiteler ve araştırma kuruluşları, yaşlı turizmi üzerine akademik çalışmalar yaparak veri ve bilgi derlemektedir. Bu kurumlar, yaşlı bireylerin turizm deneyimlerini inceleyerek sektörün ihtiyaç duyduğu araştırmaları gerçekleştirme ve yaşlı bireylerin memnuniyetini artırmaya yönelik stratejik önerileri geliştirme konularında kritik öneme sahiptir.	Basın ve yayın organlarının, yaşlı turizmi konusundaki olanaklar ve avantajlar hakkında halkı bilgilendirmek amacıyla çalışmalar yürütmesi önemlidir. Ayrıca, basın ve yayın organları, yaşlı bireylerin turizm olanakları hakkında bilgi edinmelerini sağlamak ve sektörün gelişimi için gerekli kamuoyu desteğini oluşturmak gibi konulara katkıda bulunmaktadır.	Aileler, yaşlı bireylerin seyahat ve turizm deneyimlerini destekleyen en önemli paydaşlardır. Aile üyeleri, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak onların güvenli ve rahat bir şekilde seyahat etmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, aileler, yaşlı bireylerin sosyal aktivitelerine katılımını teşvik ederek onların yalnızlık hissini azaltmalarına yardımcı olmak konusunda önemli bir rol oynamaktadır.
Öne Çıkan Paydaşlar	<ul style="list-style-type: none"> Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık Turizmi Şirketleri, Termal ve Spa Tesisleri, Turizm Acenteleri, Rehabilitasyon Merkezleri, Yaşlı Bakım Merkezleri, Özel Sağlık Merkezleri, İletişim Hizmet Sağlayıcıları, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı Dernekleri, Sosyal Hizmet STK'ları, Eğitim ve Sertifikasyon Kuruluşları, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Üniversiteler, Araştırma Enstitüleri, Eğitim Araştırma Merkezleri, ... 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal Medya ve Dijital Platformlar, Televizyon Kanalları, Çevrimiçi Haber Siteleri, Gazeteler, Dergiler, Yayıncılar ve Bloglar, ... 	<ul style="list-style-type: none"> 65 Yaş ve Üzeri Bireyler, Hasta Yakınları ve Aile Üyeleri, Mahalle Sakinleri ve Komşular, ...

Kaynakça

1. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu. (1986). Resmi Gazete (Sayı: 19134). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3294&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
2. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun. (2013). Resmi Gazete (Sayı: 28539). Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/65-yasini-doldurmus-muhtac-gucsuz-ve-kimsesiz-turk-vatandaslari-ile-engelli-ve-muhtac-turk-vatandaslarina-aylik-baglanmasi-hakkinda-yonetmelik/>
3. Aged Care Research & Industry Innovation Australia. Types of technology in aged care. <https://www.ariaa.org.au/knowledge-implementation-hub/technology-in-aged-care/types-technology-aged-care> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.10.2024)
4. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2023). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni.
5. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2012). Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı.
6. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2017). Türkiye’de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu.
7. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Alzheimer Vakfı (2015). Alzheimer Hastalığı ve Bakım Hizmetleri Çalıştay Raporu. Bursa.
8. Akdeniz Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi. Gerontoloji Bölümü.
9. Avrupa Komisyonu (2021). Green Paper on Ageing.
10. Aydemir, B., & Kılıç, S. N. (2017). Dünyada ve Türkiye’de üçüncü yaş turizmi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(3), 1-11.
11. Bahar, N. T., Akkaya, D., Kılıç, B., Bozkurt, S., & Başbüyük, H. H. (2019). Yaşlı Bakımında Gerontolojinin Rolü. Ulusal.
12. Birleşmiş Milletler Türkiye. (t.y.). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları. <https://turkiye.un.org/tr/sdgs> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 05.08.2024)
13. Birleşmiş Milletler. (2018). Active Ageing Index.
14. Birleşmiş Milletler. (2023). World Population Prospects 2024. <https://population.un.org/wpp/> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 22.07.2024)
15. Birleşmiş Milletler. (2020). Sağlıklı Yaşlanma On Yılı: Eylem Planı 2021–2030.
16. Çataloğlu, S. (2020). Yaşlıya yönelik turizmin yansımaları ve değişen yaşlılık. Turizm Çalışmaları Dergisi, 2(1), 59-67.
17. DIHAC. (t.y.). Digitally Inclusive, Healthy Ageing Communities.
18. Digital Skills & Jobs Platform by European Union. (2022). Digitale Engel (Digital Angels) - Germany.
19. Dünya Bankası. (2024). World Bank national accounts data. https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.PCAP.KD&country=&gl=1*jnr137*_gcl_au*MTc1MTlyNzA5Ni4xNzlwNDM1ODg0 adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 12.08.2024)
20. Dünya Sağlık Örgütü (2002). Active Ageing: A policy framework.
21. Dünya Sağlık Örgütü (2015). World report on Ageing and Health.

Kaynakça

- 22.Dünya Sağlık Örgütü (2020). Healthy life expectancy (HALE) at age 60 (years).
- 23.Dünya Sağlık Örgütü. (2021). *Avrupa'da yaş dostu ortamlar: Politika eylem alanları el kitabı* (No. WHO/EURO: 2021-4152-43911-61847). Dünya Sağlık Örgütü. Avrupa Bölge Ofisi.
- 24.Dünya Sağlık Örgütü. (2021). Global report on ageism. World Health Organization. <https://iris.who.int/handle/10665/340208>. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
- 25.Dünya Sağlık Örgütü. (2023). National programmes for age-friendly cities and communities: a guide. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
- 26.Dünya Sağlık Örgütü. (t.y). The WHO Age-friendly Cities Framework <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/age-friendly-cities-framework/> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 22.07.2024)
- 27.Dünya Sağlık Örgütü. (t.y.) Global Network for Age-friendly Cities and Communities. <https://who.maps.arcgis.com/apps/instant/minimalist/index.html?appid=66799d4ec039487e8ef8367f0254a99a>, adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 22.07.2024)
- 28.Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2023). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni, Kasım 2023.
- 29.European Parliament's committee on Employment and Social Affairs. (2021). Ageing policies - access to services in different Member States.
- 30.Eurostat. (2024). Individuals' level of digital skills. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Skills_for_the_digital_age&oldid=627686#Measuring_digital_skills_in_the_EU adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 12.07.2024)
- 31.Eurostat. (2024). Sosyal Katılım Analizi.
- 32.Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik. (2023). Resmi Gazete (Sayı: 32209). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/06/20230602-1.htm>.
- 33.Facts about Germany (t.y.). Inclusion as an important social responsibility. <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/en/living-germany/inclusion-important-social-responsibility> adresinden alınmıştır.
- 34.Forma L. and Leinonen E. (2024) *Long-term care system profile: Finland*. Global Observatory of Long-Term Care, Care Policy & Evaluation Centre, London School of Economics and Political Science.
- 35.GOV.UK. (t.y.). Carer's Allowance. Benefits and financial support if you're caring for someone. <https://www.gov.uk/carers-allowance> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 20.09.2024)
- 36.Gürer, A. (2021). Ülke Örnekleri ile Evde Bakım Hizmetlerine Genel Bakış. *Sağlık Hizmetleri ve Eğitimi Dergisi*, 5(1), 20-25.
- 37.Helliwell, J. F., Layard, R., Sachs, J. D., De Neve, J.-E., Aknin, L. B., & Wang, S. (Eds.). (2024). World Happiness Report 2024. University of Oxford: Wellbeing Research Centre.
- 38.Housing Europe (2021). Ageing Well at Home. Vol. 5 of the Series 'Housing in the post-2020 EU'. *Research*, Future of the EU & Housing.
- 39.Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği. (2001). Resmi Gazete (Sayı: 24325). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4414&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- 40.IMF. (2020). Shrinkanomics: Policy Lessons from Japan on Aging.
- 41.Japan International Cooperation Agency. (2019-2020).
- 42.JHPN. (t.y.). Japan Health Policy Now. <https://japanhpn.org/en/home-2/> adresinden alınmıştır.
- 43.Jos De Blok, Buurtzorg (neighborhood nursing) (t.y.). Aaward. Schwab Foundation, the World Economic Forum. <https://www.schwabfound.org/awardees/josephus-de-blok/> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 20.09.2024)
- 44.Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı. (2024). Sağlıklı Yaş Alma Merkezlerinin Kurulmasına Dair Genelge Yayımlandı. <https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/TR-96308/saglikli-yas-alma-merkezlerinin-kurulmasına-dair-genelge-yayimlandi.html> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.10.2024)
- 45.Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş Ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik. (1987). Resmi Gazete (Sayı: 19422). Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/kamu-kurum-ve-kuruluslari-bunyesinde-acilacak-huzurevlerinin-kurulus-ve-isleyis-esaslari-hakkinda-yonetmelik/>

Kaynakça

- 46.Karakaş, B. (2015). Seçilmiş Avrupa ülkelerinde sosyal konut uygulamaları. *İş ve Hayat*, 1(2), 47-68.
- 47.Leist A. K. (2013). Social media use of older adults: a mini-review. *Gerontology*, 59(4), 378–384. <https://doi.org/10.1159/000346818>.
- 48.Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>.
- 49.McLeod, S. (2007). Maslow's hierarchy of needs. *Simply psychology*, 1(1-18).
- 50.Ministry of Finance Finland. (t.y.). Determination of funding for wellbeing services counties. Adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 20.09.2024)
- 51.Ministry of Social Affairs and Health, Department for Steering of Healthcare and Social Welfare (2024). Wellbeing services counties will be responsible for organising health, social and rescue services. https://stm.fi/en/wellbeing-services-counties?_cf_chl_tk=QwYBjeoklEylkYXniz8pr.M4W89FixVaeE2zcYqhuN8-1727263293-0.0.1.1-5162 adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 20.09.2024)
- 52.Nakamura, S. (t.y.). Japan's Welfare System for the Elderly Past, Present, and Future.
- 53.Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. (2023).
- 54.OECD (t.y.). Directorate for Employment, Labour and Social Affairs.
- 55.OECD. (2014). Employment rate by age group. <https://www.oecd.org/en/data/indicators/employment-rate-by-age-group.html?oecdcontrol-38c744bfa4-var1=DEU&oecdcontrol-00b22b2429-var3=2014> adresinden alınmıştır.
- 56.OECD. (2022). Elderly population. <https://www.oecd.org/en/data/indicators/elderly-population.html> adresinden alınmıştır.
- 57.OECD. (2023). Population Projections, 2022-2050.
- 58.Öken, Z. and Çelik H. (2019). Türkiye Hizmet ihracatında Yeni Hedefler: Yaşlı Bakım Turizmi: Fırsatlar, Politika ve Strateji, 2020-2023 Yol Haritası Önerisi. TÜSİAD.
- 59.Our World in Data. (2022). Life Expectancy.
- 60.PwC Analizi. (2024).
- 61.Regional State Administrative Agencies (2023). Wellbeing services counties. https://avi.fi/en/wellbeing-services-counties?_cf_chl_tk=_key7zFSvizNoBr9_yx.WL78lxSzVvDqCeN64Ufx2oo-1727263307-0.0.1.1-5140 adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 20.09.2024)
- 62.Sağlık Bakanlığı. (2017). Türkiye Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Zirvesi.
- 63.Sağlık Bakanlığı. (t.y.). Sağlıklı Hayat Merkezleri. <https://shm.saglik.gov.tr/shm-nedir.html> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.10.2024).
- 64.Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2022). Akıllı Yaşam ve Sağlık Ürün ve Teknolojileri Yol Haritası.
- 65.SGK. (2018, 2019, 2020, 2021, 2022). İstatistik Yıllıkları.
- 66.SHARE BERLIN Institute. (2016): Policy: "Employment Policies for the 50+: Germany" <https://splash-db.eu/policydescription/employment-policies-for-the-50-germany-2016/#:~:text=The%20most%20prominent%20measure%20in,and%2064%20years%20of%20age> adresinden alınmıştır.
- 67.Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi. (2020). Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetlerde Yeni Paradigma: Yaşlı Bireyleri Güçlendirme.
- 68.Şahinli, S., & Tarım, M. (2019). Yaşlı Sağlık Hizmetleri: Türkiye-Norveç Karşılaştırılmalı Analizi. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 13-27.
- 69.T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2017). Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu Avrupa'dan En İyi Uygulama Örnekleri ve Türkiye İçin Bir Model Tasarımı. Aile ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Sosyal İçerme Alanında Kurumsal Kapasitenin Artırılması Teknik Destek Projesi. Ankara.

Kaynakça

- 70.T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023). Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025).
- 71.T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (t.y.). Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Düzenli Nakit Yardım Programı.
- 72.T.C. Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2019). 1. Yaşlılık Şûrası Komisyon Raporları.
- 73.T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). 11. Kalkınma Planı (2019-2023).
- 74.T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). 12. Kalkınma Planı (2024-2028).
- 75.T.C. Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, Müzakere Fasılları Temelinde AB Müktesebatı Listesi, European Commision, Employment, Social Affairs & Inclusion.
- 76.T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). 10. Kalkınma Planı (2014-2018).
- 77.T.C. Sağlık Bakanlığı. (2019). Türkiye Sağlıklı Yaşlanma Eylem Planı ve Uygulama Programı (2021 – 2026).
- 78.T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2024). Bütünleşik Evde Sağlık ve Bakım Hizmetleri Ulusal Model Önerileri Sağlık Teknolojisi Değerlendirme Raporu. ISBN: 978-975-590-914-1. Ankara.
- 79.Thielke, S., Harniss, M., Thompson, H., Patel, S., Demiris, G., & Johnson, K. (2012). Maslow's hierarchy of human needs and the adoption of health-related technologies for older adults. Ageing international, 37, 470.
- 80.TİHEK (2022). Türkiye Yaşlı Hakları Raporu.
- 81.TÜİK. (2016-2018, 2018-2020, 2020-2022). Hayat Tabloları.
- 82.TÜİK. (2018). Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080.
- 83.TÜİK. (2018-2022). Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları.
- 84.TÜİK. (2019-2024). Yaşam Memnuniyeti Araştırmaları, 2020-2023.
- 85.TÜİK. (2023). Gelir Dağılım İstatistikleri, 2022.
- 86.TÜİK. (2023). İşgücü İstatistikleri, 2022.
- 87.TÜİK. (2023). İstatistiklerle Yaşlılar, 2022.
- 88.TÜİK. (2023). Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri, 2022.
- 89.TÜİK. (2023). Türkiye Sağlık Araştırması, 2022.
- 90.TÜİK. (2023). Yaşlı İstatistikleri, 2022.
- 91.TÜİK. (2024). Doğum İstatistikleri, 2023.
- 92.TÜİK. (2024). Genel Nüfus Sayımları 1935-2023.
- 93.TÜİK. (2024). Genel Nüfus Sayımları 2000-2023.
- 94.TÜİK. (2024). İstatistiklerle Yaşlılar, 2023.
- 95.TÜİK. (2024). Türkiye Yaşlı Profili Araştırması, 2023.

Kaynakça

- 96.TÜİK. (2024). Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2023.
- 97.TÜSEB. (2021). Yaşlı Sağlığı Raporu: Güncel Durum, Sorunlar, Kısa ve Orta Vadeli Çözümler.
- 98.Ücretsiz Veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği. (2014). Resmi Gazete (Sayı: 28931). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140304-3.htm>
- 99.UNDESA. (2023). Leaving No One Behind In An Ageing World, World Population Ageing.
- 100.World Health Organization. (2015). World report on ageing and health. World Health Organization.
- 101.World Bank. (2022). Fertility Rates (Birth per Woman) – Germany.
102. World Bank. (2022). Population ages 65 and above (% of total population).
103. World Bank. (2024). Population estimates and projections.
- 104.Yaşlı Hizmet Merkezlerinde Sunulacak Gündüzlü Bakım ile Evde Bakım Hizmetleri Hakkında Yönetmelik.(2008).Resmi Gazete(Sayı:26960).Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/08/20080807-5.htm>
- 105.Yaylacı, N. (2023). Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Yaşlı Bireylerin Hakları ve Yaş Ayrımcılığı (Birleşmiş Milletlerin Ülke Raporları Işığında Bir İnceleme). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(1), 75-108.
- 106.YÖK Atlas (2024). <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10705> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 28.08.2024)

